

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЖИТОМИРСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ІВАНА ФРАНКА

На правах рукопису

БУЯЛЬСЬКА Тетяна Іванівна

УДК 811.111'27+811.111'42

ВИРАЖЕННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ ПІДТРИМКИ В СУЧАСНОМУ
АНГЛОМОВНОМУ ПОБУТОВОМУ ТА ПСИХОТЕРАПЕВТИЧНОМУ
ДИСКУРСІ: КОГНІТИВНО-ДИСКУРСИВНИЙ АСПЕКТ

Спеціальність 10.02.04 – германські мови

ДИСЕРТАЦІЯ
на здобуття наукового ступеня
кандидата філологічних наук

Науковий керівник –

Сингаївська Ангеліна Володимирівна,

кандидат філологічних наук, професор

Житомир – 2016

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ І СИМВОЛІВ.....	4
ВСТУП.....	6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИВЧЕННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ ПІДТРИМКИ В ЇЇ ДИСКУРСИВНІЙ РЕАЛІЗАЦІЇ.....	14
1.1. Комунікативна підтримка в міжособистісній взаємодії	16
1.1.1. Іntenціональний аспект комунікативної підтримки у мовленнєвій взаємодії	16
1.1.2. Принципи мовленнєвої взаємодії в ситуації комунікативної підтримки	25
1.2. Дискурсивні характеристики комунікативної підтримки.....	30
1.2.1. Категоріальні ознаки дискурсу комунікативної підтримки.....	31
1.2.2. Прагматичний складник дискурсу комунікативної підтримки.....	41
1.2.3. Комунікативна підтримка в дискурсивному просторі.....	45
1.3. Інтра- та інтердискурсивність комунікативної підтримки.....	53
1.4. Методика дослідження засобів вираження комунікативної підтримки...	63
Висновки до розділу 1.....	74
РОЗДІЛ 2. СЕМАНТИЧНІ ТА КОГНІТИВНІ ПАРАМЕТРИ ДИСКУРСИВНОЇ РЕАЛІЗАЦІЇ КОМУНІКАТИВНОЇ ПІДТРИМКИ.....	77
2.1. Семантика номінацій комунікативної підтримки	77
2.1.1. Інтегральні ознаки комунікативної підтримки.....	77
2.1.2. Диференційні ознаки комунікативної підтримки	86
2.2. Висловлення комунікативної підтримки в когнітивному вимірі.....	98
2.2.1. Фреймова модель комунікативної підтримки у міжособистісній взаємодії.....	99
2.2.1.1. Реалізація інваріантного фрейму в висловленнях комунікативної підтримки.....	99
2.2.1.2. Мовленнєві репрезентації мікрофреймів у фреймовій моделі комунікативної підтримки.....	108

2.2.2. Ієрархічні модифікації фрейму комунікативної підтримки.....	111
2.2.3. Пропозиціональні схеми висловлень комунікативної підтримки у фреймовій реконструкції.....	120
Висновки до розділу 2.....	127
РОЗДІЛ 3. КОМУНІКАТИВНО-ПРАГМАТИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ВИСЛОВЛЕНЬ ПІДТРИМКИ В ПОБУТОВОМУ ТА ПСИХОТЕРАПЕВТИЧНОМУ ДИСКУРСІ	131
3.1. Іллокутивні функції мовленнєвого акту комунікативної підтримки в міжособистісній взаємодії.....	131
3.2. Комунікативно-функціональна типологія мовленнєвих актів комунікативної підтримки.....	143
3.3. Тактико-стратегічне втілення комунікативної підтримки в побутовому та психотерапевтичному спілкуванні	154
3.3.1. Стратегія дереспонсифікації.....	158
3.3.2. Стратегія супресії негативного чинника.....	161
3.3.3. Стратегія самовираження продуцента.....	164
3.3.4. Стратегія маніфестації солідарності.....	166
3.3.5. Стратегія підвищення самооцінки реципієнта.....	167
3.3.6. Стратегія аналітичного спостереження.....	170
3.3.7. Стратегія регуляції поведінки	171
3.3.8. Стратегія дефокусації	172
3.3.9. Мітигаційна стратегія	174
3.3.10. Стратегія самопідтримки.....	175
Висновки до розділу 3.....	176
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ.....	178
ДОДАТКИ.....	184
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	193
СПИСОК ДОВІДКОВИХ ДЖЕРЕЛ.....	233
СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ	236

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ І СИМВОЛІВ

ДЗО – диференційна змістова ознака

ДКП – дія комунікативної підтримки

ЗО – змістова ознака

КП – комунікативна підтримка

ЛСВ – лексико-семантичний варіант

МА – мовленнєвий акт

ПбД – побутовий дискурс

ПсД – психотерапевтичний дискурс

AD – адресат

AF – афектив

AG – агенс

BH – бехевіатор (поведінка)

BN – бенефактив

CD – умова

CH – характеризатор

CL – класифікатор

CS – причина

StrAG – контрагенс

GL – мета

FL – сфера

MD – спосіб буття

OD – власність

OW – власник

PR – продуцент

PS – персоніфікатор

PT – пацієнс

QL – квалітатив (якість)

RG – регулятив

RP – реципієнт

ST – стан

TM – час

Att – означення (attribute)

Adv – обставина (adverbial)

O – додаток (object)

S – підмет (subject)

() – імпліцитно представлена у висловленні інформація

|| – тотожність смислів фреймових компонентів

⇒ – причинно-наслідковий зв'язок між смислами фреймових компонентів

ВСТУП

Дисертацію присвячено вивченню когнітивно-дискурсивних характеристик вираження комунікативної підтримки в сучасному англomовному побутовому та психотерапевтичному спілкуванні. Сукупність ситуацій такого спілкування за його інтенціональним змістом є дискурсом комунікативної підтримки, складниками якого є мовці, мовленнєва дія (мовлення) та контекст, у якому вона відбувається. Типовими контекстами дискурсу комунікативної підтримки є побутовий і психотерапевтичний. Центральним складником дискурсу комунікативної підтримки є мовленнєва **дія комунікативної підтримки (ДКП)**. Як цілеспрямоване мовлення, ДКП передає у знакових мовних формах не тільки інформацію фактуального плану (про факт підтримки як такої), але й інформацію дискурсивного плану – про учасників комунікації та її контекст. У фокусі уваги цього дослідження перебуває саме ДКП як вербальне утворення, що має особливості форми, значення і призначення (функції).

Спрямованість сучасних лінгвістичних розвідок на вивчення мовлення в реальному спілкуванні людей у різних життєвих ситуаціях, де виявляється інтенціональність дискурсу як комунікативної події, зумовленої певним мотивом спілкування (О. Л. Доценко, І. М. Рудик, В. М. Степанов та ін.), увела до кола дискурсивних досліджень різноманітних інтенціональних типів мовлення (О. І. Беляєва, С. В. Дорда, І. О. Ківенко, М. П. Чуриков та ін.) і ті, що мають на меті підтримку адресата. Проте вивчення мовленнєвої репрезентації підтримки адресата залишається донині представленим поодинокими розвідками, де розглядаються лексико-граматичні засоби вираження підтримки (Г. П. Захарова) та семантико-функціональні особливості висловлень підтримки, надані у вимірі теорії мовленнєвого впливу (О. І. Голубнича). В окремих працях здійснено побіжний аналіз стратегічного потенціалу підтримки в прагмасемантичних характеристиках парафразу в діалогічному дискурсі (О. О. Бабушкіна), а також студійовані деякі змістові компоненти підтримки, зокрема втішання та співчуття (О. О. Ханський, Ю. В. Казачкова), згода (І. М. Рудик, М. П. Чуриков), похвала,

схвалення і комплімент (Н. О. Бігунова І. Г. Дьячкова, І. Є. Римяк, І. Шкіль) та ін. Праці, що існують, свідчать про те, що ДКП є комплексним явищем, природа якого потребує подальшого вивчення, що зумовлено його важливістю для суспільства, де існує постійна потреба в соціалізації і гармонійній взаємодії, у коригуванні психоемотивної сфери поведінки людини шляхом надання їй моральної допомоги. На сучасному етапі до вивчення ДКП як комплексного мовленнєвого явища можуть бути залучені доробки нової – когнітивно-дискурсивної – парадигми лінгвістики.

Доробком сучасних лінгвістичних розвідок, який може бути залученим до вивчення ДКП, є виокремлення дискурсів із інтенціональним значенням (Ю. Г. Липко, Л. В. Ухова, О. Г. Шиманюк та ін.) та категорії інтердискурсивності (О. В. Завадська, В. І. Карасик, Л. Дж. Філліпс, І. С. Шевченко, О. Й. Шейгал та ін.); визначення когнітивних аспектів мовленнєвої семантики (М. Ф. Алефиренко, О. С. Кубрякова, А. Е. Левицький та ін.), представлених, зокрема, фреймовим моделюванням знань (М. Мінський, Ч. Філмор) за допомогою базисних пропозиціональних схем, виокремлених у семантиці лінгвальних мереж (С. А. Жаботинська); положення теорії мовленнєвих актів (Т. Баллмер, П. Ф. Стронсон, Дж. Р. Серль, Н. І. Формановская та ін.) та загальної прагматики, яка надає дефініції мовленнєвих стратегій і тактик (Х. П. Грайс, Т. А. ван Дейк, О. С. Іссерс, І. А. Стернін та ін.).

Таким чином, **актуальність дослідження** визначається його спрямуванням на вивчення ДКП як складника суспільно значущого дискурсу, як комплексного, різноаспектного явища, з'ясування лінгвосеміотичної природи якого відбувається із залученням методологічного апарату сучасних когнітивно-дискурсивних студій. Розгляд особливостей ДКП у побутовому та психотерапевтичному спілкуванні дозволяє визначити спільні та відмінні ознаки комунікативної підтримки у повсякденній та професійній сферах міжособистісної взаємодії.

Зв'язок роботи з науковими темами. Дисертаційне дослідження виконано в межах комплексної теми “Системно-структурний та когнітивно-комунікативний аспекти дослідження одиниць мови”, що розробляється кафедрою англійської

філології та перекладу імені проф. Д. І. Квеселевича Навчально-наукового інституту іноземної філології Житомирського державного університету імені Івана Франка (номер державної реєстрації 0112U002273), вченою радою якого затверджено (протокол № 4 від 26 листопада 2010 року) та уточнено (протокол № 4 від 01 листопада 2016 року) тему дисертаційного дослідження.

Мета дослідження полягає у з'ясуванні змістових, формальних і дискурсивних особливостей ДКП в англomовній побутовій та психотерапевтичній сферах міжособистісної взаємодії.

Досягнення мети передбачає розв'язання низки **завдань**:

- окреслити структурні параметри дискурсу комунікативної підтримки, складником якої є ДКП; виокремити категорійні властивості та ознаки дискурсу комунікативної підтримки як окремого типу інтенціонального дискурсу, встановити спосіб його входження в дискурси інших типів;

- визначити зміст поняття “комунікативна підтримка”, трансльованого ДКП, на підставі аналізу лексичних значень номінативних одиниць, значення яких узгоджуються із цим поняттям; виокремити складники поняття “комунікативна підтримка”;

- упорядкувати зміст поняття “комунікативна підтримка” за допомогою фреймової концептуальної структури, яка має інваріант і варіанти; співвіднести останні із застосуванням ДКП у сферах побутового та професійного спілкування;

- з'ясувати особливості пропозиціональних концептуальних схем, що є підґрунтям синтаксичних структур, вживаних у ДКП;

- визначити типи мовленнєвих актів, які об'єктивують ДКП;

- виявити та систематизувати тактико-стратегічні особливості реалізації ДКП у дискурсі комунікативної підтримки, представленому в побутовому та психотерапевтичному спілкуванні.

Об'єктом дослідження є ДКП в англomовному дискурсі комунікативної підтримки, репрезентованому в побутовій та професійній сферах, а **предметом** – семантико-когнітивні та дискурсивні аспекти ДКП.

Матеріалом дослідження слугували: 1700 ДКП (текстових діалогічних фрагментів), отриманих методом суцільної вибірки з 30 англомовних кінофільмів загальною тривалістю 48 годин; 45 скриптів оригінальних англомовних психотерапевтичних консультацій із загальним обсягом тексту понад 20 000 друк. арк.; 90 номінативних одиниць зі значенням підтримки, відібраних із автентичних англомовних лексикографічних джерел.

Методика дослідження є комплексною: вона поєднує *аналіз словникових дефініцій* та *компонентний аналіз* – для визначення змісту поняття комунікативної підтримки; *концептуальний аналіз* у термінах *фреймових структур*, відтворених за допомогою *базисних пропозиціональних схем* – для упорядкування змісту поняття комунікативної підтримки та для з'ясування концептуальних засад синтаксичних структур, вживаних у ДКП; *інтерпретаційний аналіз* – для встановлення актомовленневої специфіки ДКП; *конверсаційний аналіз* – для дослідження особливостей організації міжособистісної взаємодії у ситуації комунікативної підтримки; *дискурсивний аналіз* – для вивчення тактико-стратегічних особливостей розгортання ДКП; *порівняльно-описовий* та *зіставний методи* – для співставлення семантико-когнітивних і дискурсивних особливостей ДКП у побутовому та психотерапевтичному спілкуванні; *інтеннт-аналіз* – для інтерпретації інтенціонального навантаження ДКП на семантико-когнітивному та прагматичному рівнях.

Наукова новизна одержаних результатів зумовлена тим, що в роботі вперше здійснено комплексний аналіз ДКП у когнітивно-дискурсивному вимірі. У дослідженні виявлено інтегруючу сутність інтенціональної структури комунікативної підтримки у вигляді сукупності прагматичних мікроінтенцій. Установлено змістові межі комунікативної підтримки у вигляді єдності значень комунікативно-семантичних категорій із окремим інтенціональним навантаженням. Уперше визначено дискурс комунікативної підтримки як окремий тип інтенціонального дискурсу. Новим є поділ тактик комунікативної підтримки на дискурсно-залежні та дискурсно-незалежні відповідно до критерію

їхньої релевантності до умов реалізації ДКП у побутовому та психотерапевтичному спілкуванні.

Положення, що виносяться на захист:

1. ДКП є структурним компонентом дискурсу комунікативної підтримки, виокремленого за ознакою інтенціональної домінанти та зумовленого діалогічною адресант-адресатною конфігурацією з іллокутивною метою надати моральну допомогу іншому комуніканту, корегуючи або впливаючи на його психоемотивний стан чи поведінку. Завдяки високому рівню інтердискурсивності дискурс комунікативної підтримки проникає у інституційні сфери побутового та психотерапевтичного спілкування, які становлять контексти реалізації, відповідно, побутового та психотерапевтичного типів ДКП.

2. Семантичне підґрунтя ДКП втілене у змісті поняття “комунікативна підтримка”, детермінованому інтегральними та диференційними ознаками. Змістова структура поняття “комунікативна підтримка” інтегрує конститuentні комунікативно-семантичні категорії (КСК) втішання, захисту, згоди, підбадьорення, співчуття і схвалення та втілює внутрішню поліінтенціональну комунікативну програму реалізації ДКП у мовленні.

3. Фрейм комунікативної підтримки представлено зовнішніми та внутрішніми ієрархічними зв'язками у структурі суперфрейму, сформованому єдністю базового фрейму (прототипової моделі) та варіативних субфреймів “етикетизована / неетикетизована підтримка”, “особиста / опосередкована підтримка”, “емоційна / неемоційна підтримка”. Побутовий та психотерапевтичний підтипи комунікативної підтримки відтворюють модифікації суперфрейму в його зовнішній структурі.

4. Інтерпретація висловлень, що активують ДКП у побутовому (ПбД) та психотерапевтичному дискурсі (ПсД), відбувається з урахуванням базисних пропозиціональних схем, які є когнітивною основою синтаксичних композицій висловлень комунікативної підтримки. Під час ДКП пропозиціональні схеми об'єктивуються елементарними синтаксичними конструкціями або відтворюються шляхом трансформацій більш складних синтаксичних структур.

5. ДКП представлено непрямыми простими мовленнєвими актами або їхньою послідовністю у складі макромовленнєвого акту комунікативної підтримки. Полііллокутивні мовленнєві акти комунікативної підтримки належать до типу “змішаних” завдяки синкретичному поєднанню факультативної іллокутивної сили експресиву та доміантної іллокуції репрезентативу (типової для схвалення, згоди, втішання, співчуття, підбадьорення та захисту), директиву та комісиву (підбадьорення), контактиву та соціативу (співчуття та втішання). У побутовій сфері висловлення комунікативної підтримки реалізуються класами інформативних, емотивних, оцінних, етикетних і фатичних мовленнєвих актів та обмежені у психотерапевтичному спілкуванні інформативним, оцінним і фатичним типами.

6. Глобальна координуюча макростратегія ДКП втілює намір продуцента здійснити регулятивний вплив на психоемоційний стан чи поведінку реципієнта підтримки та інкорпорує локальні комунікативні стратегії дереспонсифікації, супресії негативного чинника, аналітичного спостереження, маніфестації солідарності з реципієнтом, регуляції поведінки, самовираження продуцента підтримки, дефокусації, підвищення самооцінки реципієнта, мітигаційну стратегію, які представлено в побутовому та психотерапевтичному спілкуванні кооперативними та псевдоконфронтативними дискурсно-незалежними та дискурсно-залежними тактиками, та стратегію самопідтримки, характерну для побутового підтипу ДКП.

Теоретичне значення роботи полягає в тому, що основні її результати є подальшою розробкою проблемних питань дискурсології, комунікативної й когнітивної лінгвістики. Виокремлення інклюзивної та фрагментарної інтердискурсивності комунікативної підтримки, встановлення дискурсно-залежних і дискурсно-незалежних тактик у побутовій та психотерапевтичній мовленнєвій взаємодії сприяє розширенню теоретичних положень дискурс-аналізу; відтворення пропозиціональних схем висловлень комунікативної підтримки поглиблюють уявлення про фреймове моделювання знань; розкриття функціональної природи мовленнєвих актів та інтенціональної специфіки

актуалізованих ними висловлень підтримки є внеском у розвиток питань теорії мовленнєвих актів.

Практична цінність одержаних результатів і висновків полягає у можливості їхнього використання у курсі загального мовознавства (розділи “Мова і мислення”, “Мова і мовлення”), теорії комунікації (розділ “Прагмалінгвістика”), теоретичної граматики англійської мови (розділ “Прагматичні типи висловлень”), у спецкурсах із когнітивістики, дискурсології, в суміжному із лінгвістикою курсі із психолінгвістики та психотерапевтичній діяльності. Отримані результати можуть бути використані у навчально-методичних матеріалах із англійської мови, науково-практичних розвідках філологічного і психотерапевтичного спрямування.

Апробація результатів дослідження. Основні положення дисертації було апробовано на засіданні науково-дослідної лабораторії “Теоретичні і прикладні аспекти вивчення мовленнєвого впливу” кафедри англійської філології та перекладу імені проф. Д.І. Квеселевича ННІ іноземної філології ЖДУ імені Івана Франка (Житомир, 2015), семи конференціях, у тому числі на п’яти міжнародних і двох всеукраїнських: Міжнародній науково-практичній конференції “Сучасні проблеми германського та романського мовознавства” (Рівне, 2016), XVII Міжнародній науково-практичній конференції “*European Research: Innovation in Science, Education and Technology*” (Лондон, 2016), VIII Міжнародній науковій конференції “Іноземна філологія у XXI столітті” (Запоріжжя, 2016), Міжнародній конференції “*Urgent Problems of Philology and Linguistics*” (Будапешт, 2016); двох Всеукраїнських наукових конференціях пам’яті доктора філологічних наук, проф. Д.І. Квеселевича “Сучасний стан і перспективи дослідження германських мов та проблеми перекладу” (Житомир, 2015, 2016).

Публікації. Основні положення та результати дисертаційного дослідження висвітлено у 9 одноосібних публікаціях (5 статей у фахових виданнях України, 2 – у міжнародних виданнях, 2 тези доповідей на наукових конференціях). Загальний обсяг публікацій – 2,8 друк. арк.

Структура і обсяг дисертації. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, загальних висновків, додатків, списків використаної та довідкової

літератури і джерел ілюстративного матеріалу. Повний обсяг дисертації становить 245 сторінок, основний зміст викладено на 183 сторінках. Список використаних джерел налічує 405 позицій, список довідкової літератури – 34, список джерел ілюстративного матеріалу – 76 найменувань.

У **вступі** обґрунтовано вибір і актуальність теми, визначено об'єкт і предмет дослідження, його мету, завдання, висвітлено наукову новизну, розкрито теоретичне значення і практичну цінність роботи, сформульовано основні положення, які виносяться на захист.

У **розділі 1** визначено інтенціональну природу комунікативної підтримки, викладено теоретичні засади розгляду дискурсу комунікативної підтримки, встановлено його категоріальні ознаки, структурні особливості та межі просторової організації, описано інтра- та інтердискурсивну сутність комунікативної підтримки, представлено методологічні засади дослідження.

Розділ 2 присвячено розгляду семантико-когнітивних особливостей комунікативної підтримки, визначено змістові ознаки її семантичної структури, реконструйовано фреймову модель представленого ними фрагменту дійсності з урахуванням пропозиціональних схем конструювання висловлень.

У **розділі 3** надано актомовленнєву та тактико-стратегічну характеристики ДКП, встановлено стратегії й тактики реалізації ДКП у міжсуб'єктній взаємодії в побутовій і психотерапевтичній сферах спілкування.

У **загальних висновках** подано підсумки проведеного дослідження і окреслено перспективи подальшого вивчення обраної теми.

Додатки містять 3 схеми та 3 таблиці, що ілюструють та узагальнюють отримані результати дослідження.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИВЧЕННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ ПІДТРИМКИ В ЇЇ ДИСКУРСИВНІЙ РЕАЛІЗАЦІЇ

Важливою передумовою вивчення ДКП є виявлення сутності комунікативної підтримки в міжособистісному спілкуванні, опис її функціональних характеристик, встановлення категорійних ознак дискурсу комунікативної підтримки. Вважаємо ДКП цілеспрямованою комунікативною дією, зумовленою іллокутивною метою надати допомогу іншому комуніканту, регулюючи його психоемотивний стан чи поведінку, що виражається у спілкуванні через реалізацію інтенції комунікативної підтримки. ДКП виникає в умовах діалогічної адресант-адресатної конфігурації та є центральним складником дискурсу комунікативної підтримки.

1.1. Комунікативна підтримка в міжособистісній взаємодії

З позицій антропоцентричного підходу [18; 124; 134; 224; 263; 343], за яким увага лінгвістів зосереджена на людині як суб'єкті мовленнєвої діяльності, підтримці властиві два напрямки функціонування. За *вектором внутрішнього розгортання* підтримка позиціонується як характеристика особистості, проявом якої є вираження певних переконань, симпатій, поглядів та уподобань (релігійних, ідейних, спортивних тощо), що визначають приналежність суб'єкта до певної групи (соціальна, релігійна, національна ідентифікація тощо). Наприклад, підтримка спортивної команди або музичної групи виражає сферу уподобань суб'єкта, тоді як погодження з певними релігійними канонами визначає його приналежність до відповідної релігійної громади. *Зовнішній вектор* функціонування підтримки скерований у руслі міжособистісної взаємодії. З позицій такого виміру, підтримка реалізується як ситуативна діяльність (предметна або мовленнєва), мета якої полягає у зміні або корекції матеріального або психоемотивного стану чи поведінки одного з учасників. Прикладом

підтримки як мовленнєвої діяльності є висловлення заохочення до певного виду діяльності, адресоване співрозмовнику, тоді як фінансова допомога чи інший акт благодійності ілюструє приклад предметної підтримки у взаємодії індивідів.

У межах підходу до розуміння досліджуваного поняття за зовнішнім вектором підтримка знаходить своє тлумачення в такому загальному визначенні, як надання різного виду допомоги в складній для суб'єкта ситуації [412; 414]. Не маючи предметного референта, універсального для всіх випадків свого прояву, підтримка є важливим механізмом взаємодії людей, в тому числі й в міжособистісному спілкуванні. Таке розгорнуте розуміння вказаного терміна пояснює значну варіативність видів підтримки залежно від сфери її реалізації (соціальна, психотерапевтична, технічна, медична, ділова, інформаційна підтримка тощо), залежно від методу вираження (матеріальна, емоційна, психологічна, тілесна, комунікативна підтримка тощо) та різноманіття типів відповідно до категоріальних ознак (формальна та неформальна, офіційна та неофіційна, підтримка за жіночим / чоловічим типом, групова та індивідуальна, професійна та непрофесійна підтримка тощо) [411; 412; 413].

Зважаючи на широкий спектр функціонування у міжособистісній інтеракції, підтримка становить значущий об'єкт лінгвістичного дослідження завдяки високому рівню комунікативної релевантності. Існуючі розвідки, присвячені вивченню підтримки, містять принципові відмінності із запропонованим нами поглядом у розумінні її вербального прояву.

Так, Г. П. Захарова утотожнює інтенцію підтримки з узагальненим значенням підбадьорення [112, с. 5], що суперечить проведеному нами дослідженню, згідно з результатами якого підбадьорення є лише однією із конститuentних мікроінтенцій у складі макроінтенції підтримки. Ґрунтовною є відмінність у розумінні функціонування підтримки в міжособистісній взаємодії з поглядами О. І. Голубничої, згідно з якою групу висловлень підтримки формують висловлення розради, підбадьорення, схвалення та співчуття [70, с. 27]. Вичерпність запропонованого переліку не містить вказівки на критерій саме такого відбору, а також є спростованою проведеним нами семантичним аналізом

номінацій комунікативної підтримки, результати якого фіксують мікроінтенції втішання, захисту, згоди, підбадьорення, співчуття та схвалення в складі макроінтенції комунікативної підтримки. До того ж, дослідниця вбачає у меті психологічної підтримки виключно покращення емоційного стану співрозмовника у відповідь на висловлення, спричинені емоційним дискомфортом [70, с. 8, 27], тоді як комунікативну підтримку вважаємо чинником регуляції негативного та збереження позитивного психоемоційного стану. Серед інших тверджень, протилежних представленому нами погляду на предмет дослідження, – розгляд підтримки в межах лише конкретного акту комунікації, виключно співчутлива диспозиція адресанта, односпрямованість висловлень підтримки, обов'язковість їхньої експресивності [70, с. 15, 45, 46, 77] та ін.

Таким чином, у фокусі уваги даного дисертаційного дослідження знаходиться *комунікативна підтримка*, вербальні форми її прояву в міжособистісній взаємодії, складний абстрактний феномен, значення якого полягає у наданні моральної допомоги іншому комуніканту з метою врегулювання його психоемоційного стану шляхом збалансування або збереження чи корекції поведінки.

1.1.1. Іntenціональний аспект комунікативної підтримки у мовленнєвій взаємодії. У парадигмі лінгвістичної науки поняття “інтераkції” та “комунікації” розмежовують, розглядаючи їх у площині підпорядкування [171, с. 32; 187, с. 61; 370, с. 98]. Під час інтераkції відбувається координація дій учасників у різних типах діяльності шляхом інтерпретації ними поведінки один одного [324, с. 156; 363, с. 43]. Комунікація ж визначається як специфічна категорія інтераkції, опосередкована знаково-символьним кодом [171, с. 33], взаємодія, що задовольняє різні потреби вираження внутрішніх станів учасників спілкування [187, с. 61; 370, с. 48] та передбачає взаємообмін та взаємосприйняття експлікованих та імплікованих комунікантами значень [363, с. 43; 382, с. 140].

Відправним пунктом усього процесу спілкування є комунікативні інтенції. Комунікативні стратегії учасника міжособистісного спілкування зумовлені його

власним внутрішнім станом та уявленнями про внутрішній стан іншого комуніканта [187, с. 61]. Основою будь-якого виду комунікації є обмін діями породження та інтерпретації цілісних змістових структур, які мають інтенціональну домінанту [408, с. 37].

Поняття *інтенції* та *інтенціональності* запозичені з категоріального апарату філософських наук, у царині яких відбулася еволюція від схоластичного уявлення про інтенцію як ментального образу чи ідеї (Ф. Аквінський), до спрямованості свідомості чи мислення на певний предмет (інтенціональність) (Ф. Бретано, Е. Гуссерль) та розуміння вказаних термінів у зв'язку з “самореференцією Я”, тобто внутрішнім смисловим полем людини [див. 60, с. 27]. Інтенція та інтенціональність увійшли до понятійно-категоріального корпусу лінгвістичних досліджень разом з розвитком теорії мовленнєвих актів (Х. П. Грайс, Дж. Остин, Дж. Р. Серль, П. Стросон) [208; 249; 343; 390]. Поняття інтенції було використано з метою більш точного опису іллокуції та іллокутивної функції [206, с. 76; 242, с. 184]. Інтенція, уточнюючи іллокутивний аспект, додає особливого значення мовленнєвому акту, перлокутивний ефект якого передбачає перевірку кореляції результату зі значенням, внесеним інтенцією [206, с. 76]. Дж. Р. Серль розмежовує інтенцію та інтенціональність [384, с. 2-5], визначаючи останню як ментальну спрямованість суб'єкта на зовнішній світ, а інтенцію (намір) – як одну з її форм. Вчений наголошує, що інтенціональність є первинною відносно мови [384, с. 175]. Подібним є розуміння інтенціональності М. М. Бахтіним, який вбачав у ній орієнтацію слова на позамовні об'єкти [25, с. 164].

Інтенцію співвідносять з особливим психічним конструктом, сформованим на основі певного мотиву, потреби спілкування та мети висловлення, для реалізації якого мовець використовує оптимальні мовленнєві засоби [110, с. 55; 205, с. 190; 226, с. 170]. Це свідчить про ментальну природу інтенції, сутність якої визначено спрямованістю свідомості та психічним станом мовця, які впливають на його комунікативну поведінку.

Дж. Р. Серль вводить поняття *інтенціонального стану* для позначення інструменту співвіднесення суб'єкта з зовнішнім світом. До таких ментальних

структур дослідник відносить надію, бажання, сором, віру тощо. Іntenціональні стани є цілісними фундаментальними властивостями свідомості. Вчений пов'язує поняття іntenціонального стану з мовленнєвим актом, пояснюючи це тим, що здатність виражати свої іntenціональні стани та здійснювати контроль за розпізнанням цих станів партнерами по спілкуванню створює форму мовленнєвого акту [251, с. 123]. Подібне твердження знаходимо у Т. А. ван Дейка, відповідно якому мовець, вимовляючи речення, піклується про те, щоб слухач зрозумів не тільки що йому говорять, а також і чому це говорять [84, с. 292]. Мовленнєвому акту властивий подвійний рівень іntenціональності: його склад передбачає наявність певного іntenціонального стану мовця, а сама вимова мовленнєвого акту здійснюється з певним наміром [262, с. 115]. Інтерпретація висловленого змісту відбувається з опорою на установки, життєвий досвід та вплив попередніх текстів [177, с. 242].

Наявність комунікативної іntenції відрізняє комунікативну дію від некомунікативної [266, с. 250; 385; 296, с. 15]. Комунікативну іntenцію визначають як: 1) суб'єктивну мотиваційно-змістову систему, яка спонукає людину до комунікації [272], 2) загальну мету висловлення [279, с. 59], 3) особливе прагнення адресанта [357, с. 100], 4) осмислений чи інтуїтивний комунікативний намір мовця [25, с. 116; 181, с. 16; 208, с. 15], який полягає у здійсненні адресованої мовленнєвої дії практичного чи ментального характеру [282, с. 107] та визначає внутрішню програму мовлення і спосіб її втілення [25, с. 116] у мовленнєвому акті [252, с. 159-160; 282, с. 107].

Важливою умовою для реалізації комунікативної іntenції є взаємодія партнерів по спілкуванню у координаті “я-ти-тут-зараз” [110, с. 55; 280, с. 29; 282, с. 107]. Орієнтуючись на конкретну ситуацію та враховуючи модальність спілкування (конфліктну, кооперативну), мовець реалізує комунікативний намір в будь-якому стилі та формі (усній / письмовій, монологічній / діалогічній) [292, с. 29]. Побудоване певним чином висловлення містить намір мовця не лише повідомити чи дізнатись інформацію, але й спонукати адресата до виконання певних дій [27, с. 179; 205, с. 39]. О. Г. Почепцов розглядає іntenцію як різновид

бажання мовця, на ґрунті якого будується процес продукування мови [226, с. 170]. Комунікативна інтенція є прагненням мовця до того, чого він хоче досягти своїми діями, впливаючи на адресата в такий спосіб, щоб змінити його прагнення, а разом з тим і поведінку [402, с. 96-97]. Дж. Р. Серль стверджує, що адресат, сприймаючи певного роду інформацію, повинен розглядати її як результат діяльності особи, яка має певні наміри [385, с. 37].

Слід зазначити, що ідентифікація інтенцій можлива за допомогою прямих, зазначених у предикаті висловлень, і непрямих імплікацій, інтерпретованих адресатом за допомогою пресупозицій, фонових знань та контексту ситуації [83, с. 64; 110, с. 55; 162, с. 41-42; 216, с. 274]. Так, наприклад, ідентифікація комунікативної інтенції підтримки, що реалізується у мовленнєвому акті типу *it's OK, alright* тощо можлива лише з урахуванням інформації, попередньо висловленої чи відомої учасникам вербальної взаємодії.

Таким чином, *комунікативна інтенція* є ментальним утворенням, яке визначає основу мовленнєвого акту, втілюється в його інтенціональному змісті, уточнюючи іллокутивне значення, та оптимізує мовленнєвий вплив на адресата за допомогою обраної мовцем програми її реалізації мовними засобами.

Досліджуючи актомовленнєві та лексико-граматичні особливості комунікативної інтенції підтримки в російській мові, Г. П. Захарова визначає інтенцію підтримки як намір мовця виразити психологічне підбадьорення адресата та виокремлює її типи, залежно від контексту ситуації: психологічну підтримку, підтримку-згоду, підтримку в дії та підтримку-схвалення [112, с. 5].

Проведене нами дослідження на матеріалі лексикографічних англословників джерел (див. п. 2.1. “Семантика номінацій комунікативної підтримки”) дає підстави стверджувати, що узагальнена інтенція комунікативної підтримки сформована сукупністю *мікроінтенцій* (комунікативних намірів, свідомо обраних продуцентом підтримки залежно від контексту конкретної ситуації), об'єднаних *макроінтенцією* (загальною установкою) допомогти співрозмовнику, коригуючи його психоемоційний стан або поведінку. Мікроінтенція формує внутрішню комунікативну програму [147, с. 29] та реалізується у репліці-висловленні як

компонент діалогічного тексту [262, с. 247]. Зміст мікроінтенцій визначається комунікативно-семантичними категоріями, які об'єктивують поняття комунікативної підтримки. За таких умов, підбадьорення є конститuentним, а не єдиним визначальним наміром мовця. Проведений семантико-прагматичний аналіз макроінтенції комунікативної підтримки дозволяє у її складі виокремити серед мікроінтенцій, насамперед, намір виразити згоду, захист, втішання, підбадьорення, схвалення та співчуття, кожен з яких реалізує макроінтенцію власними засобами у відповідних прагматичних умовах.

На наш погляд, чинники, що зумовлюють інтенцію комунікативної підтримки в мовленні, активовані її соціолінгвістичним, психолінгвістичним та лінгвокультурологічним значенням.

Соціолінгвістичне значення підтримки опосередковане низкою функцій, які реалізуються нею під час комунікації. Серед них виокремлюємо, насамперед, інформативну, емотивну та коригуючу функції.

Інформативна функція підтримки спрямована на створення єдиної інформаційної системи координат для сприйняття і оцінки подій, у якій адресант як генератор підтримки інформує адресата про результати свого мислення з метою вплинути на його систему цінностей або хід думок. Інтенцію підтримки співвідносять з наміром мовця проінформувати співрозмовника про свою небайдужість, співучасть, позитивне ставлення до ситуації та його самого [70; 118]. Підтримка нерідко передбачає аргументацію установок адресанта щодо зміни або корекції емоційного стану іншого комуніканта, а сама аргументація носить, насамперед, інформативний характер [91, с. 25].

На противагу інформативній функції, яка апелює до раціонального мислення, *емотивна функція* підтримки реалізується через емоційне співпереживання комунікантів, що сприяє формуванню емоційного балансу під час спілкування. Номінуючи у даному дослідженні аналізовану функцію *емотивною*, керуємося положенням про тотожність понять “емотивність” та “емоційність”. Хоч у сучасній лінгвістиці розмежування згаданих понять часто корелює з, відповідно, лінгвістичною та психологічною сферою прояву емоцій,

демонстрації почуттів та психологічних станів [117, с. 16; 123, с. 117; 172, с. 153; 353, с. 28], вони обидва використовуються для опису комунікативних явищ, що, в свою чергу, уможлиблює їхнє синонімічне вживання у багатьох лінгвістичних розвідках [62, с. 37; 96, с. 9; 166, с. 134; 258, с. 223]. Емоції мотивують, організовують та регулюють мисленнєву, мовленнєву та фізичну активність індивіда [1, с. 5; 117, с. 22]. Вираження комунікативної підтримки обумовлюється емоційними станами обох учасників спілкування. Адресант і адресат мають намір виразити власні емоційні переживання і водночас сприйняти ті, що виражає співрозмовник. Завдяки такій функціональності, підтримка займає провідні позиції серед механізмів лікувальної дії у психотерапії [413], оскільки сприяє встановленню емоційного комфорту, необхідного для проведення консультації.

Коригуюча функція підтримки полягає у регуляції поведінки або емоційно-психологічного стану учасника комунікації, стимулюванні до дій або емоційних реакцій, їх підсилення чи послаблення. Нерідко підтримка стає засобом попередження конфліктогенної поведінки. Так, у лінгвістичних розвідках представлені шляхи прояву комунікативної підтримки, спрямовані на вирішення комунікативних завдань, серед яких формальна підтримка розмови, принципове прийняття комунікативної правоти одного з учасників дискусії та блокування спору в конфронтаційному діалозі [21]. Комунікативній підтримці притаманні емотивність, аргументативність та інформативність. Вона є ефективним механізмом мовленнєвого впливу, який сприяє переконанню та рідше маніпулюванню під час спілкування. Важливим є розпізнання істинної інтенції продуцента підтримки. Так, наприклад, вираження підтримки через комплімент або похвалу може відповідати позитивній інтенції, спрямованій на співрозмовника (продемонструвати власну співучасть, сприяти підвищенню самооцінки адресата тощо). Однак намір свідомого перебільшення його якостей (позиція підлесника) є частиною обманної поведінки, яка порушує основні постулати принципу кооперації Х. П. Грайса [343], а отже, не відповідає етичним нормам комунікативної взаємодії [235, с. 272].

Оснoву **психолінгвістичного значення** інтенції підтримки в комунікації становить положення психолінгвістики, згідно з яким інтенція кваліфікується як рушійна сила в сфері свідомості й мислення людини, що впливає на пропозиційний компонент внутрішньої програми мовлення, вибір стилю, способу здійснення програми шляхом переведення її у вербальну форму [242, с. 184]. Одна й та ж інтенція може бути виражена одним словом, реченням чи цілим висловленням [12, с. 6]. Інтенція становить другий етап у процесі породження висловлення, слідує за мотивом і передуючи внутрішньому програмуванню та мовленнєвій реалізації [58, с. 163; 181, с.49]. Так, продуцент підтримки, вмотивований до мовленнєвої дії стимулом з боку реципієнта, конструє найбільш доречний варіант вираження підтримки та свідомо обирає мовні засоби та стратегії, які здатні передати відповідну мікроінтенцію, для ефективного їх декодування реципієнтом підтримки та коректної інтерпретації ним викликаних почуттів та асоціацій.

Лінгвокультурологічне значення комунікативної підтримки опирається на зв'язок мовних форм її втілення у мовленні з культурою, етноспецифікою та ментальністю носіїв мови. Як вербалізований артефакт духовної культури [6, с. 32], комунікативна підтримка представлена в англomовній картині світу. Мовна картина світу інтегрує національно-специфічні особливості мисленнєвих процесів, актуалізованих знаковими формами [81, с. 35; 398, с. 105; 399, с. 155], представляє ціннісні орієнтири, життєві стратегії й сценарії поведінки в мовленні [202, с. 4; 242, с. 365]. Адресант та адресат інтерпретують вербалізований прототиповий образ підтримки відповідно до існуючої в колективній свідомості англomовної спільноти моделі поведінки, через використані адресантом номінації з інтенціональним значенням підтримки (*support, compliment, assistance, encouragement, comfort, approval* та ін.), іллокуції (намір надати допомогу, підбадьорити тощо) та ситуативно-залежні комунікативні стратегії.

Комунікативній підтримці, як соціально зумовленому феномену, властиве мовленнєве оформлення згідно правил мовленнєвого етикету. Останньому притаманні власні національно-етнічні, культурно- та стереотипно-специфічні

правила комунікативної поведінки, вироблені суспільством і закріплені в стійких формулах спілкування та передбачених комунікативною стратегією ввічливості з урахуванням соціальних і рольових позицій комунікантів у офіційній та неофіційній сферах [242, с. 357; 281, с. 4; 417, с. 413]. Так, успішна реалізація комунікативної підтримки в міжособистісному спілкуванні залежить від коректності обраних адресантом мовних та мовленнєвих форм надання іншому комуніканту певного виду допомоги, а також здатності запобігти погіршенню його психоемотивного стану або, навпаки, сприяти його покращенню.

Реалізуючись різними способами мовного вираження, комунікативна інтенція є основою і мотивом мовленнєвого акту. Репрезентацію інтенції у мовленні пов'язують з явищем перформативності [256, с. 6]. Вимовляння перформативних висловлень рівносильне виконанню одноразової дії [12, с. 208]. Перформатив втілює мовленнєвий акт у прагматичних координатах безпосередньої комунікативної взаємодії “я – ти – тут – зараз” [256, с. 6]. Такими елементарними формами вираження інтенції комунікативної підтримки є перформативні висловлення з дієсловами, семантичні значення яких співвідносяться зі змістом інтенції комунікативної підтримки чи інтегрованих мікроінтенцій у її складі. Такими є висловлення типу *I support you* (інтенція вираження підтримки), *I agree with you* (мікроінтенція вираження згоди), *I advise you* (мікроінтенція вираження поради) тощо.

Приналежність інтенції до, насамперед, психологічного та ментального стану мовця ускладнює її ідентифікацію в комунікації. Це виявляється у тому, що комунікативний намір мовця досить часто відрізняється від змісту значень слів у складі висловлення. Абсолютно нейтральні з точки зору комунікативної спрямованості інформативні речення можуть трактуватися з позицій ситуативного інтенціонального значення у конкретному мовленнєвому вживанні [256]. Виявити комунікативний намір підтримки дозволяє переважно контекст ситуації, загальний зміст висловлення та мовленнєва реакція реципієнта. Так, у прикладі (1) ідентифікація інтенції комунікативної підтримки, яка виражається через реалізацію мікроінтенції заспокоєння, можлива лише в контексті ситуації:

хлопчик проминув зупинку, на якій йому потрібно було вийти, а головний герой заспокоює його, виражаючи свою підтримку в стресовій для адресата ситуації:

(1) *A: It's okay. We'll just, um... stop. It'll be okay.*

(“*Happythankyoumoreplease*”, 2010; 00:05:27-00:05:30)

Експліцитне та імпліцитне вираження комунікативного наміру мовця забезпечується іллокуцією висловлення [97, с. 99; 100]. Реалізація інтенції комунікативної підтримки у перформативних формулах тотожна експліцитному вираженню мовленнєвого наміру комуніканта. У такому разі форма експлікації залежить від прагматичного типу іллокутивного акту та відповідно до обраної лексичної одиниці з характерною семою. Цю умову задовольняють, насамперед, дієслова, які формують синонімічний ряд лексеми *support (v)*: *encourage (v)*, *to help (v)*, *praise (v)*, *uphold (v)*, *approve (v)*, *agree (v)* та ін. Декодування ж інтенції комунікативної підтримки через контекстуальні, змістові та ситуативні особливості експлікованого мовцем висловлення свідчить про імпліцитну форму вербальної реалізації комунікативного наміру. Непоширене вживання перформативу-номінатору мовленнєвого акту комунікативної підтримки призводить до його імпліцитного вираження у поверхневій структурі висловлення. За таких умов ідентифікація мовленнєвого акту підтримки стає можливою за умов відповідності його глибинної організації імпліцитно вираженому смислу, тотожному перформативній формулі *I support you*.

Таким чином, у фокусі уваги реферованого дослідження перебувають вербальні форми вияву **комунікативної підтримки**, характерної для міжособистісного спілкування та втіленої в комунікативній діяльності індивіда у вигляді комунікативної дії (ДКП) із інтенціональною настановою на надання моральної допомоги іншому комуніканту шляхом регуляції його дисбалансованого психоемотивного стану, корекції поведінки, збереження психоемотивної рівноваги чи позитивного настрою. Активацію ДКП в мовленні зумовлено соціолінгвістичним, психолінгвістичним та лінгвокультурологічним значенням інтенції комунікативної підтримки.

1.1.2. Принципи мовленнєвої взаємодії в ситуації комунікативної підтримки. З позицій функціонально-діяльнісного підходу опис комунікативної діяльності передбачає формулювання моделей однотипних ситуацій, сформованих сукупністю складових комунікативного акту (простору, часу, теми, партнерів по спілкуванню, їхніх інтенцій та плану дій), які певним чином конкретизуються та взаємодіють у кожному одиничному випадку. Ситуація об'єднує необхідні лінгвістичні та екстралінгвістичні умови, достатні для реалізації мовленнєвої дії згідно задуманого плану [93, с. 18; 182, с. 28]. Як мовленнєва дія ДКП функціонує в ситуації комунікативної підтримки та є носієм інформації про зміст повідомлення (фактуальна інформація), контекстуальні особливості та характеристики комунікантів (дискурсивна інформація).

Для позначення обставин, в яких реалізується мовленнєва дія, введено термінологічні варіації “комунікативна ситуація” [93; 280], “прагматична ситуація” [8; 15; 16], “прототипова ситуація” [219], “денотативна ситуація” [272], “дискурсивна ситуація” [93, с. 18], “комунікативний контекст” [374, с. 56], .

Прагматична ситуація, в якій комунікант виконує, поряд з соціальною та комунікативною ролями, певну прагматичну роль, набуває статусу додаткової до комунікативної ситуації [8, с. 7]. Прототипова ситуація враховує когнітивні механізми типового прояву поведінки учасників у реальних умовах об'єктивної дійсності [98, с. 161; 219]. Комунікативний контекст є завжди певним чином вираженою невід'ємною складовою акту мовленнєвої діяльності [93, с. 18]. Дискурсивна ситуація окреслює фрагмент дійсності, в якому відбувається мовленнєва діяльність, описує подію навколо сформованого висловлення, породженого комунікативною ситуацією [223, с. 314; 280, с. 27]. Денотативна ситуація формує його семантичну структуру [278, с. 46]. Комунікативна ж ситуація видається ширшим поняттям відносно вже описаних, охоплюючи додаткові компоненти, кожен з яких характеризує окремий конституентний елемент. На відміну від зазначених вище ситуацій, вона характеризує обставини спілкування в цілому, його стимули та учасників.

Слідом за Н. І. Формановською, розуміємо комунікативну ситуацію як складний комплекс представлених у мовленнєвому вираженні (висловленні, дискурсі) зовнішніх умов спілкування та внутрішніх станів комунікантів; такий комплекс, з одного боку, породжує мовлення, а з іншого – відображається у ньому в своїх суттєвих компонентах [280, с. 42]. З таких позицій, ДКП виникає в *ситуації*, яку в дослідженні вважаємо *комунікативною*, зважаючи на інформативність ДКП щодо учасників та контексту спілкування.

Схематично структурна модель комунікативної ситуації визначається: “Я – повідомляю тобі – у даному місці – в даний час – за посередництва даного висловлення – про даний предмет – через такий мотив чи причину – з таким наміром – за наявності таких передумов – таким чином” [264, с. 9].

Описуючи стереотипний акт психологічної підтримки, О. І. Голубнича, обмежує його наявністю мовця, адресата, відносинами між комунікантами та обставинами спілкування [70, с. 9, 57]. Однак, опираючись на вказану вище схему, така композиція видається неповною, тому структурними елементами типової *ситуації комунікативної підтримки* вважаємо учасників комунікативного процесу (виконавців комунікативних ролей), повідомлення (висловлення комунікативної підтримки), хронотоп (часово-просторову детермінанту), інтенціональний компонент (макроінтенцію комунікативної підтримки), контекст ситуації (ситуативні, психологічні, соціальні, мовленнєві передумови породження висловлення підтримки) та стратегії учасників (зумовлені потребою міжособистісної взаємодії зі співрозмовником та узгоджені з індивідуальними комунікативними намірами мовця та адресата).

Комунікативна роль визначається позицією учасника спілкування відносно акту комунікації: *мовець / адресант* (активний учасник, який визначає тему та стратегічний план побудови взаємодії), *слухач / адресат* (переважно активний учасник, який реагує на ініціативу мовця, коригуючи цим запланований ним перебіг мовленнєвої взаємодії та впливаючи на вибір адресантом мовних форм вираження висловлення), *вторинний (опосередкований) слухач* (виникає за умови цілеспрямованої або випадкової адресованості висловлення мовців третій

особі, присутній безпосередньо чи опосередковано) та *споглядач* (пасивний учасник, позбавлений можливості впливати на перебіг спілкування, однак сама ситуація змінює його інформаційне поле та емоційний стан) [225; 243, с. 289].

Наявність виконавців вказаних комунікативних ролей притаманна й ситуації комунікативної підтримки, де роль адресата виконує безпосередньо реципієнт підтримки (активний / пасивний учасник) або інший активний комунікант, за присутності якого реципієнт підтримки стає опосередкованим слухачем або пасивним споглядачем.

Так, у прикладі (2) реципієнт підтримки (*Pat*), стає опосередкованим учасником діалогічної взаємодії адресанта (*Danny*) та адресата (*Pat's Mother*) у ситуації комунікативної підтримки, в якій Денні як третій учасник є продуцентом підтримки, що намагається виправдати свого товариша:

(2) *Pat's Mother: You lied to me, Pat. Danny is not allowed to leave.*

Pat: All right, Mom. Let's talk about this <...>

Pat's Mother: Pat, this whole thing was a mistake <...>

Pat: I'm sorry, Mom.

Danny: It's my fault. Pat didn't know, didn't know. He is my friend, so he is rooting for me... Take me to the hospital, but take Nick home, he's fine. Trust me. You'll see, he's fine, trust me...

(*"Silver Linings Playbook"*, 2012; 00:03:57-00:04:20)

Основоположними ролями в структурній організації комунікативної ситуації є **адресант** і **адресат**. У діалогічній взаємодії між учасниками відбувається почергова зміна ролей, що забезпечує рух інформації в межах комунікативної ситуації через обмін репліками, в якому репліка підтримки нерідко стимулює появу реактивної відповіді. У конкретній ситуації спілкування комунікативна роль кожного партнера визначається метою спілкування та обраною стратегією для досягнення поставленої мети.

За відсутності **мотиву** чи **потреби** не відбудеться сам акт комунікації. Будь-яке повідомлення наділене певним змістом, оскільки виражає інтенцію комуніканта, викликану мотивом як спонукальною причиною для досягнення

певної мети. В ситуації комунікативної підтримки адресант вмотивований наміром надати моральну допомогу іншому комуніканту вербальним способом, тому його висловлення наділені відповідним інтенціональним змістом.

Важливою складовою ситуації комунікативної підтримки є **психосоціальний контекст**, визначений характером диспозицій учасників інтеракції відносно один одного, присутністю чи відсутністю взаємної атракції між ними, соціальним статусом комунікантів, їхніми індивідуально-типологічними особливостями, емоційним фоном та психологічним впливом середовища, які формують психоемотивну атмосферу [234, с. 321]. Психосоціальний контекст впливає значною мірою на семантичну структуру та функціонування висловлень підтримки в комунікативній взаємодії індивідів.

Вираження підтримки передбачає взаєморозуміння співрозмовників. Успішність інтеракції залежить від **стратегічних особливостей** кооперативної основи спілкування, порушення якої призводить до конфлікту та протиріч між партнерами [233, с. 10]. На відміну від конфліктної взаємодії, спрямованої на протидію в реалізації індивідуальних цілей співрозмовника та руйнування загального взаєморозуміння між учасниками, кооперативне спілкування набуває позитивної характеристики сприяння, за умов якого встановлюються партнерські відносини зі співрозмовником [154, с. 287].

Основи принципу кооперації закладені Х. П. Грайсом [343]. Зміст теорії співпраці учасників спілкування відображено в максимах (правилах) кількості повідомленої інформації, якості у її відповідності істині, релевантності відносно теми та способу чіткого вираження. Вказані максими кооперації доповнені принципом ввічливості Дж. Ліча [359, с. 16] з подальшою розробкою в теорії П. Браун і С. Левінсона [317]. Ввічливість як соціально-культурний елемент спілкування є, насамперед, проявом поваги до партнера [278, с. 61-62], тому прагматичний аспект вказаного принципу описано правилами етичної поведінки: врахування інтересів співрозмовника (максима такту), зменшення власної вигоди на користь співрозмовника (максима великодушності), хвалити більше, ніж лаяти

(максима схвалення), уникнення самопохвали (максима скромності) та збільшення взаємної симпатії (максима симпатії).

Феномен етикетизації комунікативної діяльності полягає у прагненні інтерактантів нанести найменший збиток один одному і проявляється у конкретному комунікативному акті у вигляді розходження між висловленою та денотативною (реальною) істиною, перша з яких є приємнішою для співромовника [225]. Тому категорія ввічливості межує з мовленнєвим етикетом.

Сутність комунікації полягає в тому, що більшість процесів мовленнєвої діяльності відбуваються за діалогічним принципом [213, с. 264; 228, с. 98], за умов реальної або потенційної присутності опосередкованого слухача при її реалізації, тому принцип ввічливості спрямований значною мірою на забезпечення публічної, суспільної прийнятності висловлення. Присутність опосередкованого слухача (реальна або потенційна) детермінує напрям спілкування у межах правил мовленнєвого етикету [225, с. 456-547]. Попри тісний зв'язок, категорія ввічливості виявляється ширшим поняттям відносно мовленнєвого етикету. Мовленнєвий етикет як особливий вид комунікативної діяльності підпорядкований певним цілям та мотивам. Застосування формули мовленнєвого етикету пов'язане з необхідністю слідувати суспільним нормам та правилам комунікативної поведінки для встановлення сприятливої тональності спілкування згідно з статусно-рольовими та особистими відносинами в офіційних та неофіційних умовах спілкування [242, с. 357; 281, с. 4; 417, с. 413; 278, с. 240]. Ввічливість охоплює спектр стратегій і тактик мовця, спрямованих на безконфліктну, кооперативну комунікацію. Однак її елементи не завжди виявляються нормою, закріпленою етикетом. Обрані стратегії і тактики комунікативної поведінки координуються контекстом ситуації та інтенціями комунікантів. Найвдаліше етикетне висловлення, позбавлене відповідного контексту, може виявитись недоречним [178, с. 208].

Врахування постулатів Х. П. Грайса та максимум ввічливості Дж. Ліча створюють умови для успішного спілкування в ситуації комунікативної підтримки. Їх порушення або надмірне дотримання призводить до дискомфорту

(надмірна ввічливість, лестоці) та конфлікту. Одним з визначальних факторів співвіднесеності висловлення адресанта з однією із сторін дихотомії ввічливість / неввічливість є реакція адресата [388, с. 336].

Таким чином, ситуація комунікативної підтримки, в якій функціонує ДКП, сформована системною єдністю елементів, визначених учасниками спілкування, повідомленням, хронотопом, інтенціональним компонентом, контекстом та стратегіями учасників міжособистісної взаємодії. Комунікативна підтримка співвідноситься з категорією ввічливості та одночасно межує з мовленнєвим етикетом. Встановлена в ній форма поведінки виражається через повтор типових дій, які не суперечать суспільним нормам. Дотримання правил і канонів етикетного спілкування впливає на вибір учасниками індивідуальних комунікативних стратегій.

1.2. Дискурсивні характеристики комунікативної підтримки

Під час дослідження будь-якого об'єкту важливим етапом є встановлення його суттєвих характеристик [63, с. 16]. Будь-яка комунікація виникає як результат задоволення потреб [224, с. 48; 235, с. 247]. Взаємодія індивідуумів зумовлена певними цілями, необхідністю вирішення специфічних завдань, які, в свою чергу, задовольняють потреби різного плану. Це надає мовній особистості статусу своєрідного “споживача”, потреби якого виражаються в інтенціях, характеризуються знаковою і текстовою формою експлікації, що зумовлено необхідністю їх задоволення [235, с. 247]. Комунікативна підтримка є однією з інтенціональних форм спілкування, потреба у якій є метапотребою людини у соціумі. Твердження про те, що кожна потреба індивіда корелює з відповідним дискурсом [235, с. 272], а дискурс є значущою функціональною складовою комунікативної та соціокультурної взаємодії соціальних груп чи окремих особистостей з урахуванням цілей та інтересів [88, с. 11], надають підстави для визначення правомірності існування *дискурсу комунікативної підтримки*.

Дискурс комунікативної підтримки сформований сукупністю ситуацій спілкування, інтенціональний компонент мовленнєвої діяльності учасників яких передбачає вираження комунікативної підтримки в різних прагматичних умовах. Виникаючи в таких ситуаціях як носій фактуальної та дискурсивної інформації, ДКП постає основним структурним елементом дискурсу комунікативної підтримки поряд із такими складниками, як учасники комунікації та контекст.

1.2.1. Категоріальні ознаки дискурсу комунікативної підтримки. У науковій парадигмі ХХ століття поняття дискурсу є гетерогенним утворенням у зв'язку з його поліфункціональністю в сучасних наукових дисциплінах (соціології, психології, педагогіці, філософії, логіці, політології та ін.). Обираючи дискурс об'єктом свого дослідження, кожна з них по-різному визначає його поняттєвий зміст. У простір лінгвістичної науки поняття дискурсу введено в ХХ ст. З. З. Харрісом [350, с. 1-2] у словосполученні “аналіз дискурсу”, вжитого для позначення методу дослідження руху інформації у дискурсі, з метою виведення дескриптивної лінгвістики за межі одного речення.

Трактування дискурсу еволюціонувало від розуміння його як низки функціонально-організованих висловлень [77, с. 490; 247, с. 92; 274, с. 95], зв'язної послідовності речень чи мовленнєвих актів [39, с. 8; 316, с. 151], тексту або його фрагменту [161; 323; 378; 395] до складного комунікативного явища, визначеного сукупністю процесу та результату мовленнєвої діяльності [25, с. 138; 93, с. 19; 169, с. 50]. Завдяки зв'язку з мисленнєвими операціями, які визначають комунікативну поведінку, дискурс співвідносять з когнітивною сутністю, яка має завершену, фіксовану форму [65; 164, с. 30; 195]. З іншого боку, його залежність від комунікативного контексту, пов'язаного з соціокультурною ситуацією, від фактору учасників, їхніх цілей та відносин, об'єктивує функціонально-ситуативне розуміння дискурсу як соціальної практики, тобто реальної мовленнєвої діяльності в певній сфері [290, с. 492; 335; 376; 377; 379]. Діалектична залежність *когнітивного* та *соціального* компонентів дискурсу полягає у здатності

конструювати об'єкти (ситуації) та суб'єкти (учасники) пізнання та одночасною властивістю власного формування цими ж параметрами [400, с. 15].

Аналіз існуючих інтерпретацій поняття дискурсу дозволяє звести їх до таких основних типів: *дискурс як статична сутність*, текст, обумовлений екстралінгвістичними, прагматичними, соціокультурними та іншими чинниками [410, с. 136-137] або сукупність тематично співвіднесених текстів з властивою їм граматиною, лексикою, семантикою, правилами слововживання і синтаксису [291, с. 14-16], особливий соціально зорієнтований світ [207, с. 30] та *дискурс як динамічне явище*, тип комунікативної діяльності, інтерактивне явище, мовленнєвий потік [26, с. 30], зафіксований у тексті й усному мовленні [291, с. 14-16], що здійснюється у конкретному комунікативному просторі.

Види дискурсивної взаємодії описують у термінах комунікативних подій [291; 344; 349; 352; 360; 396]. Згідно з Т. А. ван Дейком, поняття комунікативної події найкраще надає широкого розуміння дискурсу як складного поєднання мовної форми, значення й дії, та залучає до його аналізу характеристики учасників і контекст соціальної ситуації [85, с. 121-122].

Переважаючий підхід до встановлення місця дискурсу в системі *комунікативних* категорій полягає у констатації єдності процесу мовленнєвої діяльності та отриманої в її результаті формальної конструкції (тексту) [136; 137; 160]. Згідно з концепцією французької школи, побудова дискурсу починається з моменту акту висловлення, який його конструює [77, с. 490]. Мовлення, вписане в комунікативну ситуацію [30; 93, с. 27; 358], “занурене в життя” [410, с. 136-137], реалізується у формі усного чи письмового тексту. Процесуальність дискурсу зумовлена комунікативним режимом його функціонування, який передбачає передачу інформації реальному адресату в реальному часі [99; 256, с. 9]. Дискурс є абстрактною субстанцією, яка заповнює часовий простір у момент вимовляння тексту або його створення та має різні форми прояву (усну, письмову, внутрішню, паралінгвальну) [57, с. 31]. На відміну від дискурсу, текст, функціонуючи в оболонці матеріального об'єкту, характеризується відносним, опосередкованим зв'язком з часом [99, с. 37; 326, с. 43]. У той же час, під дискурсом можуть

розумітись конвенційно встановлені форми спілкування (бесіда, обмін репліками в діалозі і т. д.), а також їхні результати у вигляді текстів [164, с. 30; 298, с. 314].

В основу розгляду дискурсу в даному дослідженні покладено визначення С. І. Виноградова, згідно якого *дискурс* є завершеною комунікативною подією, яка полягає у взаємодії учасників комунікації, опосередкованій вербальними текстами чи іншими знаковими системами у певній ситуації та певних соціокультурних умовах спілкування [55, с. 139]. Згідно з Ф. С. Бацевичем, ця взаємодія “регулюється стратегіями і тактиками учасників спілкування” [26, с. 31]. На відміну від інших інтерпретацій, таке розуміння дискурсу надає його суб’єктам першочергового значення. Це відповідає діяльнісному підходу до вивчення дискурсу як способу впливу на комуніканта [329; 355; 401].

Вагомим для дослідження є аналіз дискурсу як знакової одиниці вище рівня тексту [115, с. 75; 272]. Як комунікативна одиниця немінімального об’єму [256, с.9; 303] дискурс відтворює головні семіотичні ознаки, а отже, має план змісту і план вираження. Зважаючи на семантико-прагматичні характеристики комунікативної підтримки, *зміст* досліджуваного дискурсу полягає у досягненні комунікативної мети – допомогти іншому комуніканту засобами спілкування, впливаючи на його психоемотивний стан чи поведінку, а *план вираження* визначається мовленнєвими актами втішання, захисту, згоди, підбадьорення, співчуття та схвалення (див. Розділ 3).

Важливою ознакою дискурсу комунікативної підтримки його інтенціональність. Іntenція є важливим критерієм членування потоку комунікації на типи дискурсів, їх формування та диференціацію [139, с. 43; 140]. Існуючі прагмалінгвістичні класифікації сформовані на основі детермінуючих них ознак, які характеризують будь-який тип дискурсу за певним комунікативним критерієм: *за характером комунікації* (спонтанний / підготовлений, офіційний / неофіційний, усний / письмовий тощо) [31, с. 12], *за сферою функціонування* (медичний, медійний, педагогічний, юридичний тощо) [134, с. 198], *за функціональними характеристиками* (офіційно-діловий, газетно-публіцистичний, науковий, розмовно-повсякденний) [144, с. 91-129], *відповідно до каналів*

комунікації (візуальний, слуховий, тактильний) та вияву правил спілкування (етикетний, лайливий, дидактичний) [25, с. 152], за характеристиками адресата і адресанта (відповідно до соціально-демографічного та соціально-професійного параметру) [300, с. 233-236], за типом ілокуції (експресивний, репрезентативний, комісивний, директивний тощо) [301, с. 253] та ін. Згідно з нашим уявленням, прагматичні класифікації лише деталізують вже класичну диференціацію інституціонального та побутового дискурсу, запропоновану В. І. Карасиком [134, с. 198]. Загалом, визначення типу дискурсу залежить від інтерпретації поняття, його превалюючої категоріальної ознаки, релевантної для конкретного дослідження або потреб конкретного аналізу. З огляду на це, інтенціональна ознака дискурсу [210; 211; 253] уможлиблює виокремлення його окремого **інтенціонального типу**. Будь-якому дискурсу властива інтенціональність однак основу аналізу переважної більшості з них визначає агентивний або генеративний детермінант [93, с. 31, 41], який відповідає певному прагмалінгвістичному параметру (наприклад, дискурс влади і юридичний дискурс). У нашому ж розумінні, до *інтенціонального типу належить лише той дискурс, базовою диференціюючою ознакою якого є інтенціональна домінанта*.

Правомірність виокремлення інтенціонального дискурсу в дискурсивній типології підтверджена В. М. Степановим, який на підставі здатності передавати інтенціональні (психологічні) стани відносить до типу інтенціонального провокативний дискурс, за актом мовлення якого приховано реальні або імітовані внутрішні психологічні стани адресантів, за допомогою яких здійснюється вплив на співрозмовника [262, с. 81].

Дискурс комунікативної підтримки як модифікація інтенціонального дискурсу функціонує як окремий тип. Відособленість аналізованого типу від існуючих таксономій дискурсу відбувається завдяки критерію *намір комуніканта*, який є окремим вектором аналізу дискурсу в його типологізації.

Важливим є усвідомлення специфіки розгортання досліджуваного дискурсу в загальному та вузькому значеннях, тобто як процесуально-діяльнісний опис мовної комунікації (*комунікативну діяльність*), представлену у вигляді

сукупності дій, підпорядкованих комунікативній меті надати моральну допомогу, та як стан або одиничну дію в конкретній часовій точці цього процесу (*окремий комунікативний акт*). Двоїсте розуміння дискурсу відповідає позиції М. Фуко, згідно з яким, з однієї сторони, акт висловлення становить неповторювану подію з властивим їй власним часовим та просторовим аспектом, а з іншої – стратегічні можливості формують “сферу стабілізації” висловлення (термін за М. Фуко), яка дозволяє представленим комунікативним актам повторюватись [284, с. 102-104].

Оперуючи в дослідженні термінами *комунікативний акт* та *мовленнєвий акт*, опираємось на зауваження Т. А. ван Дейка про те, що комунікативний акт є ширшим поняттям, до структурної організації якого разом з комунікативною ситуацією, сформованою сукупністю характеристик комунікантів та обставинами її перебігу, належать окремі мовленнєві акти адресанта і адресата [88].

Розгляд дискурсу як типу комунікативної діяльності дозволяє здійснити аналіз одиниці спілкування не лише як окремого мовленнєвого акту, а як одиниці у формі діалогічної за своєю сутністю єдності, до якої належить також мовленнєвий акт-відповідь та інтенціональність та яка має місце в умовах будь-якої соціальної та комунікативної взаємодії учасників. Учасники спілкування і сам дискурс формують єдину сутність, а не сукупність дискретних елементів [187, с. 137]. З огляду на діалогічну сутність дискурсу комунікативної підтримки, важливим видається твердження про здатність діалогічної єдності реплік адресанта і адресата формувати комунікативний акт [145, с. 18], де наявність іллокутивної сили передбачає певний перлокутивний ефект. Діалогічна репліка оформлюється у вигляді завершеного, цілісного висловлення, пов'язаного, перш за все, з відповідним висловленням іншого комуніканта, тому діалогічна єдність реплік за типом “стимул-реакція” становить одиницю наступного рівня аналізу.

Багатофункціональність дискурсу та численні підходи до його розуміння призводять до відсутності загальноприйнятої класифікації категорій дискурсу в лінгвістиці. Існуючі підходи тяжіють переважно до одного з протилежних полюсів онтологічної природи дискурсу: категорії дискурсу як тексту-результату та категорії дискурсу як процесу.

В. І. Карасик, розглядаючи дискурс у тісній кореляції з текстом у ситуації спілкування, виокремлює категорії дискурсу в зв'язку з категоріями тексту. Запропонована ним класифікація передбачає такі групи: 1) конститутивні категорії, які дозволяють відрізнити текст від не тексту (відносна оформленість, тематична, стилістична і структурна єдність, відносна змістова завершеність); 2) жанрово-стилістичні категорії, які характеризують тексти за їх відповідністю функціональним різновидам мовлення (стиль, жанрові особливості, ступінь компресії); 3) змістові категорії, які розкривають зміст тексту (адресатність, образ автора, інформативність, модальність, інтерпретованість, інтертекстуальність); 4) формально-структурні категорії, які характеризують спосіб організації тексту (композиція, членування, когезія) [134, с. 300]. Однак вказані категорії є водночас диференційними ознаками тексту (конститутивні та формально-структурні категорії) або характерними для будь-якого комунікативного акту (категорії інтенціональності, інформативності, адресатність, інтерпретативність тощо), тому їх важко співвіднести з сутнісними категоріями дискурсу як специфічного лінгвокомунікативного феномена, які відмежовують дискурс від інших лінгвосеміотичних і комунікативних феноменів [159, с. 77-78].

До визначених М. Л. Макаровим [187] категорій дискурсу належать зміна комунікативних ролей, комунікативна стратегія розгортання дискурсу, когезія і когерентність, метакомунікація і дейксис. В основу зазначеної класифікації покладено параметри, які вирізняють дискурс з-поміж інших комунікативних одиниць (речення, тексту тощо).

Відносно умовний поділ категорій дискурсу, запропонований І. С. Шевченко, на когнітивні (інформативність, когезія), комунікативні (інтенціональність, адресованість, ситуативність) та метадискурсивні (комунікативні стратегії і тактики, жанрово-стилістичні особливості, фатична метакомунікація, категорія зміни комунікативних ролей) [297, с. 8-9] став можливим завдяки інтегруючим властивостям дискурсу, що зумовлюють його функціонування в різних напрямках лінгвістичних досліджень.

Виділяють також прагмалінгвістичні категорії, специфічні для певних видів дискурсу, до яких належать категорія авторитетності [22, с. 5; 38, с. 59], прецедентності [277; 307], категорія комунікативного пом'якшення [270, с. 1808], імпліцитності [168]. Загалом, існуючі класифікації опираються на дослідницькі орієнтири науковців дискурс-аналізу та обрані пріоритети у виборі параметрів побудови конкретного дискурсу.

В межах дослідження дискурсу комунікативної підтримки як окремого акту та як цілісної комунікативної діяльності увагу сфокусовано на мовленнєвій взаємодії адресанта і адресата. Продукент підтримки опирається на спільну з реципієнтом денотативну ситуацію, враховуючи інтенції, емоції, оцінки обох комунікантів, комбінуючи при цьому висловлення відповідно до текстових канонів змістової і структурної цілісності, закінченості, когезії і когерентності. Результатом такої організації дискурсу є текст як матеріальний результат комунікативної взаємодії. В досліджуваному дискурсі втілюється простір для діалогічної взаємодії у реальному часі, під час чого зі зміною комунікативних ролей учасники реалізують стратегії кооперативного спілкування. Такимчином, дискурс комунікативної підтримки може бути описаний дискурс-детермінуючими різнорівневими категоріями.

Крім визначених вище категорій, важливі диференційні дискурсивні ознаки вираження комунікативної підтримки вбачаємо в таких характеристиках: 1) наявність учасників комунікативної взаємодії, 2) діалогічність, 3) кооперативна модель інтеракції, 4) процесуальність, 5) змістовність, 6) контекстуальність, 7) інституційність / персоналізованість.

1. Наявність **учасників** є важливою дискурсовизначальною категорією [134; 207; 301]. У дискурсі комунікативної підтримки бінарна опозиція комунікантів “адресант::адресат” зумовлена загальною інтеракційною моделлю його функціонування, а саме взаємодією продуцента та реципієнта підтримки. Продукент підтримки є основним носієм головної функції досліджуваного дискурсу, яка полягає у врегулюванні психоемоційного дисбалансу чи поведінки адресата з метою надати йому моральну допомогу. З огляду на це, дискурс

комунікативної підтримки спрямований на досягнення перлокутивного ефекту. Успішність конкретного комунікативного акту підтримки залежить від правильної інтерпретації реципієнтом повідомлення адресанта. З одного боку, висловлення продуцента підтримки функціонують як реакція на дію іншого комуніканта, а з іншого – стимулюють активізацію певної реактивної комунікативної поведінки реципієнта. З огляду на те, що невербальні засоби здатні виражати і раціональне, і емоційне значення [116, с. 290], екстралінгвістичні засоби вираження емоцій реципієнта підтримки у відповідь на висловлення продуцента набувають рівноправного з вербальними засобами значення. Таким чином, вербальна та невербальна поведінка реципієнта слугує одночасно стимулом для актуалізації підтримки-реакції та відповіддю на вербальну поведінку адресанта. Це обґрунтовує здатність дискурсу комунікативної підтримки функціонувати як дискурс-стимул та дискурс-реакція та забезпечує взаємовплив у взаємодії його учасників. Експлікація висловлень комунікативної підтримки стосується сторін адресата і адресанта в однаковій мірі. Адресант продукує висловлення, опираючись на свої знання про адресата: його соціальну роль, компетентність та інші прагмалінгвістичні фактори. Від адресата ж певною мірою залежить вибір адресантом мовних та мовленнєвих форм вираження комунікативної підтримки, успішність реалізації комунікативного наміру комунікантів та характер перлокутивного ефекту.

2. Дискурс за своєю природою є **діалогічним** [175; 391, с. 2]. Це полягає не тільки у діалоговій формі взаємодії учасників, внутрішня організація якої передбачає почерговий перерозподіл комунікативних ролей адресанта і адресата (зміна комунікативних ролей [176; 187, с. 18; 266; 312, с. 36]). Для монологу адресат також необхідний [280, с. 162]. Тому діалогічність дискурсу загалом полягає, насамперед, у його адресованості [24, с. 306]. Дискурс комунікативної підтримки будується у процесі мовленнєвої взаємодії орієнтовно конкретної соціально-детермінованої особистості зі своїм статусом та роллю, тому діалог є типовою формою його мовленнєвої реалізації. Попри чітку структуру “репліка-стимул” – “репліка-реакція”, дискурс комунікативної підтримки відзначається

низьким рівнем організованості. Реакція підтримки є спонтанною. Адресанту зазвичай не вдається підготуватися до комунікативної взаємодії, однак, він може спрогнозувати реакцію адресата у відповідь на свої репліки з урахуванням соціолінгвістичних та прагматичних передумов. Адекватне розуміння інтенцій співрозмовниками та реагування на них є одним з організуючих моментів діалогічної взаємодії [116; 118]. Здатність створювати перспективу респонсивного висловлення зумовлює адресність композиції дискурсу комунікативної підтримки, що, за твердженням М. М. Бахтіна [24, с. 306], є ознакою **діалогічності**. Репліка-підтримка завжди орієнтована на конкретного адресата, що вимагає від адресанта коректного вибору комунікативних стратегій в кожній окремій ситуації комунікативної підтримки.

3. У діалоговій взаємодії відбувається обмін інтенціональними, змістовими значеннями, емоційними смислами та оцінками партнерів комунікації [280, с. 163], в результаті чого учасники, використовуючи стратегії і тактики, намагаються досягти бажаного перлокутивного ефекту власних висловлень. Рівень узгодженості намірів комунікантів впливає на загальну модель інтеракції: *кооперативну* (здійснюється завдяки взаємодії реалізованих у спілкуванні односпрямованих намірів комунікантів) або *конфронтативну* (формується за умов порушення рівноваги у взаємодії комунікантів у результаті зіткнення різних або протилежних намірів учасників, що призводить до конфліктогенної реакції [289, с. 32]). Визнання **кооперативності** дискурсу комунікативної підтримки виходить з його інтенціонального значення, спрямованого на покращення психоемотивного стану одного з учасників мовленнєвої взаємодії.

4. **Процесуальність** як інтегральна властивість дискурсу комунікативної підтримки обумовлена спільною комунікативною діяльністю учасників. Діяльнісний характер дискурсу передбачає синхронність у здійсненні учасниками процесів породження висловлень та їх сприйняття. Наявність таких динамічних характеристик як засоби реалізації діяльності (комунікативні стратегії і тактики), результат діяльності (висловлення комунікативної підтримки), її виконавці та їхні

цілі (продуцент та реципієнт підтримки) підтверджують процесуальну ознаку досліджуваного дискурсу.

5. З огляду на семантико-прагматичні характеристики інтенції комунікативної підтримки, **змістовий план** вираження досліджуваного дискурсу полягає у досягненні відповідної комунікативної цілі та формально визначається мовленнєвими актами втішання, захисту, згоди, підбадьорення, схвалення, співчуття та можливою реакцією реципієнта, яка формується як результат впливу відповідних мовних засобів на комуніканта, який потребує підтримки.

6. Особливістю прагматичної організації досліджуваного дискурсу є необхідність контекстуально обумовленої інтерпретації висловлення партнера по комунікації. Контекст формується реально існуючими імпліцитними та експліцитними смислами, які є актуальними для конкретного акту взаємодії та відображаються у дискурсі та [160, с. 84]. Контекст є динамічною змінною, яка постійно модифікується під впливом внутрішніх і зовнішніх факторів, впливаючи на процес формування і сприйняття висловлення [42, с. 57; 88, с. 30; 129, с. 19; 311; 366, с. 10; 380, с. 365]. У дискурсі комунікативної підтримки **контекстуальність** зумовлена сукупністю психологічних, культурних, соціологічних, лінгвістичних, екстралінгвістичних та інших прагматичних, ситуативних і мовленнєвих передумов, які впливають на вибір учасниками комунікативних стратегій, тактик і ходів, що визначає загальний перебіг інтеракції у ситуації комунікативної підтримки. Інтеграція *ситуативних компонентів* (сукупності викладених подій, місця й часу мовленнєвої події, дистанції спілкування, соціокультурних передумов), *суб'єктного фактору* (орієнтації на адресата, статусно-рольових відносин учасників, інтенцій, гендерних і вікових особливостей, соціально-психологічних характеристик), *змістового аспекту* (інформативного наповнення) утворює комунікативну цілісність, дискурсивний контекст, який уможливорює адекватну передачу та інтерпретацію висловлених учасниками смислів у вигляді імплікатур, експлікатур, пресупозицій, перформативної інформації тощо.

7. Розгляд дискурсу комунікативної підтримки в даному дисертаційному дослідженні здійснюється з урахуванням його підтипів: *психотерапевтичного та побутового*. *Психотерапевтичний підтип* аналізованого дискурсу втілює ознаки професійного (інституційного) дискурсу та реалізується засобами комунікативної підтримки під час психотерапевтичних консультацій. Вузьке спеціалізоване направлення вказаного середовища, в якому розгортається професійний підтип досліджуваного дискурсу, надає йому ознак формальності, а організаційні моделі перебігу та нормативні процедури соціальної практики психотерапії зумовлюють його **інституційність**. *Побутовий підтип* досліджуваного дискурсу слугує відповідником непрофесійного (особистісного) дискурсу. Ознакою комунікативної підтримки в побутовому підтипі є її функціонування в побутових та інших неформальних ситуаціях, які демонструють переважно кооперативну взаємодію учасників та відповідають умовам реалізації комунікативної підтримки. У даному дослідженні джерелом аналізу побутового підтипу дискурсу комунікативної підтримки обрано англomовні кінофільми завдяки їхній здатності передавати реалії побутового життя у лінгвопрагматичному контексті. Специфіка побутових комунікативних ситуацій, де учасники взаємодіють у особистісно-зорієнтованому просторі, зумовлює **персоналізованість** побутового (непрофесійного) підтипу дискурсу комунікативної підтримки.

Сукупність категоріальних ознак вказує на правомірність виокремлення дискурсу комунікативної підтримки в лінгвістичній парадигмі.

1.2.2. Прагматичний складник дискурсу комунікативної підтримки.

Спосіб функціонування дискурсу комунікативної підтримки полягає у механізмі диверсифікації [262, с. 99], тобто трансформації макроінтенції комунікативної підтримки у сукупність мікроінтенцій окремих мовленнєвих актів, які формують дискурс. Результатом дії вказаного механізму є членування дискурсу на мовленнєві акти [262, с. 99].

Мінімальною одиницею дискурсу комунікативної підтримки вважаємо **мовленнєвий акт (МА)**, розуміючи його як цілеспрямовану мовленнєву дію, яка,

регулюючи комунікативну і соціальну взаємодію партнерів, виконується відповідно до принципів та правил суспільно прийнятої комунікативної поведінки в умовах прагматичної ситуації [18, с. 48; 279, с. 56; 410, с. 412]. Іntenція комунікативної підтримки виражається одиничним МА з іллокутивною силою, яка відповідає змісту конституативної мікроінтенції. З іншого боку, реалізація комунікативного наміру можлива й за допомогою взаємопов'язаних, структурно організованих висловлень, послідовність яких формує змістову та комунікативну єдність, тобто дискурс [302; 410, с. 412].

Формою вираження МА на текстовому рівні є висловлення, наділене інтенціональними значенням [256, с. 9; 279, с. 57; 302]. У дослідженні опираємось на комунікативно-семантичну теорію висловлення Л. П. Чахоян [288]. У площині цієї теорії висловлення є вербальною одиницею, яка виникає спонтанно, відповідає комунікативній інтенції мовця та належить певній ситуації спілкування. Висловлення вважають одиницею мовленнєвого спілкування, що характеризується зміною суб'єктів та завершеністю [25], оформлюється у речення та розглядається в контексті МА, в межах якого формується [212, с. 31]. Висловлення – істинно комунікативна одиниця, а речення – потенційно комунікативна, тому речення – це формальна “обгортка” висловлення [279, с. 57]. МА є своєрідним виголошенням речення в певній ситуації з конкретно визначеною метою [142, с. 258]. До складників змістового висловлення належить іллокутивний, пропозиційний та прагматичний компоненти [26, с. 33]. Однак МА не завжди визначаються на рівні окремих висловлень. Інколи функції мовленнєвих дій виконують менші, ніж висловлення, частини речення [197, с. 41] або більші сегменти, що відповідають поняттю “макрормовленнєвого акту” [86] як функціонально цілісного утворення у складі кількох МА простої структури, об'єднаних комунікативними намірами учасників взаємодії. Комунікативні цілі, спільні для класу мовленнєвих дій, ідентифікуються учасниками спілкування та створюють каркас структури дискурсу [69, с. 135; 191].

У актомовленнєвому вимірі текстове повідомлення, як інформативний конституент дискурсу комунікативної підтримки, реалізується у висловленні в

формі простих МА або їхній послідовності у складі макромовленнєвого акту, іллокутивний зміст яких відповідає інтенції підтримки, вираженій комунікативним шляхом, та полягає у наданні допомоги іншому комуніканту шляхом врегулювання його психоемотивного стану чи поведінки.

Поряд з дискурсом МА становить категорію організації мовного коду в комунікації МА є дискурсивними сигналами, тотожними прагматичним локалізаторам комунікативної інтенції мовця [262, с.102]. З таких позицій, мікроінтенції втішання, захисту, згоди, підбадьорення, співчуття та схвалення у складі макроінтенції комунікативної підтримки є прагматичними локалізаторами відповідних МА. Комбінації МА втішання, захисту, згоди, підбадьорення, співчуття та схвалення, об'єднані спільною іллокутивною метою, утворюють макромовленнєвий акт комунікативної підтримки.

Так, у прикладі (3) висловлення підтримки виражене простим МА співчуття, яким Джейсон намагається розрадити свого дідуся, засмученого після відвідування хворого товариша в будинку догляду за людьми похилого віку:

(3) *Jason: I'm sorry about your friend, Grandpa.*

Grandpa: So it comes to this.

(“*Dirty Grandpa*”, 2016; 00:45:25)

У прикладі (4) Лорі засмучена тим, що позитивний тест на вагітність виявився неправдивим. Марні намагається заспокоїти дочку. Висловлення продуцента підтримки виражене макромовленнєвим актом, сформованим єдністю двох МА втішання, перший з яких реалізує іллокутивну мету шляхом позитивної оцінки продуцентом провокуючого психоемоційний дисбаланс чинника (1), а другий – за посередництва раціонального осмислення того, що відбувається (2), де мовець апелює до життєвих пріоритетів реципієнта на даний час, серед яких вагітність була б незапланованою подією:

(4) *Lori: (is crying)*

Marnie: ...Oh, honey. (1) It's better anyway. (2) You didn't plan it, right?

(“*The Meddler*”, 2015; 1:28:20-1:28:31)

Макромовленнєвий акт комунікативної підтримки у прикладі (5) реалізовано послідовністю МА захисту з пропозиційним змістом виправдання (1), яким мовець коментує причину вагань співрозмовника, вбачаючи її у психологічному тиску на самого себе, МА підбадьорення з пропозиційним змістом поради (2), заохочуючи бути більш спонтанним у своїх вчинках, та зі значенням спонукання до дії (3), а саме пропозиції руки та серця, у якій адресат сумнівається, та МА схвалення (4, 5), в якому мовець апелює до раціонального осмислення ситуації задля підняття самооцінки реципієнта підтримки шляхом наведення фактів, вказуючи на його досягнення, серед яких наявність роботи, гарна машина, сформована матеріальна основа для подружнього життя:

(5) Reeves: Why haven't you given it to her?

Jake: I've planned a few things and they just weren't exactly right. <...>

Reeves: (1) It sounds like you put a lot of pressure on yourself, too, to make it super perfect. (2) I mean, you gotta be open to spontaneity, too, man. (3) I mean, if you're ready to do it, just pull the trigger, you know? (4) I mean, you've built a real solid foundation. (5) You've got the job, you got the nice car...

("10 Years", 2011; 00:22:24-00:23:10)

Мовленнєвим актам втішання, захисту, згоди, підбадьорення, співчуття та схвалення властивий спільний прагматичний аспект у контексті комунікативної ситуації. Спільність їхньої іллокутивної мети надати допомогу іншому комуніканту, коригуючи або впливаючи на його психоемотивний стан чи поведінку, слугує причиною можливої відсутності чіткого розмежування.

Так, коментуючи провал власних акторських проб у прикладі (6), Нола жаліється товаришу про неспроможність вийти із зтяжної складної ситуації, що склалася. Комунікативний намір продуцента підтримки в особі Кріса полягає в прагненні розрадити адресата та знаходить своє відображення в мовленнєвому акті *You will, you will*, пропозиційний зміст якого відповідає, з одного боку, МА втішання, оскільки мовець, апелюючи до стану речей у майбутньому, намагається переконати реципієнта підтримки у позитивному вирішенні складної ситуації, а з

іншого – МА підбадьорення завдяки іллокутивній силі обнадіювання та прагненні вселити в адресата впевненість у власних силах:

(6) *Chris: How was it?*

Nola: Blew that. It just works, you know, at home, but I don't know, I just can never really pull through in the end.

Chris: You will, you will.

(*“Match Point”*, 2005; 00:28:42-00:28:51)

Отже, **дискурс комунікативної підтримки** є комунікативною подією, зумовленою діалогічною адресант-адресатною конфігурацією, опосередкованою текстовим повідомленням та обумовленою сферою міжособистісної взаємодії в умовах ситуації комунікативної підтримки. Дискурс комунікативної підтримки є окремим типом інтенціонального дискурсу, критерієм виокремлення якого слугує інтенціональна домінанта у його структурно-функціональній побудові. Іллокутивну мету мовленнєвої дії у дискурсі комунікативної підтримки підпорядковано інтенції надати моральну допомогу співрозмовнику, коригуючи його психоемотивний стан, поведінку або сприяючи збереженню психоемотивної рівноваги чи позитивного настрою. Діалогічність дискурсу вказує на виражений двовекторний характер ДКП, що дозволяє їй функціонувати в ролі стимулу або реакції у комунікативній взаємодії продуцента та реципієнта підтримки.

1.2.3. Комунікативна підтримка в дискурсивному просторі. За тривалий період розвитку наукової думки з часів античної філософії категорія простору зазнала змін від тлумачення її як суто філософської категорії буття поряд з категорією часу, які значною мірою характеризують матерію (субстанціональна концепція Демокріта і Ньютона; реляційна концепція Аристотеля, Декарта і Лейбніца) [див. 3; 416], до поняття, яким оперують природничі, точні, суспільні та гуманітарні науки. Трансформація філософського розуміння категорії простору в різних науках відбувалась з урахуванням предмету їхніх досліджень. У зв'язку з цим з'явилися такі поняття, як психологічний простір, соціальний простір, геометричний простір тощо. У філологічних дослідженнях ця категорія

розглядається з різних позицій: як когнітивна структура, середовище концептуалізації та мислення, яке виникає в умовах пізнавальної взаємодії суб'єкта зі світом (ментальний простір) [179; 286, с. 96; 368, с. 90; 394, с. 350], як частина концептосфери, експліцитно реалізована в мовних знаках (семантичний простір, або мовна картина світу) [152, с. 45; 173, с. 14], з позицій авторської моделі світу, представленої у художньому тексті (художній простір) [186].

Лінгвістичним дослідженням останніх десятиліть властивий інтерес до просторової організації дискурсу [126; 186; 221; 259; 368], яка забезпечує реалізацію мови в конкретних комунікативних ситуаціях.

У соціокультурному вимірі дискурсивний простір набуває статусу фрагменту мовної картини світу. Слова фіксують знання та вводять їх у комунікативний процес, передаючи міжособистісні формати переживань людського досвіду. Дискурсивний простір інкорпорує найбільш значущі константи соціальної взаємодії у вигляді типових дискурсивних реалізацій. Такими константами є стратегічні прийоми і принципи організації комунікативної поведінки мовної особистості, які регулюють процеси реалізації міжсуб'єктної діяльності у змістовому різноманітті реального світу. Саме лінгвістична репрезентація згаданих констант об'єктивує статус дискурсивного простору як системоутворюючої одиниці [126, с. 6].

Враховуючи багатогранність соціальної діяльності, дискурсивний простір постає у якості багатовимірного утворення, задіяного в комунікації, який може бути охарактеризованим у динамічному аспекті з таких позицій: культурологічний вимір (позиціонує дискурсивний простір у якості фрагменту культурного універсуму), психологічний вимір (характеризує дискурсивний простір з огляду на прототипову мовну особистість, її особистісні інтенції), семіотичний вимір (об'єктивує дискурсивний простір як інваріант актуальних пропозицій-висловлень), структурний вимір (визначає дискурсивний простір як інтегровану презентацією конститутивних просторів), типологічний вимір (детермінує дискурсивний простір як кластерне поєднання критеріальних

характеристик, які слугують діагностичними інструментами специфікації дискурсивних жанрів) [126, с. 6-7; 127, с. 177-178; 128, с. 71].

У змістовому аспекті дискурсивний простір розглядають як інформаційне середовище, пронизане інформаційними (змістово-значущими) потоками. Інформаційні потоки детермінуються як смисли, які циркулюють між членами дискурсивної спільноти (групи дискурсивних особистостей). Завдячуючи саме своїй інформативності, смисли багаторазово відтворюються і передаються від одного члену дискурсивної групи до іншого [259, с. 6-7].

Структура дискурсивного простору виявляється результатом зіткнення, взаємодії та взаємовпливу конститuentних елементів: “раніше сказаного” та промови як реакції. Компоненти актуалізуються загальним та універсальним набором підпорядкованих загальній інтенції стратегічних моделей, реалізація яких у реальності взаємодіючих елементів уможливує входження дискурсивної особистості до певним чином організованого середовища (дискурсивного простору) для виконання певного виду соціальної діяльності [41].

Поняття дискурсивного простору тісно пов’язане з дискурсивною особистістю (“агентом” (*agent*) у Б. Моуліна) [218; 221; 368], яка в ієрархії становлення особистості в процесі комунікації посідає проміжну ступінь між мовною та комунікативною особистістю. *Мовна особистість* породжує певний дискурс у вигляді фрагментарного або цілого, усного або письмового, закінченого або такого, що постійно відновлюється, повідомлення. *Дискурсивна особистість* несе відповідальність за зміст продукованих повідомлень. Перебуваючи у певному мовному просторі, людина продукує дискурси, утворюючи свій дискурсивний простір. Водночас призначення повідомлення конкретному адресату трансформує дискурсивну особистість у *комунікативну* та створює умови для входження її до комунікативного простору [221, с. 132].

З огляду на визначення дискурсивної особистості, дискурсивний простір детермінується як певне логічне середовище, у якому співіснують продуковані мовцем дискурси, об’єднані за будь-якою ознакою [218, с. 156]. Дискурсивна особистість, намагаючись продукувати або зрозуміти дискурс, створює та

оновлює дискурсивний простір – прагматичну форму контексту, яка структуралізує знання, що містяться у дискурсі [368, с. 89]. Це вказує на двосторонню векторність розгортання дискурсивного простору: у напрямку адресанта повідомлення та у напрямку адресата.

Дискурсивний простір виникає під час безпосередньої комунікативної інтеракції, навіть якщо вона короткочасна [218, с. 154; 368, с. 89]. Його учасники зацікавлені в спільній координації дій один з одним, що забезпечує формування фонового просторового континуума у вигляді сукупності взаємоприйнятних стандартів комунікативної поведінки, відповідальності за зміст дискурсу та взаємовплив комунікантів [218, с. 155]. Створення такого простору стає можливим за наявності дискурсивного відношення “стимул-реакція”: дискурс-стимул створює поряд з собою простір для дискурсу-реакції, який в свою чергу стає стимулом для іншого дискурсу-реакції. Незалежно від форми дискурсів, їхнього об’єму та конкретного змісту, присутність згаданого відношення зумовлює формування дискурсивного простору [95; 218, с. 155].

Ця умова витримана у процесі формування дискурсивного простору комунікативної підтримки, утвореного комбінацією досліджуваного дискурсу як дискурсу-реакції у відповідь на дискурси-стимули, виражені комунікативними актами з інтенціональним значенням скарги, образи, відчаю, радості, суму тощо. Водночас аналізованому дискурсу притаманна властивість ініціювати ситуацію комунікативної підтримки, стимулюючи певну реакцію. Так, у прикладі (7) продуцент підтримки є її ініціатором. Іллокутивний зміст діалогічних реплік (1) і (3) полягає у комунікативній підтримці, вираженій різними пресупозиціями. Репліка (1) виникає з урахуванням відомого учасникам попереднього контексту ситуації. Прагматичне значення висловлення, яке її формулює, виражає намір продемонструвати інтерес до проблеми адресата, що свідчить про потенційну готовність адресанта певним чином допомогти, а отже, підтримати. Вказана репліка є стимулом для наступної (2), через яку комунікант висловлює скаргу. Репліка (2), в свою чергу, вносить пресупозиційний зміст для репліки (3). Остання виражає підтримку у формі аргументації. Тобто, репліки (1) і (3) належать одному

комуніканту та відіграють роль ініціюючого стимулу і відповідної реакції відносно репліки (2), виражаючи комунікативну підтримку:

(7) A: (1) *So tell me, what's the problem?*

B: (2) *I think I'm losing my mind.*

A: (3) *Of course you're not. You're just young. And life is complicated. I mean, senior year and everything's changing. I'm scared, too. Of college, the future, leaving home...*

B: (gives her a kiss)

(*"Wolves"*, 2014; 00:05:22-00:05:58).

Таким чином, з позицій дискурсивного відношення “стимул-реакція” дискурсу комунікативної підтримки властива бінарність, оскільки він реалізується в обох проявах вказаної опозиції: як дискурс-стимул і як дискурс-реакція.

Дискурсивній діяльності притаманний чітко виражений спеціалізований характер, тобто тип соціальної активності, в якій розгортається дискурс. Така властивість унеможливорює аналіз дискурсивної діяльності без вказівки на “середовище” її прояву – побутову, наукову, професійну тощо [163, с. 526]. Межі дискурсивного простору окреслює тематика конкретного дискурсу. У широкому розумінні підтримка входить до простору дискурсів з різними ідеаційними значеннями, тобто останні визначають множину соціально-контекстуальних площин, в яких відбувається комунікативний акт підтримки. Кожній соціально-контекстуальній площині властивий певний “тематичний каркас” (термін за А. В. Гнатюк) [67], категоріальний апарат та вибір мовних засобів для ефективної взаємодії учасників соціального акту. У лінгвістичній науці сукупність згаданих ознак позначає поняття “дискурсивного поля” [63, с. 272; 328, с. 90; 357, с.10]. Як лінгвістична категорія термін “поле” детально описано в дослідженнях М. А. Халлідея в межах теорії регістру (*register theory*) з позицій функціональної граматики [345, с. 22]. Акцентуючи увагу на загальній теорії соціальної взаємодії, дослідник розглядає мову як її частину, ототожнюючи з текстом чи дискурсом, якому надає значення обміну смислами в міжособистісній взаємодії [201, с. 165]. Науковець наголошує на ролі контексту інтеракції. При цьому дослідник розуміє

дискурс як текст, який функціонує у контексті ситуації та культури. На його думку, саме контекст передує утворенню дискурсу, дозволяючи встановити зв'язок між текстом і пов'язаною з ним ситуацією [347, с. 5]. Згідно з теорією регістру М. А. Халлідея, дискурс аналізується крізь призму інтегрованої системи поля (*field*), тенору (*tenor*) та модусу (*mode*) як, відповідно, контекстних варіацій того, що відбувається, хто приймає у цьому участь та яку функціональну роль при цьому відіграє мова [345, с. 22; 347; 404, с. 165].

Завдяки теорії регістру стає можливою інтерпретація соціального контексту дискурсу – сфери, у якій відбувається обмін смислами між комунікантами [314, с. 46]. *Дискурсивне поле* окреслює загальну подію, тип соціального акту, що розгортається в межах конкретної тематики, у якій функціонує текст, тобто вказує на те, про що власне дискурс, визначає його загальні параметри наприклад, рівень офіційності дискурсу [67, с. 271; 122, с. 64; 328, с. 153; 346, с. 216; 404, с. 165].

Ситуативно-контекстуальним компонентом, який детермінує учасників дискурсу, їхні статус та роль, є *дискурсивний тенор*. Саме цей елемент визначає тип взаємодії комунікантів, емоційний фон та соціально значущі стосунки, у яких перебувають учасники [345, с. 22; 346, с. 216; 365, с. 153; 435]. Тенор характеризує тип соціальної інтеракції крізь призму таких понять як влада, соціальна дистанція, вплив, емоційний рівень тощо [337, с. 11; 375, с. 46; 404, с. 165]. Тенору відповідає інтерперсональний аспект дискурсу, розпізнати який дозволяє аналіз співвіднесення ролі та статусу учасників зі змістом дискурсу, тобто його ідеаційним значенням, та обраного ними вербального корпусу для ефективної взаємодії [67, с. 272; 328, с. 111; 375, с. 47].

Дискурсивний модус визначає роль та функцію мови у дискурсі, характеризує канал мовлення (усний, письмовий або їх поєднання), риторику повідомлення [345, с. 22; 375, с. 47], відображає “очікування учасників щодо можливостей мови у конкретній ситуації” [67, с. 271]. При дослідженні дискурсу саме цей компонент відіграє значущу роль, оскільки саме модус вказує на те, яким чином організовано дискурс, яку функцію він виконує у контексті та якого ефекту завдяки йому досягнуто [373, с. 175; 375, с. 47]. Цей компонент об'єктивує

текстуальний аспект дискурсу, який характеризує організацію змістових компонентів у структури вищого рівня, а також техніки розміщення інформаційних блоків або поєднання речень [67, с. 272; 328, с. 111].

Так, у прикладі (8) система дискурсивного поля, тенору і модусу реалізується у ситуативному контексті, відповідно до якого жінка скаржить та водночас висловлює образу щодо невдач у особистому житті (1), а її співрозмовник намагається виразити підтримку, використовуючи відповідні комунікативні стратегії. У даному випадку дискурсивне поле комунікативної підтримки окреслене описаною ситуацією. Діалог вказує на неофіційність дискурсу, оскільки відбувається між комунікантами, соціальні ролі яких не відзначаються вертикальною ієрархією – учасники перебувають у рівноправних дружніх стосунках, про що свідчить вибір неофіційної лексики (*to give a shit*) та загальний емоційний фон (експресивне вираження скарги через підсилювачі категоричності: *my ONE gift; it's ALL OF them; they NEVER call*, застосування номінацій з контекстозумовленою негативною конотацією: *a 29-year-old-12-year-old* (“29-річний чоловік, поведінка якого відповідає 12-річному хлопчику”), повтори-перепитування для достовірності зрозумілості власних переконань: *Everyone who loves you thinks that, OKAY? OKAY?* Зазначені мовні особливості характеризують інтерперсональний аспект дискурсу комунікативної підтримки, а отже, їхня сукупність відповідає дискурсивному тенору. Змістом дискурсивного модусу є загальна структура ситуації “стимул” – “реакція” – “результат”. Висловлена скарга / образа (1) стимулювала появу висловлення з інтенцією підтримати співрозмовника (2), а заключна репліка (3) з позитивним пропозиційним значенням є вказівкою на успішний акт підтримки, що підтверджує відповідність результату очікуванням продуцента підтримки:

(8) *Annie: (1) That's all I meet. If there's a 29-year-old-12-year-old within 100 feet, I will find him and I will sleep with him. And they never call. They just text...all of them!...I'm so sick of optimism. It's exhausting.*

Sam: (2) Listen. Why do you give a shit what people like Ira think of you? Ira (spits). You should give a shit what people like me think of you. And I think

you one of the greats. I always have. Everyone who loves you thinks that, okay? Okay?

Annie: (3) I love you, Sam.

(“Happythankyoumoreplease”, 2010; 00:47:06-00:48:47)

Єдність дискурсивного поля, тенору та модусу формує контекст ситуації. Оскільки, згідно ідей М. А. Халлідея, контекст передує формуванню дискурсу [347, с. 5], вказана триєдність генерує процес функціонування останнього, утворюючи дискурсивний потік. Дискурсивний потік слугує сферою реалізації ідеаційного, інтерперсонального та текстуального значень дискурсу [67, с. 84; 319, с. 272]. Науковці вказують на гіпо-гіперонімічні зв'язки між поняттями дискурсивний простір, дискурсивний потік та дискурсивне поле. Множина дискурсивних потоків, сформованих єдністю дискурсивного поля, тенору та модусу, створює дискурсивний простір – прагматичну форму контексту, що структурує знання, які містяться у дискурсі [67, с. 272-273; 368, с. 89]. Дискурсивний простір є ширшим поняттям у порівнянні з дискурсивним потоком, оскільки конституюється всіма продукованими мовцем дискурсами з визначеної тематики [220, с. 103; 259, с. 6]. Він є середовищем співіснування дискурсів, об'єднаних за певною ознакою [218, с. 156]. Для дискурсивного простору вираження комунікативної підтримки такою ознакою є наявність акту комунікативної підтримки. Наприклад, заохочення батька до участі невпевненого сина у змаганні чи похвала, виражена психотерапевтом на адресу клієнта, є проявами комунікативної підтримки. Обидва висловлення формують дискурс комунікативної підтримки, до дискурсивного простору якого, водночас слугуючи дискурсивними потоками, належать, відповідно, побутовий та психотерапевтичний дискурси за зазначеною вище спільною ознакою.

Таким чином, дискурси з різним ідеаційним, інтерперсональним та текстуальним значеннями і спільним комунікативним актом підтримки формують площину, у якій точка перетину відповідних дискурсивних потоків визначає дискурсивний простір вираження підтримки.

Довільне, хаотичне входження дискурсу до того чи іншого дискурсивного простору є неможливим, оскільки простір є універсальною силою, яка сама визначає ймовірність входження “своїх” дискурсів [218, с. 156].

Розглядаючи підтримку як окремих комунікативний акт під час взаємодії учасників за конкретних обставин у реальному часі та місці, дискурсивний простір її вираження набуває ознак периферійного елемента в просторі будь-якого іншого дискурсу, тобто стає його фрагментом. За таких умов, “середовище” прояву комунікативної підтримки як дії у конкретному комунікативному акті визначається дискурсом, в межах якого вона розгортається.

Розглядаючи комунікативну підтримку як узагальнений процесуально-діяльнісний опис мовної комунікації, вважаємо доречним стверджувати про можливість кластерної організації дискурсивного простору. Так, дискурсивний простір вираження підтримки постає у ролі своєрідної площини, сформованої внаслідок “перетину” або “нашарування” різних типів дискурсу, де точкою такого “перетину” чи ядром “нашарування” є ДКП.

Таким чином, *дискурсивний простір вираження комунікативної підтримки* визначаємо як складну кластерну систему, активовану співіснуючими в ній дискурсами, об’єднаними за ознакою наявності ситуації комунікативної підтримки, контекст якої окреслює межі дискурсу комунікативної підтримки. Дискурсивний простір комунікативної підтримки окреслений власними параметрами поля, тенору і модусу. Як складник дискурсу ДКП виражається у міжособистісному спілкуванні через реалізацію інтенції комунікативної підтримки в певному комунікативному акті. З іншого боку, об’єднуючи ситуації комунікативної підтримки, обумовлені різними соціокультурними умовами, ДКП постає інтегральною складовою окремого типу комунікативної діяльності.

1.3. Інтра- та інтердискурсивність комунікативної підтримки

Залежно від типу дискурсу, його межі можуть бути суворо регламентованими або прозорими. Відсутність чітких меж нерідко призводить до

перетину дискурсів, під час якого відбувається накладання їхніх характеристик в одному тексті [301, с. 24]. Такий перетин не властивий дискурсам з високим рівнем інституціональності (наприклад, релігійному) через своєрідну “закритість”, яка зумовлює чітку фіксацію їхніх меж [133, с. 6].

М. Фуко уподібнює мову з різноманіттям “масок”, які індивід змінює, виконуючи різні соціальні ролі, – численність “масок” позначає множини дискурсів, які їх втілюють, відрізняючись за формою та “розсіюючись у часі” [284, с. 33; 347]. Твердження про мову як різнорідну сукупність дискурсів дотримуються й інші автори [напр. 68; 215; 313; 322 та ін.]. Функціонуючи у системі серед інших дискурсів, будь-який дискурс інтегрує та відображає їхні елементи, результати чого відтворюються у текстах [215, с. 267-268]. Взаємозв’язок дискурсів впливає на їхню здатність постійно змінюватись, а отже, не бути сталими чи завершеними [275, с. 22]. Взаємодія дискурсів з супутньою інтеграцією елементів здатна змінювати їхню “суто інституалізовану прагматику” [214, с. 551] шляхом: 1) створення контексту взаємодії учасників дискурсу, 2) актуалізації функцій, нетипових для дискурсу “в чистому вигляді”, 3) привнесення у дискурс системи нових знань, 4) реалізації нетипових стратегій і тактик для досягнення характерної для дискурсу мети тощо.

З метою дослідження взаємодії дискурсів з позицій лінгвістичної думки науковці вдаються до аналізу понять “*інтра- / інтердискурс*” та “*інтра- / інтердискурсивність*” [54; 68; 133; 214; 245; 246; 258; 301; 341; 383].

Інтердискурсивність називають гіперкатегорією вищого ієрархічного рівня, яка об’єднує інші категорії дискурсу [214, с. 126; 297, с. 8; 346]. Передумовою появи теорії інтердискурсивності стали ідеї М. Фуко, одного з основоположників французької школи дискурсивного аналізу [246; 284]. Науковець ототожнює дискурс з соціальним механізмом породження мовлення у вигляді множини висловлень, які належать до певної історично зумовленої, систематизованої та упорядкованої особливим використанням мови “дискурсивної формації”. Дискурс, перебуваючи у системі відносин з іншими дискурсами, віддзеркалює на різних структурних рівнях результат їхнього впливу

у вигляді зовнішніх щодо дискурсивної практики дискурсивно-лінгвістичних явищ, а визначення зв'язків з іншими “дискурсивними формаціями” уможлиблює історичну реконструкцію думки [245, с. 543].

Інтердискурс є специфічним оточенням дискурсивного процесу, яке зумовлює форму і зміст дискурсу. Інтеріоризація такого специфічного дискурсивного середовища в певному дискурсі фактично репрезентує процедуру структурування цього ж дискурсу [215]. За таких умов, будь-який дискурс виявляється неспроможним обійтись без іншого [245, с. 30].

Розуміння категорії інтердискурсивності в сучасних наукових розвідках залежить від підходу до аналізу дискурсу. З позицій дослідження дискурсу як множини тематично співвіднесених текстів / висловлень, які функціонують в межах однієї комунікативної сфери [294, с. 145-146], інтердискурсивність вважають взаємодією різних дискурсів, активованою інтеграцією різноманітних областей знання й практики. Опис такого взаємопроникнення передбачає розгляд міжсистемної взаємодії сукупностей текстів, які належать до різних тематичних сфер комунікації [293, с. 36]. Подібним є розуміння інтердискурсу як сукупності елементів, сегментів, деталей, структурних фрагментів суміжних дискурсів [361, с. 11]. Акцентуючи увагу на процесуальності дискурсу в умовах екстралінгвістичного контексту, інтердискурсивність розглядають як існуючі в свідомості мовця знання, пов'язані з певним передтекстом [20, с. 11].

Для позначення феномену дискретного акту представлення одного дискурсу в іншому представник французької школи дискурсивного аналізу, М. Пеше, ввів поняття *преконструкту* [див. 203, с. 98], вказуючи на його зв'язок з категорією інтердискурсивності. Преконструкт визначається сформованими в попередніх дискурсах синтаксичними структурами та комбінаціями мовних елементів, наявність яких здійснює ефект присутності попередніх дискурсів [215; 245].

Загалом при визначенні інтердискурсу вказують на результат взаємодії дискурсів у плані вираження, взаємопроникнення у плані змісту чи взаємообмін екстралінгвістичними та мовними елементами [54; 72; 156; 214; 238; 293; 383]. З огляду на існування преконструкту, взаємопроникнення дискурсів видається

необов'язковою умовою інтердискурсивності, оскільки у випадку взаємного обміну дискурсотворчими елементами відбувався б взаємообмін преконаластруктами. Тому маємо підстави стверджувати, що інтердискурсивність передбачає не лише взаємопроникнення дискурсів, а й одиначне входження одного дискурсу до іншого. Опираючись на думку М. Пеше про апіорне відображення дискурсу в “тілесному” складі інших дискурсів [215, с. 267-268], вважаємо інтердискурсивність здатністю одного дискурсу до входження в простір іншого дискурсу, внаслідок чого відбувається інтеграція екстралінгвістичних та мовних дискурсотвірних елементів.

Інтрадискурс розуміють як певну вісь структурування дискурсу, сформовану власними внутрішніми параметрами, які визначають механізми побудови дискурсу за принципом “що я говорю зараз, як це співвідноситься з тим, що я сказав раніше, і з тим, що я скажу потім” [341, с. 147]. Інтрадискурс уособлює поверхневу структуру дискурсу, яка дозволяє аналізувати його як певний результат, продукт діяльності [54, с. 16], тобто позначає функціонування дискурсу в самому собі [68, с. 26].

Загалом, будь-який дискурс є за своєю сутністю інтрадискурсом зі здатністю до інтердискурсивності. Різниця між інтрадискурсом та інтердискурсом здебільшого аналітична та впливає лише на вибір рівня аналізу дискурсу [341, с. 184]. Інтердискурсивність забезпечує простір, у якому розгортаються дискурсні формації “у відношеннях панування, підпорядкування і протиріччя”, а інтрадискурсивність вказує на функціонування дискурсу “по відношенню до нього самого” [245, с. 45-46]. Поява дискурсу в просторі інших можливих дискурсів чи взаємодія з ними, є ознакою інтердискурсивності. Особливістю ж інтрадискурсивності є функціонування дискурсу як абстрактного цілого.

Аналіз досліджуваного матеріалу дає підстави стверджувати, що дискурс комунікативної підтримки є абстрактною формацією, окремим інтрадискурсом з високим рівнем інтердискурсивності, що дозволяє йому проникати в різні дискурси, демонструючи базові системоутворюючі ознаки в ситуації, яка за зовнішніми характеристиками співвідноситься з іншим дискурсом.

Згідно з запропонованою М. А. Халлідеем структурою аналізу дискурсу видається за можливе існування різних видів інтердискурсивності. Взаємопроникнення або перетин дискурсів відбувається на основі одного з параметрів дискурсу: поля (близькості дискурсів за видом соціальної взаємодії комунікантів), тенору (перетину за учасниками, їхніми ролями) чи модусу (за формою дискурсів, характеру мовних засобів комунікативної взаємодії) [59, с. 17]. Така диференціація інтердискурсивності співзвучна з твердженням про те, що інтердискурсивні зв'язки виникають внаслідок поєднання різноаспектних засобів дискурсу, залучаючи різні його категорії [299, с. 57]. Дискурсу комунікативної підтримки притаманна інтердискурсивність, в основі якої входження до іншого дискурсу відбувається на основі параметру мовленнєвої взаємодії учасників спілкування, оскільки важливим маркером комунікативної підтримки є саме вербальна специфіка побудови висловлень, тоді як сфера, у якій відбувається розвиток ситуації, та її учасники варіюються.

У сучасних лінгвістичних розвідках [82; 133; 223; 301; 317; 383] аналіз понять *інтра-* та *інтердискурсивності* здійснюється стосовно, насамперед, інституційних дискурсів. Взаємовплив та взаємопроникнення конкретного дискурсу та інших видів дискурсу спричинені соціальними процесами в суспільстві [341, с. 183], тому науковці звертають увагу здебільшого на взаємодію мовних структур різних соціальних сфер (наприклад, взаємодію юридичного та економічного, дипломатичного та військового дискурсів тощо).

Факт входження дискурсу комунікативної підтримки у простір інституційного дискурсу дав можливість виявити особливості функціонування ДКП у площинах побутового та психотерапевтичного спілкування. Специфіка прагматичних особливостей, якої набуває комунікативна підтримка у визначених сферах, дозволила встановити *побутовий та психотерапевтичний підтипи ДКП*, відмінність між якими обумовлена ефектом комунікативної підтримки відносно її реципієнта в різних ситуативних умовах: непрофесійних (побутовому дискурсі) та професійних (психотерапевтичному дискурсі). Вираження комунікативної підтримки у психотерапевтичному дискурсі обумовлена специфікою мовленнєвих

висловлень у вербальній взаємодії психотерапевта та клієнта. Статусно-рольові відносини учасників такої інтеракції визначають його інституційність. Практика психотерапевтичної допомоги залучає широкий спектр стратегій і тактик вербальної діяльності психотерапевта. Психотерапевтична комунікація передбачає вираження підтримки клієнта під час консультації з метою оптимізації психотерапевтичного процесу. Тому тексти психотерапевтичних діалогів слугують сферою реалізації комунікативної підтримки у професійному середовищі, а досліджуваний дискурс, таким чином, проникає у психотерапевтичний. Результатом такого прояву інтердискурсивності є професійний дискурс комунікативної підтримки.

Кіно є особливою сферою функціонування мови в аспекті синергетичного освоєння дійсності сучасними методологічними засобами [148, с. 5]. Використання художнього кінодискурсу для демонстрації вираження комунікативної підтримки у особистісно-орієнтованому побутовому дискурсі зумовлений його здатністю передавати лінгвістичний та екстралінгвістичний матеріал у широкому контексті ситуацій, трансформуючи їх у змістове, структурне та функціональне ціле [83, с. 102].

Кінодискурс вважають самоорганізованою багатомірною синергетичною системою, синтезуючою різні семіотичні (лінгвістичні і нелінгвістичні) системи [78, с. 102; 148, с. 6]. Мовна складова художнього кінодискурсу виражена кінотекстом, представленого кінодіалогом у виконанні носіїв певного менталітету. Типовими характеристиками мови кінодіалогу є динамічність, спонтанність та простота, що максимально наближає його до повсякденного спілкування [244, с. 295; 320, с. 72]. Це дає підстави для розгляду мовлення персонажів як моделі природного діалогу [78, с. 105], релевантного для лінгвістичного дослідження. Кінодіалоги слугують платформою для розвитку ситуації вираження комунікативної підтримки у розгорнутому контексті, оскільки синергетична природа кінодискурсу дає можливість аналізувати частину через ціле [148, с. 7; 87, с. 25]. Кінодискурс як “важливе джерело соціолінгвістичного пізнання у сучасному глобалізованому світі” [204] є осередком демонстрації

різних сфер життєдіяльності сучасної людини у конкретних соціокультурних умовах, в тому числі побутових ситуаціях. Таким чином, дискурс комунікативної підтримки проникає одночасно у простори двох інших дискурсів: у побутовий (як джерело змісту) та у кінодискурс (як форму вираження). Результатом такого інтердискурсивного входження є інтеграція рис побутового дискурсу в непрофесійний підтип дискурсу комунікативної підтримки.

Вагомим для даного дослідження є твердження, згідно з яким інтердискурсивність вважають міждискурсною категорією, яка пов'язує дискурси різних типологій та забезпечує проникнення інституційних типів у особистісні [174; 383, с. 24]. Однак видаються ймовірними відмінності при взаємодії однотипових дискурсів та дискурсів різного типу, тобто виокремлених на основі однієї та різних типологій відповідно.

Здійснений аналіз широкого спектру функціонування дискурсу комунікативної підтримки, дозволяє стверджувати, що його інтердискурсивність реалізується принципово відмінними способами: шляхом входження до інших дискурсів або перетину з ними. Зважаючи на це, пропонуємо класифікувати категорію інтердискурсивності відповідно до способу входження одного дискурсу до інших дискурсів як *інклюзивну* (від англ. *inclusive* – “такий, що містить”) та *коррелятивну* (від англ. *correlate* – “такий, що співвідноситься”).

Взаємодія різнотипових дискурсів відповідає *інклюзивній інтердискурсивності*. Ознакою інклюзивної інтердискурсивності є повне розгортання одного дискурсу в межах іншого, де останній не переймає дискурсоформуючих ознак “внутрішнього дискурсу”, а слугує абстрактною площиною для їхнього функціонування. *Коррелятивна інтердискурсивність*, притаманна взаємодії однотипових дискурсів, полягає у взаємопроникненні суміжних дискурсів, за умов якого відбувається частковий мовний, ситуативний, контекстний, жанрово-стилістичний перетин елементів. Таке розмежування інтердискурсивності дає змогу розглянути досліджуваний дискурс як узагальнений процесуально-діяльнісний опис мовної комунікації у кооперації з

іншими дискурсами та встановити його місце у двовимірній системі співіснування дискурсів за різними векторами інклюзивної та коррелятивної взаємодії.

Суттєвою характеристикою досліджуваного дискурсу є неможливість його функціонування у комунікації ізольовано від інших дискурсів. Ознаки інтердискурсивності випливають з його здатності проникати у різні сфери життєдіяльності індивіда, а отже, взаємодіяти з інституціональними дискурсами. Оскільки дискурс комунікативної підтримки належить до типології за інтенціональним значенням, його проникнення в інституціональні типи відбувається завдяки здатності до інклюзивної інтердискурсивності.

Схематичне зображення інклюзивної інтердискурсивності на прикладі дискурсу комунікативної підтримки представлено у *Рис.1.1*.

При інклюзивній інтердискурсивності межі комунікативної ситуації підтримки, визначальної для досліджуваного дискурсу, є чітко окресленими. Це дозволяє здійснити аналіз дискурсу комунікативної підтримки в одиничному комунікативному акті (I), реалізованому в межах іншого дискурсу (A, B, C). Виокремлені особливості реалізації дискурсу комунікативної підтримки в кожному окремому комунікативному акті формують сукупність, яка характеризує досліджуваний дискурс як абстрактне ціле, узагальнений процесуально-діяльнісний тип мовної комунікації (II).

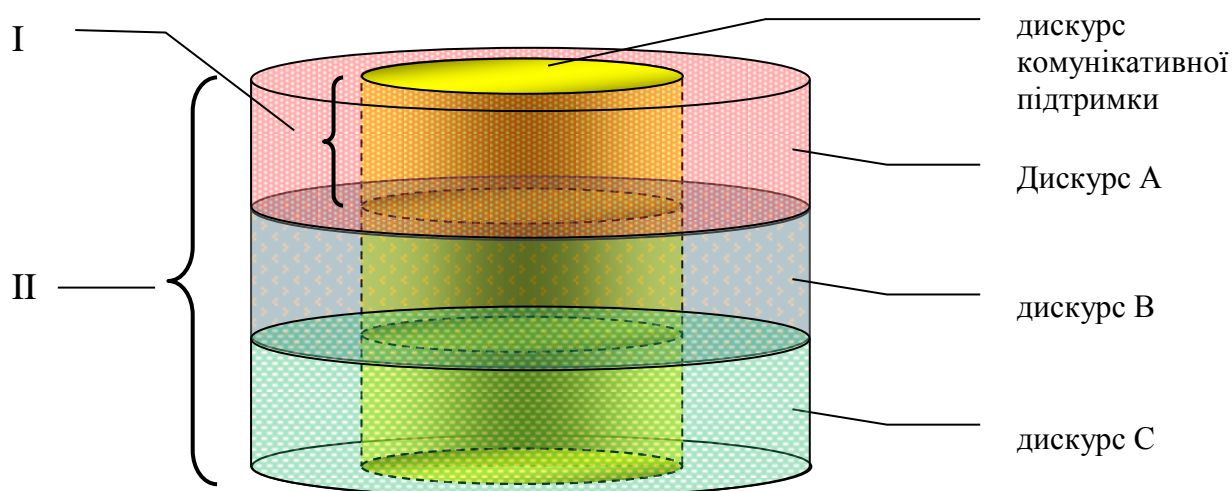

Рис. 1.1. Інтердискурсивність дискурсу комунікативної підтримки за принципом входження (інклюзивна інтердискурсивність)

Аналіз описаного входження досліджуваного дискурсу в інституційні дискурси потребує ілюстрації. У прикладі (9) мати втішає засмучену доньку через те, що остання, зізнавшись директору школи про справжню адресу проживання, змушена перейти на навчання до іншого закладу. Епізод слугує прикладом проникнення дискурсу комунікативної підтримки в побутовий дискурс представлений ситуацією сімейного спілкування. Продуцент підтримки (мати) надає допомогу засмученій донці шляхом заспокоєння (*don't cry, don't apologise to me*) та виправдання реципієнта підтримки (*you did the right thing, you never wanted to lie*). Вказані мовленнєві дії комуніката притаманні й ситуації сімейного спілкування. Через це дискурс комунікативної підтримки гармонійно функціонує в просторі побутового дискурсу, модифікуючи лише власні особливості, результатом чого є поява непрофесійного типу комунікативної підтримки:

(9) *Mom: What did he say?*

Daughter: He said that we don't live in the Peabody School district and that you and Mom: Faith have to go to school to Lincoln.

Daughter: I'm so sorry, Mommy.

Mom: Honey, don't. Oh...Please, don't cry Amelia, don't apologise to me.

Daughter: He asked me where we lived and I didn't know what to say.

Mom: I know, I know, you did the right thing. You never wanted to lie.

(“Infinitely Polar Bear”, 2014; 00:13:55-00:14:20)

Розглянемо приклад (10), що ілюструє розгортання ситуації комунікативної підтримки в професійному психотерапевтичному середовищі. Предмет хвилювань пацієнтки стосується її інтимного життя, що викликає перед нею певні труднощі при розмові з психоаналітиком. З метою надання професійної допомоги, перед психоаналітиком постає завдання бути обережним при веденні діалогу, щоб вплинути на психоемоційний стан клієнта та розблокувати невпевненість клієнтки для подальшого детального опису нею власної проблеми. Тому психотерапевт вдається до стратегії комунікативного пом'якшення власних суджень. Застосування конструкції *I'm not sure I understand that* перед деталізуючим запитанням *How, how did that work in your mind?* сприяє уникненню натиску та є

проявом підтримки клієнтки психоаналітиком, оскільки виявляється засобом надання моральної допомоги:

(10) *Patient: Thinking about that makes me feel confused ... I don't want to say something there's no reason why I should... I'm still choosing what I say , ...well, it's so personal<...> what if I'm not like other people, I guess. (Silence) <...>And (clears throat) I don't know, it just seemed very hard to say.*

Analist: I'm not sure I understand that. How, how did that work in your mind?

Patient: I'm not sure either. (Laughs)

(Transcript 57)

В прикладах (9) та (10) сімейний та психотерапевтичний дискурс не зазнають трансформацій їхніх типових характеристик. Завдяки інтердискурсивності вони забезпечують контекст взаємодії учасників дискурсу комунікативної підтримки. Координація їх співфункціонування відбувається за допомогою стратегій комунікативної підтримки з урахуванням фонових знань комунікантів та їхніх пресупозицій щодо ситуації.

В умовах взаємодії дискурсу комунікативної підтримки з однотипними йому інтенціональними дискурсами прояв інтердискурсивність набуває інших ознак (див. Рис. 1.2).

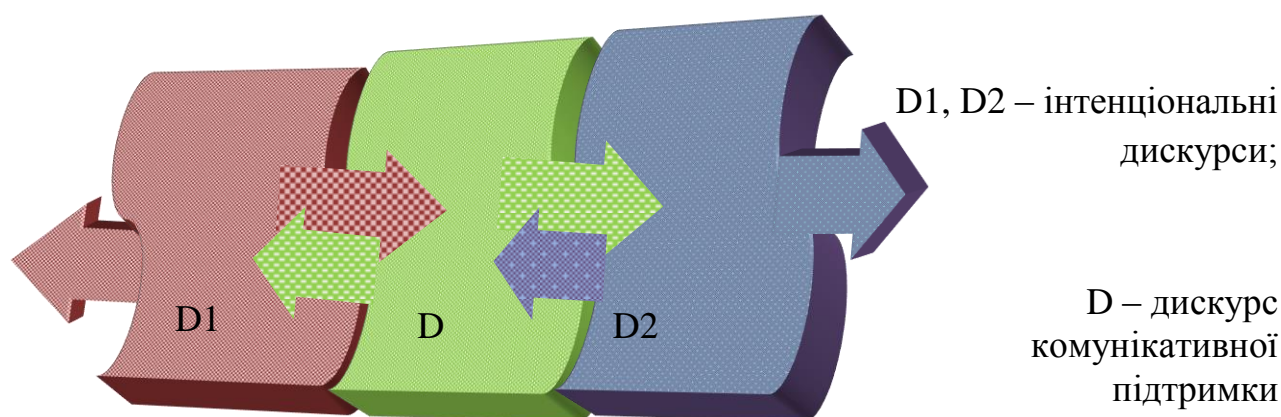

Рис. 1.2. Інтердискурсивність дискурсу комунікативної підтримки за принципом перетину (коррелятивна інтердискурсивність)

Дискурс комунікативної підтримки не проникає в інші дискурси, функціонує як внутрішній компонент, а перетинається з ними, інтегруючи в

собі їхні риси. Взаємообмін мовними засобами та структурами, притаманними задіяним дискурсам, часто ускладнює визначення меж кожного з них.

Так, у прикладі (11), де учасником взаємодії висловлено хвилювання з приводу присутності запрошених на вечірку, комунікативну підтримку виражено шляхом психологічного заспокоєння за допомогою заперечення факту, що викликає занепокоєння у реципієнта підтримки. Вжите продуцентом з цією метою реактивне висловлення *you are wrong* відображає експліцитне навмисне підведення під сумнів істинності попереднього твердження. Це відповідає інтенціональному змісту дискурсу спростування. Тобто, відбувається перетин дискурсу комунікативної підтримки та спростування, за умов якого визначення дискурсивних меж стає можливим лише з урахуванням дослідницьких пріоритетів: аналізу реалізації дискурсу комунікативної підтримки через стратегію спростування чи дискурсу спростування через імпліцитно виражену комунікативну підтримку:

(11) *A: You can come early today? I'm sure nobody will come.*

B: You are wrong, but I'll get there early.

(*"Happythankyoumoreplease"*, 2010; 00:01:45-00:01:50)

Таким чином, визнання інтердискурсивності як суттєвої характеристики дискурсу комунікативної підтримки дозволяє визначити його місце в просторі інших дискурсів, підкреслити проникаючий характер та пояснити широке різноманіття прояву в міжособистісній взаємодії.

1.4. Методика дослідження засобів вираження комунікативної підтримки

Методологічну основу дисертаційного дослідження визначено когнітивно-дискурсивною парадигмою лінгвістичного знання, введеною в лінгвістику О. С. Кубряковою [163; 164; 165; 166; 167]. Когнітивно-дискурсивний, або когнітивно-комунікативний [167, с. 325], підхід є концепцією дослідження мовних категорій у площині двовимірної системи, утвореної на перетині когніції

та комунікації [150, с. 376; 265, с. 51]. Синтез когнітивної та комунікативної парадигм інтегрує різні точки зору на один об'єкт дослідження, що дозволяє здійснити максимально повний та всебічний опис, враховуючи релевантні екстралінгвістичні (психологічні, соціальні та прагматичні) фактори [150, с. 208; 308, с. 67; 118, с. 63]. Згідно з когнітивно-дискурсивним підходом вивчення процесів пізнання світу здійснюється за даними їх вербалізації, яка відбувається в умовах дискурсивної діяльності індивіда [131, с. 79], інтерпретація якої враховує вивчення специфіки використання мови в межах соціальної активності індивіда та її опис в когнітивних та комунікативно-прагматичних категоріях [80, с. 96].

Когнітивна складова парадигми акцентує увагу на зв'язок явища з пізнавальною діяльністю людини, дозволяючи аналізувати типи вербалізованих знань та ментальні структури, що за ними стоять [308, с. 67; 118, с. 64]. Дискурсивна ж складова дозволяє описати явище з комунікативної точки зору, що передбачає вивчення мови в структурі спілкування, співвіднесеного з ситуацією міжособистісної взаємодії [209], аналіз вербальної поведінки мовця, виявлення способів представлення інформації адресату з урахуванням прагматичного аспекту повідомлення, інтенцій адресанта та особливого контексту комунікативного акту [308, с. 67; 118, с. 64]. Особливого значення набуває вивчення мови в контексті дослідження інтенціональних передумов дискурсу [113; 210] в межах комунікативного підходу.

Зважаючи на притаманний когнітивно-дискурсивному підходу багатоаспектний аналіз явища з точки зору його ролі у здійсненні пізнавальних та комунікативних процесів [150, с. 208], алгоритм дослідження вираження комунікативної підтримки в когнітивно-дискурсивному вимірі інкорпорує взаємопов'язану послідовність методологічних блоків (кваліфікаційного, семантичного, когнітивного, прагмалінгвістичного та дискурсивного), які відображають специфіку вивчення структурно-функціональних, когнітивних та комунікативних аспектів досліджуваного явища.

Кваліфікаційний блок дослідження полягав у *відборі релевантного емпіричного матеріалу* та визначенні загальної характеристики досліджуваного

явища у розрізі соціолінгвістичного, психолінгвістичного та лінгвокультурологічного значення інтенції комунікативної підтримки шляхом *функціонального аналізу*.

З метою демонстрації інтердискурсивного потенціалу комунікативної підтримки, “фоновими” площинами реалізації досліджуваних висловлень обрано побутову (особистісний дискурс) та психотерапевтичну (інституційний дискурс) сфери міжсуб’єктної взаємодії комунікантів.

Джерелом досліджуваного матеріалу в побутовій сфері стали англomовні художні кінофільми драматичного, комедійного, детективного жанрів та сімейні мелодрами кінця ХХ – початку ХХІ століть, тематика яких охоплює соціально-побутову сферу життєдіяльності індивідів. За таких умов діалогічна взаємодія комунікантів, відтворена кінематографічними засобами, є відображенням реального спілкування суб’єктів, що дозволяє дослідити сучасні мовні та мовленнєві особливості міжособистісної комунікативної взаємодії носіїв англomовної картини світу в антропологічному вимірі. Відбір матеріалу дослідження здійснено шляхом аудитивного запису фрагментів кінодіалогів з висловленнями комунікативної підтримки. Ілюстрації прикладів реалізації досліджуваних висловлень у побутовій сфері містять вказівку на часовий проміжок відеоряду кінофільму відповідно локалізації наведеного прикладу в кіносюжеті. Наприклад:

(12) *Lori: This is what you get for following the black sheep across the country.*

Marine: Well, if you're a black sheep, then I'm a black sheep. We both are black sheep.

(*“The Meddler”*, 2015; 1:29:47-1:29:50)

Емпіричною базою висловлень комунікативної підтримки в психотерапевтичній сфері є скрипти англomовних реальних психотерапевтичних консультацій, що передбачають безпосереднє спілкування комунікантів. Доступ до оригінальних скриптів став можливим завдяки окремому запиту щодо користування інформативною базою електронного навчально-наукового фонду видавництва *Alexander Street Press (USA)* [7]. Попри існування кількох глобальних

парадигм психотерапевтичного напрямку (психодинамічного, когнітивно-поведінкового, екзистенційно-гуманістичного) [153, с. 33; 175], техніки різних методів відповідають одному теоретичному спрямуванню, що декларує спільну кінцеву мету – надати психотерапевтичну допомогу клієнту. Предмет дослідження дисертаційної розвідки обмежений виявленням комунікативно-дискурсивної природи висловлень психотерапевта з інтенціональним значенням підтримки поза його парадигмальної орієнтації, тобто враховуючи тільки вербальний та прагмалінгвістичний аспект висловлених ним повідомлень. Оскільки окремі оригінальні психотерапевтичні скрипти позбавлені назв, а натомість, представлені коротким описом основного змісту, у бібліографічному переліку дослідження позначаємо їх назвою *Transcript* з певним порядковим номером. Наприклад:

(13) *Bill 114: If I can get through this day without drinking, I've had a good day.*

Wubbolding 115: That's a big step. That's right.

(*Transcript 7*)

Відбір фактичного матеріалу дослідження здійснювався *методом суцільної вибірки* з урахуванням критерію відповідності досліджуваному явищу комунікативної підтримки експліцитно або імпліцитно вираженого інтенціонального значення висловлення. В результаті перегляду 30 англійських кінофільмів з загальною тривалістю 48 годин відібрано 900 фрагментів діалогічної взаємодії у побутовій сфері. Ретельне опрацювання 45 скриптів оригінальних англійських психотерапевтичних консультацій різного напрямку професійної психологічної спеціалізації з тривалістю кожної у 55 хвилин дало змогу відібрати 800 епізодів реалізації висловлень комунікативної підтримки в психотерапевтичній сфері. Вибір дихотомічної пари в складі побутового та психотерапевтичного дискурсу обумовлений спільністю терапевтичного ефекту висловлень підтримки в обох сферах та розбіжністю ситуативних умов їхньої реалізації у професійному та непрофесійному середовищі, що дозволяє порівняти функціональні особливості побутового та психотерапевтичного підтипів дискурсу комунікативної підтримки в міжособистісній взаємодії. Залучений *порівняльно-*

описовий метод, в основу якого покладено порівняльний аналіз реальної комунікації [53, с. 169], уможливив опис та узагальнення особливостей вираження комунікативної підтримки у кожній із визначених сфер. Виявлення особливостей взаємно узгоджених дій учасників конкретного акту підтримки з урахуванням контексту ситуації здійснювалось за методом *конверсаційного аналізу*, об'єктом якого є розмова в реальній ситуації спілкування та який передбачає опрацювання скриптів такої взаємодії [237, с. 150; 269, с. 52].

Мета **семантичного блоку** дослідження полягала у встановленні змістових меж комунікативної підтримки, що передбачало залучення методу *компонентного аналізу* [14, с. 49-56; 240, с. 30; 260, с. 112; 369] дефініцій англomовних лексикографічних джерел у поєднанні з методом *ступеневої семної ідентифікації*, розробленим Е. В. Кузнєцовою [170], в основу концепції якої покладено аналіз дефініції як комбінації основної семи, що ідентифікує інтегральну ознаку лексеми, та конкретизуючої семи як носія диференційної ознаки. Об'єктом дослідження в межах визначеного етапу стала дієслівна лексема *support* та ряд фразових та змістових одиниць, релевантних їй завдяки синонімічним зв'язкам та конституентним входженням лексеми *support (v)* до їхньої семантики: *advocate (v)*, *assist (v)*, *back (v) / back up (phr. v)*, *bolster (v)*, *cheer (v) / cheer up (phr. v)*, *countenance (v)*, *defend (v)*, *encourage (v)*, *endorse (v)*, *help (v)*, *prop up (phr. v)*, *speak up for (phr. v)*, *sustain (v)*, *sympathize (v)* та *uphold (v)*. Вибір дієслівних лексем для аналізу зумовлений їхньою семантичною здатністю до більш складного та повного позначення дії, процесу чи стану. Водночас дієслово відтворює ситуації, релевантні опису людської діяльності, стану речей, міжпредметних зв'язків та відношень [203; 285, с. 148; 120, с. 124].

Критерієм відбору вказаних одиниць з-поміж запропонованих тлумачними словниками синонімів архілексеми *support (v)* слугував фактор відповідності позначуваного явища саме комунікативній підтримці, об'єктивованій експліцитною або імпліцитною присутністю семи, що вказує на вербальний характер підтримки (“говорити”). Наприклад, семантична структура одиниці *to back up* представлена дефініцією з експліцитно вираженими семами “*support*” та

”say”: “to say or show that what someone is saying is true” (ЛСВ 1); “to provide support or help for someone or something” (ЛСВ 2) [426, с. 92]. Вилучення імпліцитно представленої семи говоріння в дефініції лексеми *cheer* стало можливим завдяки методу ступеневої ідентифікації: “to shout as a way of showing happiness, praise, approval, or support of someone” (ЛСВ 1) [426, с. 252] < shout = “to say something very loudly” [426, с. 1523] (див. п. 2.1. “Семантика номінацій комунікативної підтримки”).

До компонентного аналізу залучено визначення інтегральних (загальних для ряду лексичних одиниць) та диференційних (відмінних) сем [180, с. 115; 264, с. 78]. Так, завдяки компонентному аналізу синонімічних одиниць на позначення комунікативної підтримки встановлено інтегральні семи, що вказують на змістові ознаки семантичної структури комунікативної підтримки, побудованої на основі комунікативно-семантичних категорій втішання, захисту, згоди, підбадьорення, співчуття та схвалення як змістових осередків специфічних способів вираження відповідних їм мікроінтенцій у складі макроінтенції комунікативної підтримки. Аналіз дефініцій синонімічних дієслівних рядів, що репрезентують комунікативно-семантичні категорії, уможливив визначення диференційних ознак відносно змісту комунікативної підтримки та інтегральних для значення самих категорій, що дозволяє детермінувати семантико-прагматичні відтінки змісту досліджуваного явища. Наприклад, характерною змістовою ознакою комунікативно-семантичної категорії захисту є наявність контрфактору та ствердження істинності або правдивості суджень, дій тощо об’єкта підтримки (див. п. 2.1.2. “Диференційні ознаки комунікативної підтримки”). Зазначені ознаки є диференційними відносно інших відтінків комунікативної підтримки; наприклад, вони не є типовими для комунікативно-семантичної категорії співчуття чи згоди.

Когнітивний блок дослідження є етапом трансформації семантичного змісту комунікативної підтримки в область ментального утворення за допомогою *когнітивної інтерпретації* попередньо отриманих результатів. Такий зв’язок забезпечений теоретично-практичними підвалинами когнітивістики, до яких

належить *фреймова семантика*, що забезпечує абстрактний опис діяльності індивіда у контексті ситуації [90; 103; 196; 270; 340]. Фреймова семантика опирається на взаємодію семантичного та мисленнєвого просторів – мовних значень та представлених структур знання. Результатом такої взаємодії є структурування частини людського досвіду, відтвореного в значеннях мовних та мовленнєвих одиниць, що забезпечує його розуміння в комунікативному процесі [37, с. 38] є фреймове моделювання. Активууючись в комунікативному процесі, фрейм набуває здатності закріплюватись у мові та мовленні [119, с. 83], що дозволяє встановити його структуру з позицій статичної та динамічної реалізації [328, с. 21]. Методологічною базою для встановлення фрейму комунікативної підтримки слугував аналіз у термінах фреймових структур, відтворених за допомогою базисних пропозиціональних схем С. А. Жаботинської [102; 103; 105; 106; 107; 108], термінологічний апарат якої доповнено нашими авторськими одиницями (ВН – поведінка, FL – сфера, RG – регулятив). Модель статичного інваріантного фрейму представлена структурою:

$$\{[XTOC\bar{1}^{PR} \in XTOC\bar{2}^{CL}]$$

$$диє TAM^{FL} TAK1^{MD} \text{ через } \bar{C}O\bar{C}1^{CS} \text{ заради } \bar{C}O\bar{G}O\bar{C}2^{GL}$$

$$\text{для / на } [KO\bar{G}O\bar{C}3^{RP(AD, BN)} [\in XTOC\bar{4}^{CL} TAKI\bar{Y}2^{QL} \text{ диє } TAK2^{BH} \text{ ТОДІ}^{TM}]$$

$$\text{у результаті чого } XTOC\bar{3}^{RP(AD, BN)} \in TAKI\bar{Y}3^{QL, AF} \text{ диє } TAK3^{BH, AF}] \}.$$

Структурні елементи статичного фрейму досліджуваного явища детерміновано на основі змістових ознак, виявлених на етапі семантичного аналізу мовних одиниць. Наприклад, термінальний вузол $[XTOC\bar{3}^{RP(AD, BN)} \in TAKI\bar{Y}2^{QL}]$ інкорпорує змістові ознаки наявності реципієнта підтримки (304) та якісну характеристику його психоемотивного стану (3013) (див. п. 2.2.1.1. “Реалізація інваріантного фрейму в висловленнях комунікативної підтримки”).

Наповнення слотів у структурі висловлень має експліцитний та імпліцитний характер. Так, у прикладі (14) слот $[XTOC\bar{3}^{RP(AD, BN)}]$ представлений експліцитною вказівкою на реципієнта (*Mum*), тоді як наповненням слоту $[TAKI\bar{Y}2^{QL}]$ слугує інформація про пригнічений психоемотивний стан адресата,

виведена із елементу ситуативного контексту комунікативної ситуації підтримки (поведінки реципієнта, яка плаче):

(14) *Mother:(is crying) I want you to know that I love your father. I love him, Allie, I do, I love him!*

Allie: I know, Mum. I know.

(“*The Notebook*”, 2004; 1:33:05-2:03:48)

Ідеї М. Мінського про ієрархію фреймової структури та міжфреймові зв'язки [196, с. 5] слугують підставою для встановлення фреймової моделі ситуації комунікативної підтримки у вигляді внутрішньої та зовнішньої дворівневої структури. *Внутрішня ієрархія* сформована слотами вищого порядку базового статичного фрейму, об'єднаного спільним вершинним вузлом дії зі слотами нижчого порядку в структурі інтенціонально-залежних мікрофреймів втішання, захисту, згоди, підбадьорення, співчуття та схвалення (див. п. 2.2.1.2. “Мовленнєві репрезентації мікрофреймів у фреймовій моделі комунікативної підтримки”). Мікрофрейми є динамічними фреймами, які враховують когнітивну структуру мікроінтенцій комунікативної підтримки (втішання, захисту, згоди, підбадьорення, схвалення, співчуття) у відповідних висловленнях, уособлюючи схеми розгортання мовленнєвих актів та відтворених ними подій [200, с. 226].

Слоти динамічних мікрофреймів виокремлені на основі додаткових змістових ознак семантичної структури комунікативної підтримки, релевантні комунікативно-семантичним категоріям, з якими пов'язані мікроінтенції. Наприклад, мікрофрейм захисту, представлений моделлю {ХТОСЬ1^{PR} діє для / на КОГОСЬ3^{RP (AD, BN)} (на КОГОСЬ5^{AD}) проти ЧОГОСЬ^{CTrAG}} в межах інваріантного фрейму висловлень комунікативної підтримки, залучає до своєї структури слоти [ЩОСЬ5^{CTrAG}] та [ХТОСЬ5^{AD}], що відповідають змістовим ознакам наявності (ДЗО6) контрфактору (опозиції або критики) та (ДЗО8) комуніканта, відмінного від продуцента та реципієнта підтримки.

Так, у розмові з батьком, дорослий чоловік намагається розрадити його, оскільки останній відчуває власну провину за вплив свого виховання на невдачі вже дорослого сина. Висловлення з мікроінтенцією захисту *It's not your fault*, яке

актуалізує акт комунікативної підтримки з пропозиційним змістом виправдання, є мовленнєвим втіленням когнітивного сценарію, закріпленого мікрофреймом захисту {ХТОСЬ1^{PR} *діє для / на* КОГОСЬ3^{RP (AD, BN)} *проти* ЧОГОСЬ^{CtrAG}}. У прикладі (11) слоти [ХТОСЬ1^{AG}] та [ХТОСЬ3^{RP (AD, BN)}] представлені експліцитною інформацією про учасників ситуації комунікативної підтримки (ХТОСЬ1^{AG} – *David*, продуцент, агенс; ХТОСЬ3^{RP (AD, BN)} – *dad*, реципієнт, пацієнс). Слот [ЩОСЬ5^{CtrAG}] актуалізований імплікованою інформацією про почуття провини, яке спростовує продуцент підтримки:

(15) *Dad: David, I'm sorry.*

David: It's not your fault, dad.

(“Everybody’s Fine”, 2009; 1:24:10-1:24:25)

Зовнішня ієрархія фреймової реконструкції комунікативної підтримки побудована за принципом інклюзивного входження субфреймів (варіативних контекстуально-залежних структур) у модель суперфрейму (інваріантну структуру) [196; 200, с. 226] комунікативної підтримки. Додаткові слоти нижчого порядку [ТАКИЙ1^{QL}], [ЩОСЬ3^{RG}] та [ХТОСЬ5^{AD}] об’єктивують встановлення дихотомічних пар субфреймів: *етикетизованої та неетикетизованої, емоційної та неемоційної, особистої та опосередкованої підтримки*.

Так, у прикладі (16) Пол, перебуваючи разом з Беном на похованні, знайомить останнього з родичами небіжчика. Висловлення Бена (продуцента підтримки) *I’m sorry, my condolences* на адресу жінки та чоловіка (реципієнтів) є формальним висловленням підтримки з мікроінтенцією співчуття. Соціально-регульовані правила комунікативної поведінки в ситуації жалоби одного з учасників міжособистісної взаємодії об’єктивують появу слоту [ЩОСЬ3^{RG}], який є структурним маркером етикетизованої підтримки:

(16) *Paul: The widow.*

Ben: I’m sorry.

Paul: Brother.

Ben: My condolences.

Man: (nods)

(“Analyze This”, 1999; 00:57:52-00:58:03)

З метою встановлення у дослідженні пропозиціональних моделей висловлень комунікативної підтримки користуємось *теорією подієвих схем* Р. Дірвена та М. Верспура [327, с. 83-90] з доповненнями С. А. Жаботинської [105, с. 8-10] та розробленою дослідницею концепцією конструювання когнітивних структур, що представляють схемне значення синтаксичних конструкцій [108, с. 280-281]. Предметом аналізу теорії є ономасіологічні концептуальні моделі речення, своєрідні конструкти, тотожні альтернативним варіантам номінації [327, с. 82; 105, с. 8], які виконують роль схем розгортання події. Пропозиціональні схеми відображаються у структурі фрейму [103, с. 14; 146, с. 259; 149, с. 141; 241, с. 73] та враховують синтаксичні моделі побудови висловлень комунікативної підтримки (див. п. 2.2.3. “Пропозиціональні схеми висловлень комунікативної підтримки у фреймовій реконструкції”).

Наприклад, висловлення підтримки *it's not your fault*, що актуалізує мікроінтенцію захисту, репрезентує когнітивну модель синтаксичної структури $S + be + O$ (де S – Subject, O – Object) та є мовленнєвим відображенням медіоцентричної пропозиціональної схеми характеристизації, відповідної термінальному вузлу [ЩОСЬ- N^{AG} є ЩОСЬ- N^{CH}].

Мета прагмалінгвістичного блоку дослідження полягала у встановленні актомовленнєвої специфіки дискурсу комунікативної підтримки. З цією метою залучено *метод інтерпретаційного аналізу* в супроводі з *інтеннт-аналізом*. Інтент-аналіз є психологічним теоретико-експериментальним методом дослідження, адаптованим відповідно до потреб лінгвістичних розвідок, який дозволяє виявити наміри співрозмовників та їх вплив на організацію дискурсу [74; 75; 76; 114; 210; 253]. Встановлення інтенції мовця опирається на аналіз ситуативного контексту в сукупності його когнітивних, комунікативних, мовних та мовленнєвих чинників [110, с. 56]. Застосування *методу інтеннт-аналізу* дозволило здійснити класифікацію відібраного емпіричного матеріалу відповідно до критерію актуалізованої у висловленні мікроінтенції комунікативної підтримки (втішання, захисту, згоди, підбадьорення, співчуття та схвалення). Подальше вивчення актомовленнєвої реалізації висловлення за допомогою

інтерпретаційного аналізу уможливило встановлення іллокутивної сили мовленевого акту підтримки.

Приклад (17) ілюструє висловлення підтримки, представлене послідовністю двох мовленнєвих актів з іллокутивною силою експресивів, виражених окличними реченнями. Мікроінтенція втішання у висловленні підтримки представлена актом обнадіювання, в якому враховано комунікативну мету мовця – втішити адресата, апелюючи до потенційного позитивного майбутнього:

(17) *A: I'm a little scary.*

B: You are going to be just like your dad! You're gonna be the absolute best parent that anyone could ever ask for!

(“10 Years”, 2011; 1:31:55-1:32:52)

Дискурсивний блок дослідження передбачав ідентифікацію дискурсивних параметрів мовленнєвої взаємодії учасників ситуації комунікативної підтримки та встановлення тактико-стратегічного апарату вираження мовцем комунікативної підтримки у побутовій та психотерапевтичній сферах. З цією метою залучено *методи дискурс-аналізу*, зосередженого на вивченні усної інтерактивної комунікації у взаємодії мовця та слухача [292, с. 89] *інтеннт-аналізу* та *зіставний метод* для виявлення специфіки варіювання втілення дискурсивної координуючої макростратегії в побутовому та психотерапевтичному підтипах дискурсу (див. п. 3.3. “Тактико-стратегічне втілення комунікативної підтримки в побутовому та психотерапевтичному спілкуванні”). Поняття макростратегії запозичено з концепції Т. А. ван Дейка в значенні глобальної стратегії всього дискурсу [91, с. 274-246]. Координуюча макростратегія інкорпорує способи втілення інтенціональної домінанти дискурсу комунікативної підтримки в процесі міжособистісної взаємодії, представлені локальними комунікативними стратегіями, орієнтованими на досягнення конкретних цілей у конкретному комунікативному акті підтримки.

Так, у прикладі (18), продуцент підтримки будує висловлення з мікроінтенцією схвалення, намагаючись підтримати свого брата, який щойно виголосив промову про свою непричетність до загибелі власної дружини перед

колективом компанії, ним очоленої. Продюцент застосовує комбінацію стратегій підвищення самооцінки реципієнта (тактика оцінного резюме) (*that took guts*) та супресії негативного чинника (тактика іронічної підтримки) (*Drama Queen*):

(18) *Patrick: That took guts. Drama Queen.*

Eric: (smiles)

(“*Secrets and Lies 2*”, Episode 2 “*The Husband*”, 2016; 00:16:08-00:16:10).

Таким чином, залучення у дослідженні семантичних, когнітивних, прагмалінгвістичних та дискурсивних методів лінгвістичного аналізу уможливорює комплексне вивчення дії комунікативної підтримки.

Висновки до розділу 1

1. Вербальні форми вияву **комунікативної підтримки**, характерної для міжособистісного спілкування, втілені в комунікативній діяльності індивіда у вигляді комунікативної дії (ДКП) із інтенціональною настановою на надання моральної допомоги іншому комуніканту шляхом регуляції його дисбалансованого психоемотивного стану, корекції поведінки, збереження психоемотивної рівноваги чи позитивного настрою. Активацію ДКП в мовленні зумовлено соціолінгвістичним, психолінгвістичним та лінгвокультурологічним значенням інтенції комунікативної підтримки.

2. Інтегруючи властивість загальної інтенції комунікативної підтримки втілено в сукупності *мікроінтенцій* втішання, захисту, згоди, підбадьорення, співчуття та схвалення, свідомо обраних продюцентом підтримки та об'єднаних *макроінтенцією* надати моральну допомогу іншому комуніканту, коригуючи його психоемоційний стан або поведінку.

3. Як мовленнєва дія ДКП функціонує в ситуації комунікативної підтримки та є носієм інформації про зміст повідомлення (фактуальна інформація), контекстуальні особливості та характеристики комунікантів (дискурсивна інформація). Із таких позицій, ДКП постає основним структурним елементом

дискурсу комунікативної підтримки поряд із такими складниками, як учасники комунікації та контекст.

5. Ситуація комунікативної підтримки, в якій функціонує ДКП, сформована сукупністю зовнішніх умов мовленнєвої взаємодії (контексту, хронотопу повідомлення), внутрішніх станів учасників (інтенцій) та їхніх функціонально-рольових характеристик (соціопсихологічних особливостей, статусу, обраних стратегій). В її основу покладено принцип кооперативної взаємодії, за умов якої встановлюються партнерські відносини між комунікантами. Вимога дотримання максимум ввічливості зумовлює етикетизацію ситуації комунікативної підтримки, що впливає на вибір учасниками індивідуальних комунікативних стратегій.

6. Дискурс комунікативної підтримки є комунікативною подією, зумовленою діалогічною адресант-адресатною конфігурацією з іллокутивною метою надати моральну допомогу співрозмовнику, корегуючи або впливаючи на його психоемотивний стан чи поведінку. Дискурс комунікативної підтримки є особливою модифікацією інтенціонального дискурсу, виокремленого за ознакою інтенціональної домінантності у його структурно-функціональній побудові. Діалогічність дискурсу комунікативної підтримки вказує на виражений двовекторний характер ДКП, що дозволяє їй функціонувати в ролі стимулу або реакції у комунікативній взаємодії продуцента та реципієнта підтримки.

7. Специфіка дискурсу комунікативної підтримки полягає в особливості розгортання як типу комунікативної діяльності (процесуально-діяльнісного опису мовної комунікації) та як окремого комунікативного акту (одиночної дії в конкретній просторово-часовій точці цього процесу).

8. Диференційні ознаки дискурсу комунікативної підтримки відповідають дискурс-детермінуючим категоріям. До них належать наявність учасників комунікативної взаємодії, інституційність / персоналізованість дискурсу, діалогічність, кооперативна модель інтеракції, змістовність, контекстуальність та процесуальність.

9. ДКП актуалізується простими МА або їхньою послідовністю у складі макромовленнєвого акту. Мікроінтенції втішання, захисту, згоди, підбадьорення,

співчуття та схвалення у складі макроінтенції комунікативної підтримки є прагматичними локалізаторами відповідних МА, які актуалізують ДКП у комунікативному процесі. Комбінації МА втішання, захисту, згоди, підбадьорення, співчуття та схвалення, об'єднані спільною іллокутивною метою, утворюють макромовленнєвий акт комунікативної підтримки у складі ДКП.

10. Дискурс комунікативної підтримки є сформованим власними внутрішніми параметрами інтрадискурсом, здатним проникати в простори інших дискурсів. Його інтердискурсивність реалізується шляхом інклюзивного (повного) входження в межі інституційних типів дискурсу, які слугують фоном для його розгортання, та корелятивного (часткового) перетину з однотипними йому інтенціональними дискурсами. Психотерапевтичний та побутовий підтипи ДКП зумовлені інклюзивним інтердискурсивним входженням дискурсу комунікативної підтримки в психотерапевтичний (інституційний) та побутовий (особистісний) типи дискурсу.

11. Методика дослідження вираження комунікативної підтримки залучає методологічний апарат когнітивно-дискурсивної парадигми і передбачає послідовність кваліфікаційного (відбір емпіричного матеріалу, конверсаційний аналіз, функціональний аналіз), семантичного (компонентний аналіз, метод ступеневої ідентифікації), когнітивного (метод когнітивної інтерпретації, концептуальний аналіз у термінах фреймових структур), прагмалінгвістичного (порівняльно-описовий метод, методи інтерпретаційного та інтент-аналізу) та дискурсивного (метод дискурс-аналізу, інтент-аналізу, зіставний метод) блоків, які відображають специфіку аналізу структурно-функціональних аспектів ДКП.

Основні висновки з розділу представлено в публікаціях автора [44; 50; 230; 231].

РОЗДІЛ 2

СЕМАНТИЧНІ ТА КОГНІТИВНІ ПАРАМЕТРИ ДИСКУРСИВНОЇ РЕАЛІЗАЦІЇ КОМУНІКАТИВНОЇ ПІДТРИМКИ

Цілісний аналіз лінгводискурсивних особливостей вираження підтримки потребує дослідження когнітивно-семантичних аспектів її дискурсивної реалізації. Семантична організація дискурсу визначає його змістові межі [9, с. 55; 243, с. 3], тобто того, що може бути сказано, обговорено чи досліджено в його рамках. З таких позицій вагомим значення набуває дослідження інтегральних та диференційних змістових ознак комунікативної підтримки на основі аналізу релевантних лексикографічних дефініцій. Зв'язок семантики мовних одиниць із представленими в них знаннями про позамовну діяльність уможливорює встановлення структурованої когнітивної моделі фрагменту дійсності [4, с. 78; 5, с. 46] у вигляді фрейму, специфіка моделювання якого враховує пропозиціональні схеми конструювання висловлень підтримки. Тобто, змістові ознаки втілюють інтеріоризовану в свідомості суб'єкта інформацію про ситуацію комунікативної підтримки, до якої включено ДКП.

2.1. Семантика номінацій комунікативної підтримки

Комунікативна підтримка є, насамперед, дією суб'єкта ситуації підтримки. З таких позицій особливого значення набувають змістові ознаки семантичної структури дієслів, які втілюючи істинний зміст висловлень, описують мовленнєвий намір (інтенцію) комуніканта [66, с. 158]. Таким чином, виокремлення релевантних змістових ознак комунікативної підтримки потребує аналізу словникових дефініцій дієслів зі значенням “підтримувати”.

2.1.1. Інтегральні ознаки комунікативної підтримки. Прототиповим значенням у денотації досліджуваної ситуації володіє дієслово *to support*. Його семантичний зміст окреслює ситуацію підтримки у найбільш загальному вигляді

[428, p. 1625]. Охоплений ним широкий спектр форм вираження підтримки, описаний лексико-семантичними варіантами (ЛСВ), дозволяє виокремити її типи:

1) прояв фізичної властивості об'єкту: *to hold the weight of someone or of something such as a building or structure so that they do not move or fall* (ЛСВ2) [429]; *to hold something up* (ЛСВ5) [426]; *to carry the weight of* (ЛСВ1) [423];

2) вираження стану суб'єкта чи внутрішньої настанови: *to like a particular sports team and to encourage them to win, especially by going to see their matches* (ЛСВ5) [429];

3) надання або уособлення інформаційного забезпечення: *if results, facts, studies etc support an idea or view, they show or prove that it is correct* (ЛСВ6) [426]; *to speak in favor of* (ЛСВ5) [423];

4) надання матеріального (фінансового, предметного тощо) забезпечення: *to provide money, food, shelter, or other things that someone needs in order to live* (ЛСВ3) [429]; *to pay the costs of* (ЛСВ3) [431];

5) вплив на емоційну та вольову сферу: *to give courage, faith, or confidence to; help or comfort* (ЛСВ2) [421];

6) фізична або комунікативна дія суб'єкта: *to help in practical way* (ЛСВ3) [424]; *to say that you agree with an idea, group, or person, and usually to help them because you want them to succeed* (ЛСВ1) [426]; *to help to show that something is true* (ЛСВ2) [425].

Аналіз словникових дефініцій уможливорює визначення відповідності змістової структури **комунікативної підтримки** з окремими ЛСВ значення лексеми *support* (v), які визначають діяльнісний характер **вербальної реалізації підтримки** у міжособистісному спілкуванні. В результаті уніфікації таких ЛСВ досліджуваної одиниці, об'єднаних за змістом, виокремлено інваріантні значення комунікативної підтримки:

– *to give aid, assistance, faith, courage or confidence to a person and help them to be successful / to succeed / to achieve something what they are trying to do by being sympathetic and kind to them; to want a person to succeed* (ЛСВ3 [422], ЛСВ6 [423], ЛСВ6 [424], ЛСВ2 [425], ЛСВ1 [426], ЛСВ1 [427], ЛСВ2b [428], ЛСВ1 [429]);

- *to be kind to somebody, give comfort during a difficult or unhappy time in their life* (ЛСВ4 [424], ЛСВ2 [425], ЛСВ5 [428], ЛСВ1а [429]);
- *to uphold or defend as right or valid; advocate; back* (ЛСВ2а [428], ЛСВ2 [431], ЛСВ4 [429], ЛСВ4 [436]);
- *to say that you agree / to agree with or approve of someone; be / speak in favor of* (ЛСВ5 [423], ЛСВ1 [418], ЛСВ3 [421], ЛСВ2 [425], ЛСВ1 [426], ЛСВ2 [431]).

Компонентний аналіз лексикографічних дефініцій в межах ЛСВ, релевантних комунікативній підтримці, дозволяє встановити типові характеристики її змістових меж.

Структурні елементи семантики значення комунікативної підтримки втілені у її типових змістових ознаках (ЗО): **(ЗО1) вербальна дія** (семи *agree, approve, say, speak*), яка відзначається добровільністю (**(ЗО2) рівень волевиявлення**) (*want, give* ← *‘to present or deliver voluntarily’* [423]), скерована **(ЗО3) позитивним налаштуванням / прихильним, чуйним або співчутливим ставленням** (родовидова комбінація сем *‘be’ + ‘kind’* ← *‘having a friendly or generous nature’* [423], *‘characterized by sympathy’, ‘of compassionate nature’* [428, с. 871]; *to speak in favor of* [423]) до прямого або опосередкованого суб’єкта комунікації – **(ЗО4) реципієнта підтримки** (*someone, somebody, a person, they*), підпорядкована загальній **(ЗО5) меті надати допомогу** (*to help to*) у досягненні ним **(ЗО6) позитивного результату** (*achieve* [422, с. 1470], *succeed* [426, с. 1667], *be successful* [429]) **(ЗО7) в емоційно-пригнічуючий або складний** для об’єкта підтримки **момент** (*during a difficult time in their life* [426, с. 1667], *during a difficult or unhappy time in their life* [422, с. 1470], *when they are having a difficult time* [429]; *under affliction (support, ЛСВ4)* [436, с. 1320]) та детермінована конкретною **(ЗО8) інтенцією мовця** (*‘give’ + диференційні видові семи ‘aid, assistance, comfort, courage, confidence, faith’; advocate, agree, approve, back, comfort, defend, help, uphold*), яка полягає у підбадьоренні, демонстрації прихильності, згоди, наданні об’єкту підтримки допомоги, захисту, відчуття впевненості, віри, спокою, мужності, у **(ЗО9) дієвій реалізації** обраної ситуативно-залежної інтенції

відповідає загальному прихильному, підбадьорюючому або співчутливому ставленню до об'єкта підтримки (*by being kind to them* [422, с. 1470; 426, с. 1667], *by cheering them* [422, с. 1470], *by being sympathetic and kind* [426, с. 1667]). Семантикою дієслова *support* зафіксовано, що **(ЗО10) предметом впливу** на реципієнта є його душевний стан: *to sustain a person, his spirits* [436, с. 1320].

Подальше застосування комбінації методів ступеневої ідентифікації та компонентного аналізу ЛСВ дієслова *support* уможливило деталізацію ЗО6 “позитивний результат”. Один із способів досягнення мети мовця в ситуації комунікативної підтримки визначено семою *by cheering them*. Семантика дієслова *to cheer* окреслена родовим компонентом ‘*make*’/ ‘*fill with*’ та видовими семами ‘*glad, happy / gladness, hope, high spirits*’ [428, с. 274; 433, с. 143]. Така змістова конфігурація вказує на позитивні реактивні зрушення у психоемотивному стані об'єкта підтримки в результаті акту підтримки. З іншого боку, склад семем *what they are trying to do / trying to achieve* [422, с. 1470] містить семи, значення яких вказують на виконання об'єктом підтримки певних дій чи діяльності (*to do, to achieve*). Останні в сукупності з психологічним та емоційним станом індивіда формують його поведінку. Зважаючи на це, (ЗО6) позитивний результат визначається не тільки успішністю дій об'єкта підтримки, а й покращенням або збалансуванням його психоемотивного стану та поведінки.

Лексема *support* (v) є інтегральним компонентом семантики елементів синонімічного ряду, склад якого формують змістові та фразові дієслова: *advocate* (v), *assist* (v), *back* (v) / *back up* (phr. v), *bolster* (v), *cheer* (v) / *cheer up* (phr. v), *countenance* (v), *defend* (v), *encourage* (v), *endorse* (v), *help* (v), *prop up* (phr. v), *speak up for* (phr. v), *sustain* (v), *sympathize* (v) та *uphold* (v). Специфіка встановлення переліку обраних одиниць з-поміж визначених тлумачними англійськими словниками синонімів лексеми *support* (v) полягає у вербальній домінанті, властивій комунікативній підтримці. Референцію визначених дієслів до досліджуваного значення забезпечує архісема “говорити”, присутня в їхній семантичній структурі експліцитно (сема ‘*say*’ в одиницях *advocate* [426, с. 24], *back (up)* [426, с. 92], *defend* [422, с. 369], *endorse* [430], *speak up for* [418; 429],

uphold [429]; **'tell', 'talk'** в дієслові *encourage* [422, с. 464; 418]) або імпліцитно (**'shout'** в дієслові *cheer* [425, с. 241;]; **'give advice'** в дієсловах *assist* [422, с. 76], *help* [422, с. 679]; **'give permission'** в дієслові *countenance* [438]; **'express'** в дієсловах *endorse* [429], *sympathize* [426, с. 1684] та в одиницях *back* [425, с. 96], *prop up* [428, с. 1284], *uphold* [421] (за допомогою ЛСВ2 'to give moral support' [424, с. 1667] ← 'to express approval or interest' [426, с. 1066]), **'confirm'** у фразовому дієслові *back up* [422, с. 91]) та дієслові *sustain* [428, с. 1629].

Семантика визначених синонімічних одиниць конкретизує ядерні змістові ознаки, визначені семантикою дієслова *support* (v), та, водночас, відображає додаткові. Так, дефініції одиниць синонімічного ряду вносять додаткову інформацію про (ЗО8) інтенцію мовця, спрямовану на позитивну корекцію психоемотивного стану об'єкта підтримки у вигляді наміру виразити співчуття, симпатію, похвалу, підбадьорити, додати сил, надії, впевненості, емоційного полегшення: *to inspire with courage, spirit, or hope* (*encourage*, ЛСВ1 [428, с. 516]; *to give confidence* (*encourage*, ЛСВ1 [433, с. 287]); *to give someone strength, energy, or hope* (*sustain*, ЛСВ2 [429]); *give relief* (*sustain*, ЛСВ1 [428, с. 1629]; *help*, ЛСВ1 [421]); *to give encouragement* (*sympathize*, ЛСВ2 [428, с. 893]; *to express compassion or sympathy* (*sympathize*, ЛСВ1 [423]); *to show praise* (*cheer*, ЛСВ2) [426, с. 253].

Семантика досліджуваних синонімічних одиниць конкретизує вже встановлену ознаку "дієвої реалізації" (ЗО9) в межах загального прихильного ставлення до об'єкта підтримки та полягає у мовленнєвих діях суб'єкта підтримки, інформаційній, моральній допомозі, наданні доказів та аргументів на підтримку об'єкта, висловлення позитивної думки, вираження співчуття, похвали, позитивних емоцій, будь-яких тверджень, які додають йому сил та впевненості: *by giving moral assistance* (*back*, ЛСВ1) [428, с. 113]; *by providing information* (*assist*, ЛСВ1 [425, с. 81]; *by argument or evidence* (*defend*, ЛСВ1) [424, с. 406; 428, с. 413]; *by saying good things about him or her* (*speak up for*, ЛСВ1) [418]; *by giving you help, strength, or encouragement* (*sustain*, ЛСВ1) [422, с. 1475]; *by providing facts, proof* (*back up*, ЛСВ1) [426, с.92]; *by approval or help* (*encourage*, ЛСВ2) [423]; *in every*

way (back up, ЛСВ1) [425, с. 55]; *by what you say* (uphold, ЛСВ1) [429]; *in a way that gives someone confidence* (encourage, ЛСВ1) [418]; *showing happiness, praise, approval* (cheer, ЛСВ2) [426, с. 253]; *you are sorry for them, and show this in the way that you behave towards them* (sympathize, ЛСВ1) [422, с. 1483].

У семантиці дієслів на позначення комунікативної підтримки знаходимо додаткові семи, які відображають ознаку **(ЗО11) причини** для її прояву: прагнення суб'єкта підтримки допомогти об'єкту підтримки досягти поставленої мети (*because you want them to succeed* (support) [426, с. 1667] або небайдужість та розуміння суб'єкта підтримки стосовно труднощів, яких зазнає реципієнт підтримки (*because you understand their problems* (sympathize) [426, с. 1684]).

Додаткова ознака **(ЗО12) форма надання підтримки** визначає різновиди її вираження, диференціація яких відбувається за певними критеріями: за формою – усна / письмова підтримка (*to speak or write in support of* (defend) [433, с. 228]; за рівнем об'єктивності – правомірна / неправомірна (*to support by adequate proof* (sustain) [428, с. 1629] / *to confirm that what they are saying is true, sometimes even when you know that it is not* (back up) [422, с. 91], *to give (often undeserved) support* (bolster) [425, с. 93]); за ступенем приватності – публічна підтримка (*to support publicly* (advocate) [425, с. 19], *to express support in public* (endorse) [429]) та підтримка, виражена особисто (*give help to someone* (help) [422, с. 679], *to tell someone* (encourage) [422, с. 464]); за рівнем офіційності – офіційна (*to officially say* (endorse) [429]) та неофіційна (*to support a friend* (back up) [433, с. 55]). Визначені різновиди комунікативної підтримки вказують на мінливість її прояву.

До дискриптивних маркерів семантичної організації досліджуваного явища належить якісна характеристика особи, яка її потребує, до та після акту підтримки. Необхідність у наданні підтримки активізована додатковою ознакою **(ЗО13) якісної характеристики реципієнта підтримки**, який перебуває у складній проблемній ситуації, пригніченому психоемотивному стані та потребує поради чи розв'язання певного питання: *one in trouble or in need* (help, ЛСВ1) [423]; *someone who has a problem or a question* (help, ЛСВ1.3) [422, р. 679]; *someone who asks you for advice or information* (assist) [422, р. 76]; *when they are*

worried (cheer, LCB2) [426, с. 253]; *someone who has had a misfortune* (sympathize) [422, с. 1483]; *someone who is in a bad situation* (sympathize) [431].

Важливою для дослідження видається присутня інформація про очікувані позитивні зміни, відображені додатковою **(3014) якісною характеристикою психоемотивного стану об'єкта підтримки в результаті акту підтримки**: *feel better and more positive* (bolster) [426, с. 159], *feel stronger or more confident* (bolster) [422, с. 149], *strong and hopeful* (sustain) [426, с. 1675], *feel less miserable* (cheer) [425, с. 241], *less sad* (cheer) [426, с. 253], *be comforted* (cheer) [422, с. 241], *feel better and more confident* (encourage) [427, с. 407]; *glad or happy* (cheer up) [430]. Присутність парадигмальних сем, значення яких відображає атрибутивний ступінь порівняння (*more, less, better, stronger*), вказує на еволюцію психоемоційного стану. Вказівка на позитивну емоційну реакцію об'єкта забезпечена наявністю сем з позитивною конотацією – маркерами реактивних змін психоемоційного стану об'єкта підтримки (*better, comforted, confident, hopeful, positive, strong, stronger*). Така реакція передбачає не тільки трансформацію негативних емоцій у позитивні, а й врівноваження психоемоційного стану, баланс якого визначається психологічною стійкістю, саморегуляцією емоцій та гармонійному поєднанні аспектів розумової і фізичної активності у поведінці індивіда [354; 362; 367, с. 34-38; 387]. З іншого боку, присутність сем *feel better, more positive, more confident* імпліцитно вказує на потенційну можливість того, що на момент підтримки реципієнт вже перебував у позитивному стані, а зараз потребує лише “підкріплення” позитивних емоцій. Це дає підстави зробити припущення, що комунікативна підтримка є мовленнєвою дією суб'єкта комунікації відносно іншого учасника інтеракції *не тільки тоді, коли останній перебуває у пригніченому психоемотивному стані, але й за умов ризику втрати реципієнтом підтримки емоційного балансу чи позитивного настрою*. Ця ознака доповнює зміст 307 (“емоційно-пригнічуючий / складний для об'єкта підтримки момент”). Отриманий висновок є важливим для подальшого дослідження, оскільки відповідно до нього, комунікативна підтримка набуває ознак інструмента контролю бінарних емоцій, що виникають у міжсуб'єктній

інтерації, а відтак, її мета полягає у врегулюванні дисбалансованого психоемотивного стану, корекції поведінки реципієнта підтримки або збереженні його психоемотивної рівноваги чи позитивного настрою.

Відображення емоцій у значенні лексичних одиниць має психофізіологічне та соціальне підґрунтя. За посередництвом слова емоції відтворюють типізовані психічні стани, почуття та настрої індивіда як компоненти реального світу в його мовній картині [2; 40, с. 28-30]. Емоційний компонент в семантиці аналізованих лексичних одиниць з інтегральною семою *support* вказує не тільки на особливості психоемотивного стану реципієнта підтримки (об'єкта), але й констатує факт того, що комунікативна дія продуцента підтримки (суб'єкта) скерована впливом його власних емоцій. Згідно з Н. Д. Арутюною, якщо мовець виражає емоції, то при описі відповідного мовленнєвого акту використовується дієслово “виражати” [17, с. 11]. У семантиці досліджуваних одиниць експліцитну родову сему ‘*express*’ виявлено в дієсловах *endorse* [429] та *sympathize* [425, с. 1451; 426, с. 1684]. В семантичному змісті одиниць *back* [425, с. 96], *countenance* [428, с. 362], *prop* [428, с. 1284], *prop up* [428, с. 1284], *uphold* [421] сема ‘*express*’ функціонує як імпліцитний компонент завдяки наявній в їхніх дефініціях семі ‘*to give moral support*’ (‘*to express approval or interest*’ [426, с. 1066]).

Таким чином, семантика комунікативної підтримки підтверджує двовекторність емотивного компоненту, яка полягає у взаємообміні та взаємовпливі емоційних переживань суб'єкта та об'єкта підтримки.

Емоційність як семантична характеристика мовних одиниць базується на оцінці, але не є їй тотожною. Наявність оцінки в семантичній структурі лінгвістичних одиниць не є ознакою емоційності, але будь-яке емоційне значення передбачає оцінку мовцем предмету, суб'єкта, явища чи ситуації [3].

Оцінний компонент у семантичній структурі синонімічних одиниць на позначення комунікативної підтримки втілює додаткову вказівку на (3015) предмет оцінки та уточнює (309) “дієву реалізацію” позитивною оцінкою дійсності суб'єктом підтримки.

Змістові ознаки досліджуваного синонімічного ряду з домінантою *support* визначають **(3015) предметом оцінки** дії, ідеї, поведінку, чуттєву сферу або психоемотивний стан об'єкта підтримки: *to approve a person, his conduct* (uphold, ЛСВ1) [425, с. 964]; *to tell someone that what they are doing is good* (encourage, ЛСВ1) [422, с. 464]; *to help someone in what they are trying to do* (get behind, ЛСВ1) [429]; *to help someone to feel better and more positive* (bolster, ЛСВ1) [426, с. 159]; *so that they feel stronger and more confident* (bolster, ЛСВ1) [422, с. 149]; *to support someone's ideas or actions* (sympathize, ЛСВ2) [426, с. 1684]; *to approve a person, his conduct, a practice* (uphold, ЛСВ1) [433, с. 964].

Основна сфера оцінних значень окреслена межами полюсів “добре / погано” [18; 56; 254]. Оцінка є позитивною або негативною реакцією суб'єкта, а тому постає значущим механізмом впливу на адресата, оскільки має за мету викликати у нього певний психологічний стан [389, с. 158].

Семантичний зміст аналізованих синонімічних одиниць деталізує ознаку дієвої реалізації (309), вказуючи на **позитивну оцінку дійсності суб'єктом підтримки**, яка виражається у схваленні предмету оцінки (*to shout in praise* (cheer) [425, с. 241], *to tell that what they are doing is good* (encourage) [422, с. 464], *to publicly recommend* (advocate) [425, с. 19], *to plead in favo(u)r of* (advocate) [428, с. 24]), визнанням його прийнятності (*to find acceptable* (countenance) [422, с. 322]), прихильністю / симпатією чи співчуттям (*to express sympathy or compassion* (sympathize) [423]), згодою та схваленням (*to agree with a person* (support) [426, с. 1667], *to agree with someone* (sympathize) [418], *to show approval* (cheer) [422, с. 232], *to extend approval* (sustain) [428, с. 362], *to make a public statement of approval* (endorse) [418]), *to give permission* (sustain) [438]).

Таким чином, семантичні компоненти, зафіксовані архілексею *support* (v) та синонімічними їй одиницями зі значенням комунікативної підтримки, підтверджують характеристику досліджуваного явища як типу мовленнєвої діяльності. Змістові ознаки комунікативної підтримки містять інформацію, яка дозволяє сформулювати базову семантичну модель ситуації комунікативної підтримки в сучасній англійській картині світу.

2.1.2. Диференційні ознаки комунікативної підтримки. Ідентифікація диференційних ознак семантичного змісту комунікативної підтримки пов'язана з її поліінтенціональністю. Семантикою одиниць на позначення комунікативної підтримки передбачено внутрішню програму мовленнєвої реалізації іллокутивної мети у вигляді мікроінтенцій, сукупність яких формує загальну установку (макроінтенцію) допомогти співрозмовнику в проблемній для нього ситуації шляхом врегулювання його психоемоційного дисбалансу та корекції поведінки. У складі словникових дефініцій вказані мікроінтенції експліковані диференційними семами, які об'єктивують змістову ознаку ситуативно-залежної інтенції мовця (308): 'give' + 'aid, approval, assistance, comfort, courage, confidence, encouragement, energy, faith, hope, relief, spirit'; 'express' + 'compassion, sympathy'; 'show' + praise; 'advocate, agree, approve, comfort, defend, help, uphold'; 'advocate, agree, approve, back, comfort, defend, help, uphold'.

Згідно з О. І. Голубничою, до висловлень підтримки належать висловлення розради, підбадьорення, співчуття та схвалення [70, с. 27]. Однак проведений нами семантичний аналіз лексичних номінацій комунікативної підтримки засвідчує, що такий перелік не є вичерпним. Зважаючи на отримані результати, вважаємо, що макроінтенція комунікативної підтримки інтегрується з низки мікроінтенцій втішання, підбадьорення, співчуття, схвалення, згоди та захисту. Зазначені мікроінтенції зафіксовані семантичними компонентами, які втілюють ознаку ситуативно-залежної інтенції мовця (308), а їх систематизація призводить до виведення мікроінтенцій, що узгоджуються з намірами виразити **згоду** (забезпечений диференційними видовими семами *give approval; agree*), **схвалення** (зафіксований семами *express praise, extend approval, give approval; approve*), **підбадьорення** (втілений у семах *give courage, encouragement, spirit; encourage*), **втішання** (виражений семами *give comfort, faith, hope, relief; comfort*), **співчуття** (передбачений видовими семами *give faith, comfort; express sympathy, compassion*) та **захист** (представлений семами *advocate, back, defend, uphold*), що реалізують макроінтенцію комунікативної підтримки власними мовленнєвими засобами у відповідних прагматичних умовах. Тобто, запропонований нами

перелік мікроінтенцій у складі макроінтенції комунікативної підтримки передбачений самою змістовою структурою досліджуваного явища.

Враховуючи філософський та логічний аспекти визначення категорії як синтезованого абстрактного вираження найбільш загальних властивостей [419; 420], згода, схвалення, підбадьорення, втішання, співчуття та захист у семантиці комунікативної підтримки закономірно набувають статусу *категорій, які узагальнюють специфічні способи вираження макроінтенції комунікативної підтримки*. Кожна з них реалізується у мовленні групою висловлень. Згідно прийнятої у дослідженні комунікативно-семантичної теорії Л. П. Чахоян [288], у спілкуванні мовець спонтанно оперує базовим семантичним компонентом відповідно до комунікативної інтенції, результатом чого є комунікативно-семантична одиниця – висловлення. З огляду на це, категорії, виражені відповідними висловленнями, правомірно вважати *комунікативно-семантичними*.

Визначені категорії втішання, захисту, згоди, підбадьорення, співчуття та схвалення набувають статусу *комунікативних* завдяки їх реалізації у типових ситуаціях спілкування, в яких мовець вдається до прямого або непрямого способу представлення інформації з урахуванням певних дискурсивних факторів: дотримання правил ввічливості, здійснення впливу на психоемоційний стан іншого комуніканта та бажання надати допомогу своїми вербальними діями. *Семантична* складова вказаних категорій полягає у здатності відображати компонент впливу в ситуації комунікативної підтримки свідомо обраними мовцем мовними засобами, спорідненими між собою за певними змістовими ознаками, з розрахунком на інтерпретацію реципієнтом підтримки імплікацій у вигляді семантичних елементів, виділених з експліцитно виражених засобів.

Поєднання комунікативного та семантичного факторів дозволяє позиціонувати категорії згоди, схвалення, підбадьорення, втішання, співчуття та захисту як компоненти системно-структурної організації комунікативно-семантичного змісту підтримки. Визначені категорії є ситуативно-залежними, тому в комунікативному процесі їх розмежування забезпечується контекстом.

На основі англомовних тлумачних та синонімічних словників [430; 432; 436; 437; 438; 439 та ін.] у дослідженні встановлено синонімічні ряди дієслівних лексем та фразових одиниць, які об'єктивують комунікативно-семантичні категорії підтримки. Деякі одиниці зустрічаються одночасно в декількох рядах, що свідчить про накладання периферійних зон визначених категорій та вказує на контекстуальну обумовленість їх розмежування.

Змістові ознаки, які містяться в синонімічних рядах лексем на позначення комунікативно-семантичних категорій згоди, схвалення, підбадьорення, втішання, співчуття та захисту, є інтегральними для кожної з них та, водночас, диференційними (ДЗО) відносно семантичного змісту комунікативної підтримки.

Семантика одиниць (v) *agree, admit, assent, concur, concede, consent, permit, recognize*; (v. phr) *share the view, go along with, fall in with, go with* актуалізує **комунікативно-семантичну категорію згоди**. Ознаки, які містяться в семантичній структурі вказаних одиниць, визначають зміст комунікативно-семантичної категорії згоди через узагальнене значення “погодитись з / дати згоду на”. Семантикою одиниць, які описують аналізовану категорію, окреслено диференційну ознаку комунікативної підтримки (ДЗО1) “**спільність поглядів, думок**” продуцента та реципієнта підтримки: *to be of the same mind* (agree) [428, с. 32], *to agree that something is true* (admit) [418], *to agree or express agreement* (assent) [431], *to agree in opinion* (concur) [425, с. 177], *to agree in sentiment, opinion, etc* (consent) [436, с. 286], *to agree to* (permit) [436, с. 989]. Прояв комунікативно-семантичної категорії згоди реалізується кількома шляхами: 1) через **погодження** з судженнями, ідеями, настроєм реципієнта підтримки тощо (*to say ‘yes’ to an idea, plan, suggestion, etc.* (agree) [426, с. 30]; *to harmonize in opinion or feeling* (agree) [436, с. 28]; *to agree with someone about a particular statement or opinion* (concur) [422, с. 290]; *to approve or agree* (consent) [426, с. 286]); 2) за допомогою **визнання** правдивості, коректності або валідності предмету погодження: *to admit that something is true or correct* (concede) [423]; *to concede as true or valid* (admit) [439, с. 16]; *to accept or admit that something is true* (recognize) [426, с. 1371]; 3) у формі **дозволу** на певні дії співрозмовника або опосередкованого учасника

ситуації: *to give assent* (agree) [428, с. 32]; *to allow someone to do something* (agree) [422, с. 30]; *to give permission for something to happen or be done* (consent) [431]; *to consent to or tolerate* (permit) [423].

Однак семантикою одиниць на позначення згоди передбачено (ДЗО2) можливість **погодитись з чим-небудь / ким-небудь, визнати коректність або дати дозвіл навіть всупереч власним бажанням**: *to admit, often unwillingly, that something is true or correct* (concede) [423]; *to allow someone to have something, even if you do not want to* (concede) [418]; *to say usually in an unwilling way that you accept or do not deny the truth or existence of* (admit) [431].

Комунікативно-семантичну категорію схвалення представлено синонімічним рядом одиниць зі спільним значенням “давати позитивну оцінку / вважати правильним”: (v) *acclaim, agree, applaud, approve, commend, compliment, confirm, endorse, honor, glorify, praise, recommend*; (v. phr) *pay somebody a compliment, speak highly of, pay tribute to, sing sb’s praises, say good things about, put in a good word for*. Семантика вказаних одиниць позначена спільною диференційною ознакою комунікативної підтримки (ДЗО3) **виражати схвальну думку** про об’єкт підтримки: *to express a favorable opinion* (approve) [439, с. 56]; *to give official approval to (something or someone)* (confirm) [431]; *to approve of an action or proposal* (agree) [422, с. 30]; *to put forward with approval* (recommend) [425, с. 1196]; *to express approval* (endorse) [436, с. 437], (applaud) [431]; *to express a good opinion of* (commend) [424, с. 317]; *to express a favorable judgment of* (praise) [439, с. 903]; *to say something to someone that expresses praise* (compliment) [438].

Семантичні типи категорії схвалення актуалізуються через позитивний відгук суб’єкта підтримки про об’єкта підтримки, переконання у коректності його рішень, суджень, дій, пропозицій тощо, похвалу та привітання.

Позитивний відгук набуває форм рекомендації об’єкта підтримки іншим людям завдяки позитивній характеристиці його здібностей з точки зору валідності їх використання: *to declare to be worthy of acceptance or trial* (recommend) [428, с. 1344]; *to put forward with approval as being suitable for a purpose or role* (recommend) [425, с. 1196]; *to recommend as worthy of confidence or notice*

(commend) [439, с. 225]; *to mention (someone or something) as deserving attention or approval* (commend) [431]. За умов такого типу схвалення реципієнт підтримки є опосередкованим або потенційним учасником спілкування, а сама рекомендація адресована іншому суб'єкту комунікації.

Стверджувати коректність рішення, судження, дії, пропозиції об'єкта підтримки означає надавати їм позитивно-оцінного аксіологічного статусу: *to accept as satisfactory* (approve) [439, с. 376]; *to state or show that (something) is true or correct* (confirm) [431]; *to give one's approval to* (endorse) [438].

Похвала на адресу об'єкта підтримки передбачає позитивну оцінку його рішень, ідей, дій тощо, захоплення ними, висловлення приємних слів: *to express strong approval for their qualities or achievements* (praise) [422, с. 1125], *to express admiration for* (praise) [425, с. 1123], *to mention with approbation* (commend) [439, с. 225], *to praise* (recommend) [429, с. 1344], *to praise a decision, action, idea etc* (applaud) [429], *to express admiration of* (compliment) [424, с. 323], *to say something nice to someone in order to praise them* (compliment) [426, с. 314], *to commend someone highly* (sing somebody's praises) [423]. Найпоширенішим проявом похвали є комплімент, який може стосуватись не тільки дій чи якостей реципієнта підтримки, але й його зовнішнього вигляду: *to tell someone that you admire or like something they have done or the way they look* (compliment) [427, с. 1007]. На відміну від позитивного відгуку, похвала враховує безпосередню адресованість її реципієнту підтримки. Похвала нерідко викликана високою оцінкою дій та досягнень, про що адресант **публічно** оголошує (за таких умов реципієнт підтримки виконує роль опосередкованого учасника спілкування) або **особисто** повідомляє з метою **(ДЗО4) демонстрації своєї поваги** до об'єкта підтримки: *to say something nice about someone or to someone* (pay someone a compliment) [429], *to express or show respect or regard for* (compliment) [424, с. 323], *to praise someone to someone because you admire them and the work they do* (speak highly of) [427, с. 1007], *to publicly praise someone for a major achievement* (acclaim) [429], *to praise someone publicly, especially to show respect for them and what they have achieved* (pay tribute to) [427, с. 1007], *to tell someone that*

you like, admire, or respect something about them (pay somebody a compliment) [427, с. 1007], *to praise publicly because they have achieved something special* (commend) [427, с. 1008], *to show your respect or admiration for someone, especially by praising them publicly* (honour) [429].

Позитивне висловлення про об'єкт підтримки в основі кожного з описаних типів схвалення наближає аналізовану комунікативно-семантичну категорію до принципів ввічливого спілкування та мовленнєвого етикету. Однак причиною вираження схвальної думки може бути не тільки люб'язність або бажання підтримати співрозмовника, але й лестощі, нерідко викликані корисливими намірами адресанта власної вигоди: *to praise someone in an insincere way in order to please them or get something from them* (praise) [427, с. 1009]. Це стосується й випадків умисного перебільшення або прикрашання предмету схвалення: *to praise someone and their achievements very highly, in order to make them seem more important and worthy of respect than they really are* (glorify) [427, с. 1008].

Особливо близькою формою реалізації комунікативно-семантичної категорії схвалення до мовленнєвого етикету є **привітання**. Семантика дієслова *congratulate* містить інформацію про **(ДЗО5) піднесений емоційний стан мовця**, викликаний успіхом, схвальними діями реципієнта підтримки чи їхнім результатом: *to tell someone that you are pleased about their success, good luck, or happiness on a special occasion* [429], *to praise someone and say that you approve of or are pleased about a special or unusual achievement* [418], *to tell (someone) that you are happy because of his or her success or good luck* [431].

Змістові ознаки **комунікативно-семантичної категорії захисту** представлені семантикою змістових та фразових дієслів зі значенням “виступати на захист / користь когось / чогось”. До синонімічного ряду таких одиниць належать лексеми (v) *advocate, back (up), champion, confirm, defend, recommend, recognize, sustain, uphold*; (v. phr) *be on somebody's side, stand up for, stick up for, side with, take sides, put in a good word for*. Семантикою вказаних одиниць зафіксовано ознаку **(ДЗО6) наявності контрфактору** у вигляді складної ситуації, опозиції або критики об'єкта підтримки *to support or defend, as against opposition*

(uphold) [436, с. 1444]; *to defend against attack or criticism* (stand up for) [439, с. 1134]; *to support one person or group in an argument, war etc* (side with, take sides, be on somebody's side) [427, с. 1344]; *to support in the face of criticism* (defend) [436, с. 348]; *to support in a quarrel* (back up) [433, с. 14]) та **(ДЗО7) ствердження істинності / правдивості** дій, суджень об'єкта підтримки тощо (*to affirm the justice or validity of* (sustain) [424, с. 1535]; *to say that something is definitely true* (confirm) [418, с. 324]; *to affirm* (uphold) [424, с. 1667]), про що повідомляється **(ДЗО8) відмінному від продуцента та реципієнта підтримки комуніканту** (*to defend somebody against an opponent*) (uphold, ЛСВ1 [426, с. 1776]).

До засобів такого виду підтримки належить аргументація, свідчення, наведення доказів: *to maintain by argument, evidence* (defend) [436, с. 348]; *to prove that something is right* (defend) [426, с. 411]; *to support by providing facts, proof, etc* (back up) [426, с. 92]. Інколи реалізація такого виду підтримки вимагає залучення власного авторитету та впливовості продуцента підтримки: *to support someone especially using your influence* (back) [426, с. 92].

Завдяки компонентному аналізу словникових дефініцій встановлено відтінки основного значення аналізованої категорії. Так, підтримка набуває форм **захисту-виправдання** дій, поведінки або суджень об'єкта підтримки шляхом спростування заперечень: *to support or argue for* (advocate) [422, с. 22]; *to deny or oppose the right of a plaintiff* (defend) [439, с. 296]. Іншим відтінком категорії захисту є **захист-відстоювання** об'єкта підтримки супроти нападів опонента чи критики: *to defend against attack or criticism* (stand up for) [439, с. 1134]; *defend against opposition or challenge* (uphold) [423]; *to publicly fight for* (champion) [426, с. 243], *to argue in support of a person, their ideas, or actions* (defend) [422, с. 369], *to defend someone who is being criticized, especially when no one else will defend them* (stick up for) [427, с. 317]. **Захист-підтвердження** реалізується у значенні “наводити докази правильності, відповідності” дій, суджень чи поведінки об'єкта підтримки (*to establish the truth of* (sustain) [423]; *to support by adequate proof* (sustain) [428, с. 1629]; *to support by providing facts, proof, etc* (back up) [426, с. 92]), інколи навіть тоді, коли предмет підтвердження не відповідає дійсності (*to confirm*

that what they are saying is true, sometimes even when you know that it is not (back) [422, с. 91]). Особливою формою захисту-підтвердження є визнання позитивних якостей або правдивості об'єкта підтримки: *to accept that something is legal, true, or important* (recognize) [418]. **Захист-пропаганда** полягає у прагненні продуцента привернути увагу до переваг або достоїнств реципієнта підтримки та досягти їхнього визнання іншими людьми, надати йому позитивних рекомендації: *to plead in favour of* (advocate) [428, с. 24]; *to recommend publicly* (advocate) [436, с. 21]; *to represent or urge as advisable or expedient, to suggest as appropriate, beneficial* (recommend) [436, с. 1103]; *to present as worthy of acceptance* (recommend) [439, с. 185]. Інколи такий тип підтримки викликаний бажанням адресанта допомогти уникнути покарання або отримати певні привілеї, блага, “замовити за кого-небудь слово”: *to praise someone to someone in a position of authority in order to help to get a job or to avoid punishment* (put in a good word for) [427, с. 1008].

Зміст **комунікативно-семантичної категорії підбадьорення** окреслено значенням “стимулювати активність та бадьорий настрій”. Семантичні ознаки підбадьорення відображені у дефініціях лексичних одиниць (v) *cheer, embolden, enliven, encourage, foster, hearten, inspire, motivate, prod, reassure, spur, stimulate, sustain*; (phr. v) *buck up, spur on*; (phr.) *raise (someone's) hopes / expectations, set / put sb's mind at rest / ease, to give hope*.

Інтегральними компонентами комунікативно-семантичної категорії підбадьорення є емоційне пожвавлення, заохочення та спонування. Вказані семантичні компоненти вносять диференційну ознаку комунікативної підтримки, яка полягає в **(ДЗО9) активізації емоційно-дієвої реакції** реципієнта підтримки. Основою підбадьорення слугує емоційне пожвавлення, обумовлене наміром продуцента підтримки вселити надію, покращити психоемотивний стан співрозмовника шляхом підсилення або відновлення відчуття впевненості, мужності, жвавості, інтенсифікації життєвих сил та енергії: *to keep up the vitality or courage of* (sustain) [426, с. 1535], *to instill with hope or courage* (cheer) [428, с. 274], *to exert an animating, enlivening, or exalting influence on* (inspire) [439, с. 598], *to make ready for greater effort* (buck up) [428, с. 189], *to make someone*

brave (embolden) [418], *to restore confidence* (reassure) [424, с. 1274], *to give encouragement* (hearten) [438], *to give spirit or interest to* (enliven) [428, с. 521], *to give courage, hope, or confidence to do something* (encourage) [423]. Збудження вказаних відчуттів супроводжується підвищенням настроєм, покращенням моральним станом об'єкта підтримки: *to make someone feel better* (encourage) [427, с. 406], *to put uplifting thoughts, feelings, or aims* (inspire) [433, с. 449], *to make someone feel happier* (hearten) [429], *to cause (someone) to feel more hopeful* (cheer) [431], *to make active, vivacious, or spirited, to gladden or brighten* (enliven) [424, с. 507], *to encourage someone to be more cheerful* (buck up) [422, с. 179].

Характерною особливістю підбадьорення є усунення психологічних бар'єрів (хвилювань, страхів, сумнівів) в діяльності реципієнта підтримки, досягнення чого сприяє активізації емоційно-дієвої сфери: *to allay the doubts and fears of* (reassure) [425, с. 1193], *to help somebody to stop worrying* (reassure) [422, с. 1199], *to relieve of anxieties* (reassure) [424, с. 1274], *to suggest that someone does something that you believe would be good* (encourage) [429], *to stop someone from worrying about something* (set / put sb's mind at rest / ease) [418], *to say something that makes somebody less frightened or worried* (reassure [434]).

Емоційне пожвавлення слугує підґрунтям **заохоченню**, мета якого полягає у прагненні мовця емоційно мотивувати адресата до дій, сприяти його активності або прояву якостей, здібностей, активізації ідей та прояву почуттів, підвищенню відчуття впевненості: *to encourage or help an activity to begin or develop further* (stimulate) [426, с. 1630], *to urge to do something* (cheer) [428, с. 274], *to increase self-confidence so that they feel able to make some further action* (embolden) [422, с. 459], *to make somebody full of ideas and enthusiasm* (stimulate) [422, с. 1433], *to encourage the development or growth of ideas or feelings* (foster) [418].

До мовленнєвих засобів заохочення належить натхнення, переконання та схвалення: *to inspire someone, to persuade someone to do something* (encourage) [426, с. 514]; *to stimulate someone to do something by approval* (encourage) [424, с. 450]; *to tell them that what they are doing is good* (encourage) [422, с. 464]. Це вкотре

свідчить про взаємний перетин комунікативно-семантичних категорій у змістовій структурі комунікативної підтримки.

На відміну від заохочення, яке характеризується впливом на емоційно-чуттєві переживання комуніканта, **спонукання** апелює до мотиваційно-вольової сфери свідомості адресата. Мовець викликає або відновлює бажання реципієнта підтримки діяти, враховуючи його інтереси, мотиви, здібності, стимулюючи його активність та схиляючи до конкретних цілеспрямованих дій або висловлень як засобів задоволення потреб: *to rouse to action or effort* (stimulate) [436, с. 1291], *to encourage someone by making them interested in something* (stimulate) [426, с. 1630], *to incite to action* (inspire) [429, с. 598], *to make someone want to do something by giving new ideas and enthusiasm to carry them out* (inspire) [422, с. 755], *to make someone want to do something* (spur (on)) [426, с. 1604], *to give interest to* (enliven) [428, с. 521], *to quicken thought or feeling* (stimulate) [433, с. 865], *to urge on to greater activity* (spur on) [433, с. 851], *to make someone feel determined to do something or enthusiastic about doing it* (motivate) [429], *to encourage someone to take action, especially when they are being slow or unwilling* (prod) [418].

Особливим відтінком підбадьорення слугує **обнадіювання**, яке є синкретичним поєднанням заспокоєння та обіцянки, переконання, запевнення або ствердження: *make somebody hope* (raise hopes) [434], *to give hope to do something* (encourage) [423], *to make someone hope or expect that something will be very good or successful* (raise (someone's) expectations) [429].

Семантичний зміст **комунікативно-семантичної категорії втішання** об'єктивовано ознаками, які містяться в дефініціях лексем (v) *allay, calm, comfort, console, reassure, relieve, solace, soothe*. Загальне значення комунікативно-семантичної категорії втішання окреслене наміром продуцента підтримки **заспокоїти** адресата, який перебуває у пригніченому психоемотивному стані, або полегшити відчуття психоемоційного дискомфорту шляхом **переконання** у протилежному відносно чинника психоемоційного дисбалансу. Семантичне значення аналізованої категорії вносить у змістову структуру комунікативної підтримки диференційну ознаку (ДЗО10) **“редукція негативних емоцій та**

переживань реципієнта підтримки”, спровокованих розчаруванням, хвилюванням, злістю, відчуттям втрати, смутку, журби, скорботи, тривоги, почуттям страху, втоми та ін.: *to ease the grief or trouble of (comfort)* [439, с. 225], *to serve as a source of comfort to someone in disappointment, loss, or sadness (console)* [424, с. 335], *to alleviate the grief or sense of loss of (console)* [439, с. 242], *to ease or alleviate pain, distress (relieve)* [436, с. 1114], *to give comfort or cheer to a person in time of sorrow, distress, etc (solace)* [424, с. 1450], *to make someone calmer and less anxious, upset, or angry (soothe)* [426, с. 1578], *to make someone feel more calm and relaxed when they are upset, anxious, or nervous (soothe)* [427, с. 233], *to make someone feel less worried or frightened about a situation (reassure)* [427, с. 233], *to put fear, doubt, suspicion, anger, etc to rest (allay)* [429, с. 35], *to make someone calm if they are worried and upset (calm)* [427, с. 170].

Характерною рисою втішання є значний дієвий потенціал, оскільки мовець намагається вплинути на світосприйняття іншого комуніканта, покращити його самопочуття. Втішання є формою підтримки, за умов якого мовець намагається **(ДЗО11) переконати об’єкт підтримки у відсутності причин для втрати психоемоційної рівноваги:** *to comfort someone when they feel unhappy or disappointed by saying something that makes them realize the situation is not so bad (console)* [427, с. 233], *to make someone feel less worried or frightened about a situation by telling them there is nothing to worry about (reassure)* [427, с. 233].

Змістове значення **комунікативно-семантичної категорії співчуття** детерміноване наміром мовця виразити своє ставлення до негативної ситуації та реципієнта підтримки. Лексичні одиниці, семантика яких реалізує значення аналізованої категорії у ситуації комунікативної підтримки ((v) *sympathize, commiserate, compassionate, condole, pity*; (phr. v) *feel for*; (v. phr) *have / feel sympathy for, be sorry, offer / send condolences, offer one’s sympathy, take pity on*), містять інформацію про **(ДЗО12) “розуміння / співпереживання адресантом почуттів реципієнта підтримки щодо неприємного фактору”:** *to feel sorry for something in an unfortunate situation and understand how they feel (have / feel sympathy for)* [427, с. 1357], *to feel sorry for someone because you understand their*

problems (sympathize) [426, с. 1684], *to feel, say that one feels* (commiserate) [433, с. 170], *to share in suffering or grief* (sympathize) [439, с. 1181], *to sympathize <...> with someone who has problems, is suffering etc, and feel the same sadness, pain etc that they do* (feel for) [427, с. 1357], *share the suffering of* (compassionate) [438]. Комуникативна поведінка адресанта, який виражає співчуття, скерована **(ДЗО13) відчуттям жалю до реципієнта підтримки**: *to feel sympathy for someone* (feel for) [429], *to feel sorry for someone because they are in a very bad situation* (pity) [426, с. 1244], *to express your sympathy for someone when they are unhappy about something* (commiserate) [427, с. 1357], *to express sympathetic sorrow* (condole) [430] *to feel sorry for someone and do something to help them* (take pity on) [427, с. 1357], *to express sympathy with someone in grief, pain, etc* (condole) [423], *when something unpleasant has happened to someone and you want to express your sympathy* (be sorry) [427, с. 1357]. Співчутлива реакція **(ДЗО14) позбавлена критики**: *to react or respond in sympathy* (sympathize) [428, с. 1638], *if you sympathize you are not critical of them* (sympathize) [422, с. 1483].

Компонентний аналіз словникових дефініцій встановлює внутрішні (пригнічений психоемотивний стан, негативні відчуття) та зовнішні чинники (ситуація), які викликають співчутливу реакцію мовця: *to express sympathy for some who is unhappy* (commiserate) [427, с. 305], *to show sympathy and sadness for the family or friends of a person who has recently died* [418], *to feel sadness or sympathy for someone's unhappiness or bad situation* (pity) [429]; *to show them pity or sympathy when something unpleasant has happened to them* (commiserate) [423], *sympathize with someone's feelings* (sympathize) [422, с. 1483].

Тобто, у межах комуникативної підтримки комуникативно-семантична категорія співчуття втілена у **співпереживанні** як уподібненні психоемоційного стану продуцента станові реципієнта підтримки або **відчутті жалю**, що передбачає співучасть продуцента у смутку, скорботах іншої особи тощо без переживання емоцій, тотожних тим, які відчуває реципієнт підтримки.

Висловленням співчуття притаманна не тільки щирість (*to sympathize very strongly and sincerely* (feel for) [425, с. 1357]), але й формальний характер вираження в усному та письмовому вигляді: *to formally express your sympathy to someone whose close relative or friend has died* (send / offer condolences) [427, с. 1357], *a formal expression meaning to tell someone that you feel sympathy for them, especially in a letter, after someone they love has died* (offer one's sympathy) [427, с. 1357]. Стереотипізованість висловлень співчуття у формальних умовах (*send / offer condolences, offer one's sympathy*) наближає аналізовану категорію до сфери мовленнєвого етикету та підтверджує приналежність вираженої ними комунікативної підтримки до норм ввічливого спілкування.

Таким чином, диференційні ознаки семантичної організації ситуації комунікативної підтримки вказують на додаткові характеристики прояву ДКП в міжособистісному спілкуванні. Виокремлені диференційні ознаки є інтегральними компонентами конститuentних комунікативно-семантичних категорій підтримки (втішання, захисту, згоди, підбадьорення, співчуття та схвалення), встановлення яких дозволяє детермінувати семантико-прагматичні відтінки змісту досліджуваного явища.

2.2. Висловлення комунікативної підтримки в когнітивному вимірі

Виокремлення комунікативно-семантичних категорій втішання, захисту, згоди, підбадьорення, співчуття та схвалення у змістовій структурі комунікативної підтримки свідчить про те, що реалізація інтенції комунікативної підтримки досягається шляхом використання різноманітних за змістом та структурою висловлень, об'єднаних когнітивним сценарієм їхньої побудови.

Компонентний аналіз основного номінанта ситуації комунікативної підтримки *support* (v) та його лексичних і фразових синонімів дозволяє встановити когнітивну модель комунікативної підтримки $\{[X\text{ТОСЬ}1^{\text{PR}} \text{ є } X\text{ТОСЬ}2^{\text{CL}}] \text{ діє } \text{TAM}^{\text{FL}} \text{ ТАК}1^{\text{MD}} \text{ через } \text{ЩОСЬ}1^{\text{CS}} \text{ заради } \text{ЧОГОСЬ}2^{\text{GL}} \text{ для / на } [\text{КОГОСЬ}3^{\text{RP (AD, BN)}} \text{ є } X\text{ТОСЬ}4^{\text{CL}} \text{ ТАКИЙ}2^{\text{QL}} \text{ діє } \text{TAK}2^{\text{BH}} \text{ ТОДІ}^{\text{TM}}] \text{ у результаті}$

чого ХТОСЬЗ^{RP (AD, BN)} є ТАКИЙЗ^{QL, AF} діє ТАКЗ^{BH, AF}]] та змоделювати інваріанту фреймову структуру відповідних висловлень.

2.2.1. Фреймова модель комунікативної підтримки у міжособистісній взаємодії. У когнітивно-комунікативній парадигмі лінгвістики фрейм вважають статичною інформаційною структурою даних у свідомості мовця, яка дозволяє ідентифікувати вербально чи невербально репрезентовану стереотипну ситуацію [37, с. 41; 196, с. 7; 227, с. 73; 242, с. 101]. Декодування інформації та ідентифікація ситуації стає можливою завдяки закріпленому структурою фрейму набору типових ознак, співвіднесених з мовними одиницями [149, с. 140]. На зв'язок лексичної семантики з фреймовим структуруванням вказують лінгвістичні розвідки Ч. Філмора [276; 332; 334], згідно з яким семантичне значення стає інструментом інтерпретації змісту фрагменту тексту, а отже, й повідомлення, активуючи у свідомості інтерпретатора фрейм як незалежний від тексту, відокремлено існуючий схематизований досвід [276, с. 53]. Фрейми відтворюють аналітичні моделі людського досвіду, уособлюючи інтерреляцію ментальної та мовної сфер [339]. Такому моделюванню підлягають й висловлення, які, викликаючи у свідомості комунікантів відповідні образи, відтворюють у вигляді лінійної вербальної структури виражений фреймом змістовий каркас [149, с. 140; 200, с. 80; 332]. Висловлення конвенціональне, тому його інтерпретація здійснюється згідно з вміщеними у фреймі інформаційними даними, декодування яких потребує більш об'ємних квантів знання про світ [227, с. 73].

Специфіка інваріантної фреймової структури комунікативної підтримки пов'язана з поліінтенціональністю досліджуваних висловлень, які реалізують мікроінтенції згоди, захисту, співчуття, втішання, підбадьорення та схвалення в межах макроінтенції комунікативної підтримки, та привносять у фреймову модель інтенціонально-залежні додаткові слоти.

2.2.1.1. Реалізація інваріантного фрейму в висловленнях комунікативної підтримки. Слоти, об'єднані термінальним вузлом *support*, відтворюють базовий інваріантний фрейм (за С. А. Жаботинською [102; 103; 105;

106; 107; 108]), відповідний перформативним висловленням, побудованим згідно моделі *smb supports smb*, яка слугує експліцитним каркасом імпліцитно виражених висловлень підтримки. Слоти базового фрейму відтворюють “ідеальну” прототипову структуру ситуації, цілісність якої слугує “точкою відліку” для інтерпретації “реальних ситуацій” [28, с. 10-12; 29, с. 105], а тому є інваріантними та суворо фіксованими у структурі статичного фрейму висловлень комунікативної підтримки (див. ДОДАТОК А.1):

{[ХТОСЬ1^{PR} є ХТОСЬ2^{CL}]

діє ТАМ^{FL} ТАК1^{MD} *через* ЩОСЬ1^{CS} *заради* ЧОГОСЬ2^{GL}

для / на [КОГОСЬ3^{RP (AD, BN)} [є ХТОСЬ4^{CL} ТАКИЙ2^{QL} *діє* ТАК2^{BH} ТОДІTM]

у результаті чого ХТОСЬ3^{RP (AD, BN)} є ТАКИЙ3^{QL, AF} *діє* ТАК3^{BH, AF}]].

Реконструкція базового фрейму відбувається на основі семантичного інваріанту, описаного змістовими ознаками лексичного значення перформативу *support (v)* та його синонімічними еквівалентами, які активують у свідомості мовця відповідні компоненти:

- *суб'єкт* (ХТОСЬ1^{PR}) – продуцент підтримки (PR), виконавець та координатор комунікативної дії, за допомогою якої суб'єкт регулює стан та поведінку реципієнта; суб'єкту властиві характеристики статусної ідентифікації (є ХТОСЬ2^{CL}) (CL – класифікатор), що вказує на соціальні відносини між учасниками комунікативної взаємодії;

- *власне комунікативна дія*, компоненти якої характеризують причину (через ЩОСЬ1^{CS}) (CS – причина) – бажання надати моральну допомогу іншому комуніканту, мету (заради ЧОГОСЬ2^{GL} – намір вплинути на нього, його емоції та поведінку) (GL – мета), спосіб (ТАК1^{MD}) (MD – спосіб буття актанта), сферу розгортання ситуації (ТАМ^{FL}) (FL – сфера) та направленість відносно реципієнта дії та отримувача повідомлення (*діє на, діє для*);

- *комунікативна дія* є повідомленням зі змістом підтримки, адресатом (AD) якого є *об'єкт (реципієнт, бенефактив)* (ХТОСЬ3^{RP, AD, BN}) – учасник, на адресу якого висловлюється підтримка (RP – реципієнт); учасник, який може

одночасно бути адресатом повідомлення та на користь якого зорієнтований ефект комунікативної дії (BN – бенефіціант); об’єкт знаходиться в певних темпоральних умовах (ТОДІTM) (TM – час) з властивою їм афективною дією на психоемоційний стан (ТАКИЙ2^{QL}) (QL – якість) чи дію / поведінку (ТАК2^{BH}) (BH – поведінка) реципієнта, який виконує у комунікативній взаємодії певну соціальну роль (ХТОСЬ4^{CL}) (CL – класифікатор);

- *результат* як каузована якість (є ТАКИЙ3^{QL, AF}) та каузована дія / поведінка об’єкта (є ТАК3^{BH, AF}) (AF – зміни в результаті дії). Каузована якість є результатом, відображеним у психоемотивному стані реципієнта підтримки, а каузована дія втілює результат впливу на його психоемотивний стан та поведінку.

Слоти фрейму висловлень комунікативної підтримки не підлягають обов’язковій вербалізації. Наповнення слотів експлікованими та імплікованими смислами відбувається за умов відповідності їхнього змісту семантичним ознакам ситуації комунікативної підтримки, які й об’єктивують виокремлення елементів фреймової структури.

Так, слоти [ХТОСЬ1^{PR}] – **агєнс, продуцент** та [ХТОСЬ3^{RP (AD, BN)}] – **реципієнт, пацієнс, адресат, бенефактив** є ядрами термінальних вузлів, які відтворюють когнітивну структуру репрезентації знань про продуцента та реципієнта підтримки. Так, наповнення слотів [ХТОСЬ1^{PR}] та [ХТОСЬ3^{RP (AD, BN)}] може бути експліцитно представлене апелятивами у пропозиційному змісті висловлень комунікантів: власними іменами (приклад 15), особовими займенниками (приклад 16), пестливими словами (приклад 17) або імпліцитно актуалізувати зміст слоту представленою інформацією у мовному контексті самої комунікативної ситуації.

У прикладі (19) експлікацією слоту [ХТОСЬ3^{RP (AD, BN)}] є звертання, виражене за допомогою власного імені реципієнта (*Forrest*):

(19) *Mrs. Gump: Don't let anybody, Forrest, tell you that they're better than you.*

(“*Forrest Gump*”, 1994; 00:06:34-00:06:38)

Приклад (20) ілюструє експліцитне наповнення слоту [ХТОСЬ1^{PR}] (*Dave*), імпліковане у подальшому висловленні підтримки, в якому *I* є експлікованим

наповнення слоту [ХТОСЬ1^{PR}], а *YOU* – експліцитним представленням слоту [ХТОСЬ3^{RP (AD, BN)}]:

(20) *Dave: So, you're not ready to show me any new pages.*

Erica: Dave...

Dave: I'm not putting any pressure on you. I'm just asking.

(“*Something's Gotta Give*”, 2003; 00:27:40-00:27:48).

У прикладі (21) пестливе звернення *honey* є експлікованим наповненням слоту [ХТОСЬ3^{RP (AD, BN)}]:

(21) *Daughter: We want you to come home <...>.*

Mother: Honey, I know it's a big adjustment. I know.

(“*Infinitely Polar Bear*” 2014; 00:24:30-00:24:35)

Появу слотів [ХТОСЬ2^{CL}] – класифікатор та [ХТОСЬ4^{CL}] – класифікатор у структурі вказаних вузлів об'єктивовано облігаторними прагматичними передумовами реалізації висловлення підтримки, відображеними у свідомості мовця квантами знання про статусно-рольові відносини між комунікантами. Наповненням слотів [ХТОСЬ1^{PR}], [ХТОСЬ3^{RP (AD, BN)}], [ХТОСЬ2^{CL}] та [ХТОСЬ4^{CL}] слугує інформація, виведена з контексту комунікативної ситуації або експлікована учасниками інтеракції.

Так, у прикладі (22) реципієнт підтримки, розчулений допомогою Люсі, перебуваючи у відчаї через втрату пам'яті в результаті травми, ініціює ситуацію підтримки висловленням вдячності. Висловлення підтримки містить експліковану інформацію (*sister*), що слугує наповненням слоту [ХТОСЬ2^{CL}] та імпліцитно виражає зміст слоту [ХТОСЬ4^{CL}] (*brother*), що вказує на родинні статусно-рольові відносини продуцента та реципієнта підтримки:

(22) *Gus: Thank you... for putting all this together and just...helping me.*

Lucy: What are sisters for?

(“*Remember Sunday*”, 2013; 00:13:39-00:13:57)

Вербалізоване неофіційне звертання (*buddy*) у висловленні підтримки у формі привітання в прикладі (23) імплікує змістове наповнення слотів

[ХТОСЬ2^{CL}] (друг, товариш) та [ХТОСЬ4^{CL}] (друг, товариш), яке контекстуально фіксує товариські статусно-рольові відносини між комунікантами:

(23) *Neil: Congratulations, buddy.*

Eric: Thank you.

(“*Secrets and Lies 2*”. Episode 1 “*The Fall*”, 2016 ; 00:05:07-00:05:10)

Темпоральний слот [ТОДІTM] – час коррелює з ознакою перебування або діяльності реципієнта підтримки в складний, емоційно-пригнічуючий (307) або емоційно-піднесений момент (доповнення до 307). Оскільки темпоральна ознака комунікативної підтримки виражена через емотивну характеристику реципієнта підтримки (див. 307), слот [ТОДІTM] пов’язний спорідненим змістовим наповненням з екзистенційним ([ТАКИЙ2^{QL}]) та перформативним ([ТАК2^{BH}]) слотами, які відображають якісну характеристику відповідно психоемотивного стану та поведінки реципієнта підтримки (3013).

Так, у прикладі (24) перебування реципієнта підтримки у схвильованому стані об’єктивовано ситуативним контекстом, представленим продуцентом підтримки, згідно з яким реципієнт виявляється відповідальним за зникнення дорогоцінного каменя (*I think you were cleaning it the other day. Gus, you were the last one to have it*). Висловлене зауваження провокує появу схвильованого психоемотивного стану у реципієнта, який втратив пам’ять, а отже, імпліцитно передає змістове наповнення слоту [ТОДІTM] (“у момент хвилювання”), [ТАКИЙ2^{QL}] (“схвильований”):

(24) *Sam: ... uh, I’m missing a stone, that nice blue diamond. Have you seen it? I think you were cleaning it the other day. Gus, you were the last one to have it.*

Gus: (nervously frowning)

Sam: Never mind, we’ll find it.

(“*Remember Sunday*”, 2013; 00:07:23-00:08:00)

Результат впливу висловлення на реципієнта підтримки відображено у наповненні слотів [ТАКИЙ3^{QL, AF}] – кваліфікатор, афектив та [ТАК3^{BH, AF}] – бехевіатор, афектив, релевантному відповідній змістовій ознаці (3014), що вказує, відповідно, на позитивний вектор змін психоемотивного стану та

поведінки реципієнта підтримки. Так, у прикладі (25) актуалізація слотів [ТАКИЙЗ^{QL, AF}] та [ТАКЗ^{BH, AF}] здійснюється шляхом виведення змістової інформації, що їх наповнює, з ситуативного контексту та екстралінгвістичних факторів у поведінці реципієнта підтримки. У зв'язку з втратою дружини у відповідь на висловлене продуцентом співчуття з елементами іронії (*So if you want to go get hammered or punch someone, I can go get Patrick*) реципієнт сміється ([Laughs]), що є свідченням досягнення продуцентом мети – вивести реципієнта зі стану смутку. Тому наповненням слоту [ТАКИЙЗ^{QL, AF}] є ситуативно-визначена інформація про емоційно піднесений стан в результаті даного акту підтримки, актуалізація ж термінального вузла [ХТОСЬЗ^{RP (AD, BN)} діє ТАКЗ^{BH, AF}] відтворена невербальною поведінкою реципієнта – сміхом (*laughs*):

(25) *Eric's friend: I know that you loved Kate, and now she's gone, so your life is pretty much over, and this totally blows. So if you want to go get hammered or punch someone, I can go get Patrick.*

Eric: [Laughs] ...Hey, Neil, thank you.

(“Secrets and Lies 2”. Episode 1 “The Fall”, 2016; 00:20:45-00:21:03)

Контекстуально-зумовленим є встановлення слоту [ТАМ^{FL}]. Необхідність виокремлення даного компоненту в фреймовій структурі комунікативної підтримки зумовлена просторовими межами розгортання відповідної ситуації, окресленими сферою її реалізації (побутовою або професійною), що впливає на модель комунікативної поведінки продуцента та реципієнта. Слоту [ТАМ^{FL}] не властива експліцитна вербалізація у висловленнях мовця. На його зміст вказують ситуативні особливості розгортання ситуації комунікативної підтримки або імпліцитне представлення у мовному контексті висловлення.

У прикладі (26) реципієнт підтримки, Моллі, розчарована поведінкою свого молодого чоловіка, жаліється подрузі. Реактивне висловлення підтримки *Oh, honey, and what did he do?* у формі запитання вивляється одночасним стимулом для подальшої репліки реципієнта. Експліцитна вербалізація продуцентом пестливого звертання *honey* у висловленні комунікативної підтримки виражає співучасливість мовця у почуттях реципієнта та свідчить про неформальну

товариську бесіду, що актуалізує зміст побутового спілкування як імпліцитного наповнення слоту [ТАМ^{FL}]:

(26) *Molly: You were right. Men can be completely infuriating, impossible! <...>*

Molly's Fiend: Oh, honey, and what did he do?

(“Remember Sunday”, 2013; 00:45:12-00:45:55)

Типовим наповненням слоту [ТАМ^{FL}] у висловленнях комунікативної підтримки у професійній сфері слугує імпліцитна інформація, експліцитно представлена в мовному контексті семантично релевантними конструкціями: наприклад, (27) *client time* (Transcript 56), (28) *in the last two sessions* (Transcript 55), (29) *we are running out of time* (Transcript 55), (30) *during our sessions* (Transcript 35), (31) *it would be good for working in the session* (Transcript 56), (32) *you do raise in the sessions* (Transcript 55) тощо.

Просторовий слот [ТАМ^{FL}] пов'язаний з термінальним вузлом ДІІ, який вказує на акціональність суперфрейму висловлень підтримки. Дискриптивними маркерами термінального вузла ДІІ є слоти [ЩОСЬ1^{CS}], [ЩОСЬ2^{GL}] та [ТАК1^{MD}].

Слот [ЩОСЬ1^{CS}] – **причина** представлений експліцитною або імпліцитною інформацією, що узгоджується з ознакою прихильного, чуйного або співчутливого ставлення продуцента до реципієнта підтримки (303), прагненням суб'єкта підтримки допомогти об'єкту в досягненні мети або небайдужістю та розумінням суб'єкта підтримки труднощів, яких зазнає реципієнт підтримки (3011). **Слот [ЩОСЬ2^{GL}]** – **мета** корелює зі змістовими ознаками, відповідальними за характеристику втіленої в інтенціональному змісті висловлення мети допомогти у досягненні реципієнтом позитивних результатів у подоланні труднощів будь-якого характеру, втілену (305, 306, 308). Слот [ТАК1^{MD}] – **спосіб** акумулює інформацію про (309) дієвий спосіб реалізації ситуативно-залежної мікроінтенції та (3012) форму комунікативної підтримки.

Приклад (33) ілюструє експліцитну вербалізацію слоту [ЩОСЬ1^{CS}] (*because I care about you*). Наповнення слоту [ЩОСЬ2^{GL}] є контекстуально зумовленою інформацією, що демонструє прагнення матеріально забезпеченого продуцента надати матеріальну допомогу реципієнту. Комунікативна підтримка актуалізована

питанням-пропозицією (*Do you need money?*), що імпліцитно об'єктивує змістове наповнення слоту [ТАК1^{MD}]:

(33) *Chloe: I'm so glad your schedule allows you so much time off.*

Chris: Yes, It's fun. Although it wouldn't hurt to have a few more pupils.

*Chloe: **Do you need money?***

Chris: God, no. No, I'm fine. It's very sweet of you to ask, but I don't.

*Chloe: I'm only asking **because I care about you.***

Chris:(kisses Chloe)

(“*Match Point*”, 2005; 00:14:41-00:15:09)

Таким чином, актуалізація слотів фрейму висловлень підтримки у мовленні відбувається за рахунок не тільки експліцитної, але й переважаючої імпліцитної інформації, представлені екстралінгвістичними факторами у комунікативній поведінці учасників у комбінації з ситуативним контекстом ситуації комунікативної підтримки.

Так, контекст представленої у прикладі (34) ситуації комунікативної підтримки слугує інформативним джерелом для змістового наповнення слотів фреймової структури відповідних послідовних висловлень (*Well, don't be sad. No! Don't be sad, Lori! Don't be sad* та *Ok! We're happy! Yes!*). Наповнення слоту [ХТОСЬ1^{AG, PR}], експліцитно представлене у вербальній взаємодії учасників ситуації у формі звертання (*Mom*), є його імпліцитною актуалізацією у структурі досліджуваного фрейму, тоді як вказівка на ім'я реципієнта (*Lori*) безпосередньо у висловленні підтримки слугує експліцитним змістовим наповненням слоту [ХТОСЬ3^{RP (AD, BN)}]. Вербалізація слоту [ХТОСЬ1^{PR}] (*Mom*) виявляється одночасною актуалізацією екзистенціально-класифікаційного слоту [ХТОСЬ2^{CL}], зміст якого імпліковано інформацією про статусно-рольову характеристику реципієнта підтримки у кванті знання про нього, вербалізованого одиницею *daughter* [ХТОСЬ4^{CL}]. Встановлення родинних статусно-рольових відносин комунікантів об'єктивує імпліцитно представлену сферу побутового спілкування ([ТАМ^{FL}]). Експліцитно виражене наповнення слотів [ТАКИЙ2^{QL}] (*sad, happy*) виявляється контекстуально-зумовленою підставою для встановлення змісту

темпорального слоту [ТОДІTM], імплікуючи інформацію про перебування в емоційно-пригнічуючий (на перший погляд продуцента) та емоційно-піднесений (фактичний) момент. Наповнення слоту [ТАК2^{MD}] у складі термінального вузла дії [ХТОСЬ3^{RP (AD, BN)} *діє* ТАК2^{MD}], що описує поведінку реципієнта, інтегрується з ситуативних обставин (*Lori is crying*), імплікуючи його відповідний зміст. Актуалізація слоту [ТАКИЙ3^{QL}] (*'not sad', 'still happy'*) забезпечена імпліцитно представленою у пропозиційному змісті висловлень підтримки (*Don't be sad! We're happy!*) інформацією, що корелює з очікуваним результатом впливу продуцента (зміна чи утримання психоемотивного настрою реципієнта). Інформативний зміст слоту [ТАК3^{AF, BH}] (*not crying*) імпліцитно обумовлений ситуативним контекстом. Імплікація співучасливого ставлення матері до проблем доньки репрезентує наповнення слоту [ЩОСЬ1^{CS}], а експресивна експлікація заперечувального (*No! Don't be sad, Lori!*) та погоджувального вигуків (*We're happy! Yes!*) у висловленнях підтримки актуалізує імпліцитне наповнення слоту [ЩОСЬ2^{GL}], вказуючи на бажаний кінцевий результат впливу на психоемотивний стан реципієнта – трансформацію його негативного настрою у позитивний. Слот [ТАК1^{MD}] представлено ситуативно-зумовленою інформацією про реалізацію мікроінтенції втішання в усному особистому повідомленні шляхом імпліцитно вираженого співпереживання:

(34) *Lori: (is crying).*

Marnie: Well, don't be sad. No! Don't be sad, Lori! Don't be sad.

Lori: I'm not.

Marnie: You not?

Lori: Ha! Mom!

Marnie: Ok! We're happy! Yes!

(*"The Meddler", 2015; 1:26:01-1:26:30*)

Таким чином, слоти інваріантного статичного фрейму комунікативної підтримки представлені у відповідних висловленнях експліцитно та імпліцитно вираженою чи отриманою з контексту інформацією.

2.2.1.2. Мовленнєві репрезентації мікрофреймів у фреймовій моделі комунікативної підтримки. Іntenціонально-залежні термінальні вузли представлені додатковими слотами, які об'єктивують фреймову структуру висловлень комунікативної підтримки з мікроінтенціями згоди, захисту, співчуття, втішання, підбадьорення та схвалення в межах макроінтенції комунікативної підтримки. Додаткові слоти, що доповнюють базовий фрейм інтенціонально-залежною інформацією, належать до його інваріантної структури, оскільки становлять елементи когнітивної моделі висловлень (див. Додаток А.2).

Внутрішньофреймові зв'язки, які виникають з появою інтенціонально-залежних термінальних вузлів з додатковими слотами, формують мікрофрейми базової структури, побудовані навколо вершинного вузла дії. Таким чином, мікрофрейми згоди, захисту, співчуття, втішання, підбадьорення та схвалення становлять собою окремі самостійні ієрархічні структури, де додаткові слоти є слотами нижчого порядку. Об'єднані з базовим фреймом спільним вершинним вузлом, мікрофрейми привносять динамічність інваріантній структурі цілісної фреймової моделі, оскільки інтерпретація "реальних" висловлень підтримки відбувається завдяки привнесеній мікрофреймами можливості вільно переміщати фокус уваги на аспекти, виражені безпосередньо у конкретному висловленні.

Мікрофрейм захисту в межах інваріантного фрейму висловлень підтримки представлено моделлю $\{\text{ХТОСЬ}1^{\text{PR}} \text{ діє для / на КОГОСЬ}3^{\text{RP (AD, BN)}} \text{ (на КОГОСЬ}5^{\text{AD}}) \text{ проти ЧОГОСЬ}^{\text{CtrAG}}\}$. Появу додаткового відносно базової структури слоту $[\text{ЩОСЬ}5^{\text{CtrAG}}]$ (CtrAG – контрагенс), об'єктивовано диференційною змістовою ознакою про наявність контрфактору, що зумовлює демонстрацію захисту реципієнта підтримки, а його опосередкована участь вимагає появу третього учасника, представленого слотом $[\text{ХТОСЬ}5^{\text{AD, PT}}]$. Наявність слоту $[\text{ХТОСЬ}5^{\text{AD, PT}}]$ є характерною для опосередкованої підтримки, вираженої повідомленням на адресу відмінного від реципієнта учасника спілкування. Так, у прикладі (35) імпліцитне наповнення слоту $[\text{ЩОСЬ}5^{\text{CtrAG}}]$ представлено незручними запитаннями Марго, які стосуються особистого життя вчительки (Міс Стівенс). Висловлення продуцента підтримки (Біллі)

([ХТОСЬ1^{PR}]) побудоване відповідно мікроінтенції захисту як реактивна комунікативна дія у відповідь на стимул – незручність, яку відчуває реципієнт підтримки. Хлопець намагається підтримати міс Стівенс ([ХТОСЬ3^{RP (AD, BN)}]), якій адресоване незручне запитання щодо приватного життя, та стає на бік вчительки, адресуючи власне висловлення Марго [ХТОСЬ5^{AD, PT}], однокласниці Біллі. Директивне *Leave Rachel alone* є опосередкованим актом підтримки з мікроінтенцією захисту відносно міс Стівенс:

(35) *Margot: Do you have a boyfriend?*

Miss Stevens: (embarrassed) Why are you asking me that?

Margot: So, that's a no?

Miss Stevens: (embarrassed) Margot...Seriously?

Billy: Leave Rachel alone!

(“*Miss Stevens*”, 2016; 00:41:35-00:41:48)

Структури **мікрофреймів підбадьорення та втішання** в межах інваріантного фрейму висловлень підтримки співпадають, завдяки активізації емоційно-дієвої реакції реципієнта підтримки, що впливає на зміну його поведінкової та якісної характеристик {ХТОСЬ1^{PR} діє для / на КОГОСЬ^{RP (AD, BN)} діє ТАКЗ^{BH, AF} / є ТАКИЙЗ^{QL, AF}}. Тотожність фреймових моделей втішання та підбадьорення пов'язана з їхньою семантичною близькістю, визначеною диференційними змістовими ознаками (ДЗО8) активізації емоційно-дієвої реакції та (ДЗО9) редукції негативних емоцій та переживань реципієнта підтримки (див. п. 2.1.2. “Диференційні ознаки ситуації комунікативної підтримки”).

У прикладі (36) продуценту підтримки, Оскару ([ХТОСЬ1^{AG}]) вдається підбадьорити подругу ([ХТОСЬ3^{RP (AD, BN)}]), яка плаче, іронічним висловленням *You made me cry*. Результат акту підтримки відповідає очікуваному ефекту висловлення – дівчина посміхається (зміни у поведінці представляють слот [ТАКЗ^{BH, AF}]), що свідчить про покращення її психоемоційного стану:

(36) *Oscar: What are you doing?*

Lily: (crying) I don't know.

Oscar: You made me cry.

Lily: (smiles) Thanks.

(“Summer of 8”, 2016; 1:01:34-1:01:37)

Висловлення підтримки з мікроінтенцією втішання подібне висловленню з мікроінтенцією підбадьорення завдяки апеляції до почуттів реципієнта. Так, у прикладі (37) дружина Роберта заспокоює стурбованого чоловіка, проявом хвилювання якого є те, що він не може вибрати краватку. Очікувані зміни психоемотивного стану (*relaxed*) реципієнта підтримки відображені у висловленні з мікроінтенцією втішання *Will you just relax?* ([ТАКИЙЗ^{QL, AF}]). Втішання підкріплене оцінним висловленням (*It looks fabulous*). Продуцент підтримки вдається до оцінки предмета (краватки), який спричиняє додаткові хвилювання. Висловлення представлено додатковим термінальним вузлом у складі **мікрофрейму схвалення в межах інваріантного фрейму висловлень підтримки** {ХТОСЬ^{PR} діє для / на КОГОСЬ^{RP (AD, BN)} за допомогою ЧОГОСЬ: оцінка}, де слот [ЩОСЬ: оцінка] об’єктивує інформацію про аксіологічну шкалу як інструмент схвалення у висловленні підтримки:

(37) Robert: Is this too blue?

His wife: That’s the third one you’ve tried on. Will you just relax? It looks fabulous.

(“Arbitrage”, 2012; 00:14:01-00:14:04).

Мікрофрейм згоди в межах інваріантного фрейму висловлень підтримки об’єктивований структурою {ХТОСЬ^{PR}, ХТОСЬЗ^{RP (AD, BN)} має ЩОСЬ: судження}. Появу слоту [ЩОСЬ: судження] викликано диференційною змістовою ознакою спільності поглядів у семантичній структурі комунікативної підтримки. Так, у прикладі (33) висловлення підтримки з мікроінтенцією згоди зумовлене спільністю вподобання обраної реципієнтом підтримки весільної сукні [ЩОСЬ: судження]:

(38) Woman: OK, you guys... That’s it.

Her Friends: (simultaneously) Oh! That’s it! This is the one!

(“The Meddler”, 2015; 00:34:00-00:34:05)

Мікрофрейм співчуття в межах інваріантного фрейму висловлень підтримки представлений додатковим термінальним вузлом [ХТОСЬ1^{PR}, ХТОСЬ3^{RP (AD, BN)} є ТАКИЙ: емоційний стан] – суб’єкт і об’єкт комунікативної інтеракції перебувають в однаковому психоемоційному стані, що становить основу співчуття, тому слот [ТАКИЙ: емоційний стан] є спільним для опису компонентів [ХТОСЬ1^{PR}] та [ХТОСЬ3^{RP (AD, BN)}].

Так, у прикладі (39) брат [ХТОСЬ1^{PR}]¹ та батько [ХТОСЬ1^{PR}]², виражаючи співчуття Еріку [ХТОСЬ2^{RP, PT}] в зв’язку з втратою його дружини, співпереживають [ТАКИЙ3^{QL, AF}] почуттям реципієнта [ХТОСЬ3^{RP (AD, BN)}]:

(39) *Eric: (desperately crying)*

Eric’s Brother: Bro...anything you need.

Eric’s Father: Son, I can’t begin to imagine your pain.

(“Secrets and Lies 2” (Episode 1 “The Fall”), 2016; 00:09:46)

Таким чином, фрейм комунікативної підтримки є складною структурою, представленою характерними термінальними вузлами, система яких формує інваріантну прототипову модель. Цілісність фреймової структури забезпечена статичними базовими компонентами, релевантними структурам динамічних мікрофреймів, відтвореними висловленнями підтримки з мікроінтенціями згоди, схвалення, втішання, співчуття, підбадьорення та захисту за допомогою експліцитно та імпліцитно представленої інформації.

2.2.2. Ієрархічні модифікації фрейму комунікативної підтримки.

Ієрархічні зв’язки у фреймовому моделюванні комунікативної підтримки представлені структурними відношеннями суперфрейму та інклюзивних субфреймів, які варіюються у слотах [ЩОСЬ3^{RG}] (етикетизована / неетикетизована підтримка); [ТАКИЙ1^{QL}] (емоційна / неемоційна підтримка); [ХТОСЬ5^{AD, PT}] (особиста / опосередкована підтримка).

Цілісна фреймова модель у складі базових статичних слотів та слотів мікрофреймів формують суперфрейм “комунікативна підтримка” – фрейм верхнього рівня, який репрезентує інваріантне значення, незмінне для

комунікативної парадигми та об'єктивне відносно описаної ситуації за будь-яких конфігурацій терміналів у структурі фрейму. Суперфрейм комунікативної підтримки представлений двома варіантами: фреймом “побутової підтримки”, характерним для особистісного спілкування у побутовому дискурсі, та фреймом “професійної підтримки”, інституалізованої варіації у спеціалізованій сфері у професійному дискурсі (у даному дослідженні – психотерапії). Фрейми “побутової підтримки” та “професійної підтримки” об'єктивовані компонентом [ТАМ^{FL}], відтворюючи прототипову інваріантну структуру суперфрейму та модифікуючи його реалізацію у мовленні відповідно до специфіки висловлень, вибір яких зумовлений сферою взаємодії комунікантів. Інша диференціююча ознака варіацій підтримки за сферою реалізації міститься у релевантних для характеристики суб'єкта і об'єкта термінальних вузлах [ХТОСЬ1^{PR} є ХТОСЬ2^{CL}] та [ХТОСЬ3^{PT, AD} є ХТОСЬ4^{CL}], які визначають соціальні ролі учасників відповідно до їхнього статусу. Слоти [ХТОСЬ3^{CL}] та [ХТОСЬ4^{CL}] тісно пов'язані зі слотом [ТАМ^{FL}]. Їх обов'язкова присутність у структурі суперфрейму слотів, [ХТОСЬ3^{CL}] та [ХТОСЬ4^{CL}] об'єктивується завжди присутнім ситуативним контекстом висловлення, компоненти якого з-поміж інших охоплюють сферу реалізації висловлення та імпліцитне (контекстуальне) або експліцитне представлення соціальних ролей учасників.

Порівняємо фреймову структуру висловлення підтримки з мікроінтенцією схвалення у ситуаціях побутової (40) та психотерапевтичної (41) підтримки.

У ситуації побутової комунікативної підтримки (40) схвальне *sounds good* є реакцією продуцента підтримки на пропозицію товариша, який захоплено описує обране місце для проживання після того, як комуніканти пограбують банк:

(40) *Max: This is it. I got the place. South Beach. Florida. Incredible. I'm talking, palm trees, all-you-can-eat sunshine, nice sandy beach, surrounded by grapefruits the size of your head. Now, is that living it?*

Henry: Sounds good.

(“Henry’s Crime”, 2010; 1:19:00-1:19:17)

У ситуації психотерапевтичної комунікативної підтримки (41), продуцент підтримки (психотерапевт) висловлює схвальне судження (*sounds good*) про повідомлений реципієнтом власний висновок щодо того, як вирішилась суперечка чоловіка з дружиною та як йому самотійно вдалося впоратись з емоціями:

(41) Patient: Yes, I was furious at the fact that she didn't want to cooperate to... And then she became angry at me ...that she had no right to be treated that way, and so I finally apologized to her for being angry at her ...

Counselor: Sounds good.

(Transcript 56)

У структурах фреймів висловлень підтримки в обох ситуаціях наповнення слотів [ХТОСЬ1^{PR}] та [ХТОСЬ2^{CL}], [ХТОСЬ3^{PT, AD}], [ХТОСЬ4^{CL}] (товариш 1 та товариш 2, пацієнт і психотерапевт) та [ТАМ^{FL}] (побутове / інституалізоване спілкування) є імпліцитно представленою ситуативним контекстом інформацією. Загальна ж фреймова структура кожного висловлення тотожна структурі суперфрейму комунікативної підтримки.

Інваріантне значення суперфрейму є основним принципом ієрархічного включення субфреймів нижчого порядку [204, с. 226]. Другий рівень фреймової моделі ситуації комунікативної підтримки відтворює більш конкретні випадки реалізації суперфрейму у вигляді субфреймів. Виокремлення фреймів другого рівня пов'язане з розширенням структури, що їх моделює. Реконструкція субфреймів здійснюється на основі контекстуального аналізу досліджуваних висловлень [204, с. 227]. В момент комунікації відбувається накладання типізованої моделі на конкретну ситуацію, яка завжди варіюється за індивідуальними особливостями учасників комунікативного акту, інтенцією мовця та іншими відмінностями самої комунікації. У зв'язку з цим, з'являються додаткові термінальні вузли нижчого порядку відносно моделі суперфрейму комунікативної підтримки: вузол [ХТОСЬ1^{PR} діє згідно з ЧИМОСЬ3^{RG}]; вузол [ХТОСЬ1^{PR} є ТАКИЙ1^{QL}] та вузол [ХТОСЬ1^{PR} діє на КОГОСЬ5^{AD, PT}].

Встановлення додаткових термінальних вузлів уможливорює ідентифікацію субфреймів комунікативної підтримки завдяки введенню додаткових слотів

нижчого порядку [ТАКИЙ1^{QL}], [ЩОСЬЗ^{RG}] та [ХТОСЬ5^{AD, PT}]. Останні об'єктивують встановлення дихотомічних пар субфреймів відповідно до моделей *етикетизованої та неетикетизованої підтримки, емоційної та неемоційної підтримки, особистої та опосередкованої підтримки*.

Модель включення додаткових компонентів, які визначають інклюзивні субфрейми висловлень комунікативної підтримки у структурі суперфрейму, представлено у *Додатку А.2*.

Слот [ЩОСЬЗ^{RG}] у фреймовій структурі комунікативної підтримки актуалізує сукупність соціально-прийнятих норм ритуалізованої кооперативної інтеракції, згідно з якими узгоджується мовленнєва дія суб'єкта. Рівень ритуалізованості підтримки в побутовому та психотерапевтичному спілкуванні слугує критерієм диференціації **етикетизованої та неетикетизованої підтримки**. Таким чином, термінальний вузол [ХТОСЬ1^{PR} *діє згідно з ЩОСЬЗ^{RG}*] є ознакою субфрейму “етикетизована підтримка”. Відсутність вказаного периферійного компонента в структурі субфрейму “неетикетизована підтримка” свідчить про відповідність останнього загальній моделі суперфрейму.

Поява компоненту [ТАКИЙ1^{QL}] об'єктивує диференціацію субфреймів **“емоційна підтримка” та “неемоційна підтримка”**. Поділ відбувається за рахунок факультативності ознаки, яка якісно кваліфікує психоемотивний стан продуцента підтримки. Емоційність задає тон всьому висловленню. Однак продуцент підтримки не виражає власні емоції у психотерапевтичній сфері комунікації та етикетизованих формах комунікативної підтримки.

Аналіз досліджуваного матеріалу дає підстави для встановлення субфреймів **“особиста підтримка” та “опосередкована підтримка”**. Фреймова модель особистої підтримки тотожна структурі суперфрейму. Щодо моделі субфрейму “опосередкована підтримка”, реципієнт підтримки не є адресатом повідомлення. Суб'єкт діє одночасно у двох напрямках: у напрямку фактичного або потенційного реципієнта, намагаючись змінити його емоції, скорегувати поведінку чи враження про нього, та на адресата повідомлення, прагнучи проінформувати або вплинути на його ставлення до реципієнта. У випадку

відповідності реципієнта адресату повідомлення місце має особиста підтримка. За умов їхньої невідповідності, коли з'являється третій учасник, який виконує роль адресата, активізується опосередкована підтримка. Виокремлення такого виду комунікативної підтримки ґрунтується на особливостях непрямой комунікації, за умов якої третя особа опосередковує процес інтеракції. Існування опосередковуючого комуніканта активує у фреймовій структурі появу периферійного додаткового слоту [ХТОСЬ5^{PT, AG}] у моделі суперфрейму “комунікативна підтримка”.

Наповнення додаткових слотів у структурах субфреймів є переважно невербалізованими імпліцитними структурами (імплікатурами), які виникають у свідомості комунікантів шляхом аналізу ситуативного контексту та не вимовляються у процесі спілкування [240, с. 144]. Приклади, які ілюструють імплікатурне наповнення слотів, що об'єктивують втілення субфреймів комунікативної підтримки, описано з інтерпретацією висловлення відповідно до імпліцитних структур. Так, для слоту [ЩОСЬ3^{RG}], який об'єктивує субфрейми етикетизованої / неетикетизованої підтримки, такі когнітивні структури виражені імплікатурою “згідно з нормами комунікативної поведінки у ситуації *N* я повинен сказати *n*”. Так, у прикладі (42) в момент знайомства з чоловіком своєї знайомої Гаррі, за хвилину до цього дізнавшись про її вагітність, вітає майбутнього батька. Соціальні норми поведінки вимагають привітання на адресу майбутніх батьків у відповідь на повідомлену новину про “цікавий стан” жінки. Щира або формальна демонстрація співпереживання радісних емоцій перетворює акт привітання у акт підтримки. Таким чином, наповнення слоту [ЩОСЬ3^{RG}] об'єктивовано імплікатурою “згідно з нормами соціальної поведінки у даній ситуації”. Вказівка на причину привітання безпосередньо у висловленні мовця слугувала б засобом вербалізованого наповнення слоту.

(42) *Harry: Good seeing you. Congratulations* (Інтерпретація: *Висловлюю вітання, оскільки цього вимагає ситуація, за якої я дізнався про радісну новину*)

(“*Something's Gotta Give*”, 2003; 1:48:20)

Наповнення слоту [ТАКИЙ1^{QL}], визначального для субфреймів емоційної / неемоційної підтримки, відповідає імплікатурі “я щиро відчуваю N / переживаю N емоції, тому говорю n”. Імпліцитне вираження емоційного стану продуцента підтримки та значення, виражені позавербальними засобами міжсуб’єктної комунікації, слугують джерелом наповнення слоту [ТАКИЙ1^{QL}].

Так, у прикладі (43) вираження підтримки у висловленні Джейсона набуває форм співучасті продуцента у переживаннях реципієнта підтримки шляхом демонстрації власних пригнічених емоцій, спричинених порушенням психоемоційної рівноваги співрозмовника. Мовленнєвий акт *it kills me to see you like this* (“бачити тебе такою сумною вище моїх сил” > “я засмучений тим, що ти в пригніченому настрої”) є імпліцитним вербалізованим наповненням слоту [ТАКИЙ1^{QL}], що позначає психоемоційний стан продуцента підтримки:

(43) *Jason: It kills me to see you like this.*

(“*That Awkward Moment*”, 2014; 00:17:37)

Когнітивна структура, виражена імплікатурою “ти той, у розмові з ким, сказавши щось про N, я підтримаю N”, визначає наповнення слоту [ХТОСЬ5^{PT, AD}], який детермінує реалізацію субфреймів особистої / опосередкованої підтримки. Так, у прикладі (44) під час обіду Нельсона з подругою з’являється його товариш, поведінка якого сприяє негативному враженню про нього. Щоб покращити думку подруги про товариша, виправдати його та таким чином підтримати, Нельсон висловлює позитивну думку про друга. Інтерпретуючи висловлення відповідно до когнітивних структур, які його об’єктивують, отримуємо наповнення слоту [ХТОСЬ5^{PT, AD}] у субфреймі “опосередкованої” підтримки: “той, кому я повідомляю про те, що він хороший хлопець”. За умов вербалізованого вираження когнітивної структури, наповненням аналізованого слоту могло б стати ім’я подруги Нельсона (*Sarah*) або вказівка на соціальну роль адресата повідомлення (*Nelson’s girl-friend*):

(44) *Nelson: He is actually a good guy, deep down, somewhere* (Інтерпретація: я підтримую товариша схвальним відгуком про нього “Загалом, він хлопець

хороший, десь глибоко всередині”, повідомляючи це тобі, щоб ти змінила про нього негативне враження) (“*Sweet November*”, 2001; 1:00:27).

Менш типовим для слотів, які визначають функціонування субфреймів комунікативної підтримки, є їхнє наповнення експліцитними засобами, які вербально оформлюють ситуацію комунікативної підтримки. Для слоту [ХТОСЬ5^{PT, AD}] таким вербалізованим наповненням слугує вказівка на соціальну або ситуативну роль, ім’я, статус тощо адресата, відмінного від реципієнта підтримки. Наповнення слоту [ТАКИЙ1^{QL}] вербалізованими засобами актуалізується експліцитним вираженням психоемоційного стану продуцента підтримки (наприклад, *I’m so happy for you / proud of you / so glad* і т.д.). Вказівка на ситуацію чи подію, яка вимагає етикетизованої комунікативної поведінки співрозмовника, слугує наповненням для слоту [ЩОСЬ3^{RG}] (наприклад, *it’s your wedding, my congratulations* тощо).

Так, джерелом прикладу наповнення периферійного слоту [ХТОСЬ5^{PT, AD}], експліцитно вербалізованого у висловленні продуцента підтримки, слугує ситуація, за якої директор школи критикує хлопчика через низький інтелектуальний розвиток. Висловленням *We are all different, Mr. Hancock* мовець, місіс Гамп, опосередковано підтримує реципієнта, експліцитно представленого у мовному контексті ситуації (*your boy*) та імпліцитно вираженому у фреймовій моделі висловлення шляхом збірного *We are all* (слот [ХТОСЬ3^{RP (AD, BN)}]), виправдовуючи його перед третім учасником ситуації підтримки, інформація про якого актуалізована периферійним слотом [ХТОСЬ5^{AD, PT}], експліцитно представленим ім’ям адресата (*Mr. Hancock*), що вказує на реалізацію субфрейму “опосередкована підтримка”:

(45) *Mr. Hancock: Your boy is different, Mrs. Gump. Now, his IQ is 75.*

Mrs. Gump: Well? We are all different, Mr. Hancock.

(“*Forrest Gump*”, 1994; 00:07:35- 00:07:43)

Експліцитна вербалізація змістового наповнення слоту [ТАКИЙ1^{QL}] стає можливою за умов вираження продуцентом підтримки власного емоційного стану

та ставлення. Вираження емоційно маркованого висловлення стає можливим завдяки підсилювальним (емфатичним) засобам [50, с. 56].

У прикладі (46) емоційність висловленої підтримки об'єктивовано присутністю еспресивного вираження співчуття за допомогою комбінації маркерів емпатичного мовлення: повтору підсилювальної лексики (*so, so*) та розділового питання, наявність послідовної відповіді на яке трансформує його у категорію риторичного (*It's not fair, is it? Not fair*). Слот [ТАКИЙ1^{QL}] представлено експліцитною вербалізацією емоційного стану продуцента підтримки (*sorry*) та суб'єктивно-модальним значенням (*It shouldn't have happened*), яке вказує на емоційну реакцію, імплікуючи власне негативне ставлення продуцента до події, що відбулася:

(46) *Woman: (crying) I want to thank you for everything you did for my daughter.*

Robert: I'm so, so sorry... It's not fair, is it? Not fair. It shouldn't have happened.

Woman: (nods and embraces Robert)

(“Arbitrage”, 2012; 1:11:34-1:11:50)

У прикладі (47) експлікація співчутливого *I know this is impossibly difficult* та *I'm sorry* у контексті даного прикладу є елементом ввічливого спілкування в межах ситуації, трагічної для співрозмовника. Норми такої поведінки передбачено експліцитним вираженням причини (*your loss*), що слугує експліцитним наповненням слоту [ЩОСЬ3^{RG}]:

(47) *Detective: I know this is impossibly difficult, but can you please let go of the victim?*

Eric: She is my wife.

Detective: But she is also my victim. I'm sorry for your loss.

(“Secrets and Lies 2”, 2016; 00:02:58-00:03:11)

Додаткові компоненти, які об'єктивують реалізацію субфреймів висловлень комунікативної підтримки у мовленні передбачають введення *рестрикцій* (обмежень), типових для кожного з них. Так, для встановлення субфреймів етикетизованої та неетикетизованої підтримки такою рестрикцією є наявність

правил та норм соціальної поведінки, для емоційної та неемоційної підтримки такі обмеження втілені в емоціях, які переживає або не переживає продуцент, а для субфреймів особистої та опосередкованої підтримки – в присутності третього учасника комунікації. Тобто, за своєю сутністю обмеження є додатковими умовами для суперфрейму та облігаторними умовами для реалізації етикетизованої, неемоційної, опосередкованої підтримки.

Наведемо порівняльну таблицю (див. Таблиця 2.1), що ілюструє типовість обмежень для структурування субфреймів з урахуванням типовості їх втілення у психотерапевтичній та побутовій сферах.

Таблиця 2.1.

Залежність субфреймів комунікативної підтримки від рестрикцій

РЕСТРИКЦІЇ	правила		емоції		3-я особа	
необхідність рестрикцій для:	+	-	+	-	-	+
<i>субфрейми КП</i>	<i>етикетизована КП</i>	<i>неетикетизована КП</i>	<i>емоційна КП</i>	<i>неемоційна КП</i>	<i>особиста КП</i>	<i>опосередкована КП</i>
побутова КП	+	+	-	+	+	-
психотерапевтична КП	+	+	+	+	+	+
Модифікації суперфрейму КП	Типовість субфрейму для побутової / психотерапевтичної модифікацій суперфрейму					

Введення запропонованого нами поняття рестрикцій у дослідження структури фрейму дозволяє визначити необхідність їхньої актуалізації у функціонуванні субфреймів. Так, рестрикції “емоції мовця” та “присутність адресата, відмінного від реципієнта підтримки”, не є типовими для фрейму “психотерапевтична підтримка”, а отже, ознаки відсутності емоцій та третьої сторони комунікації є характерними умовами для реалізації підтримки у психотерапевтичній сфері. Щодо фрейму побутової підтримки, наявність або

відсутність будь-якого типу рестрикцій не впливає на його функціонування – комунікативна підтримка має місце за будь-яких комбінацій описаних обмежень.

Таким чином, ситуація комунікативної підтримки репрезентована у свідомості суб'єкта як складна структура у вигляді ієрархічної дворівневої інклюзивної системи. Вершину ієрархії структурного моделювання становить суперфрейм комунікативної підтримки, актуалізується у будь-якій сфері їхньої реалізації, тому фрейми “побутова підтримка” та “психотерапевтична підтримка”, зберігаючи наявність усіх компонентів, є модифікаціями відтворення інваріантної прототипової структури. До інклюзивних субфреймів, формуючих другий ієрархічний рівень, належать “етикетизована підтримка” та “неетикетизована підтримка”, “особиста підтримка” та “опосередкована підтримка”, “емоційна підтримка” та “неемоційна підтримка”. Загальна картина реалізації фрейму досліджуваних висловлень свідчить про первинність побутової, неетикетизованої, емоційної та особистісної підтримки, оскільки відповідні їм фреймові моделі відтворюють структуру суперфрейму, не потребуючи додаткових умов.

2.2.3. Пропозиціональні схеми висловлень комунікативної підтримки у фреймовій реконструкції. Фреймове представлення висловлень комунікативної підтримки залучає до аналізу модифіковані схеми інваріантної структури перформативної конструкції *smb supports smb*, адаптовані відповідно до умов реалізації конкретного висловлення в межах загального когнітивного сценарію висловлень підтримки. Денотативне значення висловлення забезпечує зв'язок з позначуваною ним екстралінгвістичною ситуацією через пропозицію [199].

Пропозицію ототожнюють з абстрактною моделлю елементарної синтаксичної конструкції, представленої комплексом дієслівного (предикатного) ядра та актантів, визначених його валентністю, які характеризуються певною семантичною роллю відносно предиката [11, с. 125; 167; 194, с. 65; 417, с. 79]. Як квант інформації в інваріантній змістовій структурі висловлення, пропозиція є ізоморфною відносно позначуваної ситуації об'єктивної дійсності [79, с. 11; 198, с. 80; 333; 308, с. 401]. Номінативний потенціал пропозиції є результатом

відтворення нею семантичного аспекту висловлення різнотиповими синтаксичними структурами [261, с. 35; 309, с. 2; 417, с. 401]. Пропозиційний зміст володіє диктумним (структурним) та модусним (інформативним) компонентами [79, с. 11-12; 303].

Перформативне висловлення комунікативної підтримки *smb supports smb* відповідає диктумній макропропозиції [**суб'єкт-агенс (= / ≠ експерієнсив) + дія (предикат) + об'єкт-пацієнс / реципієнт / експерієнсив / бенефіціатив**] з модусним значенням “суб'єкт, виконавець дії (агенс), який є або не є носієм певних емоцій (експерієнсивом), повідомляє про підтримку адресата (пацієнса), який є об'єктом досліджуваних висловлень (реципієнтом), знаходиться у певному психоемотивному стані (експерієнсив) та задля користі якого (бенефіціатива) відбувається мовленнєва дія”. Макропропозиція висловлень підтримки становить каркас їхніх варіацій, які визначаються змінними формами об'єктивації та вербалізації відображеного нею інваріантного змісту [79, с. 12].

Поряд з прообразом ситуації пропозиція відтворює прагматичний аспект висловлення [90, с. 187], що дає підстави для розгляду її як конституентного елементу фрейму [103, с. 14; 146, с. 259; 149, с. 141; 241, с. 73]. Пропозиції, представлені у базисних фреймах, є за своєю сутністю подієвими схемами, що моделюють подію [105, с. 7; 146, с. 259], тому видається за можливе представлення пропозиціональних структур у вигляді термінальних вузлів. Таким чином, мінімальною одиницею фреймової організації пропозиційного змісту висловлення є елементарні форми синтаксичних конструкцій, які активізують певне схемне значення [105, с. 8-10].

Пропонуємо фреймове представлення пропозиціональних схем, відтворених елементарними синтаксичними конструкціями, на основі яких будуються висловлення комунікативної підтримки (див. Додаток А.3). До умовних позначень належать: S – підмет (subject), O – додаток (object), Att – означення (attribute), Adv – обставина (adverbial); () – імпліцитно представлена у висловленні

інформація; || – тотожність смислів фреймових компонентів; \Rightarrow причинно-наслідковий зв'язок між смислами фреймових компонентів:

1) $S + have + O = [XTOCЬЗ^{AG}/_{OW} \text{ має } \text{ЩOCЬ-N}^{OD}]$ – **схема власності**, наприклад: *you've got the best job ever; you have a suitable chance for (smth); you have a very unique style; you have nice ambitions.*

2) $S + be + Att^{quality} = [XTOCЬ-N^{AG} / \text{ЩOCЬ-N}^{AG} \text{ є } \text{ТАКИЙ-N}^{QL}]$ – **квалітативна схема**, наприклад: *it's OK; you are absolutely right; you will be fine; it's going to be amazing; life is so complicated; your hair looks great now; this is a great girl; you are some punkins; it's a great opportunity; there is nothing to worry about; that is so normal; I am so happy for you; you are awesome at it;*

3) $S + be + Att^{state} = [XTOCЬ-N^{AG} / \text{ЩOCЬ-N}^{AG} \text{ є } \text{ТАКИЙ-N}^{ST}]$ – **схема стану**, наприклад, *you were simply embarrassed with what you had heard; I am scared too; you will not be alone;*

4) $S + be + O = [XTOCЬЗ^{AG} / XTOCЬ-N^{AG} / \text{ЩOCЬ-N}^{AG} \text{ є } XTOCЬ-N^{PS}/_{CH} / \text{ЩOCЬ-N}^{PS}/_{CH}]$ – **схема характеристики**, наприклад, *it is his mistake; it's not your fault; you are my best friend; this is the time to start from scratch; good riddance.*

5) $S + notional\ verb / can^{(physical\ ability)} = [XTOCЬ1^{AG} / XTOCЬ^{AG} / XTOCЬ-N^{AG} \text{ діє}]$ – **схема стану / процесу**, в основі якого дія, наприклад, *I know; I agree; I understand; you never wanted to lie; I still believe in you; you are thinking too much about this trouble; everybody likes you at work;; everything changes; you do make the best crepes; I'm asking because I care about you.*

6) $S + be + Adv / O = [XTOCЬ1^{AG} \text{ є } \text{TAM-N}^{LC}]$ – **локативна схема**, наприклад, *I'm here; I'm with you.*

7) $(I\ want\ YOU) + do / be + O / Adv / Att = a) [(XTOCЬ1^{AG} \text{ є } \text{ТАКИЙ-N}^{ST} \text{ діє на } \text{КОГОCЬЗ}^{PT, AD})] || XTOCЬЗ^{PT} \text{ діє } \text{ТАКЗ}^{AF} / \text{є } \text{ТАКИЙЗ}^{QL, AF}]$ – **імперативно-волюнтативна схема** у фреймі висловлень підтримки, висловлених особисто: *don't take it to heart; never mind; be brave; breathe for me; take deep breath; come on, breathe; enough with awkwardness; don't be sad; don't let anybody tell you that they are better than you; just relax;*

8) (*I want YOU*) + *do / be* + O / Adv / Att = [[(ХТОСЬ1^{AG} є ТАКИЙ-НST діє для КОГОСЬ3^{BN} для / на КОГОСЬ5^{AD})] || ХТОСЬ5^{AD} діє ТАК-Н^{AF}] – **імперативно-волюнтативна схема** у фреймі опосередкованих висловлень підтримки, *leave Rachel alone; you gotta be respectful of that; stop embarrassing him; stop asking her silly questions.*

9) **Гіпотетично-волюнтативні схеми (по)бажання:** а) *I wish* + S + *do / be / have* + O / Adv / Att = [[ХТОСЬ1^{AG} є ТАКИЙ-НST] || [ХТОСЬ1^{AG, OW} / ХТОСЬ3^{AG, PT, OW} діє ТАК-Н^{ST, AF} / є ТАКИЙ-Н^{QL, AF} / має ЩОСЬ-Н^{OD}]], наприклад, *I wish I had some of that bourgeois Midwestern can-do; I wish I were so lucky; good luck; best of luck to you* тощо; б) S + ^{should/could} + *do / be* + O / Adv / Att = [(ХТОСЬ1^{AG} є ТАКИЙ-Н^{QL/ST}) ХТОСЬ3^{AG, PT, BN} діє ТАК3^{ST, AF} / є ТАКИЙ3^{QL, AF}], наприклад, *you shouldn't be alone; you should give a shit what people like me think of you.*

10) *if* + S₁ + *do / be* + O / Adv / Att, S₂ + *do / be / have* + O / Adv / Att = [[ХТОСЬ-3^{AD, PT, BN} / ЩОСЬ-Н^{AG} діє / є]^{CD} ⇒ [ХТОСЬ1^{AG} / ХТОСЬ-Н^{AG} / ЩОСЬ-Н^{AG} діє / є]] – **кондиціональна схема**, наприклад, *if it makes you feel better, I'll tell people I'm black; if it's any consolation, no-one seems to be charmed by my squalor either, I would really love it if you did; I actually would love it if you sang the song; it is fair, if you let her make the decision.*

Елементарні синтаксичні конструкції висловлень комунікативної підтримки відтворюють ситуативно-залежні варіації макропропозиції. Підставою для ствердження універсальності запропонованих схем висловлень комунікативної підтримки слугує можливість трансформацій більш складних синтаксичних структур до рівня елементарних конструкцій.

Трансформації відбуваються за рахунок переходу пропозиції від її глибинної структури (інформативної семантичної інтерпретації) до поверхневої (синтаксичної будови) [49, с. 231; 88, с. 390; 198, с. 79]. Трансформаційна перебудова пропозиції є синтактико-структурною реорганізацією порядку одиниць лексичного складу зі зміною їхнього граматичного значення,

додаванням, заміщенням чи усуненням службових та змістових одиниць, в результаті чого утворюються семантичні еквіваленти [321, с. 61-83; 405].

Так, трансформаціям підлягає пропозиційний зміст висловлень підтримки, побудованих відповідно до таких синтаксичних конструкцій:

- схеми, виражені еліптичними конструкціями: наприклад, *enough with awkwardness < stop being awkward*: ((I want YOU) + be) = [(ХТОСЬ-1^{AG} є ТАКИЙ-Н^{QL}/_{ST} діє на) КОГОСЬ-3^{PT} є ТАКИЙ-3^{QL, AF}] – імперативно-волюнтативна схема; *good riddance > it is a good riddance* (S + be + O) = [ХТОСЬ-Н^{ID}/_{AG} є ЩОСЬ-Н^{CH}] – схема ідентифікації; *good luck < I wish you have good luck < (I wish + S + have + O)* = [[ХТОСЬ-1^{AG} є ТАКИЙ-НST] || [ХТОСЬ-3^{AG, PT} / OW має ЩОСЬ-Н^{OD}]] – гіпотетично-волюнтативна схема (по)бажання;

- схеми з заперечувальними конструкціями: *not bad < it is not bad* (S + be + Att^{quality}) = [ЩОСЬ-Н^{AG} є ТАКИЙ-Н^{QL}] – квалітативна схема; *you don't have to keep yourself up all the time > don't keep yourself up all the time < I don't want you keep yourself up all the time* ((I want YOU) + do) = [(ХТОСЬ-1^{AG} є ТАКИЙ-Н^{QL}/_{ST} діє на) ХТОСЬ-3^{PT} діє ТАК-3^{ST, AF}] – імперативно-волюнтативна схема;

- схеми, виражені модальними конструкціями: наприклад, *it must have hurt you < it made you feel hurt* (S + do) = [ХТОСЬ-Н^{AG} діє] – схема стану / процесу у значенні дії; *you could do it all by yourself < I think you can do it all by yourself < do it all by yourself > I want you do it all by yourself* ((I want YOU) + do) = [(ХТОСЬ-1^{AG} є ТАКИЙ-НST діє на) ХТОСЬ-3^{PT} діє ТАК-3^{ST, AF}] – імперативно-волюнтативна;

- схеми з конструкцією *be going (gotta)*: наприклад, *it is going to be amazing < it is amazing* (S + is + Att^{quality}) = [ЩОСЬ-Н^{AG} є ТАКИЙ-Н^{QL}] – квалітативна схема; *you gotta be respectful of that < I want you be respectful of that < be respectful of that* (I want YOU) + be) = [(ХТОСЬ-1^{AG} є ТАКИЙ-Н^{QL}/_{ST} діє на) ХТОСЬ-3^{PT} є ТАКИЙ-3^{QL, AF}] – імперативно-волюнтативна схема;

- схеми, виражені питальними конструкціями: наприклад, *Would you like me to come along with you for moral support? < I will come along with you for moral support if you want* (S + notinal verb) = [ХТОСЬ-1^{AG} діє] – схема стану /

процесу; *Why not trying simply forget about this misfortunate?* < *Try to forget about this misfortunate* < *I want you try to forget about this misfortunate* ((I want YOU) + do) [(ХТОСЬ-1^{AG} є ТАКИЙ-N^{QL}/ST діє на) ХТОСЬ-3^{PT} діє ТАК-3^{ST, AF}] – імперативно-волюнтативна схема;

- схеми з предикатною конструкцією з дієсловом 'look': наприклад, *You look so beautiful* < *you are so beautiful*; *it looks fabulous* < *it is fabulous* (S + be + Att^{quality}) = [ХТОСЬ-3^{AG} є ТАКИЙ-N^{QL}] та [ЩОСЬ-N^{AG} є ТАКИЙ-N^{QL}] – квалітативні схеми.

Доцільним видається введення до аналізу понять *синтаксичної композиції пропозиційного змісту висловлення* та *дискурсивно-референтного значення пропозиції*. Під *синтаксичною композицією пропозиційного змісту* розуміємо структуру послідовних лексико-синтаксичних елементів висловлення у її поверхневій модифікації. У визначенні *дискурсивно-референтного значення пропозиції* опираємось на описане С. А. Жаботинською [102, с. 53] співвідношення дискурсивного та референтного значень, синкретичне поєднання яких у межах запропонованого терміну дозволяє співвіднести виражене ним поняття з фрагментом інформації, представленим у конкретній мовленнєвій події (референтне значення) у формі висловлення, типового для певної ситуації спілкування (дискурсивне значення).

Зважаючи на запропоноване інтерреляційне співвідношення синтаксичної композиції та дискурсивно-референтного значення пропозиційного змісту висловлення, вважаємо за можливе встановлення типів пропозицій висловлень підтримки залежно від комунікативно-значущої функціональної ролі актантів у їхній побудові (див. Додаток Б):

- *Адресантно-центрична пропозиція* репрезентована пропозиціональними схемами, в яких актант-суб'єкт (агенс) синтаксичної композиції пропозиційного змісту висловлення тотожний адресанту повідомлення (продуценту підтримки) у дискурсивно-референтному значенні пропозиції. Типовим вербалізованим втіленням актанта-суб'єкта у фреймовому представленні адресантно-центричних пропозицій є наповнення слоту [ХТОСЬ1^{AG}] особовими

займенниками першої особи однини та множини (*I, we*). Комунікативне навантаження агенса базується на імпліцитній апеляції до особи мовця як продуцента підтримки ззовні.

- *Адресатно-центрична пропозиція* представлена синтаксичними пропозиціональними схемами, де роль виконавця дії (актанта-суб'єкта) належить адресату висловлення, який у дискурсивно-референтному значенні пропозиції є реципієнтом підтримки. Характерним вербальним вираженням суб'єкта пропозиції є особовий займенник другої особи однини та множини (*you*), що репрезентує експліцитне наповнення слоту [ХТОСЬЗ^{AG}] у фреймовому представленні пропозицій неперформативних висловлень підтримки. Особливість комунікативної функції актанта-суб'єкта полягає у акцентуації мовцем внутрішнього джерела підтримки в особі чи діях самого реципієнта підтримки.

- В умовах *медіоцентричної пропозиції* роль виконавця дії (агенса), відведено актанта, відмінному від адресата та адресанта у дискурсивно-референтному пропозиційному значенні. У фреймовій структурі агенс *медіоцентричної пропозиції* представлено терміналом [ХТОСЬ-N^{AG} / ЩОСЬ-N^{AG}], а його комунікативна значимість надає висловленню узагальнюючого змісту (за умов експліцитного наповнення слоту неозначеними займенниками (*nobody / nothing, everybody / everything, anybody / anything, somebody / something*) чи безособових синтаксичних структур з ввідним *it*): наприклад, *everybody is afraid of changes; it is so normal* тощо. Висловлення з медіоцентричною пропозицією характерні для ситуацій, в яких реципієнт підтримки є опосередкованим учасником. За таких умов агенс представлено терміналом [ХТОСЬЗ^{AG}], актуалізованим у мовленні особові займенники третьої особи (*he, she, they*), еквівалентними їм власними іменами чи статусно-рольовими відповідниками (*Mr., Mrs., sister, Dad, guys* тощо).

- Квінтесенцію *квазіадресатно-центричної пропозиції* становить заміщення її синтаксичної композиції дискурсивно-референтним значенням адресатно-центричної пропозиції. Так, до зазначеної групи належать імперативні конструкції, у яких сутність зовнішньої адресатно-центричної формули

спонукання адресата становить маніфестація адресантно-центричної пропозиції волевиявлення адресанта. Тобто зміст бажання адресанта, що відображає його стан або ставлення до реальних чи потенційних дій адресата, є тотожним змісту реальних чи потенційних дій останнього. Наприклад, висловлення *don't be sad* імплікує появу агенса *I* з предикатом *want*: *Don't be sad = I want you not be sad*. Маркерами квазіадресантно-центричної пропозиції є вживання мовцем спонукальних конструкцій та дієслів *should / could* з імпліцитно-імперативним модальним значенням ставлення адресанта до предмету повідомлення: *you shouldn't stay alone = don't stay alone = I want you not stay alone*.

- *Квазіадресантно-центрична пропозиція* має місце за умов заміщення адресантно-центричної синтаксичної композиції пропозиційного змісту адресантно-центричною пропозицією у її дискурсивно-референтному значенні. Типовим втіленням квазіадресантно-центричної пропозиції є висловлення з модально-гіпотетичною [69] конструкцією *I wish*, що на рівні дискурсивно-референтного значення утотожнює волевиявлення продуцента підтримки з діями реципієнта (наприклад, *I wish I were so lucky = You are so lucky*).

Таким чином, пропозиціональні схеми висловлень комунікативної підтримки представлені на поверхневому рівні предикатними конструкціями, диктум яких охоплює прості та складні синтаксичні конструкції. Модусний компонент досліджуваних висловлень дозволяє встановити комунікативно-значущі типи пропозицій, конститuentні елементи їхньої фреймової організації, які відтворюють модель реконструйованої події-денотату.

Висновки до розділу 2

1. Семантичну структуру комунікативної підтримки окреслено змістовими ознаками, зафіксованими синонімічним рядом лексичних одиниць з відповідним значенням, гіпонімічних відносно архілексеми *support (v)*. Інтегральними компонентами семантичної структури комунікативної підтримки передбачено добровільну вербальну взаємодію учасників ситуації,

психоемотивний стан або поведінка одного з яких потребує збереження або їх корекцію у вигляді врівноваження чи покращення, у зв'язку з чим передбачено спосіб та методи мовленнєвої дії іншого учасника, охарактеризованої прихильним або співчутливим ставленням та підпорядкованої загальній меті допомогти йому в складний для реципієнта підтримки час. Семантиці комунікативної підтримки притаманний оцінний та емоційний компоненти, які виявляються значущими факторами у здійсненні впливу на реципієнта підтримки та досягненні очікуваного ефекту від мовленнєвих дій мовця у психоемоційному стані та поведінці іншого комуніканта.

2. На основі диференційних ознак семантичної структури комунікативної підтримки встановлено комунікативно-семантичні категорії згоди, схвалення, підбадьорення, втішання, співчуття та захисту в складі змістової структури досліджуваного явища. Визначені категорії узагальнюють ознаки специфічних способів вираження відповідних мікроінтенцій у складі макроінтенції комунікативної підтримки. Виокремлені інтегральні змістові ознаки комунікативно-семантичних категорій є диференційними відносно семантичного змісту комунікативної підтримки.

3. Комунікативно-семантичні категорії втілюють макроінтенцію комунікативної підтримки у формі одного з притаманних їм відтінків: погодження, визнання та дозволу (характерних для комунікативно-семантичної категорії згоди), позитивного відгуку, похвали, ствердження коректності та привітання (типових для комунікативно-семантичної категорії схвалення), виправдання, відстоювання, підтвердження, пропаганди (комунікативно-семантична категорія захисту), заспокоєння та переконання (комунікативно-семантична категорія втішання), співпереживання та відчуття жалю (комунікативно-семантична категорія співчуття), заохочення, спонукання та обнадіювання (характерні комунікативно-семантичній категорії підбадьорення).

4. Особливість фреймового моделювання комунікативної підтримки полягає в інтеграції ієрархічної моделі зі специфікою включення динамічних структур у статичний базовий фрейм. Інваріантна фреймова модель

досліджуваних висловлень є складним конструктом, конститuentами якої є базовий фрейм зі статичними слотами та мікрофрейми. Базовий фрейм втілює прототипову модель комунікативної підтримки та окреслений змістовими межами номінанти *support* у перформативній конструкції *smb supports smb*. Структура інваріантного базового фрейму представлена моделлю $\{[XTOC\bar{S}1^{PR} \epsilon XTOC\bar{S}2^{CL}] \text{ діє } TAM^{FL} \text{ } TAK1^{MD} \text{ через } \bar{C}OC\bar{S}1^{CS} \text{ заради } \bar{C}OC\bar{S}2^{GL} \text{ для / на } [KOC\bar{S}3^{RP(AD, BN)} \text{ } \epsilon XTOC\bar{S}4^{CL} \text{ } ТАКІЙ2^{QL} \text{ діє } TAK2^{BH} \text{ } ТОДІ}^{TM}] \text{ у результаті чого } XTOC\bar{S}3^{RP(AD, BN)} \text{ } \epsilon \text{ } ТАКІЙ3^{QL, AF} \text{ діє } TAK3^{BH, AF}]\}$, елементи якої корелюють зі змістовими ознаками семантичної організації досліджуваного явища. Базовий фрейм пов'язаний вершинним вузлом дії з динамічними мікрофреймами, за допомогою яких відбувається інтерпретація висловлень комунікативної підтримки з мікроінтенціями згоди, захисту, співчуття, втішання, підбадьорення та схвалення. Структуру мікрофреймів визначено додатковими інтенціонально-залежними слотами нижчого порядку, пропозитивно пов'язаними з вершинним слотом дії.

5. Зовнішня фреймова ієрархія представлена дворівневою структурою, вершину якої становить суперфрейм комунікативної підтримки як цілісна структура, утворена комбінацією базового фрейму з мікрофреймами висловлень комунікативної підтримки. Варіанти суперфрейму “побутова підтримка” та “психотерапевтична підтримка” об'єктивуються спільним сетом структурних слотів, тому є модифікаціями відтворення інваріантної прототипової структури. Другий ієрархічний рівень сформований фреймами “етикетизована підтримка” та “неетикетизована підтримка”, “особиста підтримка” та “опосередкована підтримка”, “емоційна підтримка” та “неемоційна підтримка”, актуалізація яких у мовленні зумовлена активізацією додаткових контекстуально-залежних термінальних вузлів $[XTOC\bar{S}1^{PR} \text{ діє згідно з } \bar{C}IMOC\bar{S}^{RG}]$, вузол $[XTOC\bar{S}1^{PR} \text{ } \epsilon \text{ } ТАКІЙ1^{QL}]$ та вузол $[XTOC\bar{S}1^{PR} \text{ діє на } KOC\bar{S}5^{PT,AD}]$. Побутова, неетикетизована, емоційна, особистісна підтримка є первинною відносно проявів психотерапевтичної, етикетизованої, емоційної та опосередкованої типів комунікативної підтримки у міжособистісному спілкуванні.

6. Висловлення комунікативної підтримки відповідають диктумній макропропозиції [*суб'єкт-агенс (= / ≠ експерієнсив) + дія (предикат) + об'єкт-пацієнс / реципієнт / експерієнсив / бенефіціатив*)], модусне значенням якого тотожне формулюванню “суб'єкт, виконавець дії (агенс), який є або не є носієм певних емоцій (експерієнсивом), повідомляє про підтримку адресата (пацієнса), який є об'єктом досліджуваних висловлень (реципієнтом), знаходиться у певному психоемотивному стані (експерієнсив) та задля користі якого (бенефіціатива) відбувається мовленнєва дія”.

7. Активізація висловлень комунікативної підтримки здійснюється відповідно одній із пропозиціональних схем: схеми власності, квалітативної, локативної, кондиціональної схем, схем стану та процесу, імперативно- та гіпотетично-волюнтативної схем. Співвіднесення висловлень комунікативної підтримки з однією із пропозиціональних схем здійснюється завдяки тотожності їм поверхневої структури окремого висловлення або за допомогою семантико-синтаксичних трансформацій еліптичних конструкцій, схем, виражених модальними, питальними та заперечними конструкціями, схеми з конструкцією *be going to be (gotta be)*, схеми з предикатною конструкцією з дієсловом *'look'*.

8. Відповідно до взаємозв'язку синтаксичної композиції та дискурсивно-референтного значення пропозиційного змісту висловлення пропозиціональні схеми висловлень комунікативної підтримки підлягають умовному поділу на адресантно-центричні, адресатно-центричні, медіоцентричні, квазіадресантно-центричні пропозиції та квазіадресантно-центричні пропозиції.

Основні висновки з розділу представлено у публікаціях автора [47; 48].

РОЗДІЛ 3

КОМУНІКАТИВНО-ПРАГМАТИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ВИСЛОВЛЕНЬ ПІДТРИМКИ В ПОБУТОВОМУ ТА ПСИХОТЕРАПЕВТИЧНОМУ ДИСКУРСІ

Комунікативно-прагматичний підхід до вивчення дискурсу дозволяє глибоко дослідити вплив антропологічного фактору в комплексі з ситуативними особливостями на його структурні та функціональні особливості. Встановлення іллокутивного аспекту мовленнєвих актів, які актуалізують ДКП, та визначення особливостей тактико-стратегічних особливостей її втілення уможлиблює відтворення зовнішньої форми вираження інтенціонального змісту, закодованого дискурсивною поведінкою продуцента підтримки. Інтенціональний зміст досліджуваних висловлень відображено у моделях комунікативних дій мовця у вигляді сукупності локальних стратегій, підпорядкованих глобальній координуючій дискурсивній макростратегії.

3.1. Іллокутивні функції мовленнєвого акту комунікативної підтримки в міжособистісній взаємодії

Реалізація комунікативного наміру та досягнення мети спілкування пов'язана з поняттям *іллокутивної сили (функції)* висловлення. Іллокутивною силою висловлення вважають закладений мовцем зміст, який має розпізнати адресат відповідно до комунікативного наміру мовця [12; 13; 248; 271; 280]. Іллокутивну силу вважають показником функціональності іллокутивного типу мовленнєвих актів [51, с. 44; 252, с. 153; 372]. Здійснення мовленнєвого акту є вербалізацією його іллокутивної сили, що базується на відборі мовних засобів з фактичного тезаурусу мовця для максимально ефективного вираження його комунікативного наміру [135, с. 5]. Комунікативній інтенції надано основоположне значення у визначенні іллокутивного акту як мінімальної одиниці мовленнєвого спілкування [252, с. 152].

Витоки дослідження ілокуції відображені у запропонованій Дж. Остіном триступеневій організації мовленнєвого акту [208]. Першим структурним компонентом, зміст якого полягає у безпосередньому вимовлянні мовленнєвої дії, є локутивний акт (локуція) [208, с. 84]. На етапі локуції формується та набуває певного семантико-синтаксичного оформлення пропозиційний зміст висловлення – важливий поряд з іллокутивною силою структурний параметр мовленнєвого акту [248, с. 171-172]. Формальним вираженням пропозиційного змісту є речення. Мовленнєві одиниці у складі вербального оформлення локуції виявляються позбавленими комунікативного змісту за відсутності інтенціонального призначення мовленнєвого акту [248; 352], втіленого в іллокутивному акті (ілокуції), який уособлює другий етап актомовленнєвої організації [208, с. 84]. Здійснення локутивного та іллокутивного актів відбувається одночасно, позаяк власне вимовляння висловлення співпадає з актом реалізації інтенції. До того ж, локуція є операцією, яка призводить до досягнення мовцем поставленої мети. Такий результативний акт отримав назву перлокутивного (перлокуції) [208; 252; 310, с. 4142; 386], співвіднесення іллокутивного акту з яким свідчить про успішність та ступінь впливу мовленнєвого акту на адресата. Таким чином, іллокутивна сила, надаючи локутивному акту, представленому пропозиційною структурою, функціонального призначення та перетворюючи висловлення у комунікативну одиницю, є засобом здійснення іллокутивного акту та запорукою реалізації перлокуції. Пропозиційний показник, який охоплює семантико-синтаксичне ядро висловлення, є обов'язковим структурним елементом мовленнєвого акту. Показник же іллокутивної функції як експліцитний маркер комунікативного наміру мовця може бути відсутнім, оскільки в мовленні іллокутивну функцію висловлення визначає контекст ситуації [35, с. 63].

Інтенціональний аспект висловлень, використаних для здійснення мовленнєвого акту, відображений у понятті *іллокутивної мети* – компоненту іллокутивної сили [252]. Іллокутивна мета мовленнєвого акту враховує установку

на певну реакцію її реципієнта, тобто досягнення перлокутивного ефекту [208; 252; 310, с. 4142; 386].

Іллокутивна мета мовленнєвого акту підтримки інтегрується з іллокутивних цілей мовленнєвих дій схвалення, захисту, підбадьорювання, втішання, заохочення, співчуття, які його репрезентують, та полягає в узагальненому прагненні мовця надати моральну допомогу комуніканту шляхом врегулювання його психоемотивного стану чи корекції його поведінки. Прозорість у ідентифікації іллокутивної мети адресатом спілкування є чинником її успішного досягнення [252]. Перлокутивний ефект їх реалізації в комунікативному процесі позначений позитивними змінами, відображеними у збалансуванні психоемоційного стану об'єкта підтримки та корекції його поведінки.

Іллокутивний критерій слугує параметром найперших класифікацій мовленнєвих актів. В основу класифікації основоположника актомовленнєвої теорії Дж. Остіна покладено аналіз перформативних дієслів, ядерних елементів експліцитних висловлень-дій, які дозволяють встановити зміст ілокуції. До виокремлених дослідником класів мовленнєвих актів належать вердиктиви, екзерситиви, комісиви, бехабітиви та експозитиви [208, с. 119]. За твердженням Дж. Серля [248, с. 180], класифікація Дж. Остіна виявилась недосконалою, оскільки не всі дієслова мають перформативну властивість. Функціонуючи в лексичній системі конкретної мови, ліміт перформативних дієслів не покриває усі типи мовленнєвих актів – елементів реальності мовленнєвого спілкування, відображених за їх допомогою. Висловлення підтримки підтверджують аргументи критики, оскільки, згідно класифікації Дж. Остіна, тільки перформативні висловлення типу *I support you*, які зустрічаються вкрай рідко, непрямі мовленнєві акти згоди з імпліцитним значенням підтримки у висловленні *I agree with you*, окремі етикетизовані форми прояву підтримки з перформативними конструкціями співчуття (*I sympathize with you*) та привітання (*I congratulate you*) можна співвіднести з бехабітивами – мовленнєвими актами, пов'язаними з соціальними взаємовідносинами, які відображають реакцію мовця на поведінку людей та яким притаманне експліцитне вираження цього ставлення [208, с. 126].

Неперформативні та неетикетизовані форми підтримки з пропозиційним змістом втішання, захисту, згоди, підбадьорення, схвалення та співчуття викликані інтенціональним значенням, не відображені в запропонованій класифікації.

На відміну від класів Дж. Остіна, типи мовленнєвих актів, визначені Дж. Серлем, виокремлені за параметром їхньої іллокутивної мети. До них належать репрезентативи (твердження), директиви (настанови), комісиви (обіцянки), декларативи (декларації, призначення) та експресиви (емоційні та етикетні висловлення) [248]. Однак вказаний перелік також не охоплює усіх типів мовленнєвих актів, вимовляння яких тотожне виконанню дії [280, с. 115].

Існуючі типології іллокутивних актів є розширеними або модифікованими інтерпретаціями таксономій Дж. Остіна та Дж. Серля. Варто наголосити, що висловлення підтримки як окремого виду мовленнєвих актів не згадані у жодній з існуючих актомовленнєвих класифікацій, що викликано, на наш погляд, інтегруючою поліінтенціональною сутністю мовленнєвих актів підтримки. Натомість знаходимо лише окремі форми прояву досліджуваного явища: комплімент у експресивах О. М. Вольф [56, с. 166], схвалення у мовленнєвих ритуалах Ю. Д. Апресяна [12, с. 216; 15] та сатисфактивах О. А. Романова [233], привітання у бехабітивах Дж. Остіна [208, с. 119], дозвіл у ретрактивах Д. Вундерліха [402, с. 76], співчуття в експресивах Дж. Серля [248, с. 183], співчуття та привітання у експресивах Н. Р. Норіка [371, с. 179] і соціативах Н. А. Трофімової [271, с. 22] та ін.

З метою визначення місця висловлень комунікативної підтримки серед іллокутивних мовленнєвих актів керуємось у дослідженні встановленою Н. І. Формановською класифікацією ілокуцій, яку вважаємо найбільш узагальненою типологією класів, що враховує намір мовця під час мовленнєвої дії. До них належать репрезентативи (повідомлення), комісиви (обов'язки), директиви (спонування), рогативи (питання), декларативи (об'яви), експресиви (експресивне вираження емоцій, оцінок, відношення), контактиви (контактопідтримуючі висловлення) та соціативи (висловлення мовленнєвого етикету, зумовлені підтримкою соціальної рівноваги) [280, с. 117].

Узагальнена **іллокутивна сила висловлень підтримки** сформована сукупністю інформування партнера по комунікації, вираженні власних оцінок та прихильного ставлення до реципієнта підтримки, здійсненні впливу на його психоемоційний стан чи поведінку. Однак домінантну іллокутивну силу висловлення підтримки визначає ситуативний контекст мовленнєвого акту в різних індивідуальних умовах його реалізації. Це пов'язано з тим, що за своїми актомовленнєвими особливостями висловлення підтримки виявляються іллокутивно гетерогенними одиницями, неоднорідність яких викликана інтенціональною диверситивністю мовленнєвих дій втішання, захисту, згоди, підбадьорення, співчуття та схвалення. Диференціюючим фактором у встановленні типу ілокуції слугує намір мовця під час мовленнєвої дії. Тобто, досліджувані висловлення реалізуються в різнотипових іллокутивних актах залежно від конкретної ситуації спілкування через призму поліінтенціонального змісту комунікативної підтримки.

Так, **репрезентатив**, як іллокутивний акт повідомлення інформації, що стосується продуцента або реципієнта підтримки, є типовим втіленням мікроінтенцій *втішання, захисту, згоди, підбадьорення, співчуття та схвалення*. Іллокутивні сили **директивів** (в умовах спонукання або заохочення реципієнта підтримки до дій) та **комісивів** (в актах обнадіювання) є характерними для реалізації мікроінтенції *підбадьорення*. **Контактиви** та **соціативи** виявляються домінантними іллокутивними силами мовленнєвих актів *втішання, співчуття та схвалення* за умови реалізації відповідних мікроінтенцій в етикетних, соціально-маркованих або таких, що вимагають кооперативної взаємодії, ситуаціях.

Наведемо ілюстрації втілення мікроінтенцій у висловленнях підтримки з різною іллокутивною силою. У прикладі (48) Кріс сумнівається в отриманій пропозиції щодо роботи у бізнес-структурі батька Хлої (1). Для того щоб підтримати Кріса та додати рішучості прийняти пропозицію, Хлої, за допомогою репрезентативу (4) *I think it is*, висловлює **згоду** з твердженням Кріса (3) про те, що для нього відкриваються великі можливості:

(48) *Chris (1): I'm gonna have to think about it. I've never really seen myself in the business world.*

Chloe (2): So, what do you see for yourself, you know, in the future?

Chris (3): I don't know, really. I mean, I'm sure it's a great opportunity.

*Chloe (4): **I think it is.***

(“*Match Point*” 2005; 00:17:49-00:18:12)

Далі, у прикладі (49), з метою додати рішучості Крісу Хлої повідомляє схвальну думку колективу про нього (*Everybody likes you at work*) та висловлює комплімент його здібностям (*You're a very clever boy*). Таким чином, у прикладі, що описується, мікроінтенція **схвалення** у вигляді похвали та компліменту актуалізована мовленнєвими актами з іллокутивною силою репрезентативу:

(49) *Chloe: **Everybody likes you at work.** Papa says he's heard great things. **You're a very clever boy.***

Chris: (smiles)

(“*Match Point*” 2005; 00:26:10-00:26:15)

Репрезентатив є характерною іллокутивною силою мовленнєвих актів, що реалізують мікроінтенцію **захисту**. У прикладі (50) у відповідь на висловлений жінкою докір Чарльзу, співрозмовник констатує причину поведінки Чарльза, вбачаючи у ній позитивні мотиви, за допомогою мовленнєвого акту з ілокуцією інформування. Присутній під час розмови Чарльз відчуває незручність через критику на його адресу, тому висловлення чоловіка *He was just trying to cheer you*, представлене репрезентативом, є актом опосередкованої підтримки:

(50) *Woman: Charles was vile. He insisted on cracking jokes all the time when I was ill.*

*Man: **He was just trying to cheer you.***

(“*Four Weddings and a Funeral*”, 1997; 00:47:00-00:47:05)

Одним із способів вираження співпереживання як реалізації мікроінтенції **співчуття** у ситуації комунікативної підтримки є інформування співрозмовника про причини, які викликають у продуцента підтримки почуття та емоції, подібні до тих, які відчуває реципієнт. Так, у прикладі (51) висловлення підтримки

виражене мовленнєвим актом з іллокутивною силою репрезентативу. Марні, демонструючи співпереживання співрозмовнику, який, як їй здалося, втратив дружину, повідомляє йому про смерть свого чоловіка, вказуючи на те, що їй знайомі подібні відчуття:

(51) *Marnie: So, you came here to see your son? <...>*

Man: Well, his mother is not here anymore, so...

Marnie: My husband died a year ago...

(“The Meddler”, 2015; 00:08:40-00:09:02)

У прикладі (52) мікроінтенція **співчуття** актуалізована мовленнєвим актом з іллокутивною силою соціативу, поява якого викликаного очікуваннями згідно з нормами соціально-регульованої етикетної поведінки. Марні виявляється розгубленою під час знайомства з іншим чоловіком з приводу того, як слід до неї звертатися з огляду на те, що тепер вона вдова. У відповідь на повідомлену причину її розгубленості співрозмовник висловлює співчуття, оскільки цього вимагають правила етикетної поведінки:

(52) *Man: Everybody calls me Zipper.*

Marnie: Okay.

Man: And you are Miss...

Marnie: Missus...Minervini. Well, actually, I don't know if it's still missus because my husband died and I ...

Man: I'm sorry.

(“The Meddler”, 2015; 00:43:20-00:43:25).

Порівняємо висловлення **співчуття** у прикладі (53), що демонструє втілення іллокутивної сили контактиву, викликаного вираженням щирих емоцій та потребою в контактопідтримуючому засобі дотримання кооперативної комунікативної взаємодії:

(53) *Eric: My wife died two weeks ago.*

Man: (astonished) I'm so sorry. What happened to her?

Eric: She was murdered. So why did you want to meet her?

Man: <...> I...I'm so sorry for your loss! Truly.

(“*Secrets and Lies 2*”. Episode 6 “*The Parent*”, 2016; 00:03:42-00:04:12)

Іллокутивна сила контактиву характерна й для висловлень з мікронтенцією **схвалення** завдяки його здатності сприяти кооперативній формі взаємодії. Так, у прикладі (54) Марін починає розмову висловленням (*It's great to see you*), яке втілює ознаки контактиву. Жінка ініціює розмову, що надає висловленню функції контактовстановлюючого засобу та додає співрозмовнику впевненості у подальшій розмові. Дотримуючись позитивної тональності спілкування, Гаррі вдається до компліменту (*You couldn't look better*) на адресу спантеличеної жінки, наслідуючи норми ввічливого спілкування, що викликає позитивну реакцію з її боку. Обидва висловлення виконують роль стимулу для реактивної репліки:

(54) *Marin: (1) It's great to see you.*

Harry: (2) You couldn't look better.

Marin: Thank you. Well, come on in.

(“*Something's Gotta Give*”, 2003; 1:46:50-1:47:13)

Приклад (55) ілюструє реалізацію висловлення підтримки з мікроінтенціями **підбадьорення** та **втішання** у формі МА з іллокутивною силою репрезентативу. Після душевної дружньої розмови Ені, яка має невиліковну хворобу та засмучена через невдалі стосунки з чоловіками, дякує Сему за моральну допомогу, зізнаючись у товариській любові (*I love you, Sam*) та відчуваючи полегшення (*That was an uplifting lunch hour*), що засвідчує успішність акту підтримки. Сем демонструє підтримку директивом *Now get out there and... get them...philanthropic give*, підбадьорюючи подругу за допомогою іронії та спонукаючи до позитивних емоцій. У завершенні діалогу Сем втішає подругу за допомогою репрезентативу *You don't have to keep it up all the time*, висловлюючи думку, що бути завжди стриманою не є обов'язковим. Ені реагує погоджувальним висловленням з елементами самопідбадьорення *Yeah, the world will not love a bald girl who can't stop crying*. В обох випадках (підбадьорення та втішання) висловлення продуцента підтримки виявляються стимулом для реактивної відповіді реципієнта у їх міжособистісній взаємодії:

(55) *Annie: I love you, Sam.*

*Sam: Are you listening to me? I love you too (gives a kiss on her cheek). **Now get out there and... get them...philanthropic give.***

Annie: That was an uplifting lunch hour (smiles) <...>.

*Sam: <...> **You don't have to keep it up all the time.***

Annie: Yeah, the world will not love a bald girl who can't stop crying.

(“Happythankyoumoreplease”, 2010; 00:48:00-00:48:15)

У прикладі (56) висловлення підтримки побудоване з метою спонукання, яке здійснюється шляхом впливу на психоемоційну сферу реципієнта підтримки, що призводить до зростання впевненості та активізації позитивних емоцій. Мотивація реципієнта підтримки (Генрі) до дії досягається комплексною організацією продуцентом (Максом) МА **підбадьорення** шляхом комбінації репрезентативів з метою переконання (1, 2, 3), м'якого спонукання, вираженого імпліцитним директивом (5) та МА **втішання**, актуалізованого комісивом (6):

(56) Henry: I can't be Lophakhin. I'm not an actor.

*Max: (1) **You are not a bank robber and you are doing that, aren't you?***

Henry: Come on.

*Max: (2) **She said you were a natural... A natural means you can do it.***

Henry: It doesn't.

*Max: (3) **Yes it does.** (4) **You gonna be Lophakhin...** (5) **You're gonna be great.***

*(6) **I swear to you.***

(“Henry's Crime”, 2010; 00:27:23-00:27:53)

У прикладі (57) Кем намагається отримати посаду для своєї дружини у компанії, яка належить його родині. Кем зустрічається з опором з боку Дікі, свого родича, який обіймаючи керівну посаду, стверджує про відсутність вільного місця. Чоловік захищає дружину, її здібності, наголошує на тому, що їй доводиться долати великі труднощі. Реципієнт підтримки виявляється потенційним – фізично відсутнім – учасником ситуації спілкування. Кем починає розмову із рогативу (1) *You know Maggie's just gotten her MBA?*, риторичність якого перетворює його на непрямий репрезентатив, метою якого є інформування,

навіть нагадування, про професійні досягнення реципієнта підтримки, оскільки цей факт вже відомий Дікі. Експресив (2) *She works 50,000 times harder than any of you!* є експліцитним схвальним висловленням на користь жінки, а рогативи (3, 4) *Do you have any idea how hard it is? Do you have any idea the sacrifice she makes?* містять імпліцитну інформацію про прихильність адресанта та відстоювання ним позицій реципієнта підтримки. Загалом висловлення Кема об'єднані іллокутивною силою захисту дружини, відстоюванням того, що вона гідна того, щоб працювати у компанії:

(57) *Cam: (1) You know that Maggie's just gotten her MBA?*

Dickie: I heard. Good for her. <...> I wish we had a place here. But we just don't have that position at the moment. <...>

Cam: I know how this works. You create this position. ... I want you to hire my wife. (2) She works 50,000 times harder than any of you! (3) Do you have any idea how hard it is? (4) Do you have any idea the sacrifice she makes? She needs a job here in Boston!

(“Infinitely Polar Bear”, 2014; 01:12:12-01:12:30).

Іллокутивна сила **рогативів**, втілюючи пропозиційний зміст риторичних запитань, притаманна висловленням продуцента підтримки з мікроінтенціями *втішання, захисту, згоди, підбадьорення, співчуття та схвалення* в контексті їхнього експресивного вираження.

Так, у прикладі (58) Дарсі повідомляє співрозмовнику про відсутність почуттів до неї з боку її колишнього чоловіка. Риторичність реактивного питання Ніка втілює імпліковане значення похвали на адресу жінки, реконструкцію якого уможливлює аналіз імплікатур: *те, що він тебе не кохав, є неможливим – тебе неможливо не кохати – ти хороша, я б тебе кохав*. Така трансформація імплікатур стала можливою завдяки ситуативному контексту комунікативної ситуації підтримки, згідно з яким мовець відчуває симпатію до Дарсі та прагне стосунків з нею. Таким чином, висловлення імплікує суб'єктивне оцінне значення продуцента підтримки, наділене позитивною класифікацією у його особистій

картині світу. Експресивна реалізація комунікативної підтримки відбувається за допомогою непрямого оцінного рогативу з іллокутивною силою репрезентативу:

(58) *Darcy: Trust me, this has not been a great thing in my life. My ex-husband didn't love me. Let's just put it that way.*

Nick: He didn't love you?

(*"What Women Want"*, 2000; 1:22:23-1:22:30)

Володіння ознаками, характерними для різних іллокутивних класів, дає підстави для віднесення мовленнєвих актів підтримки до категорії так званих "змішаних" [35, с. 64; 112]. Однак не тільки інтенціональна залежність висловлень підтримки спричиняє їхню актомовленнєву неоднорідність. Слушним видається зауваження Н. І. Формановської про те, що будь-який тип мовленнєвого акту може бути експресивним [282, с. 112]. Дійсно, експресив як єдність емоційних та оцінних властивостей висловлення виявляється супровідною факультативною ілокуцією мовленнєвих актів підтримки з різним інтенціонально-залежним значенням. Поряд з ситуативним контекстом, ідентифікацію емоційно-оцінного компоненту уможливають просодичні величини (акцентуація та інтонаційне оформлення висловлення мовця).

Присутність іллокутивної сили експресиву в мовленнєвих актах підтримки забезпечена: 1) вираженням продуцентом підтримки власного емоційного стану в актах підтримки зі значенням співчуття (*Oh, my God!; I'm (so) sorry; oh, man; yeah, me too* і т.д.); 2) вираженням негативної оцінки зовнішнього фактору, провокуючого пригнічений психоемотивний стан адресата або експлікація реактивної раціональної оцінки, нівелюючої його, в актах підтримки з пропозиційним значенням втішання (*it's OK; don't worry; never mind* тощо); 3) вираженням мовцем емоційної або раціональної оцінки дій, поведінки, психоемотивного стану реципієнта підтримки в актах підтримки з пропозиційним змістом згоди (*yeah, for sure!; I agree; you're absolutely right* і т. д.) та захисту (*it's not your fault!; you never wanted to lie* і т. д.); 4) вираженням мовцем схвальної оцінки реалій, які стосуються реципієнта підтримки, та власних позитивних емоцій в мовленнєвих актах підтримки зі значенням підбадьорення (*Come on!;*

Keep up!; You'll be great!; It's going to be amazing! і т. д.) та схвалення (*Wow!; I am so proud of you!; You are one of the greats!* тощо).

Так, наприклад, неекспресивним є мотивування з боку чоловіка у прикладі (59). Намагаючись підтримати хлопчика, Нельсон будує реактивне висловлення за допомогою прямої вказівки на дію. Експліцитний директив (*ignore them, hang in there*) спонукає хлопчика Абнера до участі в перегонах дитячих корабликів попри його невпевненість через глузування інших дітей та не втілюобистого емоційного ставлення мовця:

(59) *Abner: Maybe, I should just forget about it.*

*Nelson: **Just ignore them, Abner.** (The kids huddled together, checking Abner out, hiss his name)*

*Nelson: **Hang in there, Ab.***

(*"Sweet November", 2001; 00:52:32-00:52:34*)

У прикладі (60) висловленням Сари, яка підтримує того ж хлопчика, характерним є вираженням заохочення у формі ініціюючого простого МА з іллокуцією м'якої (*Come on!*) і жорсткої директиви (*Go, Abner!*), та інформативного висловлення *You can do it!* з домінантною іллокутивною силою репрезентативу в супроводі з експресивною виразністю, яка маніфестує власні емоції продуцента підтримки відносно мотивованої дії. Тобто, МА підбадьорення втілює ознаки "змішаного", створеного комбінаціями репрезентативу і експресиву та директиву і експресиву:

(60) *Sarah: **Go, Abner! Come on, Abner!***

*Sarah: **Come on! You can do it!***

(*"Sweet November", 2001; 00:54:10, 00:55:00*)

Експресія у висловленнях комукативної підтримки виявляється й засобом збереження психоемоційної рівноваги реципієнта або позитивного настрою.

Так, у прикладі (61) засобом реактивної поведінки продуцента підтримки є експресивне висловлення похвали (*I*) на адресу реципієнта, яка повідомляє радісну новину про вступ до бізнес-школи. Окличне речення та волюнтативна

конструкція *I wish* (2) свідчать про еспресивність мовленнєвого акту комунікативної підтримки:

(61) *Maggie: Cam, I got into business school.*

Cam: (1) Maggie Stuart, you are some punkins! (2) I wish I had some of that bourgeois Midwestern can-do.

(“*Infinitely Polar Bear*”, 2014; 00:15:30-00:15:41)

Розмежування у складі мовленнєвого акту підтримки домінантного інтенціонально-залежного іллокутивного типу та факультативної еспресивної ілокуції співзвучне з дихотомічним поділом іллокутивних актів В. В. Богданова на еспресиви, що виражають внутрішній психологічний стан мовця, та асертиви – психологічно нейтральні мовленнєві акти [34, с. 53-54].

Таким чином, неоднорідність іллокутивної організації мовленнєвих актів підтримки викликана двома видами об’єднання різних іллокутивних класів: 1) як синкретичного поєднання факультативної (супровідної) та домінантної ілокуції в межах індивідуального мовленнєвого акту в конкретних ситуативних умовах відповідно моделі ‘експресив + ситуативно-залежний тип ілокуції / асертив (у термінах В. В. Богданова) (репрезентатив, комісив, директив, контактив, соціатив)’ та 2) як узагальненого типу інтенціонально-залежної комунікативної одиниці, інтегруючого ознаки різних ситуативно-залежних типів ілокуції.

3.2. Комунікативно-функціональна типологія мовленнєвих актів комунікативної підтримки

Полііллокутивність МА комунікативної підтримки дозволяє встановити основні категорії комунікативної функціональності досліджуваних висловлень: інформативність, емотивність, оцінність, етикетизованість та еспресивність, ступінь вираження яких у кожному окремому акті об’єктивовано ситуативно-залежною іллокутивною метою. Відповідно до цього, загальна іллокутивна мета МА підтримки (надати моральну допомогу комуніканту шляхом впливу на його психоемотивний стан чи поведінку) сформована єдністю іллокутивних цілей,

кожна з яких виявляється першочерговою у співвіднесенні висловлень підтримки з *інформативним, емотивним, оцінним, фатичним або етикетним* актомовленнєвим типом: 1) повідомити інформацію, яка стосується продуцента або реципієнта підтримки (**інформативні МА**); 2) висловити прихильне ставлення до реципієнта підтримки, ставлення до реалій ситуації та виразити власний емоційний стан (**емотивні МА**); 3) надати оцінку внутрішнім (психоемотивному стану чи поведінці реципієнта підтримки) і зовнішнім (фактору, провокуючому труднощі або пригнічений психоемотивний стан) чинникам ситуації (**оцінні МА**); 4) дотриматись норм кооперативної комунікативної атмосфери (**фатичні МА**) та 5) зберегти баланс соціально-мовленнєвого контакту згідно з суспільними нормами (**етикетні МА**).

Інформативним МА комунікативної підтримки відповідають МА з пропозиційним змістом захисту (підтвердження, виправдання, відстоювання), згоди (дозвілу, визнання), втішання, підбадьорення, які постають як повідомлення інформації. Вплив інформативних МА на психоемоційну сферу співрозмовника забезпечується раціональним осмисленням повідомлення реципієнтом підтримки.

Так, у прикладі (62) Еріка, розлучена з батьком своєї дорослої доньки, втішає її, засмучену новиною про майбутнє весілля батька з молодою жінкою. Іллокутивна сила втішання, яка об'єднує елементи складної структури МА підтримки, імпліцитно представлена ілокуцією інформування. Еріка наводить раціональні аргументи, апелюючи до статистики та знань про чоловічу психологію, щоб підтримати дочку у пригніченому емоційному стані:

(62) *Erica: What's wrong?*

Daughter: Had breakfast with Dad. He tells me he's getting married <...> She's two years older than me <...> and I'm really upset. <...> It's not like I think he's replacing me. I know he isn't.

Erica: If he is replacing anyone, it's me, not you. And all the statistics say...divorced men always remarry. It's how they're built.

(“*Something's Gotta Give*”, 2003”; 1:17:30-1:17:40).

Співвіднесення МА підтримки з категорією **оцінних** забезпечене наявністю оцінного компонента в семантичній структурі власне комунікативної підтримки. Оцінка відображає не тільки семантичний, а й прагматичний аспект знакової ситуації [389, с. 158]. Оцінні МА характеризуються двома типами ілокуцій: експресивами, мета яких полягає у здійсненні емоційного впливу на співрозмовника або транслюванні мовцем власного емоційного стану, та асертивами, скерованими наміром передати значення у формі твердження чи повідомлення [56, с. 165-169]. Така диференціація ілокуцій корелює з поєднанням емоційного та раціонального в оцінці. Єдність експресивів та асертивів у моделі МА комунікативної підтримки слугує підтвердженням приналежності досліджуваних МА до категорії оцінних.

Оцінне висловлення мовця об'єктивовано вихідним фактором оцінки: цільовими установками адресанта, уявленнями норми продуцентом підтримки або особистими смаками [188, с. 8-16; 330, с. 13].

Наведемо ілюстрації оцінних висловлень підтримки, викликаних різними факторами оцінки. Висловлення *It's gonna be OK* у прикладі (63) об'єктивує мікроінтенцію втішання, актуалізовану МА з ілокутивною метою виразити позитивну оцінку потенційному майбутньому стану речей в житті реципієнта підтримки. Вихідним фактором оцінки слугує цільова установка адресанта сформулювати асоціативний зв'язок між потенційним майбутнім благополуччям та справою, яку далі пропонуватиме продуцент підтримки:

(63) *Henry: How are you, Joe? How's the business?*

Joe: You mean the pyramid scheme? It all fell apart. ... It's killing me.

*Henry: **It's gonna be OK.***

Joe: Really? Is it?

(*"Henry's Crime"*, 2010; 1:08:31- 1:09:10).

У прикладі (64) Ніку відомі причини смутку колеги (1), тому він ініціює появу ситуації комунікативної підтримки. Негативну оцінку фактору, який викликає психоемоційний дисбаланс реципієнта підтримки, об'єктивовано власними уявленнями продуцента підтримки про норми взаємовідносин у стосунках між чоловіком та дружиною (2) та особистими преференціями в

моделях розвитку таких стосунків (висловлення (3) імплікує власні смаки: *I wouldn't put up with that* → *I don't like when it happens like that*). Критика дій чоловіка та вираження особистого ставлення, не позбавленого емоційності, є імпліцитною спробою підвищити самооцінку реципієнта підтримки та спонукати до дій, що можуть покращити психоемоційний стан жінки:

(64) *Nick: But seriously. Dee?*

Dee: Huh?

*Nick: (1) That other thing we were talking about before. (2) **Come on. He can't just ignore you all night, stay glued to the TV.** (3) **I wouldn't put up with that.***

(“What Women Want”, 2000; 1:06:30-1:06:56)

Референтність значень до кола оцінних викликана їх зв'язком з емоційною сферою мовця [18; 386, с. 183; 389, с. 158]. Проте розмежування емотивного та оцінного типу МА зумовлене різницею комунікативного наміру та, відповідно, очікуваного перлокутивного ефекту: **емотивні МА** реалізують різні способи безпосередньої маніфестації емоційних станів та емоційного ставлення, тоді як оцінні актуалізують співвіднесення мовцем психоемотивного стану, поведінки адресата чи ситуації з аксіологічною шкалою “добре / погано”. Категорії оцінності, емотивності та експресивності тісно пов'язані. Попри тісний зв'язок категорій емотивності та оцінності з експресивністю, остання є додатковою, а не облігаторною характеристикою. Вагомим для дослідження виявляється зауваження Н. І. Формановської про експресивність як функціональну здатність мовленнєвого акту бути особливо виразним [282, с. 112]. Експресія викликана емоційним станом мовця [92, с. 8], однак сама емоція, як особливий психічний стан індивіда, не завжди експресивна. Поєднання в оцінці емоційного та раціонального компонентів позбавляє категорію оцінності обов'язкового супроводу експресивності. Наявність раціональної оцінки виключає можливість постійної інтерреляції категорій оцінності та емотивності, засвідчуючи факультативність експресивності відносно оцінки. Попри те, що емоційна оцінка завжди експресивна, раціональна оцінка може бути (не)експресивною.

Наведемо приклади реалізації оцінного та емотивного МА комунікативної підтримки без супровідної експресії. У прикладі (65) мовець надає експліцитну позитивну оцінку діям реципієнта підтримки, реалізуючи оцінний МА. Відсутність експресії пов'язана з особливостями ситуативного контексту: Сара схвалює вчинок свого друга, який кілька годин тому допоміг маленькому хлопчику, позбавленого батьківського піклування, перемогти у перегонах корабликів. Неемоційну позитивну оцінку об'єктивовано власними уявленнями мовця про норми сімейних взаємовідносин, адже чоловік діяв як батько. Рациональне осмислення жінкою ситуації позбавляє її висловлення експресії:

(65) *Sarah: You know, it was really nice, what you did today.*

Nelson: Thanks.

(*"Sweet November"*, 2001; 00:56:12).

Відсутність експресивної виразності в емотивному МА ілюструє репліка мовця у прикладі (66), де чоловік повідомляє про смертельну хворобу свої подруги її коханому. МА підтримки з пропозиційним змістом співчуття містить інформацію про емоційний стан мовця (смуток) та його ставлення до ситуації, що склалася (відчуття жалю). Однак аналізованому висловленню, позбавленому супроводу мовних засобів виразності або відповідного інтонаційного оформлення, не властиве експресивне навантаження:

(66) *Nelson: (embarrassed)*

Chas: It's type of cancer. You shouldn't have to find out like this. I'm sorry...

(*"Sweet November"*, 2001; 1:30:20).

В актомовленнєвій типології за іллокутивною силою оцінні та емотивні МА комунікативної підтримки співвідносять з класом експресивів [56; 117; 271]. Емотивні МА актуалізують особисте ставлення мовця до того, що відбувається, та щирю участь у трансформації психоемотивного стану реципієнта підтримки. Умовою експресивності як факультативного супроводжуючого елементу МА комунікативної підтримки є підсилена виразність у маніфестації почуттів та психологічних установок стосовно репрезентованого пропозиційного змісту [250, с. 253]. Особлива виразність, притаманна експресивним висловленням,

забезпечується не лише вербальними маркерами (підсилювальна лексика, риторичні запитання тощо), але й екстралінгвістичними (жести, міміка), просодичними засобами (емфатична інтонація, тон, тембр голосу, акцентуація та паузація) та компонентами ситуативного контексту.

Так, у прикладі (67) товариш Моллі, розуміючи її хвилювання з приводу першої роботи з квіткового оформлення свята, намагається підтримати подругу. Продуцент підтримки ініціює діалогічну взаємодію, що виправдане ситуативним контекстом – очевидним хвилюванням реципієнта. Висловлення чоловіка є комбінацією вираження відчуття радості за успіх подруги та позитивної оцінки її роботи. МА підтримки з іллокутивною силою схвалення (*It looks amazing! You did a great job!*) набуває ознак експресивності у вираженні емоційного стану та оцінки завдяки емфатичним властивостям окличних речень та відповідного інтонаційного оформлення висловлення (високого пониження / High-Fall):

(67) *Man: It looks amazing! You did a great job!*

Molly: I did, didn't?

(“Remember Sunday”, 2013; 1:32:38).

У прикладі (68) маркерами експресивних емоційного та оцінного МА комунікативної підтримки є ненормативна лексика (1), емфатичне риторичне запитання з інтонацією високого підняття (High-Rise) (2), міміка та жести обох продуцентів підтримки, що супроводжують їхні коментарі – опущення голови, підведення нижньої губи та підняття брів (1), заперечувальне хитання голови (3), – демонструючи особисте здивування та розчарування від почутої новини про бажання дружини Майка розлучитися з ним. Заключне (4) *I'm sorry*, виражене МА підтримки з іллокутивною силою співчуття, є емотивним, оскільки мовець виражає власні переживання з-приводу невдачі товариша:

(68) *Mikey: ... she wants a divorce.*

*Jason: (1) F*ck, man... (drops his face raising the eyebrows) (2) Are you kidding me?*

Daniel: (3) That's ...(drops his face shaking the head) (4) I'm sorry.

(“That Awkward Moment”, 2014; 00:03:49-00:03:57).

Експресивне висловлення комунікативної підтримки не завжди характеризується щирістю вираження емоцій та оцінок. Так, у прикладі (69) попри експресивність висловлення, його пропозиційний зміст не відповідає істинним емоціям мовця. Нещирість співчуття, актуалізованого експресивним МА *Oh man!*, засвідчено рогативним МА з іллокуцією запиту інформації (*Who is Christie?*). Така послідовність вказує на те, що висловлюючи співчуття, продуцент підтримки виконує лише очікувану від нього мовленнєву дію у стереотипній ситуації повідомлення неприємних для співрозмовника новин. Таким чином, висловлення *Oh man!* є неформальною модифікацією етикетизованої формули *I'm sorry*, що, з іншого боку, наближає даний МА до типу етикетних:

(69) *Jason: Christy just broke up with me.*

Jason's friend: Oh man! Who is Christie?

(*"That Awkward Moment"*, 2014; 00:02:52-00:02:54)

Етикетні МА пов'язані з соціально встановленими нормами ритуалізованої мовленнєвої поведінки в межах кооперативного спілкування [232, с. 178; 282, с. 112; 280, с. 117]. На відміну від емотивних та оцінних МА, для етикетних МА експресивність не є типовою. До них належать етикетизовані форми привітання (наприклад, *congratulations*, *my congratulations*, *congrats*), що реалізують мікроінтенцію схвалення в ситуації комунікативної підтримки, та конвенціональні неемоційні формули співчуття (наприклад, *my condolences*, *sorry*).

Так, у прикладі (70), одна з гостей, перебуваючи на весіллі, висловлює вітання батькам молодих, імплікуючи згоду з наявністю причини для відчуття гордості, предмет якого зазвичай набуває позитивної оцінки. Таким чином, висловлення підтримки актуалізоване етикетизованим оцінним МА, який імпліцитно реалізує мікроінтенцію схвалення:

(70) *Woman: You must be very proud.*

Parents: Indeed.

(*"Four Weddings and a Funeral"*, 1997; 00:12:50)

У контексті прикладу (71) стереотипізована стійка фраза *I'm sorry* скерована нормами соціально-регульованої поведінки в умовах, коли співрозмовник

повідомляє про неприємні моменти власного життя. Мовленнєвою дія адресанта позбавлена вираження переживань продуцента підтримки, тому його реакцією є формальне етикетизоване вираження співчуття з іллокуцією соціативу:

(71) *Randy: I am from outside Oxnard originally. Then I moved to Venture when got married, and moved to Topanga when I got divorced.*

Marnie: (2) I'm sorry.

(*"The Meddler"*, 2015; 00:46:42-00:46:52)

Попри близькість етикетних та **фатичних МА** в кооперативних принципах ввічливої інтеракції, доцільність їхнього розмежування зумовлена тим, що кооперативне фатичне спілкування не завжди відтворює ритуал етикетної комунікативної поведінки. Кооперація є контактовстановлюючим або контактопідтримуючим засобом безконфліктної, ввічливої інтеракції. Тобто, фатика не завжди тотожна етикету [178; 281]. Фатична сфера функціонування мовлення полягає у встановленні та підтримці контакту шляхом дотримання норм кооперативної мовленнєвої поведінки [138, с. 97; 271, с. 133]. Такими фатичними актами комунікативної підтримки є МА компліменту, формальної згоди, загальноприйняті висловлення втішання (наприклад, *don't worry, never mind, it's alright* тощо) і підбадьорення (наприклад, *good luck, come on* тощо), та всі висловлення, які у загальному можна описати формулюванням "необхідно так сказати, щоб не образити та підтримати безконфліктне спілкування".

Так, у прикладі (72) вітаючи знайому на її весіллі, Чарльз починає розмову з висловлення компліменту, яке одночасно є привітанням:

(72) *Charles: You look beautiful. Not a meringue in sight.*

Woman: Thanks.

(*"Four Weddings and a Funeral"*, 1997; 1:11:38)

Комплімент налаштовує на позитивне кооперативне спілкування вже на початку діалогічної взаємодії, тому є ефективним контактовстановлюючим засобом міжособистісного спілкування.

Так, у прикладі (73) комплімент щодо організованої реципієнтом підтримки вечірки, адресований стурбованому господарю, є контактопідтримуючим засобом.

Позитивне судження об'єктивовано фатичним МА з іллокутивною силою репрезентативу, експлікуючого позитивно-оцінне значення (*Great party*):

(73) *Harry: Hey!*

Woman: Great party!

Harry: Thank you. My pleasure.

(“*Something’s Gotta Give*”, 2003; 1:34:34-1:34:36)

У прикладі (74) експліцитне погодження *I agree* є контактопідтримуючим засобом, оскільки мовець, спостерігаючи на обличчі керівника проекту ознаки незадоволення певними елементами його роботи, намагається втримати рівновагу кооперативного спілкування та випередити озвучення керівником вагань у момент, коли той сумнівається з приводу висловлення критики. Домінуюча мета висловлення підтримки детермінує фатичність МА:

(74) *Darcy: This line doesn’t feel exactly right.*

Nick: If you are thinking that that line isn’t perfect, I agree. It needs work.

(“*What Women Want*”, 2000; 1:07:56-1:08:01)

Емоційність та оцінність фатичних мовленнєвих актів залежать від комунікативного наміру мовця та не завжди є показниками щирого вираження власного ставлення та оцінок продуцента підтримки. Фатичні МА відзначаються формальністю вираженої позитивної оцінки, скерованою прагненням продуцента бути ввічливим, а не співучасливим.

Так, у прикладі (75) на зустрічі випускників у розмові з колишніми однокласниками Джейк повідомляє, що працює іпотечним брокером. Оскільки такий вид занять не є показником великих досягнень, один із товаришів Джейка миттєво висловлює співчуття (*I’m sorry*), однак, усвідомивши, що така комунікативна поведінка виявляється не підтримкою, а потенційною образою, намагається виправити ситуацію висловленням підтримки з інтенцією схвалення (*I’m sure you’re awesome at it*). Останнє є фатичним МА, оскільки його реалізація у мовленні викликана потребою підтримати кооперативну взаємодію комунікантів та нівелювати наслідки комунікативної невдачі після акту підтримки з інтенцією співчуття. Попри наявність експліцитної позитивної оцінки (*awesome*), продуцент

підтримки буде висловлення відповідно до норм ввічливого спілкування, а не з метою щирої експлікації власної оцінки дій реципієнта:

(75) *Jake's Friend: Mortgage broker, huh?*

Jake: Mortgage, yes.

Jake's Friend: (1) I'm sorry. No, (2) I'm sure you're awesome at it.

(“10 Years”, 2011; 00:15:14-00:15:34)

У мовленні висловлення виконує більш, ніж одну функцію, а визначення типу МА підтримки за комунікативною категорією відбувається з урахуванням домінуючої іллокутивної мети в конкретній ситуації спілкування. Ілюстрацією висловленого твердження є приклади (76) та (77), які демонструють модифікації типового вираження підтримки у вигляді виразу *it's going to be fine*. У прикладі (76) реакцією на подяку Гаррі, розчуленого допомогою лікаря, є фатичне висловлення втішання, викликане потребою дотримання ввічливого спілкування:

(76) *Harry: Julian? Thank you...for everything.*

Doctor: You're gonna be okay.

(“Something's Gotta Give”, 2003; 1:12:52-1:13:00)

Фатичне *you're gonna be okay* (76) позбавлене співучасливості мовця в проблемах адресата, порівняно з тотожним висловленням *it's gonna be fine* у прикладі (77). Хенк, підліток, син Адель, намагається заспокоїти свою матір, схвильовану тим, що при знятті готівкою великої суми з банківського рахунку, працівники банку можуть запідозрити їх у злочинних діях. Висловлення підтримки в другому прикладі представлене неекспресивним емотивним мовленним актом, оскільки продуцент підтримки імпліцитно виражає власне ставлення до зовнішнього фактору, провокуючого психоемотивний дисбаланс:

(77) *Adele: I shouldn't have tried to get so much. I should have asked for half.*

Hank: It's gonna be fine. They are just being extra careful.

(“Labor Day”, 2014; 1:31:21-1:31:30)

У прикладі (78) Кем підтримує свою дружину, висловлюючи схвальну думку про її дії у розмові з батьками. Їм не подобається факт того, що заради навчання вона залишає чоловіка самого з дітьми. На перший погляд, обидва

висловлення реалізовано оцінними МА підтримки з іллокуцією згоди у другому випадку. Реципієнтами підтримки є опосередковано присутня Меггі та Кем, який, власне, й сам підтримує дружину. Висловлення *I think it's admirable what Maggie's doing* підпорядковане меті надати позитивну оцінку діям реципієнта підтримки у складний для неї час. Цим виправдана приналежність МА, що його реалізує, до класу оцінних. Однак експліцитне вираження згоди та оцінки у висловленні *I agree, very commendable* є насправді фатичним оцінним МА, оскільки його домінуюча іллокутивна мета полягає не тільки в схваленні реципієнта підтримки (*very commendable*), а дотриманні кооперативної форми спілкування у діалозі з Кемом (реципієнтом 2), підтримка якого з боку батька викликана необхідністю сприяння психоемотивному балансу з огляду на психічну хворобу Кема:

(78) Cam: (1) *I think it's admirable what Maggie's doing.*

His Father: (2) *I agree, very commendable.*

(“Infinitely Polar Bear”, 2014; 00:18:42-00:18:44)

Таким чином, іллокутивна сила висловлень підтримки у побутовому підтипі дискурсу формується індивідуальними умовами реалізації відповідного мовленнєвого акту підтримки, інтегруючи ознаки інформативного, емотивного, оцінного, етикетного та фатичного МА у чистому вигляді або їх комбінаціях (див. Додаток В). Маркером референтності МА підтримки до зазначених класів слугує домінантна іллокутивна мета, об'єктивована ситуативно- та інтенціонально-залежними особливостями реалізації висловлення комунікативної підтримки.

Висловлення підтримки в психотерапевтичній сфері позбавлені спонтанності, властивій ситуаціям побутового спілкування [70, с. 67]. Це відображається у тому, що МА, які їх презентують, не передбачають емоційного вираження стану продуцента. Завдання психотерапевта полягає у раціональному осмисленні сказаного пацієнтом, сприяючи кооперативному перебігу консультації та спонукаючи пацієнта до діалогу. Тому типовими комунікативно-функціональними типами МА, які актуалізують висловлення підтримки у психотерапевтичному спілкуванні, є інформативні, оцінні (позбавлені емоційності) та фатичні. Демонстрація співучасливої диспозиції продуцента

підтримки (психотерапевта) має формальний характер. За таких умов основна іллокутивна мета МА підтримки полягає у підтримці кооперативної дискурсивної взаємодії з реципієнтом (клієнтом). До того ж, психотерапевтичним МА підтримки не притаманна етикетизованість, оскільки в умовах такого виду професійного спілкування відсутня ритуалізованість ситуації, побудована на очікуваннях учасників спілкування.

Отже, МА комунікативної підтримки є переважно непрямую простою або складною полііллокутивною мовленнєвою дією з ознаками макромовленнєвого акту з узагальненою іллокутивною метою надати моральну допомогу комуніканту шляхом врегулювання психоемотивного дисбалансу, збереження позитивного настрою чи корекції поведінки, представленою інформативним, емотивним, оцінним, фатичним або етикетним висловленням реактивного або ініціюючого характеру в супроводі / без супроводу експресивної форми вираження.

3.3. Тактико-стратегічне втілення комунікативної підтримки в побутовому та психотерапевтичному спілкуванні

Когерентність дискурсу комунікативної підтримки забезпечена цілісністю загальної дискурсивної стратегії, пов'язаної з кінцевою метою комунікативної взаємодії. Дискурсивна стратегія є інструментом реалізації міжособистісної функції комунікативного процесу в межах регулятивної здатності мовлення, що виявляється у впливі на ментальні структури свідомості та моделі поведінки комуніканта [283, с. 62-63]. Дискурсивна стратегія визначається у комплексному аналізі аспекту міжособистісної інтеракції, в якій відбувається породження інтенціонального аспекту висловленого повідомлення, аспекту контекстуальних і ситуативних умов її реалізації та аспекту її вираження мовними засобами [59].

Опираючись на концепцію Т. А. ван Дейка про триєдність стратегій на глобальному, локальному та мовленнєвому рівнях [86, с. 274-246], вбачаємо стратегічну реконструкцію дискурсу комунікативної підтримки в ієрархічній

композиції глобальної координуючої макростратегії, підпорядкованих їй локальних комунікативних стратегіях та мовленнєвих тактиках, що їх реалізують.

Макростратегія втілює глобальний рівень усвідомлення ситуації спілкування в цілому. Іншими словами – є стратегією всього дискурсу, яка визначає кінцеву мету міжсуб'єктної інтеракції, контролюючи результати її реалізації локальними стратегіями як конститuentними елементами, орієнтованими на досягнення більш конкретних цілей [86, с. 246; 141, с. 42]. Таким чином, локальні комунікативні стратегії співвідносяться з інтенційно спрямованим комплексом мовленнєвих дій задля досягнення глобальної мети в конкретній ситуації, яка відповідає типовому фреймовому сценарію [71, с.7; 151, с. 167; 239, с. 100; 242, с. 239]. Реалізації комунікативної стратегії сприяють тактики як підпорядковані їй мовленнєві дії, що втілюють різні способи представлення інтенційної програми дискурсу на різних етапах комунікативної інтеракції [25, с. 120; 242, с. 239].

Володіння тактико-стратегічним апаратом належить до прагматичної компетенції мовця [255]. Продуцент підтримки як адресант повідомлення, прогнозує в адресаті певний образ, орієнтуючись на який обирає, корегує та реалізує у мовленні власний стратегічний задум, який у дискурсі комунікативної підтримки полягає у афективно-регулятивній дії на поведінкову та емоційну сферу адресата шляхом впливу на його світогляд, апеляції до особистісних характеристик, свідомій демонстрації свого ставлення.

Зважаючи на значний коригуючий потенціал комунікативної підтримки в міжособистісній взаємодії, що виражається у регуляції психоемотивного стану та поведінки реципієнта в напрямку їх збалансування чи збереження, вважаємо глобальною макростратегією дискурсу комунікативної підтримки **координуючу макростратегію**, яку інтерпретуємо як загальний тип комунікативної поведінки продуцента підтримки в міжособистісній інтеракції, інтенціональне спрямування якого визначає модель побудови висловлень адресанта з кінцевою метою надати моральну допомогу шляхом регулятивного впливу на психоемоційний стан чи поведінку адресата за допомогою комплексу мовленнєвих дій. *Локальні*

комунікативні стратегії представлені способами організації комунікативної поведінки продуцента підтримки відповідно до однієї із або комбінації мікроінтенцій втішання, захисту, згоди, підбадьорення, співчуття та схвалення.

Цілісність дискурсу комунікативної підтримки в умовах інтердискурсивного функціонування дозволяє виокремити стратегії реалізації ДКП у **побутовому (ПбД)** та **психотерапевтичному (ПсД) дискурсах**, які визначають ситуативні умови для комунікативної поведінки продуцента.

Окремої уваги потребують особливості стратегічної організації дискурсу в психотерапевтичній сфері, тактики якої є моделями психологічного втручання на рівні свідомості клієнта. Головним інструментом стратегічно-побудованої діалогічної взаємодії психотерапевта та клієнта визначено професійну інтерпретацію представленої останнім інформації та аналіз його емоційно-почуттєвої сфери [153, с. 36; 169]. Інституалізованість психотерапевтичного дискурсу зумовлює чіткі межі стратегічної поведінки продуцента підтримки. Професійна свідомість психотерапевта зобов'язує до роботи з актуальним хвилюванням клієнта, який становить привід для професійного консультування, та фактичними емоціями, які клієнт проживає під час психотерапевтичної сесії. Таким чином, стратегічне функціонування висловлень підтримки у психотерапевтичній сфері акумулює особливості комунікативної поведінки психотерапевта в двох напрямках: з одного боку, під час допомоги при вирішенні проблеми реципієнта та, з іншого, регуляцією сприятливого для цієї мети психоемоційного налаштування реципієнта підтримки під час консультації та ефективного перебігу самої консультації.

В межах координуючої макростратегії викоремлюємо такі локальні комунікативні стратегії: 1) стратегія дереспонсифікації, 2) стратегія супресії негативного чинника, 3) стратегія самовираження продуцента підтримки, 4) стратегія маніфестації солідарності з реципієнтом, 5) стратегія підвищення самооцінки реципієнта, 6) стратегія аналітичного спостереження, 7) стратегія регуляції поведінки, 8) стратегія дефокусації, 9) мітигаційна стратегія, та особлива 10) стратегія самопідтримки (див.Додаток Д).

Тактики, за допомогою яких реалізуються стратегії комунікативної підтримки, є конвенціональними. Конвенціональність тактик викликана здатністю дискурсу комунікативної підтримки до інтердискурсивності, що зумовлює диверситивність ситуативних умов їхнього застосування, та внутрішньою програмою мовця відповідно обраному способу втілення однієї з мікронтенцій комунікативної підтримки (втішання, захисту, згоди, підбадьорення, співчуття, схвалення). Зіставне дослідження стратегічної поведінки продуцента підтримки у ПБД і ПсД уможливує ідентифікацію дискурсно-незалежних та дискурсно-залежних тактик реалізації локальних комунікативних стратегій відповідно до критерію їхньої дискурсної релевантності.

Під *дискурсно-незалежними тактиками* розуміємо спільні для побутового (непрофесійного) або психотерапевтичного (професійного) підтипів дискурсу комунікативні способи реалізації мовленнєвих дій продуцента підтримки, що актуалізують одну й ту ж саму локальну стратегію та можуть бути адаптованими мовцем відповідно до конвенцій комунікативної взаємодії в побутовій або психотерапевтичній сферах.

Дискурсно-залежні тактики визначаємо як такі, реалізація мовцем яких у межах стратегії є актуальною виключно для одного з підтипів досліджуваного дискурсу, що зумовлено фіксованими правилами дискурсивної взаємодії комунікантів у психотерапевтичній або побутовій сферах.

Відповідно до критерію *інтерактивної значущості* розмежуємо кооперативні та псевдоконфронтативні тактики. *Кооперативні тактики* співвідносяться з кооперативною формою комунікативної інтеракції, покликаною формувати сприятливу атмосферу для узгодження комунікативних намірів адресанта і адресата за допомогою спільного коду. Кооперативній формі комунікативної інтеракції протиставляють конфронтативну взаємодію, побудовану за принципом протидії та порушення норм безконфліктного спілкування [73; 154, с. 287]. Під *псевдоконфронтативними тактиками* ж розуміємо спосіб здійснення міжособистісної інтеракції, представлений в комунікації засобами конфліктного (конфронтативного) спілкування,

використаними мовцем на користь адресата повідомлення з метою сприяння останньому в цілому, що співвідносить аналізовану форму спілкування з кооперативною взаємодією. Стратегії комунікативної підтримки в дискурсивній поведінці її продуцента в побутовій сфері реалізуються конвенціональними тактиками *кооперативної* та *псевдоконфронтативної* міжсуб'єктної взаємодії. На відміну від тактик комунікативної підтримки в побутовій сфері, стратегії психотерапевтичного підтипу представлено виключно тактиками кооперативної взаємодії. Відсутність псевдоконфронтаційних тактик зумовлена необхідністю встановлення довірливих стосунків між психотерапевтом та клієнтом, виключенням подвійної інтерпретації висловлень продуцента реципієнтом підтримки та уникненням факторів, провокуючих появу відчуття дискомфорту чи ескалації психоемоційного дисбалансу клієнта.

Таким чином, для побутового та психотерапевтичного підтипів дискурсу комунікативної підтримки характерний спільний комплекс локальних комунікативних стратегій, представлених набором дискурсно-незалежних та дискурсно-залежних тактик кооперативної та псевдоконфронтативної взаємодії.

3.3.1. Стратегія дереспонсифікації корелює з втіленням у мовленні продуцента мікроінтенції захисту. Продуцент підтримки апелює до раціонального осмислення реципієнтом фактору, провокуючого психоемоційний дисбаланс, шляхом аргументації, метою якої є пригнічення відчуття відповідальності чи провини реципієнта, переконання у його непричетності до активізації та функціонування негативного чинника.

У ПбД та ПсД стратегія представлена дискурсно-незалежними кооперативними тактиками перенесення відповідальності, виправдовування, наведення універсальних істин та дискурсно-залежними тактиками ДКП у ПбД: псевдоконфронтативною тактикою спростування та кооперативною тактикою вказівки на сакральність та фатальність.

Тактика перенесення / розподілу відповідальності з реципієнта підтримки на продуцента чи іншого суб'єкта, її дистрибуції між іншими суб'єктами

представлена стверджувальними або заперечними висловленнями з мікроінтенцією захисту реципієнта. Наприклад:

ПбД: (79) *Was the first book not received well? – She went with a wrong publisher* (“Last Night”, 2010) – продуцент підтримки переносить відповідальність за невдалий успіх книги реципієнта на її видавця за допомогою імплікатури про провину останнього: *She went with a wrong publisher < But for the wrong publisher the first book would have been received well < The publisher was wrong that’s why the first book was not received well < It was the publisher’s fault.*

ПсД: (80) *And I think the real task is to sort of parcel out and see where you are, you know, in regards to this relationship and what you contribute to it and what I contribute to it and what Kathy contributes to your relationship with her...* (Transcript 56) – висловлення підтримки психотерапевта побудоване згідно з тактикою розподілу відповідальності за усунення негативного чинника між реципієнтом та іншими особами, в тому числі й собою; використання паралельної конструкції *what smb contributes to it* підсилює значення рівномірної дистрибуції ступеня причетності учасників ситуації.

Тактика виправдовування реципієнта полягає у наведенні аргументів, які характеризують дії чи поведінку реципієнта як такі, що є викликаними об’єктивними причинами. Наприклад:

ПбД: (81) *Woman: I’m sorry. I should have known it. – Man: It’s Ok. It’s all right. You are just telling me that you are not with it* (“10 Years”, 2011) – продуцент підтримки виправдовує реципієнта шляхом апеляції до раціонального осмислення того, що сталося. Реципієнт вибачається за свою необізнаність про музичну діяльність продуцента, що у контексті ситуації виглядало як образа, на що чоловік відреагував висловленням з експлікатурою (*you are not with it*) про непричетність жінки до музичної сфери взагалі, що цілком виправдовує її незнання.

До засобів тактики виправдовування у ПсД належать навідні запитання продуцента, імплікацією яких є підведення реципієнта до висновку про його невинуватість. Наприклад:

ПсД: (82) Client: *But in other situations in which I claim that she's angry, that I'm feeling angry from – maybe from her, she claims that she's not angry, that I'm reading things into her.* – Doctor: *You both have a thing about being angry. What's wrong with being angry?* (Transcript 56) – клієнт стурбований власною надмірною роздратованістю, на що психотерапевт реагує риторичним запитанням з імплікатурою суперечливої природи такого стану *What's wrong with being angry?* < *There's nothing wrong with being angry.*

Дискурсно-незалежна кооперативна **тактика наведення універсальних істин** інкорпорує вираження загальновідомих, загальноприйнятих суджень, які не потребують фактів підтвердження. Таким аксіомам надано роль першопричини негативного фактору, що впливає на реципієнта: (83) *Life is complicated* <...> *everything's changing* (“Wolves”, 2014) у **ПбД**; (84) *I would probably have a better life* <...> – *You are what think you are. If you believe in yourself without drugs or alcohol, you can be successful* (Transcript 58); (85) *You know, things are very difficult and complicated* (Transcript 55) у **ПсД**.

Тактика спростування, притаманна ДКП у **ПбД**, реалізується шляхом заперечення продуцентом висловлених реципієнтом тверджень: (86) *Maybe I have met the right girl. Maybe I meet them all the time. Maybe it's me.* – *Nonsense* (“Four Weddings and a Funeral”, 1997) – реципієнт підтримки відчуває власну провину за те, що досі неодружений. Мет (продуцент підтримки) спростовує його твердження висловленням, що заперечує істинність судження.

Тактика вказівки на сакральність та фатальність того, що відбувається з реципієнтом, характерна також для ДКП у **ПбД**. Тактика передбачає зауваження продуцента підтримки про вищий розум (Бога, долю, фатум), у владі якого перебуває людина, тому реципієнт підтримки неспроможний чинити власний вплив, адже все здійснюється поза його волею: (87) *It's going to be amazing, do you know why?... Because it has to* (“Happythankyoumoreplease”, 2010); (88) *Don't let anybody, Forrest, tell you that they're better than you. If God intended everybody to be the same, he would have given us all braces on our legs* (“Forrest Gump”, 1994); (89)

I'm so sorry! It shouldn't have happened (“Arbitrage”, 2012); (90) <...> *our fate was to be friends* (“Something’s Gotta Give”, 2003) (ПбД).

3.3.2. Стратегія супресії негативного чинника співвідноситься з реалізацією у мовленні продуцента мікроінтенції втішання та підбадьорення у значенні заохочення. Стратегія ґрунтується на блокуванні його афективного впливу на реципієнта за допомогою послаблення психологічного напруження та пригнічення викликаних ним негативних емоцій. Стратегія реалізується у вигляді **дискурсно-незалежних** кооперативних тактик позитивізації / нівелювання чинника психоемоційного дисбалансу та універсалізації чиннику, провокуючого психоемоційний дисбаланс в межах обох підтипів досліджуваного дискурсу. Спектр репрезентації стратегії супресії негативного чинника в ПбД ширший відносно ПсД завдяки **дискусно-залежним** тактикам обнадіювання, запевнення та тактики іронічної підтримки.

Тактика позитивізації / нівелювання чиннику психоемоційного дисбалансу ґрунтується на ігноруванні афективного потенціалу негативного фактору (нівелювання). До маркерів тактики належать стереотипізовані формули втішання (*never mind, it's alright, it's ok, don't worry, etc*): (91) *Never mind, we'll find it* (“Remember Sunday”, 2013); (92) *I couldn't get you a job in Boston. – It's alright* (“Infinitely Polar Bear”, 2014) (ПбД).

В межах тактики здійснюється переорієнтація уваги реципієнта на позитивні властивості провокуючого чинника чи ситуації, що склалася. Загалом, тактика відповідає психотерапевтичному постулату про апріорну відсутність негативного досвіду. Наприклад:

ПбД: (93) *Alright, look, you had an aneurysm, alright, your short term memory is gone, you lost a lot. Thankfully, you're still alive. And you can remember all the important stuff from before your brain crashed. Like me* (“Remember Sunday”, 2013) (адресовано чоловіку, який втратив короткочасну пам'ять після пережитої травми); (94) *At least it's one wedding we won't forget. I mean a lot of weddings just blend into each other, don't they? This one will stick out in the memory* (“Four

Weddings and a Funeral”, 1997) (адресовано нареченому, який відмовив нареченій перед вівтарем і зараз журиться з приводу своєї образи нареченої);

ПсД: (95) *But that probably was a good sign that she responded well to your being assertive, and that’s sort of an indication that being assertive can also be a positive thing for the other person because they can hear you better* (Transcript 54) (адресовано клієнту, який жаліється на надмірну настирливість дружини, через що страждає від власної невпевненості).

Для тактики характерне використання маркерів *just, only* для применшення значимості негативного чинника або спрощення його сприйняття: (96) *That’s your only problem?... Oh, please!* (“Remember Sunday”, 2013); (97) *It’s gonna be fine. They are just being extra careful* (“Labor Day”, 2014) у **ПбД**.

Тактика універсалізації чиннику, провокуючого психоемоційний дисбаланс, сприяє зниженню відчуття винятковості проблемної ситуації шляхом підведення внутрішнього або зовнішнього фактору порушення психоемоційної рівноваги реципієнта підтримки під категорію нормативного, загальноприйнятого чи типового, звичного, поширеного тощо. До маркерів тактики належить: 1) лексика з семантичним значенням, що містить змістову ознаку типовості (*normal, common, typical* і т. д.): (98) *Nobody ever tells you how lonely it is. I swear, I feel like there are some days where I go an entire day without seeing another grown person. – That I so normal* (“The Meddler”, 2015); (99) *This is the second time I’ve done this. – It’s common to become emotional after having an episode like you had* (“Something’s Gotta Give”, 2003); (100) *My point is, it’s normal to be uncomfortable in the face of judgement by authority, especially with women* (“Secrets and Lies”. Episode 1 “The Fall”) у **ПбД**; 2) безособові займенники з узагальнюючим значенням (*nobody, anybody, everybody*): (101) *A little bit of uncertainty? It is, a lot of uncertainty! – Everybody has questions! Everybody struggles!* (“Remember Sunday”, 2013); (102) *Some people are sincere in that environment* (Transcript 55) у **ПсД**; 3) вербальні одиниці, зміст яких вказує на узагальнюючу властивість (*mostly, most people, we all*): (103) *We’ve all had traumas* (“Remember Sunday”, 2013); (104) *Most*

people suck. Some of them are wonderful, but mostly they are not (“Miss Stevens”, 2016); (105) *I’m just telling, we all have messes.* (“10 Years”, 2011) у ПбД.

Тактика обнадіювання у ПбД акцентує увагу на позитивному розвитку події, сприятливому для реципієнта вирішенні проблемного питання. Типовим для тактики є вживання конструкції *be going (be gonna)*: (106) *Hey, we’re going to be fine* (“Labor Day”, 2014); (107) *But you know what else? It’s gonna be OK. Not today or even tomorrow but there will be a day when this is OK* (“Miss Stevens”, 2016); (108) *I’m a little scary. – You are going to be just like your dad!* (“10 Years”, 2011).

Метою **тактики запевнення у ПбД** є сприяння появи відчуття впевненості у реципієнта підтримки щодо позитивного вирішення проблемного питання за допомогою демонстрації продуцентом власного переконливого передчуття. Реалізація тактики досягається шляхом вживання: 1) імперативних конструкцій з семантикою запевнення (*trust me, believe me*) : (109) *And believe me, kid, everybody struggles* (“Remember Sunday”, 2013); (110) *What if says I’m not? – He won’t say that that you’re not. Trust me.* (“What Women Want”, 2000); та модульним значенням передбачення: (111) *I have an audition in ten minutes and as usual, my confidence level... is now at a zero. – Don’t worry, you’ll be great.* (“Match Point”, 2005); 2) підсилювальної лексики з семантикою, зміст якої виключає ймовірність протилежного твердження (*definitely, certainly, no doubt, sure*): (112) *I was thinking that maybe after the deal is done, which it definitely will be, maybe we could just take off* (“Arbitrage”, 2012); (113) *I’m sure you’re awesome at it* (“10 Years”, 2011).

Тактика іронічної підтримки. Іронія є дієвим засобом впливу на свідомість адресата із зовнішньою формою глузливо-критичного ставлення [409, с. 313]. Іронія володіє терапевтичною функцією [64], що дозволяє адресату іронічного повідомлення дистанціювати себе від проблем завдяки комічному ефекту. Так, наприклад, продовжуючи розмову з Чарльзом, який жаліється на те, що досі неодружений, продуцент підтримки (Мет) вдається до іронії, вказуючи на причину в неохайності товариша (*you’re a bit scruffy*), та потім, після запрошення до столу, апелює до хвилюючої реципієнта теми, далі іронізуючи над його проблемою (*odds on, you meet your wife at dinner*): (114) *Charles: Why am I always*

at weddings and never actually getting married, Matt? – Matt: It's probably you're a bit scruffy. – Servant: Dinner is served. – Matt: Come on. Odds on, you meet your wife at dinner (“Four Weddings and a Funeral”, 1997) (ПбД).

3.3.3. Стратегія самовираження продуцента підтримки втілює у ДКП мікроінтенції втішання та співчуття. Основу стратегії становить емоційне / неемоційне самовираження продуцента та прояв його співучасті та небайдужості щодо піднесеного чи пригніченого психоемотивного стану реципієнта підтримки. Стратегія представлена дискурсно-незалежними кооперативними тактиками співучасливості та запиту інформації. До дискурсно-залежних тактик ДКП у ПбД належать офертивна, метакомунікативна тактики. До дискурсно-залежних тактик ДКП у ПсД належить тактика контролю за фактичним психоемоційним станом.

Тактика співучасливості продуцента реалізується у мовленні шляхом а) **експресивної маніфестації продуцентом** позитивних та негативних емоцій чи емоційного стану за допомогою: 1) лексичних одиниць з відповідною семантикою: (115) *Really... awful* (“Secrets and Lies 2”, Episode 1 “The Fall”, 2016); (116) *I'm so sorry, son* (“Secrets and Lies 2”, Episode 1 “The Fall”, 2016); (117) *You're not yourself. You're scaring me!* (“Remember Sunday”, 2013); (118) *It kills me to see you like this* (“That Awkward Moment”, 2014); (119) *I am so happy for her!* (“The Meddler”, 2015); 2) риторичних запитань: (120) *Everything... family, the baby, the job <...> and then I'm, like, suffocating. – Who told you you can't be happy?* (“Infinitely Polar Bear”, 2014); (121) *That clown made out with a girl with a tongue ring over you?* (“What Women Want”, 2000) у ПбД;

2) за допомогою **демонстрації раціонально-осмисленого ставлення** до реципієнта та того, що з ним відбувається, шляхом застосування конструкцій *I know, I understand, etc.:* (122) *I know this is impossibly difficult* (“Secrets and Lies 2”, Episode 1 “The Fall”, 2016); (123) *But really I think my mom just wanted to get rid of me. – I understand* (“Labor Day”, 2014) у ПбД.

Для ПсД характерне лише раціонально-осмислене представлення співучасті у проблемах реципієнта. Це викликане правилом інституалізованого спілкування про відсутність суб'єктивного втручання психотерапевта у консультативний процес: (124) *I mean I can't really proceed with my aesthetic goals if I don't have money to buy the chemicals.* – True, true (Transcript 54); (125) *It sort of negates me by being an excuse. Do you think so?* – Yeah, that sounds reasonable (Transcript 54).

Тактика запиту інформації реалізується у формі інтерогативних речень з метою встановлення причини психоемоційного дисбалансу реципієнта. Особливість таких запитань полягає в ініціації діалогічної взаємодії: (126) How is your dad? (“Labor Day”, 2014); (127) How was it? (“Match Point”, 2005); (128) Are you gonna be alright? (“Secrets and Lies 2”, Episode 1 “The Fall”, 2016); (129) Something wrong? What is it? What's going on? (“Remember Sunday”, 2013); (130) What's wrong? Those are happy tears, right? (“Remember Sunday”, 2013); (131) Are you all right? (“Secrets and Lies”, 2015. Episode 1 “The Trail”) у ПбД.

У психотерапевтичному підтипі дискурсу **тактика контролю за фактичним емоційним станом** під час консультації реалізується за допомогою інтегоративних висловлень, які вимагають чіткої відповіді “так / ні” або повного опису психоемоційного самопочуття реципієнта: (132) You're not aware of feeling any hopeless feelings right now, or any kind of giving up kind of feelings right now? (Transcript 51); (133) Before we end, did I say anything that upset you or hurt you or bothered you? (Transcript 31); (134) How are you feeling right now? (Transcript 49); (135) Can I assume that you are feeling stressed today? (Transcript 50); (136) How does it feel talking about this right now with me? (Transcript 52) (ПсД).

Офертивна тактика, властива ДКП у ПбД, полягає в експліцитному та імпліцитному вираженні продуцентом підтримки пропозиції власної допомоги: (137) How can I help? What can I do? What would make you happy? (“The Meddler”, 2015); (138) *Eric, son... what can I do for you?* (“Secrets and Lies 2”, Episode 1 “The Fall”, 2016); (139) Can I help you? (“Happythankyoumoreplease”, 2010); (140) Would you like me to come along for moral support? (“Match Point”, 2005); (141) *Ask my father? Not by myself.* – You want me to go with you? (“Charlie and the Chocolate

Factory”, 2005); (142) Wanna talk about it? (“Remember Sunday”, 2013); (143) Bro...anything you need (“Secrets and Lies 2”, Episode 1 “The Fall”, 2016); (144) You need a hug?... Even I’m not sure how to do this (“Secrets and Lies 2”, Episode 1 “The Fall”, 2016); (145) Can I stay with you? I just don’t want you to be alone (“Secrets and Lies 2”, Episode 1 “The Fall”, 2016).

Метакомунікативна тактика втілює прагнення продуцента підтримки продемонструвати власне позитивне ставлення до реципієнта засобами регуляції комунікативного контакту. До таких засобів належать привітання та формули побажання удачі: (146) *No, it’s not my, this is not on my schedule! This is... – Good luck!* (“Remember Sunday”, 2013); (147) *Hey! Congratulations! Congratulations, buddy* (“Secrets and Lies 2”, Episode 1 “The Fall”, 2016).

3.3.4. Стратегія маніфестації солідарності з реципієнтом підтримки актуалізує мікроінтенцію згоди в комунікативній поведінці продуцента. Стратегія представлена дискурсно-незалежною кооперативною тактикою погодження, дискурсно-залежними кооперативними тактиками інтимізації комунікативної дистанції (ПбД) та підтакування (ПсД).

Тактика погодження актуалізується шляхом ототожнення думок, ставленням продуцента з пропозиціями, припущеннями чи вибором реципієнта підтримки, який потребує згоди продуцента для підвищення рівня впевненості:

ПбД: (148) *Oh! That’s it! This is the one* (“The Meddler”, 2015) (продуцент погоджується з вибором весільної сукні); (149) *Oh! Totally what I wanted* (“Something’s Gotta Give”, 2003) (продуцент погоджується з вибором страви вечерю); **ПсД:** (150) *I guess in a similar way that Kathy doesn’t look into you* (Transcript 56) (продуцент погоджується з судженням реципієнта відносно поведінки його дружини); (151) *Yes, I am angry about it, because I think it is political propaganda. – Sounds like it* (Transcript 55) (продуцент погоджується з думкою реципієнта, що стосується дій організації).

Тактика підтакування клієнту в **ПсД** відповідає більшою мірою професійній вимозі встановлення довірливих, сприятливих відносин з клієнтом з

метою прихилити його до особи психотерапевта, викликавши відчуття єдності та порозуміння. Маркерами підтакування є короткі повторювані погоджувальні зауваження типу *right, yes, yeah, um-hmm, sure, exactly*. Наприклад, (152) *I would never embarrass them. But then sometimes I enjoy something like that. – Yeah. – And I'm trying to think well my intentions are this next time ... – Right. – So as long as you are motivated by negative stuff only, negative consequences only, it would be very easy to fall in the trap. – Exactly* (Transcript 70).

Тактика інтимізації комунікативної дистанції представлена висловленнями підтримки категорії “ти не один”, що демонструє відчуття співучасті продуцента підтримки у стражданнях чи хвилюваннях реципієнта: (153) *I don't believe Dad is not around. – Well, I'm around, so... I'm here* (“The Meddler”, 2015); (154) *But I am here for you. We are all here...* (“Miss Stevens”, 2016); (155) *I need you* (“Remember Sunday”, 2013).

3.3.5. Стратегія підвищення самооцінки реципієнта узгоджується з реалізацією мікроінтенції схвалення. Стратегія базується на принципі прямопропорційної залежності рівня самосприйняття індивіда, почуття впевненості та психоемоційної рівноваги. З метою покращення або збереження настрою реципієнта продуцент підтримки намагається активізувати зростання рівня позитивного самосприйняття реципієнта за допомогою **дискурсно-незалежної** кооперативної тактики оцінного резюме та компаративної тактики, **дискурсно-залежних** кооперативних тактик ДКП в ПбД (тактики афірмації, акцентуації унікальності реципієнта, тактики генералізації прояву підтримки).

Тактика оцінного резюме полягає у висловленні похвали, предметом якої є досягнення та здійснені реципієнтом вчинки. У структурі висловлень похвали присутні лексичні одиниці з позитивно-оцінною конотацією: (156) *Billy, you were amazing!* (“Miss Stevens”, 2016) (ПбД); (157) *For somebody to say to me, “you're angry”, it's almost the worst thing that they could say to me. – Okay, so that's good* (Transcript 33) (ПсПД). Позитивно-оцінний потенціал тактики реалізується й за посередництва прямого та непрямого (через непряму мову) компліменту

здібностям, зовнішньому вигляду реципієнта тощо. За своєю сутністю комплімент є своєрідним підведенням підсумку у вираженні сприйняття продуцентом підтримки предмету / об'єкту оцінки: (158) *You're a pretty girl, Molly.... And nice. Not dependable, but nice. You're a hard worker... You look nice ("Remember Sunday", 2013); (159) *You do make the best crepes* ("Infinitely Polar Bear", 2014); (160) *I think that you're a very creative person so...* (Transcript 48); (161) *For somebody to say to me, "you're angry", it's almost the worst thing that they could say to me. – Okay, so that's good* (Transcript 34); (162) *I mean I feel that right now the quality of what I'm doing is really good, I mean excellent. – That's great* (Transcript 58) (ПсД). До компліменту відносимо й позитивну метафору як засіб тактики оцінного резюме: (163) *You are the voice of our generation* ("Happythankyoumoreplease", 2010); (164) *He said, I'm glowing more than ever now* ("10 Years", 2011); (165) *Here's the man of the hour!* ("Secrets and Lies 2", Episode 1 "The Fall", 2016) (ПбД).*

Компаративна тактика ДКП у ПбД полягає в порівнянні досягнень, здібностей, преференцій продуцента та реципієнта підтримки тощо. Ефект підтримки досягається шляхом піднесення того, що стосується реципієнта, на фоні свідомої деескалації значущості чи якісних характеристик того, що стосується продуцента підтримки. Це сприяє підвищенню самооцінки реципієнта. Наприклад: (166) *You are so much smarter than me* ("What Women Want", 2000); *That's your only problem? <...> If you knew the amount of things that I forget on a dialy basis!* ("Remember Sunday", 2013); (167) *It'll be really boring for Chris to play with me on my own. – It's really boring for him to play with ME, but he's a good sport. And anyway, you've got better legs than I've got* ("Match Point", 2005) у ПбД; (168) *But I'll tell you. I think, you did something. I helped you a little bit with it but you did something that I think really helped you talk differently* (Transcript 33) у ПсД.

Специфіка реалізації тактики у психотерапевтичній сфері полягає у тому, що продуцент підтримки порівнює реципієнта підтримки з ним же самим. Особа продуцента (психотерапевта) залишається поза уваги. Підвищення рівня самооцінки ґрунтується на відведенні акценту на те, наскільки кращими є теперішні вчинки чи психоемоційний стан реципієнта, ніж були у минулому:

(169) Even if you look at the past week and how you handled this particular project I mean that emerged from in you inside and just to work... (Transcript 46); (170) But that also may be the result of you changing as well, right? (Transcript 63).

У межах **тактики афірмації**, характерної для ПбД, продуцент підтримки апелює до фізичних та розумових здібностей чи можливостей реципієнта, активізуючи зростання рівня його впевненості та самооцінки. За допомогою стверджувальних позитивних формулювань з адресатно-центричними конструкціями афірмація сприяє свідомому навіюванню позитивного емоційного налаштування, сприяючи самоствердженню реципієнта через трансформацію існуючих, раніше сформованих у свідомості реципієнта негативних переконань у позитивні: (171) *I look old.* – You look regal and wise, and granted... (“Arbitrage”, 2012); (172) *I can never pull through in the end.* – You will, you will (“Match Point”, 2005); (273) *that’s a lot of routine!* – You can do it (“Infinitely Polar Bear”, 2014).

В межах **тактики акцентуації унікальності реципієнта**, властивої ДКП в ПбД, продуцентом підкреслено винятковість особистості та здібностей того, хто потребує підтримки, або особисту значимість для продуцента. До маркерів тактики належать найвищий ступінь порівняння, прислівники частоти та повторюваності (*ever, never*), експліцитне протиставлення *you*-референта з іншими суб’єктами: (174) You’re not like anybody (“Something’s Gotta Give”, 2003); (175) *Does this sound idiotic? I feel like I’m sounding idiotic.* – Not when YOU say it (“Remember Sunday”, 2013); (176) *Was I dreadful?* – Not at all. You have a very unique style (“Match Point”, 2005); (177) *You’re gonna be the absolute best parent that anyone could ever ask for!* (“10 Years”, 2011)

Тактика генералізації прояву підтримки у ПбД полягає у співвіднесенні фактору, який сприяє психоемоційному покращенню, з універсалізованим волевиявленням чи вподабаннями групи людей: (178) Everybody likes you at work (“Match Point”, 2005); (179) *You gonna tell me I shouldn’t get nervous.* – There’s one more thing. – You love me? – I do. And so does everybody in there and no one cares what you gonna say, cause they’re really happy for you (“Secrets and Lies 2”. Episode 3 “The Liar”, 2016).

3.3.6. Стратегія аналітичного спостереження корелює з реалізацією у висловленнях продуцента мікроінтенцій втішання. Стратегія реалізується у вигляді коментування продуцентом підтримки поведінки, дій чи психоемоційного стану реципієнта, декларуючи власне розуміння того, що відбувається з реципієнтом, або того, що він відчуває. Стратегія представлена **дискурсно-незалежними** кооперативними тактиками зовнішнього споглядання та внутрішньої інтроспеції.

Тактика зовнішнього споглядання полягає в тому, що продуцент підтримки описує чи коментує дії та поведінку реципієнта підтримки. Такому коментарю властиві оцінні судження: (180) *Maybe... uh, maybe we should have tried something else. – No, no, you're doing great. Honestly, you're doing* (“Remember Sunday”, 2013); (181) *Yes, yes, she can be taught! Look at that, she's getting' in the groove. She's feeli' it! She's feelin' it!* (“Remember Sunday”, 2013) у **ПбД**; (182) *If the ceiling collapses or whatever, that's going to be an incredibly expensive and difficult thing and then it would probably lead into a lawsuit for me from the tenant and so forth...– You were envisioning a lot of potential catastrophe* (Transcript 56); (183) *It was just an experience I could never...never volunteer for again <...> – So you had a really hard time in that stint* (Transcript 66) у **ПсД**.

Додатковим засобом реалізації тактики у ПсД підтримки є продовження або завершення початого реципієнтом висловлення: (184) *And I guess I feel comfortable with you because... – I'm you* (Transcript 39); (185) *That's just the sort of all of the spinning words that in my mind sort of take... – Moments like think about what's going on, but you're really feeling* (Transcript 73).

Тактика внутрішньої інтроспеції (термін запозичено з методологічного апарату психології у значенні методу поглибленого самопізнання [233; 411]) уособлює опис психоемоційних зрушень у настрої реципієнта через призму їхнього бачення продуцентом підтримки. Тактика є своєрідною діагностикою психоемоційного стану реципієнта, отриманою в результаті інтерпретації продуцентом підтримки процесу внутрішнього самопізнання реципієнта: (186) *You worry too much* (“Sweet November”, 2001); (187) *It was really humiliating.*

And it sucks you worked so hard and forgot (“Miss Stevens”, 2016) (ПбД); (188) *Why am I doing this again? – You don’t see any benefits, you just see pain by doing this* (Transcript 72); (189) *Well, you’re self-critical* (Transcript 61) (ПсД).

У ПсД висловлення продуцента підтримки в межах тактики набувають ознак перефразованого повідомлення реципієнта у значенні своєрідного підсумку озвученого опису клієнта власного психоемоційного стану: (190) *I’m feeling fairly overwhelmed with the fact that I was so darned obstinate at that time <...> – So you think that was an over-compensation. You’ve actually not done so good about yourself and you’ve been sort of arrogant about the possibility* (Transcript 74).

3.3.7. Стратегія регуляції поведінки реципієнта підтримки співвідноситься з актуалізацією у комунікативної поведінці мовця мікроінтенції підбадьорення. Стратегія полягає у регуляції продуцентом підтримки емоційно-діяльнісної сфери реципієнта за допомогою **дискурсно-незалежної** кооперативної тактики поради та дискурсно-залежних псевдоконфронтативних тактик прямої вказівки на дію та прохібітивної тактики у ПбД.

Тактика поради. Порада є вираженням суб’єктивної думки адресанта, його особистого погляду стосовно певних явищ та доведення думки до адресата. Порада відображає особистий досвід та роздуми адресанта, передані співрозмовнику з метою змінити хід його думок чи дій [255, с. 143]. Тактика поради реалізується за допомогою висловлень з модальною предикативною конструкцією *should do, try*: (191) *I think you should consider the possibility that you and I are more alike than you realize* (“Something’s Gotta Give”, 2003); (192) *What am I supposed to do about that? – Just try to take it in smaller chunks* (“Remember Sunday”, 2013); (193) *Try to think of this as the absolute smartest thing you’ve ever done for yourself* (“Something’s Gotta Give”, 2003) (дочка мотивує свою матір вже похилого віку до стосунків з чоловіком, з метою додати їй впевненості) (ПбД). У ПсД тактика поради реалізується у вигляді пропозиції, рекомендації чи психотерапевтичного експерименту: (194) *You don’t have to be less angry. I’m*

suggesting you act less angry (Transcript 31); (195) *It'll be interesting if you follow through the experiment –if you start acting differently* (Transcript 31).

Особливість **тактики прямої вказівки на дію**, властивій ДКП у ПбД, полягає в імперативних повідомленнях продуцента підтримки на адресу реципієнта: (196) *Come on. Take a deep breath. Relax. There you go* (“Labor Day”, 2014); (197) *Be strong. He will call you.* (“What Women Want”, 2000); (198) *And do yourself a favor. Find a nice, normal guy, for a change* (“Remember Sunday”, 2013).

Маркери **прохібитивної тактики**, характерної для ДКП в ПбД, актуалізуються заперечними імперативними формулами: (199) *Don't let anybody Forrest, tell you that they're better than you* (“Forrest Gump”, 1994); (200) *Don't you worry about anything here. Don't talk to anybody else. Take care.* (“Arbitrage”, 2012); (201) *Sorry. – It's all right. Don't apologize* (“10 Years”, 2011); (202) *Well, don't be sad. No! Don't be sad* (“The Meddler”, 2015).

3.3.8. Стратегія дефокусації втілює у мовленні мікроінтенцію втішання та ґрунтується на зміщенні фокусу уваги з особи реципієнта підтримки як комунікативного центру висловлення на продуцента підтримки, адресанта повідомлення. У ПбД та ПсД стратегія представлена **дискурсно-незалежною** кооперативною тактикою проєкції. **Дискусно-залежні** псевдоконфронтаційна тактика протиставлення та кооперативні тактики поступки та заміщення притаманні ДКП тільки в ПбД.

Тактика протиставлення реалізується шляхом опозиціонування продуцентом особистому самосприйняттю реципієнта ((203) *I can't give you a family. – You already have* (“Labor Day”, 2014)) чи сприйняттю реципієнта іншими суб'єктами ((204) *He's not up to the task. – I know he can do it* (“Infinitely Polar Bear”, 2014)). Тактика реалізується засобами контрастної емпізи (термін за В. Т. Ушаковою [273]): (205) *I hate that commercial. – I like it. You're in it* (“Henry's Crime”, 2010); (206) *I'd open a flower shop. You didn't laugh! Sometimes people do. It sounds hokey, I guess... – No! No, not to me!* (“Remember Sunday”, 2013).

Тактика проєкції продуцентом відчуттів та переживань реципієнта на власний досвід чи емоційний стан: (207) *I like that about me. – Me too* (“Something’s Gotta Give”, 2003); (208) *When black people live in squalor, no-one’s charmed. Believe me. – Well, if it’s any consolation, no-one seems to be charmed by my squalor either* (“Infinitely Polar Bear”, 2014) (ПбД); (209) *Who knows? Some day you might meet that woman. It happened to me that way. When I was least expecting it I met somebody...Man, I didn’t know what hit me* (Transcript 36) (ПсД).

Особливість **тактики поступки** полягає в погодженні продуцентом підтримки з реципієнтом попри власні переконання чи бажання заради врівноваження психоемоційного дисбалансу останнього: (210) *If it makes you feel better, I’ll tell people I’m black. Even if they think I’m delusional* (“Infinitely Polar Bear”, 2014). Мета тактики у ПсД зосереджена навколо дискредитації будь-яких психологічних бар’єрів з боку реципієнта для ефективного терапевтичного аналізу його психоемоційного стану. Комунікативна підтримка, таким чином, проявляється у допомозі продуцента виражати істинні судження з-приводу актуального чи фактичного хвилювання, називати речі “своїми іменами” без прикрас тактичного, толерантного тощо характеру, не побоюючись зовнішньої критики психотерапевта. Це сприяє формуванню у реципієнта відчуття його безумовного сприйняття продуцентом підтримки. Тактика реалізується у мовленні продуцента за допомогою **прямолінійності** висловлень, до чого належить дозвіл психотерапевта бути об’єктом критики реципієнта підтримки: (211) *I think that because there’s less response from you <...> – So the sense that I’m not as forthcoming as Josie or not as verbal as Josie. Does that make you uncomfortable?* (Transcript 55); (212) *So did you experience that as me sort of accusing you of being a thug, an angry person?* (Transcript 65); (213) *So you would like for me to do something else, you would like for me to talk more...* (Transcript 51); (214) *But there is a part of you that understands that I’m not talking for a reason. Because you said it is part of my role not to. That must be kind of confusing* (Transcript 67).

Тактика заміщення продуцента підтримки співвідноситься зі стратегією дефокусації завдяки демонстрації потенційної дії чи стану продуцента, тотожному

м'якому волевиявленню стосовно дій реципієнта: (215) *I really would love to hear your play* <...> *I would love it... I actually would love it if you sang the song* ("10 Years", 2011); (216) *I wouldn't put up with that* ("What Women Want", 2000).

3.3.9. Мітигаційна стратегія є стратегією інтенціонального комунікативного пом'якшення суджень з метою оптимізації мовленнєвого контакту. До тактик стратегії ДКП у ПбД належить **тактика нестливого звернення**, що реалізується за допомогою апелятивних конструкцій з ласкавими афективними іменами (*honey, sweetheart, darling, dear* тощо). Звертання задають тональність спілкування, надаючи адресату певну субкодову інформацію, з якої він виводить прагматичну інференцію [305, с. 139; 306, с. 135]. Апелятивні конструкції з ласкавими афективними іменами є засобом виділення аспекту, релевантного для комунікативного наміру продуцента, оскільки виражають його ставлення до адресата та формують прихильне ставлення реципієнта до мовця [19, с. 115; 36, с. 45; 268, с. 89]. Наприклад, (217) *Oh, honey, I'm so proud of you* ("What Women Want", 2000); (218) *Come on, sweetheart* ("Sweet November", 2001).

У ПсД стратегія реалізується у мовленні продуцента підтримки (психотерапевта) з метою попередження потенційних конфліктогенних реакцій реципієнта у відповідь на судження психотерапевта. Концептуальною вимогою є дотримання мовцем максимально делікатного формулювання власних суджень. Мітигаційна стратегія представлена тактиками вираження гіпотетичної можливості та прескрипції суб'єктивного враження.

До засобів **тактики вираження гіпотетичної можливості**, призначеної для зниження категоричності висловленого твердження, належать вставні конструкції (*maybe, perhaps, probably*) та модальні формули зі значенням ймовірності: (219) *Maybe she'll bristle at the idea of you becoming stronger and be threatened by that. So maybe there are more possibilities as well. But that probably was a good sign that she responded well to your being assertive* (Transcript 54); (220) *Well you know, it might also be that perhaps we should spend some time on what you think my expectations are of you in here* (Transcript 49).

Мета **тактики прескрипції суб'єктивного враження** полягає у виваженому представленні суджень з афективним потенціалом. Висловленням продуцента підтримки притаманні емоційна стриманість та прескрипція суб'єктивності, що позбавляє висловлення категоричності. До маркерів тактики належать ввідні слова та конструкції з відповідним значенням: *I think, I believe, I don't believe, it goes with my belief, I mean, can I assume, I could assume, sort of* тощо: (221) *I mean I'm sort of struck by sort of the similarities in the scenario you're describing, where first the tenant is sort of like putting pressure on you, and here Kathy is sort of preempting your opinions and sort of cutting you off* (Transcript 56).

3.3.10. Стратегія самопідтримки є особливим проявом стратегічної поведінки продуцента підтримки, який водночас є її реципієнтом. Стратегія сформована **дискурсно-залежними** тактиками деперсоналізованої самоіронії та самопохвали, характерними для ДКП у ПБД, для якого самовираження продуцента є більш типовим, ніж у ПсД. На перший погляд, реалізація стратегії порушує максимум скромності у правилах ввічливості Дж. Ліча [374, с. 16], яка передбачає уникнення самопохвали, що є типовою для стратегії самопідтримки. Однак, вважаємо, що акт порушення є актуальним за умов присутності іншого комуніканта, відносно якого самопохвала є деструктивними елементом ввічливого спілкування. Оскільки стратегія самопідтримки виключає ймовірність такого іншого комуніканта, її тактичний арсенал відповідає вимогам кооперативної взаємодії, де роль адресата і адресанта виконує сам мовець.

Тактика деперсоналізованої самоіронії реалізується шляхом висловлення мовцем підтримки у вигляді іронічного висловлення. Продуцент відокремлює себе як адресанта від себе як адресата шляхом деперсоналізації: (222) *Look who gets to be the girl* (слова розчуленого чоловіка похилого віку, адресовані самому собі) (“Something’s Gotta Give”, 2003).

Засобом **тактики самопохвали** є пряма ідентифікація продуцента підтримки з об'єктом позитивної оцінки: (223) *She's very brilliant, but the woman cannot hold her liquor. – I like that about me* (“Something’s Gotta Give”, 2003);

(224) *This is what you wanted to tell me? That I'm a man! Look what I did!* (“Secrets and Lies 2”, Episode 1 “The Fall”, 2016); (225) *I'm a good actress. I'm a damn good actress. What, I have to love someone to be a great actress. Horse shit!* (“Henry’s Crime”, 2010); (226) *What the fuck, men? I don't deserve this* (“That Awkward Moment”, 2014); (227) *I am surprising him* (“A Beautiful Mind”, 2002).

Таким чином, дискурсивні стратегії втілення ДКП у ПбД і ПсД є регулятивно-афективними, продуцент корегує поведінку реципієнта, впливаючи на його психоемоційну сферу засобами стратегічної поведінки.

Висновки до розділу 3

1. МА комунікативної підтримки, який об’єктивує ДКП у комунікативному процесі, є полііллокутивною непрямою простою або складною мовленнєвою дією з ознаками макромовленнєвого акту. Узагальнену іллокутивну силу висловлень підтримки сформовано сукупністю інформування партнера по комунікації, вираженні власних оцінок та прихильного ставлення до реципієнта підтримки, здійсненні впливу на його психоемоційний стан чи поведінку. Полііллокутивність МА, що актуалізують висловлення підтримки, зумовлено інтенціональним варіюванням мовленнєвих дій втішання, захисту, згоди, підбадьорення, співчуття та схвалення. Диференціюючим фактором у встановленні типу іллокуції конкретного МА слугує намір мовця під час мовленнєвої дії.

2. Гетерогенність мовленнєвих актів комунікативної підтримки викликана інтенціональною диверситивністю актуалізованих ними мовленнєвих дій. МА підтримки належать до типу “змішаних”, представлених висловленнями з комбінаторними структурами у складі домінантної іллокутивної сили та факультативної іллокутивної сили. Домінантні іллокутивні сили представлені класами репрезентативів (типового втілення мікроінтенції схвалення, згоди, втішання, співчуття, підбадьорення та захисту), директивів та комісивів (характерних для мікроінтенції підбадьорення), контактивів та соціативів (притаманних втіленню мікроінтенцій співчуття та втішання).

3. Відповідно до критерію комунікативної функціональності висловлень МА комунікативної підтримки підлягають поділу на класи інформативних (покликаних чинити вплив на психоемоційну сферу співрозмовника, апелюючи до раціонального осмислення повідомлення реципієнтом підтримки), емотивних (спрямованих на демонстрацію власного емоційного стану та ставлення до реалій ситуації), оцінних (викликаних вихідним фактором оцінки: цільовими установками адресанта, уявленнями норми або особистими смаками), етикетних (спрямованих на підтримку балансу соціально-мовленнєвого контакту) та фатичних (узгоджених з кооперативними принципами ввічливої інтеракції).

4. Локальні комунікативні стратегії (дереспонсифікації, супресії негативного чинника, стратегія самовираження продуцента, маніфестації солідарності, підвищення самооцінки реципієнта, аналітичного спостереження, регуляції поведінки, стратегія дефокусації, мітигаційна стратегія реалізуються кооперативними та псевдоконфронтативними дискурсно-незалежними та дискурсно-залежними тактиками, втілюючи способи організації ДКП в побутовому та психотерапевтичному спілкуванні, та стратегія самопідтримки, притаманна виключно побутовому підтипу ДКП.

5. Стратегії ДКП у дискурсивній поведінці продуцента підтримки в побутовій сфері реалізуються тактиками міжсуб'єктної взаємодії – кооперативної (безконфліктної) та псевдоконфронтативної (такої, що реалізується засобами конфліктного спілкування, використаними мовцем на користь адресата). На відміну від ДКП у ПбД, стратегії реалізації ДКП у ПсД представлено виключно тактиками кооперативної взаємодії, що зумовлено вимогами професійного психотерапевтичного спілкування, обумовленого необхідністю встановлення довірливих стосунків з клієнтом та уникненням факторів, які провокують появу відчуття дискомфорту чи ескалації психоемоційного дисбалансу клієнта.

Основні висновки з розділу представлено в публікації автора [43].

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

Активне спрямування мовознавчих досліджень до вирішення проблем когнітивно-дискурсивної парадигми знання визначає теоретико-практичний потенціал вивчення особливостей вираження комунікативної підтримки в когнітивно-дискурсивній площині, зумовлюючи звернення до питань когнітивної лінгвістики, дискурсології й лінгвопрагматики.

Комунікативна підтримка виникає в міжособистісній взаємодії як поліінтенціональна мовленнєва дія мовця, зумовлена соціолінгвістичними, психолінгвістичними, лінгвокультурологічними чинниками. Комунікативну підтримку втілено вербальними засобами в мовленнєвій діяльності індивіда та детерміновано інтенціональною настановою на надання моральної допомоги іншому комуніканту шляхом регуляції його дисбалансованого психоемотивного стану, корекції поведінки, збереження психоемотивної рівноваги чи позитивного настрою. Поліінтенціональність комунікативної підтримки втілено в загальній макроінтенції, інтегрований зміст якої сформовано сукупністю мікроінтенцій втішання, підбадьорення, захисту, згоди, співчуття та схвалення.

Мовленнєва дія комунікативної підтримки (ДКП) втілює у мовленні адресата інтенцію комунікативної підтримки. Як носій текстового повідомлення ДКП є центральним складником дискурсу комунікативної підтримки поряд із іншими його складниками (учасниками, контекстом). ДКП є цілеспрямованим вербальним утворенням, яке передає у знакових мовних формах фактуальну інформацію (про факт підтримки як такої) та інформацію дискурсивного плану (про учасників комунікації та її контекст). ДКП активується у ситуаціях спілкування, сукупність яких формує дискурс комунікативної підтримки, а сфери міжособистісної взаємодії його учасників слугують контекстами його функціонування.

Дискурс комунікативної підтримки є окремим типом інтенціонального дискурсу, завершеною комунікативною подією, зумовленою діалогічною адресант-адресатною конфігурацією, в якій ДКП підпорядковано комунікативному наміру надати моральну допомогу іншому комуніканту,

коригуючи його психоемотивний стан чи поведінку або сприяючи збереженню психоемотивної рівноваги чи позитивного настрою. Його диференційні ознаки окреслені дискурс-детермінуючими категоріями наявності учасників спілкування, інституційності / персоналізованості, діалогічності, кооперативної моделі інтеракції, змістовності, контекстуальності та процесуальності.

Особливість дискурсу комунікативної підтримки полягає в здатності реалізуватися у вигляді окремого комунікативного акту, визначеного взаємодією учасників спілкування в конкретній просторово-часовій точці процесу спілкування, та існувати як узагальнений тип комунікативної діяльності.

Дискурс комунікативної підтримки функціонує в умовах ситуації комунікативної підтримки, обумовленій сферою міжособистісної взаємодії. Носієм текстового повідомлення, яке виикає в результаті такої взаємодії, є ДКП. Ситуація комунікативної підтримки, сформована єдністю структурних елементів: учасників спілкування (продуцента (адресанта) та реципієнта (прямого чи опосередкованого адресата) підтримки), повідомлення (висловлення підтримки), хронотопу (часово-просторовою детермінантою), інтенціонального компоненту (комунікативної інтенції підтримки, зумовленої відповідним мотивом чи потребою), контексту ситуації (окресленого ситуативними, психологічними, соціальними та мовленнєвими передумовами породження висловлення підтримки), стратегіями учасників (узгодженими з індивідуальними комунікативними намірами учасників).

Дискурс комунікативної підтримки володіє високим рівнем інтердискурсивності, що уможлиблює його проникнення у простір інституційного дискурсу шляхом інклюзивного (повного) входження та перетин із однотипним йому інтенціональним дискурсом за допомогою коррелятивного (часткового) типу інтердискурсивності. Це уможлиблює реалізацію ДКП у сферах побутового та психотерапевтичного дискурсу та встановлення її відповідних підтипів із власною специфікою прагматичних особливостей.

Побутовому та психотерапевтичному підтипам ДКП властивий спільний терапевтичний ефект мовленнєвої дії у розрізі його впливу на психоемоційний

стан реципієнта підтримки. Головну відмінність між ними зумовлено відповідністю реалізації ДКП вимогам непрофесійної та професійної міжособистісної взаємодії комунікантів.

Семантика номінацій комунікативної підтримки фіксує її інтегральні змістові ознаки, які разом із диференційними семантичними компонентами одиничних значень КСК втішання, захисту, згоди, підбадьорення, співчуття та схвалення, формують змістову структуру комунікативної підтримки.

Інтегральними компонентами змісту комунікативної підтримки передбачено добровільну вербальну взаємодію учасників ситуації, психоемотивний стан або поведінка одного з яких потребує збереження або їх корекцію у вигляді врівноваження чи покращення, у зв'язку з чим представлено дані про спосіб та методи мовленнєвої дії, підпорядкованої загальній меті допомогти співрозмовнику в складний для нього час.

Кожній із визначених КСК притаманні власні форми втілення макроінтенції комунікативної підтримки з урахуванням змінних прагматичних умов. Для КСК згоди характерними є форми погодження, визнання та дозволу. КСК захисту передбачає комунікативну підтримку в вигляді виправдання, відстоювання, підтвердження, пропаганди. КСК схвалення притаманні позитивний відгук, похвала, ствердження коректності та привітання. Формами реалізації КСК втішання є заспокоєння та переконання. Для КСК співчуття типовими є співпереживання та відчуття жалю. КСК підбадьорення передбачає підтримку у вигляді заохочення, спонукання та обнадіювання. КСК відображають засоби структурно-сислового варіювання висловлень комунікативної підтримки, об'єднаних спільним когнітивним сценарієм їхньої побудови.

Інформацію про ситуацію комунікативної підтримки, до якої включено ДКП, інтеріоризовано у свідомості суб'єкта у вигляді ієрархічної дворівневої системи. Внутрішню ієрархічну структуру сформовано єдністю статичного базового фрейму комунікативної підтримки та динамічними мікрофреймами, у яких модифікується базовий вершинний вузол ДП.

Компонентний аналіз основного номінанта ситуації комунікативної підтримки *support* (*v*) та його лексичних і фразових синонімів дозволив встановити інваріантну когнітивну модель, конституйовану базисними пропозиціональними схемами: {[ХТОСЬ1^{PR} є ХТОСЬ2^{CL}] *діє* ТАМ^{FL} ТАК1^{MD} *через* ЩОСЬ1^{CS} *заради* ЧОГОСЬ2^{GL} *для / на* [КОГОСЬ3^{RP (AD, BN)} [є ХТОСЬ4^{CL} ТАКИЙ2^{QL} *діє* ТАК2^{BH} ТОДІTM] *у результаті чого* ХТОСЬ3^{RP (AD, BN)} є ТАКИЙ3^{QL, AF} *діє* ТАК3^{BH, AF}]}.

За участі динамічних мікрофреймів, пропозитивно пов'язаних з вершинним слотом ДІ, відбувається інтерпретація висловлень комунікативної підтримки з мікроінтенціями втішання, захисту, згоди, підбадьорення, співчуття і схвалення. Мікрофрейм захисту представлено моделлю {ХТОСЬ1^{PR} *діє* *для / на* КОГОСЬ3^{RP (AD, BN)} (на КОГОСЬ5^{AD}) *проти* ЧОГОСЬ^{CtrlAG}}. Мікрофрейм згоди об'єктивований структурою {ХТОСЬ1^{PR}, ХТОСЬ3^{RP (AD, BN)} має ЩОСЬ: судження}. Мікрофреймам підбадьорення та втішання притаманна структура {ХТОСЬ1^{PR} *діє* *для / на* КОГОСЬ^{RP (AD, BN)} *діє* ТАК3^{BH, AF} / є ТАКИЙ3^{QL, AF}}. Мікрофрейм схвалення в межах інваріантного фрейму висловлень підтримки представлений моделлю {ХТОСЬ1^{PR} *діє* *для / на* КОГОСЬ^{RP (AD, BN)} *за допомогою* ЧОГОСЬ: оцінка}. Модель мікрофрейму співчуття визначено вузлом [ХТОСЬ1^{PR}, ХТОСЬ3^{RP (AD, BN)} є ТАКИЙ: емоційний стан].

Зовнішні ієрархічні зв'язки зумовлені входженням субфреймів до структури загального суперфрейму, сформованого єдністю прототипової базової моделі та інклюзивних субфреймів. Модифікаціями структури суперфрейму є побутова та психотерапевтична комунікативна підтримка. Інклюзивні субфрейми варіюються у слотах [ЩОСЬ3^{RG}] (*етикетизована / неетикетизована підтримка*), [ТАКИЙ1^{QL}] (*емоційна / неемоційна підтримка*), [ХТОСЬ5^{AD, PT}] (*особиста / опосередкована підтримка*). Побутова, неетикетизована, емоційна, особистісна підтримка є первинною відносно проявів психотерапевтичної, етикетизованої, емоційної та опосередкованої типів комунікативної підтримки.

Активізація висловлень комунікативної підтримки в конкретних комунікативних актах здійснюється відповідно до базисних пропозиціональних

схем (схеми власності, квалітативної, локативної, кондиціональної схем, схем стану та процесу, імперативно- та гіпотетично-волюнтативної схем). Корреляцію з базисними пропозиціональними схемами встановлено завдяки відповідності їм поверхневих структур висловлень або за допомогою семантико-синтаксичних трансформацій. Таким трансформаціям підлягають структури з заперечувальними, питальними, модальними конструкціями, структури, виражені еліптичними конструкціями тощо. Залежно від взаємозв'язку синтаксичної композиції та дискурсивно-референтного значення пропозиційного змісту висловлення, пропозиціональні схеми висловлень комунікативної підтримки поділяються на адресантно-центричні, адресатно-центричні, медіоцентричні, квазіадресатно-центричні та квазіадресантно-центричні пропозиції.

У комунікативно-прагматичному вимірі ДКП реалізує інтенцію комунікативної підтримки у певному комунікативному акті, що виникає між учасниками діалогічної взаємодії у причинно-наслідковому режимі “*стимул – реакція*”. З іншого боку, ДКП виявляється точкою перетину ситуацій комунікативної підтримки, що виникають у різних ситуативних контекстах соціальної взаємодії учасників. За таких умов, ДКП набуває ознак маркера процесуально-діяльнісного типу комунікації з інтенціональною настановою на надання комунікативної підтримки.

Специфіка МА, що актуалізують ДКП у комунікативному процесі, полягає в їхній “змішаній” композиції, сформованій єдністю обов’язкової доміантної та факультативної іллокутивної сили експресиву. Визначена комбінація засвідчує необов’язковість експресивного характеру вираження комунікативної підтримки, відсутність якого є типовим для психотерапевтичного типу ДКП, що викликано вимогами професійного спілкування психотерапевта і клієнта. Домінантні іллокутивні сили представлено класами контактивів і соціативів (притаманних втіленню мікроінтенцій співчуття і втішання), директивів і комісивів (характерних для мікроінтенції підбадьорення), репрезентативів (типового для мікроінтенцій втішання, захисту, згоди, підбадьорення, співчуття, схвалення).

На відміну від комунікативної підтримки в побутовій сфері, що конститується інформативними, емотивними, оцінними, етикетними і фатичними МА, висловлення підтримки в психотерапевтичній сфері актуалізуються за допомогою інформативних, оцінних і фатичних МА.

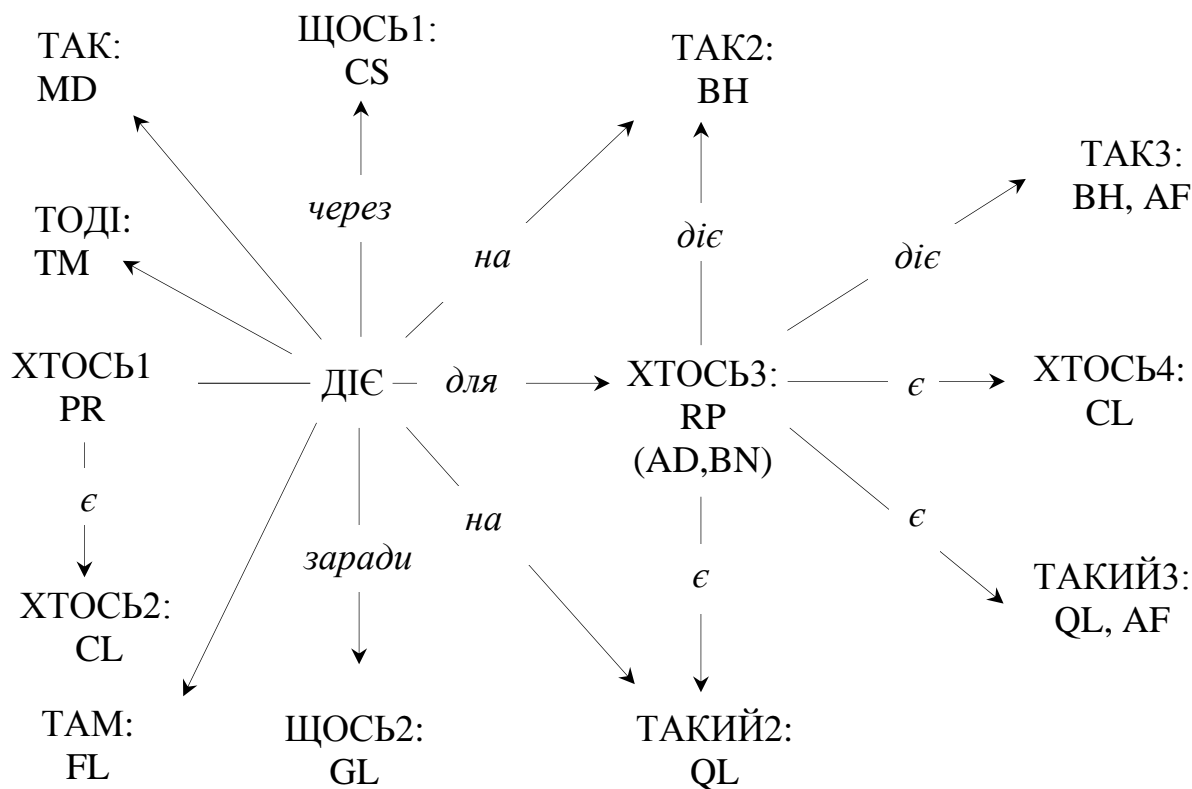
Координуюча макростратегія дискурсу комунікативної підтримки є загальною моделлю реалізації ДКП у комунікативній поведінці продуцента підтримки. Координуюча макростратегія інтегрує локальні комунікативні стратегії дереспонсифікації, супресії негативного чинника, самовираження продуцента підтримки, маніфестації солідарності з реципієнтом, підвищення самооцінки реципієнта, аналітичного спостереження, регуляції поведінки, дефокусації, мітигаційну стратегію та особливу стратегію самопідтримки, властиву виключно побутовому підтипу дискурсу комунікативної підтримки. Локальні комунікативні стратегії реалізуються дискурсно-незалежними та дискурсно-залежними кооперативними та псевдоконфронтативними тактиками, що втілюють способи організації комунікативної поведінки продуцента підтримки в сферах побутової та психотерапевтичної міжособистісної взаємодії.

У побутовому спілкуванні ДКП спрямовано, переважно, на полегшення психоемоційного дисбалансу або збереження позитивних емоцій, зумовлених внутрішніми або зовнішніми чинниками життєдіяльності індивіда за певних ситуативних обставин. ДКП у психотерапевтичній сфері акумулює особливості комунікативної поведінки психотерапевта в двох напрямках: із одного боку, під час допомоги при вирішенні проблеми реципієнта, яка становить привід для професійного консультування, та, з іншого, регуляцією фактичних емоцій, які клієнт проживає під час психотерапевтичної сесії.

Перспектива подальшого дослідження полягає у виявленні сценаріїв успішної діалогічної взаємодії в умовах психоемоційної девіації одного із комунікантів. Доцільним видається залучення різних типів інституційного дискурсу для простеження ситуативних особливостей комунікативної поведінки учасників такого спілкування в різних соціальних умовах.

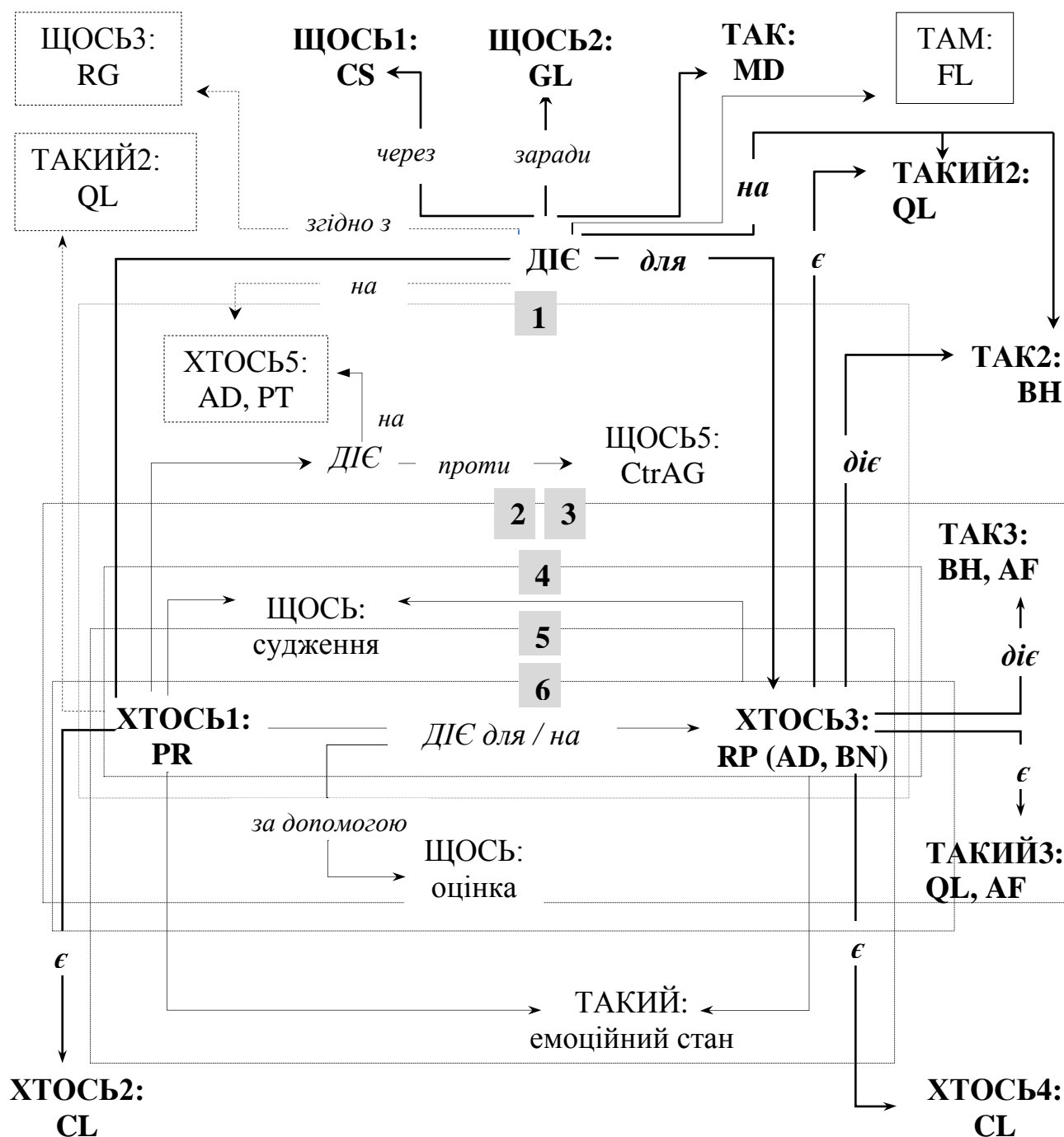
ДОДАТКИ

Статична інваріантна фреймова модель ситуації комунікативної підтримки

Умовні позначення: AD – адресат, AF – афектив, ВН – бехавіатор, BN – бенефактив, СН – характеризатор, CL – класифікатор, CS – причина, FL – сфера, GL – мета, MD – спосіб буття, PR – продуцент, QL – квалітатив, RP – реципієнт.

Схема включення динамічних мікрофреймів висловлень та інклюзивних субфреймів у інваріантну фреймову модель комунікативної підтримки

Інтерпретація:

ЩОСЬ – слоти верхнього порядку інваріантного суперфрейму висловлень комунікативної підтримки;

! ЩОСЬ ! – слоти інклюзивних субфреймів висловлень комунікативної підтримки в межах суперфрейму;

ЩОСЬ – додаткові слоти нижчого порядку інваріантного суперфрейму висловлень комунікативної підтримки;

1 – термінальний вузол мікроінтенції захисту в межах інваріантного фрейму висловлень підтримки [ХТОСЬ1^{PR} діє для / на КОГОСЬ3^{RP (AD, BN)} (на КОГОСЬ5^{AD}) проти ЧОГОСЬ^{CtrlAG}];

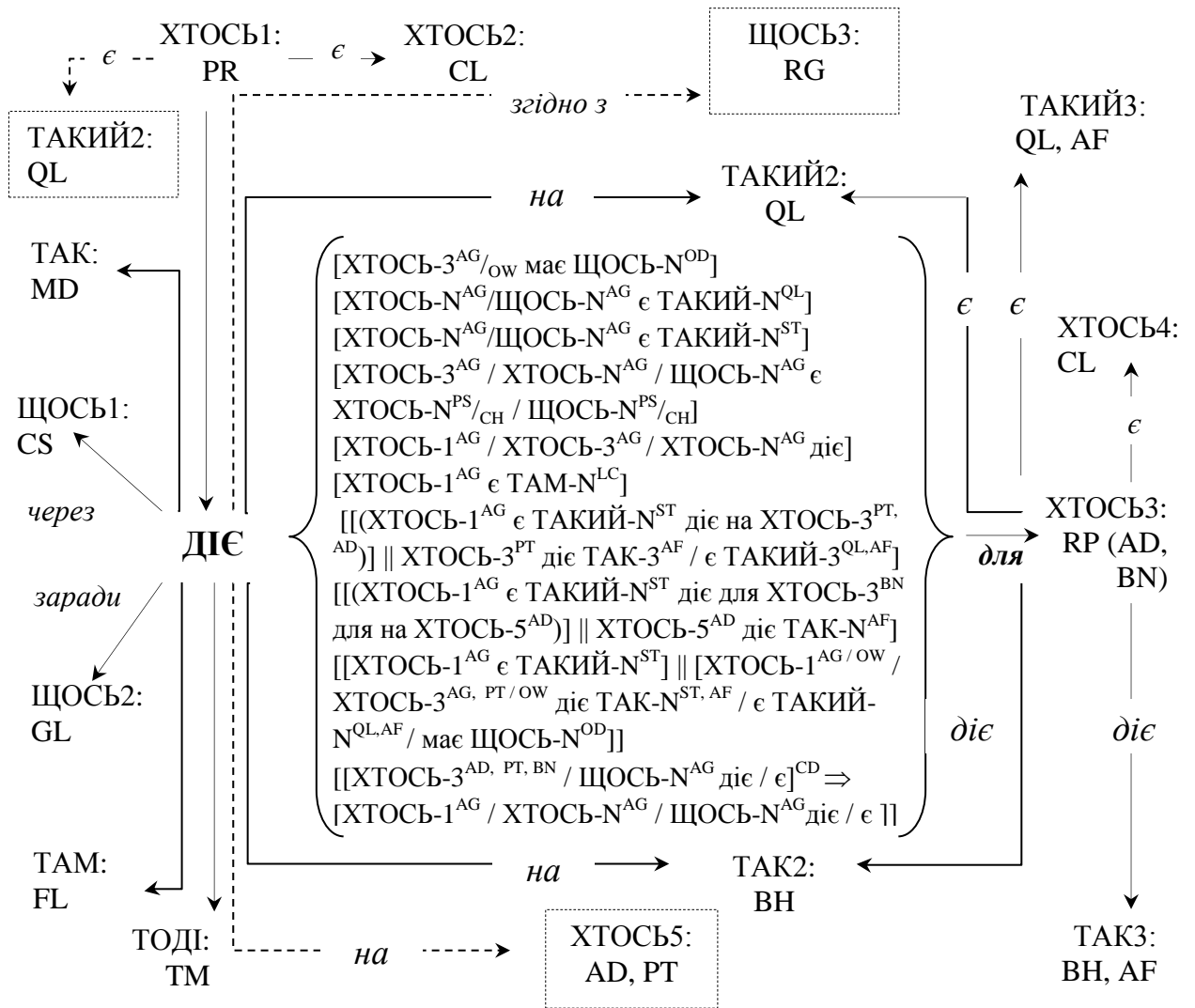
2, 3 – термінальний вузол мікроінтенції підбадьорення та втішання в межах інваріантного фрейму висловлень підтримки [ХТОСЬ1^{PR} діє для / на КОГОСЬ^{RP (AD, BN)} діє ТАКЗ^{BH, AF} / є ТАКИЙЗ^{QL, AF}];

4 – термінальний вузол мікроінтенції згоди в межах інваріантного фрейму висловлень підтримки [ХТОСЬ1^{PR}, ХТОСЬ3^{RP (AD, BN)} має ЩОСЬ: судження];

5 – термінальний вузол мікроінтенції співчуття в межах інваріантного фрейму висловлень підтримки [ХТОСЬ1^{PR}, ХТОСЬ3^{RP (AD, BN)} є ТАКИЙ: емоційний стан];

6 – термінальний вузол мікроінтенції схвалення в межах інваріантного фрейму висловлень підтримки [ХТОСЬ1^{PR} діє для / на КОГОСЬ^{RP (AD, BN)} за допомогою ЧОГОСЬ: оцінка].

**Фреймова реконструкція пропозиціональних схем висловлень
комунікативної підтримки в структурі інваріантної статичної моделі**

Фреймові моделі пропозиціональних схем висловлень підтримки

Типи пропозицій	ФРЕЙМОВІ МОДЕЛІ ПРОПОЗИЦІОНАЛЬНИХ СХЕМ ВИСЛОВЛЕНЬ ПІДТРИМКИ (ілюстрація)
Адресантно-центричні	[ХТОСЬ-1 ^{AG} є ТАКИЙ- $N^{QL/ST}$] → <i>I am so happy for you</i> ; [ХТОСЬ-1 ^{AG} діє] → <i>I know; I agree</i> ; [ХТОСЬ-1 ^{AG} є ТАМ- N^{LC}] → <i>I'm with you</i> ; [[ХТОСЬ-3 ^{AD, PT, BN} /ЩОСЬ- N^{AG} діє/є] ^{CD} ⇒ [ХТОСЬ-1 ^{AG} діє/є]] → <i>if it makes you feel better, I'll tell people I'm black</i>
Адресантно-центричні	[ХТОСЬ-3 ^{AG/OW} має ЩОСЬ- N^{OD}] → <i>you have a very unique style</i> ; [ХТОСЬ-3 ^{AG, PT} є ТАКИЙ- $N^{QL/ST}$] → <i>you are absolutely right</i> ; [ХТОСЬ-3 ^{AG} є ХТОСЬ- $N^{PS/CH}$ / ЩОСЬ- $N^{PS/CH}$] → <i>you are my best friend</i>); [ХТОСЬ-3 ^{AG} діє] → <i>you do make the best crepes</i> ;
Медіоцентричні	[ХТОСЬ- N^{AG} / ЩОСЬ- N^{AG} є ТАКИЙ- $N^{QL/ST}$] → <i>they are good guys; that is so normal</i>); [ХТОСЬ- N^{AG} / ЩОСЬ- N^{AG} є ХТОСЬ- $N^{PS/CH}$ / ЩОСЬ- $N^{PS/CH}$] → <i>it's not your fault</i> ; [ХТОСЬ- N^{AG} діє] → <i>everybody likes you at work</i> ; [[ХТОСЬ-3 ^{AD, PT, BN} / ЩОСЬ- N^{AG} діє / є] ^{CD} ⇒ [ХТОСЬ- N^{AG} / ЩОСЬ- N^{AG} діє/є]] → <i>if it's any consolation, no-one seems to be charmed by my squalor either</i>
Квазіадресантно-центричні	[[ХТОСЬ-1 ^{AG} є ТАКИЙ- N^{ST} діє на ХТОСЬ-3 ^{PT, AD})] ХТОСЬ-3 ^{PT} діє ТАК-3 ^{AF} / є ТАКИЙ-3 ^{QL, AF}] → <i>be brave; breathe for me</i> ; [[ХТОСЬ-1 ^{AG} є ТАКИЙ- N^{ST} діє для ХТОСЬ-3 ^{BN} для на ХТОСЬ-5 ^{AD})] ХТОСЬ-5 ^{AD} діє ТАК- N^{AF}] → <i>leave Rachel alone</i> ; [ХТОСЬ-1 ^{AG} є ТАКИЙ- $N^{QL/ST}$] ХТОСЬ-3 ^{AG, PT, BN} діє ТАК-3 ^{ST, AF} / є ТАКИЙ-3 ^{QL, AF}] → <i>you should give a shit what people like me think of you</i>
Квазіадресантно-центричні	[[ХТОСЬ-1 ^{AG} є ТАКИЙ- N^{ST}] [ХТОСЬ-1 ^{AG/OW} / ХТОСЬ-3 ^{AG, PT/OW} діє ТАК- $N^{ST, AF}$ / є ТАКИЙ- $N^{QL, AF}$ / має ЩОСЬ- N^{OD}]] → <i>I wish I had some of that bourgeois Midwestern can-do</i>

Характеристика актомовленнєвого втілення ДКП

Типи МА	За іллокутивною силою							За комунікативно-функціональним параметром				
	репрезентатив	директив	комісив	рогатив	експресив	контактив	соціатив	інформативний	оцінний	емотивний	фатичний	етикетний
МА підтримки												
втішання	+			+	+	+	+	+	+		+	
захисту	+			+	+			+	+			
згоди	+			+	+			+	+		+	
підбадьорення	+	+	+	+	+			+	+		+	
співчуття	+			+	+	+	+		+	+		+
схвалення	+			+	+				+	+	+	+

Реалізація дискурсивної координуючої макростратегії локальними стратегіями у дискурсі комунікативної підтримки

Побутовий підтип дискурсу комунікативної підтримки		Психотерапевтичний підтип дискурсу комунікативної підтримки	
ДИСКУРСНО-ЗАЛЕЖНІ ТАКТИКИ	ДИСКУРСНО-НЕЗАЛЕЖНІ ТАКТИКИ	ДИСКУРСНО-ЗАЛЕЖНІ ТАКТИКИ	
стратегія дереспонсифікації			
<ul style="list-style-type: none"> ▪ т. спростування; ▪ т. вказівки на сакральність та фатальність 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ т. перенесення/розподілу відповідальності; ▪ т. виправдовування реципієнта ▪ т. наведення універсальних істин 		
стратегія супресії негативного чинника			
<ul style="list-style-type: none"> ▪ т. обнадіювання; ▪ т. запевнення; ▪ т. іронічної підтримки 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ т. позитивізації / нівелювання чинника психоемоційного дисбалансу; ▪ т. універсалізації 		
стратегія самовираження продуцента			
<ul style="list-style-type: none"> ▪ т. офертивна ; ▪ т. метакомунікативна 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ т. співучасливості продуцента; ▪ т. запиту інформації 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ т. контролю за фактичним емоційним станом 	
стратегія маніфестації солідарності			
<ul style="list-style-type: none"> ▪ т. інтимізації комунікативної дистанції 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ т. погодження 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ т. підтакування 	
стратегія підвищення самооцінки реципієнта			
<ul style="list-style-type: none"> ▪ т. афірмації; ▪ т. акцентуації унікальності реципієнта; ▪ т. генералізації прояву підтримки 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ т. оцінного резюме; ▪ т. компаративна 		
стратегія аналітичного спостереження			
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ т. внутрішньої інтроспекції; ▪ т. зовнішнього споглядання 		

Побутовий підтип дискурсу комунікативної підтримки		Психотерапевтичний підтип дискурсу комунікативної підтримки	
ДИСКУРСНО-ЗАЛЕЖНІ ТАКТИКИ	ДИСКУРСНО-НЕЗАЛЕЖНІ ТАКТИКИ	ДИСКУРСНО-ЗАЛЕЖНІ ТАКТИКИ	
стратегія регуляції поведінки			
<ul style="list-style-type: none"> ▪ т. прямої вказівки на дію; ▪ т. прохібітивна 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ т. поради 		
стратегія дефокусації			
<ul style="list-style-type: none"> ▪ т. протиставлення; ▪ т. заміщення; ▪ т. поступки 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ т. проєкції 		
мітигаційна стратегія			
<ul style="list-style-type: none"> ▪ т. пестливого звернення 		<ul style="list-style-type: none"> ▪ т. вираження гіпотетичної можливості; ▪ т. прескрипції суб'єктивного враження; 	
стратегія самопідтримки			
<ul style="list-style-type: none"> ▪ т. деперсоналізованої самоіронії; ▪ т. самопохвали 			

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Аванесова Н. В. Эмоциональность и экспрессивность – категории коммуникативной лингвистики / Н. В. Аванесова // Вестник ЮГУ, 2010. – Выпуск 2 (17). – С. 5-9.
2. Акбагышева Ш. А. Диалог и эмотивная функция языка [Электронный ресурс] / Ш. А. Акбагышева, А. М. Мурзабаева. – Режим доступа : <http://arch.kyrlibnet.kg/uploads/BGUAKBAGISHOVASH-2013-2.pdf>. – Заголовок з екрану.
3. Алексеев П. В. Філософія / П. В. Алексеев, А. В. Панин. – М. : Проспекта, 2003. – 438 с.
4. Алефиренко Н. Ф. “Живое слово”: Проблемы функциональной лексикологии : монография / Н. Ф. Алефиренко. – 2-е изд., стер. – М. : ФЛИНТА, 2014. – 344 с.
5. Алефиренко Н. Ф. Когнитивная семантика : миф или реальность? / Н. Ф. Алефиренко // Вестник ТГПУ. Серия : Гуманитарные науки (Филология). – 2006. – Выпуск 5 (56). – С. 43-48.
6. Алефиренко Н. Ф. Лингвокультурология : ценностно-смысловое пространство языка : учеб. Пособие / Н. Ф. Алфиренко. – М. : Флинта, 2010. – 288 с.
7. Алефиренко Н. Ф. Теория речевых жанров и прагматика дискурса / Н. Ф. Алефиренко // Вестник КемГУ. – № 4 (52). – Т. 3 – 2012. – С. 16-21.
8. Анисимова Е. С. Прагматическая ситуация счастья и ее дискурсивная реализация в современном английском языке : автореф. дис. на соиск. учен. степ. канд. филол. наук : спец. 10.02.04 “Германские языки” / Е. С. Анисимова – Иркутск, 2007. – 18 с.
9. Анкерсмит Ф. Нарративная логика : Семантический анализ языка историков / Ф. Анкерсмит. – М. : Идея-Пресс, 2003. – 360 с.
10. Антология речевых жанров : повседневная коммуникация / ред. кол. В. В. Дементьев, К. Ф. Седов, Т. В. Шмелева. – М. : Лабиринт, 2007. – 320 с.

11. Апресян Ю. Д. Избранные труды. Том I. Лексическая семантика (синонимические средства языка) / Ю. Д. Апресян. – 2-изд., испр. и доп. – М. : Языки русской культуры, 1995. – 464 с.

12. Апресян Ю. Д. Перформативы в грамматике и словаре / Ю. Д. Апресян // Изв. АН СССР. Серия лит. и яз. – 1986. – № 3. – С. 208-233.

13. Апресян Ю. Д. Семантические основы глагольного управления: лексикографический аспект / Ю. Д. Апресян // Проблемы грамматики и типологии. Сборник статей памяти Владимира Петровича Недялкова. – М. : Знак, 2010. – С. 27-36.

14. Арнольд И. В. Основы научных исследований в лингвистике / И. В. Арнольд. – 3-е изд. – М. : Либроком, 2011. – 144 с.

15. Арутюнова Н. Д. О стыде и совести / Н. Д. Арутюнова // Логический анализ языка: Языки этики / [Отв. ред. Н. Д. Арутюнова, Т. Е. Янко, Н. К. Рябцева]. – М. : Языки русской культуры, 2000. – С. 54-78.

16. Арутюнова Н. Д. О стыде и стуже / Н. Д. Арутюнова // Вопросы языкознания. – 1997. – № 2. – С. 25-34.

17. Арутюнова Н. Д. Речеповеденческие акты и истинность / Н. Д. Арутюнова // Человеческий фактор в языке: коммуникация, модальность, дейксис. – М. : Наука, 1992. – С. 9-39.

18. Арутюнова Н. Д. Типы языковых значений (Оценка, событие, факт) / Н. Д. Арутюнова – М. : Наука, 1988. – 341 с.

19. Арутюнова Н. Д. Язык и мир человека / Н. Д. Арутюнова. – М. : Языки русской культуры, 1999. – 896 с.

20. Архипов И. К. Полифония мира, текст и одиночество познающего сознания / И. К. Архипов // *Studia Linguistica*. Когнитивные и коммуникативные функции языка. – Вып. XIII. – СПб., 2004. – С. 7-18.

21. Бабушкина О. А. Прагмасемантические, когнитивные и типологические характеристики парафраза в диалогическом дискурсе (на материале английского языка) : автореф. дис. на соиск. учен. степ. канд. : спец. 10.02.04 “Германские языки” / О. А. Бабушкина. – Санкт-Петербург, 2001. – 18 с.

22. Баева Г. В. Семантико-прагматические особенности вербальных и невербальных знаков в рекламном дискурсе: автореф. дис. на соиск. учен. степ. канд. филол. наук : 19.02.04 / Г. В. Баева. – Тамб. гос. ун-т им. Г. Р. Державина. – Тамбов, 2000. – 24 с.

23. Бахтин М. М. Проблема текста в лингвистике, филологии и других гуманитарных науках. Опыт философского анализа / М. М. Бахтин // Эстетика словесного творчества. – М., 1979. – С. 281-307.

24. Бахтин М. М. Эстетика словесного творчества / М. М. Бахтин – М. : Искусство, 1986. – 446 с.

25. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики / Ф. С. Бацевич. – К. : Академія, 2004. – 342 с.

26. Бацевич Ф. С. Термінологія комунікативної лінгвістики : аспекти дискурсивного підходу / Ф. Бацевич // Вісник Національного університету “Львівська Політехніка”. Серія “Проблеми української термінології”. – 2002. – № 453. – С. 30-34.

27. Безугла Л. Р. Вербалізація імпліцитних смислів у німецькомовному діалогічному дискурсі : Монографія – Харків : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2007. – 332 с.

28. Беляевская Е. Г. Воспроизводимы ли результаты концептуализации? (К вопросу о методике когнитивного анализа) / Е. Г. Беляевская // Вопросы когнитивной лингвистики, 2005. – № 1. – С. 5-14.

29. Беляевская Е. Г. Когнитивные основания изучения семантики слова / Е. Г. Беляевская // Структуры представления знаний в языке. – М. : РАН ИНИОН, 1994. – С. 87-110 с.

30. Белова А. Д. Комунікативні стратегії і тактики : проблеми систематики // Мовні і концептуальні картини світу : Зб. наук пр. – К. : ЛОГОС, 2004. – № 10. – С. 11-16.

31. Белова А. Д. Поняття “стиль”, “жанр”, “дискурс”, “текст” у сучасній лінгвістиці / А. Д. Белова // Іноземна філологія : Збірник наукових праць КНУ ім. Т. Шевченка. – 2000. – Вип. 32. – С. 11-14.

32. Белозьорова О. М. Дискурсивні властивості мовленнєвого акту натякання (на матеріалі сучасної німецької мови) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : 10.02.04 “Германські мови” / О. М. Белозьорова. – Харків, 2007. – 20 с.

33. Бигунова Н. А. Реализация стратегии воздействия на эмоциональное состояние собеседника посредством выражения одобрения, похвалы, комплимента и лести / Н. А. Бигунова // Вісник Запорізького національного університету : Збірник наукових праць. Філологічні науки. – Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2014. – № 2. – С. 301-310.

34. Богданов В. В. Речевое общение : прагматические и семантические аспекты. – Л. : ЛГУ, 1990. – 86 с.

35. Боднарук Е. В. Классификация речевых актов с футуральной семантикой (на материале немецкого языка) / Е. В. Боднарук // Вестник Санкт-Петербургского университета. – Серия 9. Филология. Востоковедение. Журналистика. – 2015. – №2. – С. 62-75.

36. Бойко І. О. Концепція апелятива в комунікативній лінгвістиці / І. О. Бойко // Мовні і концептуальні картини світу : Збірник наукових праць. – Випуск 51. – К. : Видавничо-поліграфічний центр “Київський університет”, 2015. – С. 43-52.

37. Болдырев Н. Н. Фреймовая семантика как метод когнитивного анализа языковых единиц / Н. Н. Болдырев // Проблемы современной филологии. – Мичуринск, 2000. – Вып. 1. – С. 37-45.

38. Болдырева А. А. Категория авторитетности в научном дискурсе / А. А. Болдырева, В. Б. Кашкин // Язык, коммуникация и социальная среда : межвуз. сб. науч. тр. – Вып. 1. – Воронеж : ВГТУ, 2001. – С. 58-70.

39. Борботько В. Г. Элементы теории дискурса : Учебное пособие / В. Г. Борботько. – Грозный, 1981. – 113 с.

40. Буренина Н. В. Диалог и эмотивная функция языка / Н. В. Буренина // Диалог о диалоге : межвуз. сб. науч. тр. – Саранск, 1991. – С. 28-35.

41. Бурмістенко Т. В. Дискурсивний простір офіційної політичної промови / Т. В. Бурмістенко // Проблеми семантики, прагматики та когнітивної лінгвістики. – 2014. – Вип. 26. – С. 35-45.

42. Бурцев В. А. Интрадискурс и интердискурс в тексте православной проповеди / В. А. Бурцев // Журнал “ФИЛОЛОГОС”. – Выпуск № 6 (3-4). – 2009. – С. 57-67.

43. Буяльська Т. І. Ілокутивний аспект мовленнєвого акту комунікативної підтримки у дискурсивній міжособистісній взаємодії / Т. І. Буяльська // Science and education a New Dimension. Philology. – IV (24). Issue 104. – 2016. – С. 51-55.

44. Буяльська Т. І. Інтердискурсивний потенціал вираження комунікативної підтримки в сучасній англійській мові / Т. І. Буяльська // Наукові записки Національного університету “Острозька академія”. Серія “Філологічна” : зб. наук. праць – Острог : вид-тво Нац. ун-ту “Острозька академія”, 2016. – Вип. 62. – С. 52-56.

45. Буяльська Т. І. Категоріальні ознаки дискурсу комунікативної підтримки / Т. І. Буяльська // Тези доповідей Всеукраїнській науковій конференції пам'яті доктора філологічних наук, професора Д. І. Квеселевича “Сучасний стан і перспективи дослідження германських мов та проблеми перекладу”. – Житомир : 2016. – С. 8-11.

46. Буяльська Т. І. Комунікативно-прагматичні особливості висловлень з інтенціональними значенням підтримки в міжсуб'єктній інтеракції / Т. І. Буяльська // Нова філологія. Збірник наукових праць. – Запоріжжя : ЗНУ, 2016. – № 68. – С. 101-108.

47. Буяльська Т. І. Комунікативно-семантичні категорії змістової структури підтримки у міжособистісній інтеракції / Т. І. Буяльська // Вісник Запорізького національного університету : Збірник наукових праць Філологічні науки. – Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2016. – №1. – С. 98-106.

48. Буяльская Т. И. Семантическая организация коммуникативно-прагматической ситуации поддержки в англоязычной картине мира European Research : Innovation in Science, Education and Technology / Т. И. Буяльская //

European Research № 6 (17) / Сб. ст. по мат. XVII межд. науч.-практ. конф. (United Kingdom, London, 28-29 June 2016). – С. 79-82.

49. Валгина Н. С. Теория текста : Навчальний посібник / Н. С. Валгина – М. : ЛОГОС, 2003. – 280с.

50. Валько О. В. Емфаза як категорія комунікативної структури речення / О. В. Валько // Наукові записки Національного університету “Острозька академія”. Серія : Філологічна. – 2016. – Вип. 62. – С. 56-58.

51. Василина В. Н. Иллокуция как коммуникативная характеристика высказывания / В. Н. Василина // Вестник МГЛУ. Серия 1. Филология. – 2005. – № 2 (18). – С. 44–53.

52. Васильев Л. М. Семантика русского глагола / Л. М. Васильев. – М. : Высшая школа, 1981. – 184 с.

53. Введение в языкознание : конспект лекций / Л. В. Балашова, В. Е. Гольдин, В. В. Дементьев и др. – М. : Издательство Юрайт ; ИД Юрайт, 2010. – 191 с.

54. Вебер Е. А. Опыт лингвистического исследования когнитивного диссонанса в английском дипломатическом дискурсе : автореф. дис. на соиск. учен. степ. канд. : спец. 10.02.04 “германские языки” / Е. А. Вебер – Иркутск, 2001. – 18 с.

55. Виноградов С. И. Культура русской речи : учебник для вузов / С. И. Виноградов. – М. : Издательская группа НОРМА-ИНФРАМ, 1999. – 560 с.

56. Вольф Е. М. Функциональная семантика оценки / Е. М. Вольф ; вступ. ст. Н. Д. Арутюновой, И. И. Чельшевой. – Изд. 3-е, стереот. – М., 2006. – 280 с.

57. Воронцова М. В. Философский дискурс XX века об интенциональности сознания / М. В. Воронцова // Исторические, философские, политические и юридические науки, культурология и искусствоведение. Вопросы теории и практики. – Тамбов : Грамота, 2015. – № 1 (51). – Ч. I. – С. 26-29.

58. Выготский Л. С. Мышление и речь. Собрание сочинений: в 6 т. / Л. С. Выготский. – М., 1982. – Т.2. – 354 с.

59. Габидуллина А. Р. Учебно-педагогический дискурс: категориальная структура и жанровое своеобразие. дис. на соиск. учен. степень доктора филол. наук. / А. Р. Габидуллина. – Донецк, 2009. – 327 с.

60. Гагарин А. С. Проблема интенциональности в философской антропологии [Электронный ресурс] / А. С. Гагарин. – Режим доступа : <http://hpsy.ru/public/x3953.htm>. – Заголовок з екрану.

61. Галлямова Н. Ш. Модель устноязычного общения как одно из условий формирования коммуникативной компетенции языковой личности / Н. Ш. Галлямова // Языковая личность : Лингвокультурология. Лингводидактика. Лексикография : Сб. науч. статей [Под ред. В. В. Воробьева, А. Г. Саяховой]. – Уфа : Изд-во Башкирского гос. ун-та, 2001. – С. 95-125.

62. Гальперин И. Р. Стилистика английского языка : учебник / И. Р. Гальперин. – Изд. 3-е. – М. : Либроком, 2010. – 336 с.

63. Гальперин И. Р. Текст как объект лингвистического исследования / И. Р. Гальперин. – М. : Просвещение, 1981. – 140 с.

64. Гейко С. М. Терапевтична функція іронії на тлі постмодерністського стилю філософування [Електронний ресурс] / С. М. Гейко. – Режим доступа : <http://www.info-library.com.ua/books-text-11511.html>. – Заголовок з екрану.

65. Герасимов В. И. На пути к когнитивной модели языка / В. И. Герасимов, В. В. Петров // Новое в зарубежной лингвистике. – Вып. 23. Когнитивные аспекты языка. – М., 1998. – С. 5-11.

66. Гловинская М. Я. Семантика глаголов с точки зрения речевых актов / М. Я. Гловинская // Русский язык в его функционировании (коммуникативно-прагматический аспект). – М. : Наука, 1993. – С. 158-218.

67. Гнатюк А. В. Семантичні зв'язки між термінами “Дискурсивний простір – потік – поле – оточення” / А. В. Гнатюк // Ученые записки Таврического национального университета им. В. И. Вернадского. – Серия “Филология. Социальные коммуникации”. – 2012. – Том 25 (64), № 1. – Часть 1. – С. 270-275.

68. Голованова Д. А. Интердискурсивность дипломатического дискурса / Д. А. Голованова // Известия ВГПУ, Серия Филологические науки. – №7 (92). – 2014. – 25-30 с.

69. Голоднов А. В. Риторический метадискурс : основания прагмалингвистического моделирования и социокультурной реализации (на материале современного немецкого языка) : Монография / А.В. Голоднов. – СПб. : Астерион, 2011. – 344 с.

70. Голубничая О. И. Семантико-функциональные особенности высказываний, направленных на поддержку адресата (на материале английского языка) : дис. на соиск. учен. степ. канд. филол. наук : 10.02.04 / О. И. Голубничая ; Киевский государственный лингвистический университет. – К., 1994. – 171 с.

71. Гончарова Н. В. Аксіологічна структура англомовного діалогічного дискурсу (на матеріалі художньої прози) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : 10.02.04 “Германські мови” / Н. В. Гончарова. – К., 2002.– 19 с.

72. Гордиевский А. А. Категория интердискурсивности в научно-дидактическом тексте : автореф. дис. на соиск. учен. степ. канд. филол. наук : 10.02.20 / А. А. Гордиевский – Тюмень, 2006. – 19 с.

73. Грайс Г. П. Логика и речевое общение / Г. П. Грайс // Новое в зарубежной лингвистике. – М., 1985. – Вып. 21. – С. 217–237.

74. Гребенщикова Т. А. Дискурсивное воздействие в семейном межличностном взаимодействии / Т. А. Гребенщикова, И. А. Зачесова // Психологическое воздействие : механизмы, стратегии, возможности противодействия / под ред. А. Л. Журавлева, Н. Д. Павловой. – М. : Изд-во “Институт психологии РАН”, 2011. – С. 325-354.

75. Гребенщикова Т. А. Интенциональная организация семейного дискурса : автореф. дис. на соиск. учен. степ. канд. психолог. наук специальность 19.00.01 “Общая психология, психология личности, история психологии” / Т. А. Гребенщикова – Москва, 2012 – 24 с.

76. Гребенщикова Т. А. Психология повседневного дискурса : Интенциональный аспект / Т. А. Гребенщикова, И. А. Зачесова – М.: Изд-во “Институт психологии РАН”, 2014. – 208 с.

77. Греймас А. Ж. Семиотика. Объяснительный словарь теории языка / А. Ж. Греймас, Ж. Курте // Семиотика [Под общ. ред. Ю. С. Степанова]. – М. : Радуга, 1983. – С.483-550.

78. Гридасова О. І. Кінодискурс як об'єкт навчання кіноперекладу / О. І. Гридасова // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. – 2014. – Вип. 2. – С. 102-107.

79. Гриднева Н. Н. Основы семантики синтаксиса : Учебное пособие по теоретической грамматике английского языка / Н. Н. Гриднева – СПб. : Изд-во СПбГУЭФ, 2009. – 48 с.

80. Гришаева Л. И. Описание межкультурного взаимодействия коммуникантов на основе когнитивно-дискурсивного подхода к изучению языка / Л. И. Гришаева // Горизонты современной лингвистики : Традиции и новаторство. Сборник в честь Е. С. Кубряковой – М. : Языки славянских культур, 2009. – С. 93-113.

81. Грушевицкая Т. Г. Основы межкультурной коммуникации : Учебник для вузов / Т. Г. Грушевицкая, В. Д. Попков, А. П. Садохин; [под ред. А. П. Садохина]– М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2002. – 352с.

82. Гумовська І. М. Англійська правнича термінологія в економічному дискурсі / І. М. Гумовська // Праці Міжнар. конф. “Прикладна лінгвістика у XXI ст.” – Львів. – 2003. – 230 с.

83. Давыдова М. М. Прагматические характеристики эллипсисов (на материале современного английского языка) : дис. на соиск. учен. степ. канд. филол. наук : 10.02.19 / М. М. Давыдова. – Тула, 2012 – 166 с.

84. Дейк ван Т. А. Вопросы прагматики текста / Т. А. ван Дейк // Новое в зарубежной лингвистике. Вып. 8. Лингвистика текста. – М. : Прогресс, 1978. – С. 259-336.

85. Дейк ван Т. А. Стратегии понимания связного текста / Т. А. ван Дейк, В. Кинч // Новое в зарубежной лингвистике. – М. : Прогресс, 1988. – Вып. 23. – С. 153-211.
86. Дейк ван Т. А. Язык. Познание. Коммуникация [пер. с англ. / сост. В.В. Петрова ; под ред. В.И. Герасимова] / Т. А. ван Дейк – Б. : БГК им. И. А. Бодуэна де Куртенэ, 2000. – 308 с.
87. Данилов Ю. В. Герман Хакен о синергетике / Ю. В. Данилов // Синергетическая парадигма. Нелинейное мышление в науке и искусстве. – М. : Прогресс-Традиция, 2002. – С. 22-26.
88. Дарчук Н. П. Напрямки формалізації семантики / Н. П. Дарчук // Мовні і концептуальні картини світу. – 2013. – Вип. 46 (1). – С. 385-396.
89. Дементьев В. В. Теория речевых жанров / В. В. Дементьев – М. : Знак, 2010. – 600 с.
90. Демьянков В. З. Фрейм // Краткий словарь когнитивных терминов [под ред. Е. С. Кубрякова, В. З. Демьянков, Ю. Г. Панкрац, Л. Г. Лузина]. – М. : Филол. ф-т МГУ им. М. В. Ломоносова, 1996. – С. 186-189.
91. Демьянков В. З. Эффективность аргументации как речевого воздействия / В. З. Демьянков // Проблемы эффективности речевой коммуникации. – М. : 1989. – С. 13-40.
92. Денисенко Н. В. Відтворення емпізи в англо-українських художніх перекладах : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук / Н. В. Денисенко. – Київ : Б.в., 2011. – 20 с.
93. Дискурсивный аспект языковых единиц / [Г. М. Костюшкина, А. А. Заяц, М. В. Зубец, М. Ю. Карбаинова и др.] – Издательство Иркутского государственного лингвистического университета, 2006. – 549 с.
94. Дискурс как новая лингвофилософская парадигма : учебное пособие / сост. А. Г. Горбунов. – Ижевск: Изд-во “Удмуртский университет”, 2013. – 56 с.
95. Домышева С. А. Политический дискурс в пространстве дискурса реагирования : дис. на соиск. учен. степ. канд. филол. наук : 10.02.04 / С. А. Домышева. – Иркутск, 2008. – 188 с.

96. Дорда С. В. Комуникативно-прагматичні особливості висловлювань, що передають каяття (на матеріалі англійської мови) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : 10.02.04 / С. В. Дорда. – К., 1996. – 15 с.

97. Доценко Е. Л. Коммуникативные интенции участников судебного дискурса и языковые средства их выражения / Е. Л. Доценко // Речевая коммуникация на современном этапе : социальные, научно-теоретические и дидактические проблемы : Материалы Междунар. научн.-метод. конф. – Ч. 1. – М. : ГОУВПО “МГУС”, 2006. – С. 98-104.

98. Доценко Е. Л. Психология личности / Е. Л. Доценко. – Тюмень : Изд-во ТюмГУ, 2009. – 512 с.

99. Дымарский М. Я. Проблемы текстообразования и художественный текст / М. Я. Дымарский – СПб., 1999. – С. 36-42.

100. Дьячкова И. Г. Способы выражения интенционального смысла высказывания в речевых жанрах похвала и порицание / И. Г. Дьячкова [Электронный ресурс] – Режим доступа: http://www.univer.omsk.su/trudy/fil_ezh/n2/dyachkova.html.

101. Емельянова М. В. Сложные директивные речевые акты в разноструктурных языках (На материале русского, английского и чувашского языков) : дис. на соиск. учен. степ. канд. філол. наук: 10.02.20 / М. В. Емельянова. – Чебоксары, 2004. – 168 с.

102. Жаботинская С. А. Имя как текст: концептуальная сеть лексического значения (анализ имени эмоции) / С. А. Жаботинская // Когниция, коммуникация, дискурс. – 2013. – №6. – С. 47-76.

103. Жаботинская С. А. Концептуальный анализ : типы фреймов / С. А. Жаботинская // Вісник Черкаського ун-ту. Серія : Філологічні науки. – Черкаси, 1999. – Вип.11. – С. 3-20.

104. Жаботинская С. А. Концептуальная модель дискурса / С. А. Жаботинская, А. В. Лещенко // Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна / Харківський нац.ун-т ім. В. Н. Каразіна. – №1124.

Серія. Романо-германська філологія. Методика викладання іноземних мов. – Харків, 2014. – Вип. 78. – С.6-15.

105. Жаботинская С. А. Ономазиологические модели и событийные схемы / С. А. Жаботинская // Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна. – 2009. – № 837. – С. 3-14.

106. Жаботинская С. А. Многозначность класса числительных в свете семантики лингвальных сетей / С. А. Жаботинская // *Studia Philologica* (Філологічні студії) : зб. наук. праць – К. : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2013. – Вип. 2. – С. 4-11.

107. Жаботинська С. А. Посесивна конструкція і концептуальні трансформи / С. А. Жаботинська // Мова. Людина. Світ : До 70-річчя проф. М. П. Кочергана. Зб. наукових статей / [Під ред. О. О. Тараненка] – Київ : Видавничий центр КНЛУ, 2006. – С. 178-192.

108. Жаботинская С. А. Фразовые конструкции и перекатегоризация языковой информации / С. А. Жаботинская // *Личность. Язык. Сознание* : сб. н. трудов. Посвящается юбилею засл. деятеля науки РФ, д-ра филол. наук, профессора Н. Н. Болдырева / *Когнитивные исследования языка*. Вып. XXIV / отв. ред. вып. А. Л. Шарандин. – М. : Ин-т языкознания РАН; Тамбов : Издательский дом ТГУ им. Г. Р. Державин, 2016. – С. 273-286.

109. Жукова О. И. Понятие трансценденции и его значение для анализа структуры самости / О. И. Жукова // *Вестник Томского государственного университета*. – № 323. – 2009. – С. 67-72.

110. Заболотська О. О. Типологія комунікативних інтенцій / О. О. Заболотська // *Мова-література-мистецтво* : матеріали міжнар. наук. конференції (КНЛУ, 25-27 вересня 2014 р.). – К. : Вид. центр КНЛУ, 2014. – С. 55-56.

111. Завадська О. В. Інтердискурсивність як системоутворювальний параметр офіційних веб-сайтів інститутів сектору безпеки / О. В. Завадська // *Мовні і концептуальні картини світу*. – 2013. – Вип. 46 (1). – С. 542-552.

112. Захарова Г. П. Коммуникативная интенция поддержки и лексико-грамматические средства ее выражения в русском языке (на фоне английского) : автореф. дис. на соиск. учен. степ. канд.филол.наук : спец. 10.02.01 “Русский язык” / Захарова Галина Петровна – Самара, 2011. – 20 с.

113. Зачесова И. А. Взаимопонимание и взаимоотношения собеседников в диалоге [Электронный ресурс] / И. А. Зачесова. // Психолінгвістика. – 2008. – Вип. 1. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/psling_2008_1_3.

114. Зачесова И. А. Интенциональные особенности речи в непринужденном общении / И. А. Зачесова // Психологические исследования дискурса / [Отв. ред. Н. Д. Павлова]. – М., 2002. – С. 141-150.

115. Зернецький П. В. Мовленнєві типи особистості та розвиток змісту дискурсу / П. В. Зернецький // Наукові записки НаУКМА : Філологічні науки. – 2004. – Т. 34. – С. 75-77.

116. Зимич Є. В. Невербальні аспекти інтерпретації маритального діалогічного дискурсу / Є. В. Зимич // Наукові записки [Національного університету “Острозька академія”]. Сер. : Філологічна. – 2012. – Вип. 29. – С. 289-292.

117. Зотова А. Б. К вопросу о соотношении категорий “эмоциональность”, “эмотивность”, “экспрессивность” / А. Б. Зотова // Известия ВГПУ – Вып. № 6, том 50. – 2010. – С. 14-17.

118. Иванищева О. Н. Толерантный дискурс в современном обществе : учебное пособие / О. Н. Иванищева, И. И. Жданова. – М. ; Берлин : Директ-Медиа, 2015. – 217 с.

119. Иванова Е. В. Сопоставительный анализ пословиц в когнитивном аспекте / Е. В. Иванова // Тез. Междунар. конф. “Проблемы семантического описания единиц языка и речи”. – Минск : МГЛУ, 1998. – С. 83-84.

120. Ивасюк О. В. Реализация актантной рамки глагола в медийном тексте / О. В. Ивасюк // Наукові записки Національного університету “Острозька академія”. Серія : Філологічна. – 2016. – Вип. 62. – С. 123-126.

121. Изард К. Психология эмоций (Пер. с англ. А. Татлыбаева) / К. Изард. – СПб. : “Питер”, 1999. – 464 с.
122. Ильин В. И. Потребление как дискурс : учебное пособие / В. И. Ильин – СПб. : Интерсоцис, 2008. – 446 с.
123. Ионова С. В. Когнитивный подход к исследованию текстовой эмотивности / С. В. Ионова // Вестник ВолГУ. – Сер. 2. Филология. Журналистика – 2000. – Вып. 5. – С. 116-121.
124. Иссерс О. С. Коммуникативные стратегии и тактики русской речи. Изд. 5-е / О. С. Иссерс. – М. : Издательство ЛКИ, 2008. – 288 с.
125. Казачкова Ю. В. Выражение сочувствия в русском и английском речевом общении : жанровый аспект : автореф. дис. на соиск учен. степ. канд. филол. наук : специальность 10.02.19 “Теория языка” / Ю. В. Казачкова. – Саратов, 2006. – 21 с.
126. Казыдуб Н. Н. Дискурсивное пространство как фрагмент языковой картины мира : теоретическая модель : дис. на соиск учен. степ. докт. филол. наук : 10.02.04 / Иркут. гос. лингвистич. ун-т. – Иркутск, 2006. – 311 с.
127. Казыдуб Н. Н. Дискурсивные матрицы в методологии лингвистической науки [Электроний ресурс] / Н. Н. Казыдуб. – Режим доступа до ресурсу : <http://www.nsu.ru/xmlui/bitstream/handle/nsu/2113/21.pdf>.
128. Казыдуб Н. Н. О моделировании дискурсивного пространства / Н. Н. Казыдуб // Научно-педагогический журнал Восточной Сибири *Magister Dixit*. – 2013. – №2. – С. 70-75.
129. Каменская О. Л. Текст и коммуникация : Учеб. пособие для ин-тов и фак-тов иностр. яз. / О. Л. Каменская – М. : Высш. шк., 1990. – 152 с.
130. Каптюрова О. В. Вигуки сучасної англійської мови (системний та дискурсивний аспекти) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : 10.02.04 “Германські мови” / О. В. Каптюрова – К., 2005. – 21 с.
131. Касьянова Л. Ю. Неологизация как когнитивно-дискурсивный процесс / Л. Ю. Касьянова // Когнитивно-прагматические векторы современного языкознания : юбилейный сб. науч. трудов к 65-летию д-ра филол. наук, проф.,

Н. Ф. Алефиренко / И. Г. Паршина, Е. Г. Озерова. – 2-е изд., стер. – М. : ФЛИНТА, 2014. – С. 76-82.

132. Карасик В. И. О типах дискурса / В. И. Карасик // Языковая личность : институциональный и персональный дискурс. – Волгоград, 2000. – С. 5-20.

133. Карасик В. И. Характеристики педагогического дискурса / В. И. Карасик // Языковая личность : аспекты лингвистики и лингводидактики : Сб. науч. тр. – Волгоград : Перемена, 1999. – С. 3-18.

134. Карасик В. И. Языковой круг : личность, концепты, дискурс / В. И. Карасик – Волгоград: Перемена, 2002. – 477 с.

135. Карчевски Р. Прагмакоммуникативные характеристики языковых средств выражения угрозы в английском языке : автореф. дис. на соиск. учен. степ. к.филол.н. : спец. 10.02.04 / Р. Карчевски. – Минск, 2005. – 17 с.

136. Кашкин В. Б. Сопоставительные исследования дискурса / В. Б. Кашкин // Концептуальное пространство языка. – Тамбов : ТГУ, 2005. – С. 337-353.

137. Кибрик А. А. Модус, жанр и другие параметры классификации дискурсов / А. А. Кибрик // Вопросы языкознания. – 2009. – №2. – С. 2-21.

138. Кивенко И. А. Речевой акт благодарности с точки зрения критерия искренности / И. А. Кивенко // Записки з романо-германської філології. – Вип. 2 (35). – 2015. – С. 96-104.

139. Клушина Н. И. Интенциональная конфигурация медийного пространства / Н. И. Клушина // Политическая лингвистика. – 2 (44). – 2013. – С. 40-45.

140. Клушина Н. И. Интенциональный метод в современной лингвистической парадигме [Электронный ресурс] / Н. И. Клушина // Медиаскоп (электронный журнал). – 2012. – Т. 4. – Режим доступа : <http://www.mediascope.ru/node/1242>.

141. Клюев Е. В. Особенности компьютерно-опосредованной коммуникации (на материале немецкоязычных интернет-дневников) / Е. Клюев // Вестник российского нового университета. – 2014. – № 1. – С. 58-59.

142. Кобозева И. М. Лингвистическая семантика / И. М. Кобозева – М. : Эдиториал УРСС, 2000. – 352 с.
143. Коваль Н. Є. Інтердискурс у юридичному дискурсі / Н. Є. Коваль // Науковий вісник ДДПУ імені І. Франка. Серія “Філологічні науки”. Мовознавство. – 2014. – № 2. – С. 68-72.
144. Кожин А. Н. Функциональные типы русской речи : Учеб. пособие для филолог. специальностей ун-тов / А. Н. Кожин, О. А. Крылова, В. В. Одинцов. – М. : Высшая школа, 1982. – 233 с.
145. Кожина М. Н. Речевой жанр и речевой акт (некоторые аспекты проблемы) / М. Н. Кожина // Жанры речи. – Саратов, 1999. – Вып. 2. – С. 15-23.
146. Козак С. В. Релевантність теорії фреймів у сучасній лінгвістиці / Козак С. В. // Науковий вісник Волинського держ. ун-ту ім. Л. Українки. Розділ VIII. Когнітивна лінгвістика. – Луцьк, 2007. – №3. – С. 257-260.
147. Колесова Д. В. Интенция как базовая категория текстовой деятельности / Д. В. Колесова // Мир русского слова. – 2009. – № 3. – С. 28-31.
148. Колодина Е. А. Кинодиалог, кинотекст, кинодискурс : опыт синергетического исследования / Е. А. Колодина // Вестник Международного института экономики и лингвистики ИГУ. Сер. : Восточные языки. – Иркутск : Изд-во ИГУ, 2013. – № 5. – С. 5-11.
149. Коляденко О. О. Термін фрейм у лінгвістиці / О. О. Коляденко // Термінологічний вісник. – 2013. – Вип. 2 (1). – С. 139-144.
150. Комарова З. И. Методология, метод, методика и технология научных исследований в лингвистике : учебное пособие / З. И. Комарова. – Екатеринбург : Изд-во УрФУ, 2012. – 818 с.
151. Компанієць Л. Г. Принципи та стратегії формування дискурсивних вмінь як основа ефективної іншомовної ділової комунікації / Л. Г. Компанієць // Наукові записки Національного університету “Острозька академія”. Серія : Філологічна. – 2016. – Вип. 62. – С. 165-168.

152. Кондратенко Н. В. Організація семантичного поля тексту : текстовий та інтерпретаційний зміст / Н. В. Кондратенко // *Δοξα / ДОКСА*. – 2004. – Вип. 6 : Мова, текст, культура. – С. 40-49.
153. Кондратюк Н. С. Психотерапевтическое высказывание : парадигмальные особенности / Н. С. Кондратюк ; Киевский национальный лингвистический университет. – К. ; Суми : Вінніченко М. Д., 2012 – 178 с.
154. Корольов І. Р. Когнітивно-комунікативна категорія кооперативності в міжособистісному спілкуванні / І. Р. Корольов // *Studia linguistica*. – 2014. – Вип. 8. – С. 369-375.
155. Косицкая Ф. Л. Письменно-речевые жанры рекламного дискурса моды в аспекте межязыковой контрастивности (на материале французских и русских каталогов моды) : автореф. дис. на соиск. учен. степ. канд. филол. наук. – Томск, 2005. – 20 с.
156. Костенко В. Г. Категорія інтердискурсивності в науковому медичному дискурсі / В. Г. Костенко // *Сучасні дослідження з іноземної філології*. – 2012. – Вип. 10. – С. 153-160.
157. Кочерган М. П. Загальне мовознавство: підручник / М. П. Кочерган. – К. : Видавничий центр “Академія”, 2003. – 464 с.
158. Кравченко В. И. Власть и коммуникация: проблемы взаимодействия в информационном обществе: Монография / В. И. Кравченко. – СПб. : Изд-во СПбГУЭФ, 2003. – 272 с.
159. Кравченко Н. К. Таксономія категорій дискурсу в сучасному дискурс-аналізі / Н. К. Кравченко // *Вісник КНЛУ*. – Серія Філологія. – Том 17. – №1. – 2014. – С. 77-83.
160. Красных В. В. “Свой” среди “чужих”: миф или реальность? / В. В. Красных – М. : ИТДГК “Гнозис”, 2003. – 375 с.
161. Кронгауз М. А. Текст и дискурс / М. А. Кронгауз // *Семантика*. – М. : РГГУ, 2001. – С. 255-266.

162. Кубрак Т. А. Речевое выражение самопрезентации и ее место в интенциональной структуре дискурса / Т. А. Кубрак // Вестник РГУ им. Канта – 2008. – Вып. 11. Педагогические и психологические науки. – С. 40-47.

163. Кубрякова Е. С. О понятиях дискурса и дискурсивного анализа в современной лингвистике (обзор) / Е. С. Кубрякова // Дискурс, речь, речевая деятельность. Функциональные и структурные аспекты : [сб. обзоров]. – М., 2000. – С. 5-13.

164. Кубрякова Е. С. О термине “дискурс” и стоящей за ним структуре знания / Е. С. Кубрякова // Язык. Личность. Текст. : сб. статей к 70-летию Т. М. Николаевой / отв. ред. В. Н. Топоров. – М. : Языки славянских культур, 2005. – С. 23-33.

165. Кубрякова Е. С. Типы языковых значений. Семантика производного слова / Е. С. Кубрякова. – [4-е изд.] – М. : ЛКИ, 2011. – 208 с.

166. Кубрякова Е. С. Человеческий фактор в языке : Язык и порождение речи / Е. С. Кубрякова, А. М. Шахнарович, Л. В. Сахарный – М. : Наука, 1991. – 237 с.

167. Кубрякова Е. С. Язык и знание. На пути получения знаний о языке : Части речи с когнитивной точки зрения. Роль языка в познании мира / Е. С. Кубрякова. – М. : Наука, 2004. – 560 с.

168. Кудинова И. А. Категория имплицитности в рекламном дискурсе (на материале современного английского языка) : автореф. дис. на соиск. учен. степ. канд. филол. наук : 10.02.04 / И. А. Кудинова ; Тульский гос. пед. ун-т им. Л. Н. Толстого – Белгород, 2009. – 23 с.

169. Кудлаева А. Н. Типы текстов в структуре дискурса : дис. на соиск. учен. степ. кандидата филол. наук : 10.02.19 / А. Н. Кудлаева. – Пермь, 2006. – 329 с.

170. Кузнецова Э. В. Ступенчатая идентификация как средство описания семантических связей слов / Э. В. Кузнецова // Вопросы металингвистики. – Л., 1973. – С. 84-85.

171. Куликова Л. В. Коммуникативный стиль в межкультурном общении : монография / Л. В. Куликова. – М. : Флинта : Наука, 2009. – 288 с.
172. Кунин А. В. Курс фразеологии современного английского языка : учеб. пособие / А. В. Кунин. – М. : Высш. шк., 1986. – 336 с.
173. Купчинська З. Семантичний простір з домінантою людина (на матеріалі української ойконімії) / З. Купчинська // Лексикографічний бюллетень : Зб. наук. пр. – К. : Ін-т української мови НАН України, 2006. – Вип. 14. – С. 13-20.
174. Кусько К. Я. Інтердискурс в концептах науково-освітньої глобалізації / К. Я. Кусько // Інформаційний вісник Академії наук вищої школи України. – К., 2005. – Вип. 3 (45). – С. 22-30.
175. Кучеровская Н. А. Психосемантическая структура профессионального сознания практикующего психолога : дис. на соиск. учен. степ. канд. психол. н. : 19.00.01 / Н. А. Кучеровская. – К., 2007. – 203 с.
176. Лавриненко И. Н. Стратегии и тактики мены коммуникативных ролей в современном англоязычном кинодискурсе : автореф. дисс. на соиск. учен. степ. канд. филол. наук : спец. 10.02.04 “Германские языки” / И. Н. Лавриненко. – Харьков, 2011. – 20 с.
177. Лапшова О. А. Психологическое содержание текста и его оценивание / О. А. Лапшова // Психология высших когнитивных процессов. Антолог Серия : Труды института психологи РАН / [Под ред. Т. Н. Ушаковой, Н. Чуприковой] – М. : Институт Психологии РАН, 2004. – 304 с.
178. Ларина Т. В. Категория вежливости и стиль коммуникации. Сопоставление английских и русских лингвокультурных традиций / Т. В. Ларина. – М. : Рукописные памятники Древней Руси, 2009. – 507 с.
179. Левицький А. Е. Роль категоріальної семантики у забезпеченні функціонування номінативних одиниць сучасної англійської мови [Електронний ресурс] / А. Е. Левицький. – Режим доступу : <http://eprints.zu.edu.ua/1135/1/04laesam.pdf>.
180. Левицкий В. В. Семасиология / В. В. Левицкий. – Винница : Нова книга, 2012. – 675 с.

181. Леонтьев А. А. Основы психолингвистики / А. А. Леонтьев – 3-е изд. – М. : Смысл ; СПб. : Лань, 2003. – 287 с.
182. Леонтьев А. А. Психология речевого общения : автореф. дис. на соиск. учен. степ. докт. психол. наук / А. А. Леонтьев – М., 1975. – 39 с.
183. Леонтьев В. В. “Похвала”, “лесть” и “комплимент” в структуре английской языковой личности : автореф. дис. на соиск. учен. степ. канд. филол. наук : специальность 10.02.04 “Германские языки” / В. В. Леонтьев – Волгоград, 1999. – 19 с.
184. Липко Ю. Г. Коммуникативно-прагматические аспекты дискурса жалобы в современном английском языке : автореф. дис. на соиск. учен. степ. канд. филол. наук : 10.02.04 / Ю. Г. Липко. – Иркутск, 2006. – 19 с.
185. Лузина Л.Г. О когнитивно-дискурсивной парадигме лингвистического знания / Л. Г. Лузина // Парадигмы научного знания в современной лингвистике : Сб. науч. тр. / [отв. ред. Л. Г. Лузина]. – М. : РАН ИНИОН, 2006. – с. 41-50.
186. Лушникова Г. И. Дискурсивное пространство фэнтези (на материале произведений А. Нортон) [Электронный ресурс] / Г. И. Лушникова, Е. В. Медведева // Современные проблемы науки и образования. – 2013. – № 6. – Режим доступа : <http://www.scienceeducation.ru/ru/article/view?id=11573>.
187. Макаров М. Л. Основы теории дискурса / М. Л. Макаров. – М. : ИТДГК “Гнозис”, 2003. – 280 с.
188. Максимова Е. П. Высказывания оценки в дискурсе : Учеб. пособие по общелингв. дисциплинам / Е. П. Максимова – Тверь : ТвГУ, 1997. – 32 с.
189. Малиновська І. В. Світоформуючий дискурс в аспекті інтердискурсивності (на прикладі дискурсу політичної філософії і прав людини ООН) / І. В. Малиновська, С. С. Трусів // Лінгвістика ХХІ століття : нові дослідження і перспективи. – К. : Логос, 2010. – С. 154-165.
190. Манакін В. М. Мова і міжкультурна комунікація : навч. посіб. / В. М. Манакін. – К. : ВЦ “Академія”, 2012. – 288 с.
191. Маєвська Л. І. Макромовленнєвий акт взаєморозуміння : засоби об’єктивації та прагматичний контекст (на матеріалі сучасної німецької мови) :

автореф. дис. на здобуття наук. ступ. канд. філол. наук : спец. 10.02.04 “Германські мови” / Л. І. Маєвська. – К., 2004. – 20 с.

192. Медведєва С. А. Сучасні підходи до вивчення мовних особливостей дискурсу / С. А. Медведєва // Дискурсні стратегії лінгвістики ХХІ століття : Збірник матеріалів конференції / Укл. А. І. Раду. – Львів : Вид-во Львівського нац. ун-ту імені Івана Франка, 2011. – С. 39-40.

193. Мельник О. Семантика вигука А в українській мові / О. Мельник // Українське мовознавство. Міжвідомчий науковий збірник – 2012. – Вип. 42. – С. 26-40.

194. Мельник Ю. П. Глибинні структури та механізми їх переходу в поверхневі з урахуванням семантичних ролей / Ю. П. Мельник // Наукові записки. Сер. : Філологічні науки: зб. наук. пр. / Ніжин. держ. ун-т ім. М. Гоголя. – Ніжин, 2012. – Кн. 1. – С. 59-64.

195. Милевская Т. В. Дискурс, речевая деятельность, текст / Т. В. Милевская // Сборник научных трудов “Теория коммуникации & прикладная коммуникация”. Вестник Российской коммуникативной ассоциации. Вып.1 / [Под общей ред. И. Н. Розиной]. – Ростов-на-Дону : ИУБиП, 2002. – С. 88-91.

196. Минский М. Фреймы для представления знаний / М. Минский. – М. : Энергия, 1979. – 151 с.

197. Мощева С. В. Аллокутивная интенция : способы графической аттракции / С. В. Мощева // Известия высших учебных заведений. Серия “Гуманитарные науки”. – 2013. – Т. 4. – №1. – С. 46-50.

198. Мудрак Я. В. Семантика поліпредикативного речення з матричним фактивним предикатом / Я. В. Мудрак // Гуманітарна освіта в технічних вищих навчальних закладах : зб. наук. праць – К. : Інформ.-аналіт. Агентство. – 2009. – Вип. 17. – С. 79-85.

199. Николаева Т. Г. Семантически осложнённые предложения с атрибутивными вторично-предикативными структурами в современном английском языке (на материале произведений художественного и научного

стилей) : автореф. дис. на соиск. учен. степ. канд. филол наук : спец. 10.02.04 “Германские языки” / Т. Г. Николаева. – Самара, 2008. – 24 с.

200. Никонова Ж. В. Основные этапы фреймового анализа речевых актов (на материале современного немецкого языка) / Ж. В. Никонова // Филология. Искусствоведение. Вестник Нижегородского ун-та им. Н. И. Лобачевского, 2008. – № 6. – С. 224-228.

201. Овшиева Н. Л. К вопросу о различии в понимании термина “дискурс” / Н. Л. Овшиева // Вестник Оренбургского государственного университета. – 2004. – № 11. – С. 165-169.

202. Огаркова Г. А. Вербалізація концепту КОХАННЯ в сучасній англійській мові : когнітивний та дискурсивний аспекти : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : 10.02.04 / КНУ імені Тараса Шевченка. – К., 2005. – 20 с.

203. Олизько Н. С. Интердискурсивность как категория постмодернистского письма / Н. С. Олизько // Вестник Челябинского государственного университета. – Вып. № 15 – 2007. – С. 95-104.

204. Олицька С. Порівняльний лексико-стилістичний аналіз кінодискурсу [Електронний ресурс] / С. Олицька. – Режим доступу : <http://naub.org.ua/?p=1072#more-1072>

205. Олійник А. Д. Етапи комунікативного акту як категорії прагмалінгвістики / А. Д. Олійник // Матеріали VI міжнародної наукової практичної конференції “Основні проблеми сучасної науки. – 2010”. – Том 19. Фил. Науки. – София : “Бел ГРАД-БГ” ООД, 2010. – С. 37-40.

206. Олійник А. Д. Іntenції адресанта в комунікативному акті / А. Д. Олійник // Nauka i inowacja – 2010 : materiały VI międzynarodowej naukowo-praktycznej konferencji, 2010. – Volume 3. Ekonomiczne nauki. – Panstwowy zarząd : Przemysł. Nauka i studia, 2010. – S. 76-79.

207. Олянич А. В. Презентационная теория дискурса : Монография / А. В. Олянич – М. : Гнозис, 2007. – 407 с.

208. Остин Дж. Л. Слово как действие / Дж. Л. Остин // Новое в зарубежной лингвистике. Вып. 17. Теория речевых актов / [Под ред. Б. Ю. Городецкого]. – М : Прогресс, 1986. – С. 22-129.

209. Павлова Н. Д. Коммуникативная функция речи : интенциональная и интерактивная составляющие / Н. Д. Павлова // Автореф. дис. на соиск. учен. степ. докт. психол.н. : Спец. 19.00.01 – М. , 2000. – 58 с.

210. Павлова Н. Д. Психолінгвістика об'єкції : інтенціональне простір передвиборного політичного дискурсу / Н. Д. Павлова, А. А. Григор'єва, Е. А. Пескова // Общение и познание / [отв. ред. В. А. Барабанщиков, Е. С. Самойленко]. – М., 2007. – С. 353-373.

211. Павлова Н. Д. Психология дискурсу / Н. Д. Павлова // Психология в XXI веке / [Под ред. В. Н. Дружинина]. – М. : ПЕРСЭ, 2003. – С. 396-114.

212. Падучева Е. В. Высказывание и его соотносительность с действительностью (Референциальные аспекты семантики местоимений) / Е. В. Падучева [монография] – М. : Наука, 1985. – 272 с.

213. Палей Т. А. Стилїстичні засоби реалізації категорії оцінки в англійських прислів'ях (на матеріалі репліки-реакції в діалогічному дискурсі) / Т. А. Палей // Наукові записки Національного університету “Острозька академія”. Серія : Філологічна. – 2016. – Вип. 62. – С. 263-266.

214. Переклад у наукових дослідженнях представників харківської школи : колективна монографія / [за ред. Л. М. Черноватого, О. А. Кальниченка, О. В. Ребрія] ; Кафедра теорії та практики перекладу англ. мови Харківського нац. ун-ту імені В. Н. Каразіна. – Вінниця : Нова книга, 2013.– 565 с.

215. Пеше М. Прописные истины. Лингвистика, семантика, философия / М. Пеше // Квадратура смысла : французская школа анализа дискурсу (пер. с французского Л. А. Илюшечкиной) / [под ред. П. Серио] – М. : Прогресс, 1999. – С. 225–291.

216. Підгірна Н. М. Прагматичні особливості синтаксичної компресії у художньому діалогічному мовленні / Н. М. Підгірна // Наукові записки

Національного університету “Острозька академія”. Серія : Філологічна. – 2016. – Вип. 62. – С. 273-275.

217. Плотникова А. М. Когнитивные сценарии глаголов поведения / А. М. Плотникова // Филология и культура: мат-лы V междунар. науч. конф. – Тамбов, 2005. – С. 383-385.

218. Плотникова С. Н. Дискурсивное пространство : к проблеме определения понятия / С. Н. Плотникова // Научно-педагогический журнал Восточной Сибири Magister Dixit. – 2011. – №2. – С. 152-158.

219. Плотникова С. Н. Неискренний дискурс (в когнитивном и структурно-функциональном аспектах) / С. Н. Плотникова. – Иркутск : ИГЛУ, 2000. – 244 с.

220. Плотникова С. Н. Политическое дискурсивное пространство, принципы конструирования / С. Н. Плотникова, С. А. Домышева // Политическая лингвистика / Екатеринбург : ГОУ ВПО “Урал. гос. пед. ун-т”, 2009. – Вып. (1) 27. – С. 103-108.

221. Плотникова С. Н. Языковое, дискурсивное и коммуникативное пространство / С. Н. Плотникова // Вестник ИГЛУ. – 2008. – № 1. – С. 131-136.

222. Поляков С. Э. Феноменология психических репрезентаций / С. Э. Поляков. – СПб. : Питер, 2011. – 680 с.

223. Пономаренко О. Інтердискурсивність як провідна риса дипломатичного дискурсу (на матеріалі виступів екс-Міністра закордонних справ Італії Дж. Терці ді Сант-Агата на ІХ Конференції Послів у Римі) / О. Пономаренко // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Іноземна філологія. – 1 (47). – 2014. – С. 30-35.

224. Попова З. Д. Общее языкознание. Учебное пособие / З. Д. Попова, И. А. Стернин. – 2-е изд., перераб. и доп. – М. : Восток – Запад, 2007. – 408 с.

225. Почепцов Г. Г. Слушатель и его роль в актах речевого общения / Г. Г. Почепцов // Избранные труды по лингвистике : монография / общ. ред. и И. С. Шевченко. – Харьков : ХНУ имени В. Н. Каразина, 2009. – С. 455-469.

226. Почепцов О. Г. Основы прагматического описания предложения / О. Г. Почепцов. – К. : Вища школа, 1986. – 116 с.

227. Приходько Г. І. Оцінка і комунікація : посібник / Г. І. Приходько. – Вінниця : Нова Книга, 2013. – 167 с.
228. Прус Л. В. Комунікативні девіації, спричинені порушенням принципу кооперації / Л. В. Прус // *Studia Philologica* (Філологічні студії) : зб. наук. праць – К. : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2015. – Вип. 5. – С. 98-101.
229. Ревчук (Буяльська) Т. І. Дискурсивні особливості вираження комунікативної підтримки у сучасній англійській мові // Тези доповідей Всеукраїнської наукової конференції пам'яті доктора філологічних наук, професора Д. І. Квеселевича “Сучасний стан і перспективи дослідження германських мов та проблеми перекладу”. – Житомир, 2015. – С. 123-126.
230. Ревчук (Буяльська) Т. І. Особливості функціонування комунікативної підтримки у сучасній англійській мові / Т. І. Ревчук // Проблеми гуманітарних наук : зб. наук. праць Дрогобицького держ. пед. ун-ту імені Івана Франка. Серія “Філологія” – Дрогобич : Видавничий відділ ДДПУ імені Івана Франка, 2015. – Випуск 36. – С. 97-104.
231. Ревчук (Буяльська) Т. І. Просторова організація дискурсу комунікативної підтримки у сучасній англійській мові / Т. І. Ревчук // *Studia Philologica* (Філологічні студії) : зб. наук. праць – К. : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2015. – Вип. 5. – С. 88-94.
232. Римяк І. Є. Комплімент як невід'ємний елемент мовленнєвого етикету / І. Є. Римяк // Дискурсивні стратегії лінгвістики ХХІ століття : Збірник матеріалів конференції / Укл. А. І. Раду. – Львів : Вид-во Львівського нац. ун-ту імені Івана Франка, 2011. – С. 178-179.
233. Романов А. А. Вербальный конфликт в диалогической игре / А. А. Романов // Мир лингвистики и коммуникации : электронный научный журнал. – Тверь : ТГСХА, 2006. – № 5. – Т. 1. – С. 7-20.
234. Романов А. А. Общая модель диалогической интеракции и ее разновидности / А. А. Романов // Тверская филология : прошлое, настоящее, будущее : Сборник научных статей. – Тверь : Изд-во “Золотая буква”, 2002. – С. 321-330.

235. Россия лингвистическая : научные направления и школы Волгограда : коллективная монография. – Волгоград: Волгоградское науч. изд-во, 2012. – 389 с.
236. Рудик І. М. Комунікативно-прагматичні типи висловлювань зі значенням згоди / незгоди в сучасній англійській мові : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: 10.02.04 “Германські мови” / І. М. Рудик. – Харків, 2000. – 19 с.
237. Рудик І. М. Прагматика як дослідження відносин між мовою і контекстом / І. М. Рудик // Сучасні лінгвістичні студії : Навчальний посібник / за заг. ред. А. В. Сингаївської. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2015. – С. 141-151.
238. Рябініна О. К. Інтертекстуальність у дискурсі сучасної української преси : лінгвістичний аспект : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : 10.02.01 / О. К. Рябініна. – Х., 2008. – 23 с.
239. Савчук І. І. Комунікативно-когнітивний підхід у сучасній лінгвістиці / І. І. Савчук // Сучасні лінгвістичні студії : Навчальний посібник / за заг. ред. А. В. Сингаївської. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2015. – С. 88-105.
240. Савчук І. І. Суперництво в сучасній англомовній картині світу : монографія / І. І. Савчук. – Житомир : Видавець О. О. Євенок, 2016. – 196 с.
241. Селіванова О. О. Актуальні напрями сучасної лінгвістики (аналітичний огляд) : Навч. пос. / О. О. Селіванова – К. : Фітосоціоцентр, 1999. – 148 с.
242. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика : термінологічна енциклопедія [підручник] / О. О. Селіванова – Полтава : Довкілля-К, 2006. – 716 с.
243. Сергеева Е. В. Русский религиозный философский дискурс “школы всеединства” : лексический аспект: автореф. дис. на соиск. учен. степ. док. филол. наук 10.02.01 / Е. В. Сергеева. – СПб., 2002. – 34 с.
244. Серебрянська О. В. Кінопереклад: специфіка та стратегії / О. В. Серебрянська // Наукові записки Національного університету “Острозька академія”. Серія : Філологічна. – 2016. – Вип. 62. – С. 294-297.

245. Серио П. Анализ дискурса во Французской школе (дискурс и интердискурс) / Патрик Серио // Семиотика: Антология / [сост. Ю. С. Степанов.] – М. : Академический проспект, Екатеринбург : Деловая книга, 2001. – 702 с.
246. Серио П. Как читают тексты во Франции / П. Серио // Квадратура смысла : французская школа анализа дискурса / [под ред. П. Серио]. – М. : Прогресс, 1999. – С. 12-53.
247. Серио П. О языке власти : критический анализ / П. О. Серио // Философия языка : в границах и вне границ: Междунар. сер. моногр. – Т.1. – Харьков : Око, 1993. – С. 83-100.
248. Серль Дж. Р. Классификация иллокутивных актов / Дж. Р. Серль // Новое в зарубежной лингвистике. – Вып. 17 : Теория речевых актов. – М. : “Прогресс”, 1986. – С. 170-194.
249. Серль Дж. Р. Косвенные речевые акты / Дж. Р. Серль // Новое в зарубежной лингвистике. – Вып. 17. Теория речевых актов / [Под ред. Б. Ю. Городецкого]. – М. : Прогресс, 1986. – С. 195-283.
250. Серль Дж. Р. Основные понятия исчисления речевых актов / Дж. Р. Серль, Д. Вандервекен // Новое в зарубежной лингвистике. – Вып. 18. – М., 1986. – С. 151-169.
251. Серль Дж. Р. Открывая сознание заново / Дж. Р. Серль. – М. : Идея-Пресс, 2002. – 256 с.
252. Серль Дж. Р. Что такое речевой акт? // Новое в зарубежной лингвистике. Вып. 17. Теория речевых актов. / [Под ред. Б. Ю. Городецкого]. – М. : Прогресс, 1986. – С. 151-170.
253. Слово в действии. Интент-анализ политического дискурса / [Под ред. Т. Н. Ушакова, Н. Д. Павлова и др]. – СПб. : Алетейя, 2000. – 316 с.
254. Совенко А. М. Реалізація позитивної оцінки в англійському та американському сленгу / А. М. Совенко, В. О. Дорда // Філологічні трактати. – 2012. – Т. 4, № 2. – С. 100-107.
255. Соловьева А. А. Речевой жанр “совет” с точки зрения его семантических характеристик (на материале современного английского языка) /

А. А. Соловьева // Альманах современной науки и образования. – Тамбов : Грамота, 2009. – № 2 (21). Языкознание и литературоведение в синхронии и диахронии и методика преподавания языка и литературы: в 3-х ч. – Ч. 2. – С. 141-143.

256. Соловьева Т. К. Речевая интенция неодобрения в русском языке : номинативный и коммуникативно-прагматический аспекты : автореф. дис. на соиск. учен. степ. канд. филол. наук : 10.02.01 / Т. К. Соловьева – Тверь, 2005. – 18 с.

257. Сологуб О. П. Особенности реализации жанрового фрейма в коммуникативной ситуации “обращение в официальную инстанцию” / О. П. Сологуб // Вопросы когнитивной лингвистики. – 2009. – №2. – С. 98-106.

258. Солодуб Ю. П. Современный русский язык. Лексика и фразеология : сопоставительный аспект: учебник / Ю. П. Солодуб, Ф. Б. Альбрехт. – М. : Флинта : Наука, 2003. – 259 с.

259. Сосорова Б. С. Циркулирование разделяемых смыслов в дискурсивном пространстве / Б. С. Сосорова // Информационно-коммуникационное пространство и человек : материалы международной научно-практической конференции (15–16 апреля 2011 года). – Пенза-Москва-Витебск : Научно-издательский центр “Социосфера”, 2011. – 138 с.

260. Стадульская Н. А. Компонентный анализ значения слова как способ выявления содержания концепта / Н. А. Стадульская // Вестник Челябинского государственного университета. – 2012. – № 32 (286). Филология. Искусствоведение. – Вып. 71. С. 112-117.

261. Стародумова Е. А. Синтаксис современного русского языка : уч. пособие / Е. А. Стародумова. – Владивосток : ТИДОТ ДВГУ, 2005. – 146 с.

262. Степанов В. Н. Провоцирование в социальной и массовой коммуникации : монография / В. Н. Степанов. – СПб. : Роза мира, 2008. – 268 с.

263. Стернин И. А. Коммуникативное поведение. Профессиональная коммуникативная личность // И. А. Стернин. – Воронеж : Истоки, 2007. – 194 с.

264. Стернин И. А. Лексическое значение слова в речи : монография / И. А. Стернин ; изд. 2-е – М.-Берлин. – Директ-Медиа, 2015. – 239 с.
265. Сусов И. П. Введение в теоретическое языкознание: учебник для студентов лингв. и филол. спец. / И. П. Сусов. – М. : АСТ : Восток-Запад, 2007. – 379 с.
266. Сусов И. П. Лингвистическая прагматика : учебное пособие / И. П. Сусов ; авт. предисл. В. И. Карабан ; авт. послесл. Л. Р. Безуглая. – Винница : Нова книга, 2009. – 272 с.
267. Сусов И. П. Прагматическая структура высказывания / И. П. Сусов // Языковое общение и его единицы : Межвузовский сборник научных трудов. – Калинин : КГУ, 1986. – С. 7-12 с.
268. Тарасов Е. Ф. Место речевого обращения в коммуникативном акте / Е. Ф. Тарасов // Социальная психолингвистика: хрестоматия [сост. К. Ф. Седов]. – М. : Лабиринт, 2007. – С. 74-95.
269. Тарасова С. О. Інтерактивність в конwersаційному аналізі / С. О. Тарасова // Дискурсні стратегії лінгвістики ХХІ століття : Збірник матеріалів конференції / Укл. А. І. Радю. – Львів : Вид-во Львівського нац. ун-ту імені Івана Франка, 2011. – С. 51-52.
270. Тахтарова С. С. Категория коммуникативного смягчения в бытовом общении / С. С. Тахтарова // Вестник Башкирского университета. – 2012. – Т. 17. – № 4 – С. 1808-1811.
271. Трофимова Н. А. Экспрессивные речевые акты в диалогическом дискурсе. Семантический, прагматический, грамматический анализ : Монография / Н. А. Трофимова. – СПб. : Изд-во ВВМ, 2008. – 376 с.
272. Ухова Л. В. Рекламный дискурс : интенциональный аспект [Электронный ресурс] / Л. В. Ухова. – Режим доступа: http://www.rusnauka.com/1_NIO_2014/Philologia/7_153629.doc.htm
273. Ушакова В. Т. Емфаза в науковому стилі / В. Т. Ушакова [Электронный ресурс] // Електронна інтернет онлайн бібліотека “Бібліотека

Студента UaRus” © 2014. – Режим доступа : <http://studentbooks.com.ua/content/view/144/46/1/14/>

274. Фадеева Г. М. О перспективах использования концепции М. Юнга в исследовании дискурса / Г. М. Фадеева // Дискурс как социальная деятельность : приоритеты и перспективы. – М. : Рема, 2011. – С. 94-96.

275. Филлипс Л. Дж. Дискурс-анализ. Теория и метод / Л. Дж. Филлипс, М. В. Йоргенс / [пер. с англ.] – Х. : Изд-во Гуманитарный Центр. – 2004. – 213 с.

276. Филлмор Ч. Фреймы и семантика понимания / Ч. Филлмор // Новое в зарубежной лингвистике. – М. : Прогресс, 1988. – Вып. 23 – С.52-93.

277. Фокина М. А. Категория прецедентности в массмедийном дискурсе и ценностная картина мира современной молодежи / М. А. Фокина // Язык. Текст. Дискурс. Научный альманах / [под ред. Г. Манаенко] – Ч. 2. Вып. 12. – Ставрополь : Издательство СКФУ, 2014. – С. 58-68.

278. Формановская Н. И. Коммуникативно-прагматические аспекты единиц общения / Н. И. Формановская – М. : 1998. – 292 с.

279. Формановская Н. И. Размышления о единицах общения / Н. И. Формановская // Русский язык за рубежом – 2000. – № 1. – С. 56-63.

280. Формановская Н. И. Речевое общение : коммуникативно-прагматический подход. – М. : Изд-во “Русский язык”, 2002. – 216 с.

281. Формановская Н. И. Русский речевой этикет : лингвистический и методологический аспекты. – М. : Рус. яз., 1982. – 126 с.

282. Формановская Н. И. Эмоции, чувства, интенции, эксперессия в языковом и речевом выражении // Эмоции в языке и речи : Сборник научных статей / [Под. ред. И. А. Шаронова] – М. : РГПУ, 2005. – С. 106-116.

283. Фролова И. Е. Дискурсивная стратегия как инструмент реализации межличностной функции / И. Е. Фролова // Science and Education a New Dimension : Philology, I (2), Issue : 11, Nov. 2013. – С. 62-66.

284. Фуко М. Археология знания / М. Фуко – К. : Ника-центр, 1996. – 208 с.

285. Ханский А. О. Вербальное утешение : Пособие для студентов по спецкурсам гуманитар. дисциплин / А. О. Ханский. – Тверь : Изд-во ГЕРС, 2001. – 79 с.
286. Холодная М. А. Психология интеллекта. Парадоксы исследования / М. А. Холодная. – 2-е изд., перераб. и доп. – СПб. : Питер, 2002. – 272 с.
287. Цурикова Л. В. Проблемы когнитивного анализа дискурса в современной лингвистике / Л. В. Цурикова // Вестник ВГУ. – Серия 1. Гуманитарные науки – 2001. – № 2. – С. 128-157.
288. Чахоян Л. П. Общая теория высказывания / Л. П. Чахоян // Спорные вопросы английской грамматики. – Л., 1988. – С. 122-141.
289. Чернецкий А. Р. Конфликтные и предконфликтные коммуникативные ситуации как основа конфронтационной интеракции / А. Р. Чернецкий // Образование и наука 21 век. Филологические науки / [редкол. : М. Т. Петков и др.]. – София : Бял ГРАД-БГ, 2010. – Т. 14. – С. 32-33.
290. Чернышенко А. Г. Проблема онтологии и структуры дискурса. Специфика англоязычного дискурса медиации / А. Г. Чернышенко // Молодой ученый. – 2013. – №5. – С. 490-495.
291. Чернявская В. Е. Дискурс как объект лингвистических исследований / В. Е. Чернявская // Текст и дискурс. Проблемы экономического дискурса / Сб. науч.ст. СПб., 2001. – С. 11-22.
292. Чернявская В. Е. Дискурс как фантомный объект: от текста к дискурсу и обратно? / В. Е. Чернявская // Когниция, коммуникация, дискурс. – 2011. – № 3. – С. 86-95.
293. Чернявская В. Е. Интертекстуальность и интердискурсивность / В. Е. Чернявская // Текст – Дискурс – Стыль. – СПб. : Изд-во СПбГУЭФ, 2003. – С. 23-42.
294. Чернявская В. Е. Лингвистика текста : Поликодовость, интертекстуальность, интердискурсивность. Учебное пособие / В. Е. Чернявская. – М. : Книжный дом “ЛИБРОКОМ”, 2009. – 248 с.

295. Чуриков М. П. Согласие, несогласие и уклонение в аспекте речевого общения (на материале текстов немецких политических интервью) : автореф. дис. на соиск. учен. степ. канд. филол. наук: специальность 10.02.04 “Германские языки” / М. П. Чуриков. – Пятигорск, 2005. – 17 с.
296. Шабат-Савка Т. С. Категорія комунікативної інтенції в українській мові : монографія / С. Т. Шабат-Савка. – Чернівці : Букрек, 2014. – 412 с.
297. Шевченко И. С. Дискурс и его категории / И. С. Шевченко // Вестник ХНУ. – 2011. – № 973. – С. 6-12.
298. Шевченко И. С. Дискурс и стиль : проблемы эвристики / И. С. Шевченко // Функциональная лингвистика. – 2012. – № 4. – С. 313–315.
299. Шевченко І. С. Інтердискурсивність політичного дискурсу / І. С. Шевченко // Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна. – 2009. – № 848. – С. 53-57.
300. Шевченко І. С. Проблеми типології дискурсу / І. С. Шевченко, О. І. Морозова // Дискурс як когнітивно-комунікативний феномен / [за загальн. ред. І. С. Шевченко] : Монографія. – Харків: Константа, 2005. – С. 233-236.
301. Шейгал Е. И. Семиотика политического дискурса / Е. И. Шейгал. – М.-Волгоград : Перемена, 2000. – 365 с.
302. Шиманюк Е. Г. Коммуникативно-прагматическое описание дискурса с общим значением одобрения : автореф. дис. на соиск. учен. степ. канд. филол. наук : спец. 10.02.01 “Русский язык” / Е. Г. Шиманюк – Москва, 2001. – 20 с.
303. Шинкарук В. Д. Категорія модусу і диктуму у структурі речення : Монографія / В. Д. Шинкарук. – Чернівці, 2002. – 272 с.
304. Шкіль І. Вербальні особливості компліменту в сучасній англомовній фатичній метакомунікації / І. Шкіль // Перекладацькі інновації : матеріали V Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції, м. Суми, 12-13 березня 2015 р. / Редкол. : С. О. Швачко, І. К. Кобякова, О. О. Жулавська та ін. – Суми : СумДУ, 2015. – С. 61-63.

305. Шмаков А. А. Коммуникативная сущность обращения как компонента текстов диалогических форматов интернет-коммуникации / А. А. Шмаков // Филология и человек. – Барнаул, 2013. – № 1. – С. 139-146.
306. Шмелев А. Д. Парадоксы адресации / А. Д. Шмелев // Логический анализ языка. Адресация дискурса. – М. : Индрик, 2012. – С. 135-151.
307. Щасливая Н. С. Категории интертекстуальности и прецедентности (на материале современной автобиографической и документальной прозы Д. Гранина, Ю. Нагибина, В. Каверина) [Электронный ресурс] / Н. С. Щасливая. – Режим доступа:http://www.rusnauka.com/3_ANR_2013/Philologia/7_125889.doc.htm
308. Щупленков Н. О. Когнитивно-дискурсивный подход к описанию терминов Русского Зарубежья (1920-1930-х гг.) / Н. О. Щупленков // NB : Культуры и искусства. – 2014. – № 2. – С. 67-96.
309. Adger D. Core Syntax: A Minimalist Approach / D. Adger. – 2002. – 349 p.
310. Allan K. Speech Act Hierarchy Locutions, Illocutions and Perlocutions / K. Allan // Encyclopedia of Language and Linguistics. – Oxford : Pergamon Press, 1994. – Vol. 8. – P. 4141-4142.
311. Ballmer Th. T. Frames and Context Structures : A Study in Procedural Context Semantics with Linguistic Applications in Sentence- and Textlinguistics / Th. T. Ballmer // Zum Thema Sprache und Logik: Ergebnisse einer interdisziplinären Diskussion. – Hamburg, 1980. – S. 281-334.
312. Ballmer Th. T. Speech Act Classification / Th. T. Ballmer, W. Brennenstuhl. – Berlin etc. : Mouton de Gruyter. – 1981. – 274 p.
313. Beaugrande R. The Story of Discourse Analysis / R. Beaugrande // Discourse as Structure and Process. Discourse Studies : a Multidisciplinary Introduction / [ed. Teun A. van Dijk]. – L. : Sage Publications, 1997. – Vol. I. – P. 35-62.
314. Benson J. D. Field of Discourse : Theory and Application / J. D. Benson, W. S. Greaves // [Электронный дискурс]. – Режим доступа : <http://applied.oxfordjournals.org/content/II/1/45.extract>

315. Bhatia V. K. *Interdiscursivity in Professional Communication* / V. K. Bhatia // *Discourse and Communication* – Vol.4, №1. – 2010. – P. 32-50.
316. Bierwisch M. *Rezension : Z. S. Harris. Discourse Analysis Reprints* / M. Bierwisch // *Literaturwissenschaft und Linguistik. Ergebnisse und Perspektiven*. Den Haag : Mouton, 1963. – P. 141-154.
317. Brown G. *Politeness : Some Universals in Language Analysis* / G. Brown, S. C. Levinson. – Cambridge : Cambridge University Press, 1987. – 345 p.
318. Carpetto G. *Interviewing and Brief Therapy Strategies : An Integrative Approach* / G. Carpetto. – Boston : Pearson Education, Inc., 2008. – 512 p.
319. Chafe W. L. *Discourse, Consciousness, and Time : the Flow and Displacement of conscious experience in speaking and writing* / W. L. Chafe. – Chicago : University of Chicago Press, 1994. – 327 p.
320. Chang Yang. *A Tentative Analysis of English Film Translation Characteristics and Principles* / Y. Chang // *Theory and Practice in Language Studies*, Vol. 2, No. 1. – Finland : ACADEMY PUBLISHER, 2012. – P. 71-76.
321. Chomsky N. *Syntactic Structures* / Noam Chomsky [second ed. with an Introduction by David W. Lightfoot]. – Berlin-New York, 2002. [Электронный ресурс] – Режим доступа : https://archive.org/stream/NoamChomskySyntcaticStructures/Noam%20Chomsky%20-%20Syntcatic%20structures_djvu.txt.
322. Coats J. “Thank God I’m a Woman”: The Construction of Differing Feminities / J. Coats // *The Feminist Critique of Language. A Reader*. – London-N.Y. : Routledge, 1998. – P. 295-320.
323. Cumming S. *Discourse and Grammar* / S. Cumming, T. Ono // *Discourse as Structure and Process. Discourse Studies : A Multidisciplinary Introduction* / [Ed. T. A. van Dijk]. – London, Thousand Oaks, New Dehli : Sage Publications. – 1998. – Vol. 1. – P. 112-137.
324. Delia J. G. *The Constructivist Approach to Communication* / D. J. Gelia, B. J. O’Keefe, D. J. O’Keefe // *Human Communication Theory*. – New York, 1982. – P. 147-191.

325. Dijk T. A. Semantic Macrostructures and Knowledge Frames in Discourse Comprehension / T. A. Dijk // Cognitive Processes in Comprehension. – Hillsdale, 1977. – P. 3-32.
326. Dijk T. A. Discourse Studies : A Multidisciplinary Introduction / T. A. Dijk. – SAGE Publications Ltd, 2011. – 432 p.
327. Dirven R. Cognitive Exploration of Language and Linguistics / R. Dirven, M. Verspoor. – Amsterdam-Philadelphia : John Benjamins Publishing Company, 2004. – 277 p.
328. Eggins S. An Introduction to Systemic Functional Linguistics Text / S. Eggins. – 2nd ed. – New York; London : Continuum, 2004. – 384 p.
329. Fairclough N. L. Critical Discourse Analysis / N. L. Fairclough – London : Longman, 1995. – 265 p.
330. Farenkia B. M. Kontrastive Pragmatik der Komplimente und Komplimenterwiderungen. Kamerunisch-Deutsch / B. M. Farenkia. – Aachen : Shaker, 2004. – 138 S.
331. Fauconnier G. Mental Spaces [Электронный ресурс] / G. Fauconnier – Режим доступа : <http://www.cogsci.ucsd.edu/~faucon/preface-ms.pdf>
332. Fillmore C. J. Frames Approach to Semantic Analysis / C. J. Fillmore, C. A. Baker // The Oxford Handbook of Linguistic Analysis / B. Heine, H. Narrog (Eds.) – Oxford : Oxford Un-ty Press, 2010. – P. 313-340.
333. Fillmore Ch. Lexical Entries for Verbs / Ch. Fillmore // Foundations of Language. – Vol. 4, 1968. – P. 373-393.
334. Fillmore Ch. J. Frame Semantics / Ch. J. Fillmore // Linguistics in the Morning Calm. – Seoul, Hanshin Publishing Co., 1982. – P. 111-137.
335. Garfinkel H. Studies in Ethnomethodology / Harold Garfinkel – Oxford : Polity Press, 1996. – 288 p.
336. Geis M. Speech Acts and Conversational Interaction / M. Geis. – Cambridge, New York : Cambridge University Press, 1997. – 258 p.
337. Gerot L. Making Sense of Functional Grammar / L. Gerot, P. Wignell – Sydney : Antipodean Educational Enterprises, 1994. – 264 p.

338. Goffman E. *Forms of Talk* / E. Goffman. – Philadelphia : University of Pennsylvania Press and Oxford, Blackwell, 1981. – 335 p.
339. Goffman E. *Frame Analysis : An Essay on the Organization of Experience* / E. Goffman. – London : Harper and Row, 1974. – 600 p.
340. Goldberg A. E. *Constructions : A Construction Grammar Approach to Argument Structure* / A. E. Goldberg. – Chicago ; L., 1995. – 264 c.
341. Goodrich P. *Legal Discourse. Studies in Linguistics, Rhetoric and Legal Analysis* / P. Goodrich. – London : The Macmillan Press LTD., 1987. – 226 p.
342. Green G. *How to Get People to Do Things with Words. The Whimperative Question* / G. Green // *Syntax and Semantics. Speech Acts.* – Vol. 3. – New York : Academic Press, 1975. – P. 107-141.
343. Grice H. P. *Logic and Conversation* / H. P. Grice // *Syntax and Semantics.* – V. 3 : *Speech Acts.* – N. Y., 1975. – P. 41-58.
344. Gumperz J. J. *Discourse Strategies* / J. J. Gumperz. – Cambridge : Cambridge University Press, 1982. – 225 p.
345. Halliday M. A. *Cohesion in English* / M. A. Halliday, R. Hasan // *Cohesion in English.* – Longman, 1976. – 374 p.
346. Halliday M. A.. *Computational and Quantitative Studies* / M. A. K. Halliday, J. J. Webster // *Collected Works of M. A. Halliday.* – London : Continuum International Publishing Group, 2006. – Vol. 6. – 300 p.
347. Halliday M. A.. *Language, Context, and Text : Aspects of Language in a Social-Semiotic Perspective* / M. A. Halliday, R. Hasan. – Oxford : Oxford University Press, 1991. – 126 p.
348. Halliday M. A. *An Introduction to Functional Grammar* / M. A. Halliday. – 2nd ed. – London : Arnold, 1994. – 392 p.
349. Hanks W. F. *Language and Communicative Practices* / W. F. Hanks – Boulder, CO : Westview Press, 1995. – 335 p.
350. Harris Z. S. *Discourse analysis* / Z. S. Harris // *Language.* – 1952. – Vol. 28. – № 1. – P. 1-30.

351. Hindelang G. Dialoganalyse und Psychotherapie / G. Hindelang // Handbuch der Dialoganalyse / [(eds.) F. Hundsnurscher, G. Fritz]. – Tübingen : Niemeyer. – 1994. – S. 429-449.
352. Hymes D. Foundations in Sociolinguistics : An Ethnographic Approach / D. Hymes – London : Tavistock Publications, 1974. – 260 p.
353. Janney R. W. Intracultural Tact Versus Intercultural Tact / R. W. Janney, H. Arndt // Politeness in Language. Studies in its History, Theory and Practice [Ed. by R. J. Watts et al]. – Berlin; NY. : Mouton de Gruyter, 1992. – P. 21-42.
354. Johnston P. Emotional Balance [Электронный ресурс] / P. Johnston – Режим доступа : <http://hr.lakeheadu.ca/newsletter/eap-11.pdf>. – Заголовок з екрану.
355. Jorgensen M. Laclau and Mouffe's Discourse Theory / M. Jorgensen, L. Phillips // Discourse Analysis as Theory and Method – L. : Thousand Oaks, New Delhi, 2002. – 239 p.
356. Kamberelis G. Genre as institutionally formed social practice / G. Kamberelis // Journal of Contemporary Legal Issues. – San Diego, 1995. – Vol. 3. – P. 115-171.
357. Kummer W. Grundlagen der Texttheorie : Zur Handlungstheoretischen Begründung einer Materialistischen Sprachwissenschaft. – Reinberkbei Hamburg : Rowohlt, 1975. – 278 S.
358. Leech G. N. Semantics and Pragmatics / G. N. Leech // Semantics. – London: Penguin Book, 1990. – P. 319-341.
359. Leech J. Principles of Pragmatics / J. Leech – London, New York : Longman, 1983. – 250 с.
360. Levinson S. C. Activity Types and Language / S. C. Levinson // Talk at Work : Interaction in Institutional Settings / [eds. P. Drew, J. Hentage]. – Cambridge : Cambridge University Press, 1992. – P. 66-100.
361. Link J. Kollektivsymbolik und Mediendiskurse / J. Link // Kulturrevolution. – 1982. – №1. – S. 6-21.
362. Mager D. Moving Toward Emotional Balance [Электронный ресурс] / Dan Mager // Psychology Today – Режим доступа : <https://www.psychologytoday.com>.

com/blog/some-assembly-required/201410/moving-toward-emotional-balance. –

Заголовок з екрану.

363. Maletzke G. Kommunikationswissenschaft im Überblick : Grundlagen, Probleme, Perspektiven / G. Maletzke – Opladen, 1998. – 222 s.

364. Martin J. R. Cohesion and Texture / J. R. Martin // The Handbook of Discourse Analysis / [ed. by D. Schiffrin, D. Tannen, H. Hamilton]. – 2001. – P. 36-53.

365. Martin J. R. Language, Register and Genre / J. R. Martin // Analyzing English in a Global Context [ed. by Burns A., Coffin C.] – London : Routledge, 2001. – P.149-166.

366. Mey J. L. Pragmatics : An Introduction. – Oxford ; Cambridge, MA, 1993. – 357 с.

367. Miller M. N. Finding Your Emotional Balance : A Guide for Women / M. N. Miller – John Hopkins University Press, 2015. – 216 p.

368. Moulin B. Discourse Spaces : A Pragmatic Interpretation of Contexts / B. Moulin // ICCS '95 Proceedings of the Third International Conference on Conceptual Structures : Applications, Implementation and Theory – Springer-Verlag London, UK : 1995. – P. 89-104.

369. Mykhaylenko V. V. Conceptual Analysis : Componential Analysis / V. V. Mykhaylenko // Германська філологія. – Чернівці : Чернів. нац. ун-т, 2014. – Вип. 720. – С. 74-86.

370. Nicotera A. M. The Constructivist Theory of Delia, Clark and Associates / A. M. Nicotera // Watershed Research Traditions in Human Communication Theory. – Albany, 1995. – P. 45-66.

371. Norrick N. R. Expressive Illocutionary Acts / N. R. Norrick // Journal of Pragmatics. – 1978. – № 3. – P. 277-291.

372. Norrick N. R. Narrative Illocutionary Acts Direct and Indirect / N. R. Norrick // Journal of Pragmatics. – 2015. – № 86. – P. 96-99.

373. Painter C. Understanding Genre and Register : Implications for Language Teaching / C. Painter // Analyzing English in a Global Context [ed. by A. Burns, C. Coffin] – London : Routledge, 2001. – P. 167-180.

374. Parret H. Context of understanding / H. Parret. – Amsterdam, Benjamins, 1980. – 109 p.
375. Renkema J. Introduction to Discourse Studies / J. Renkema. – Philadelphia : Joh Benjamins Publishing Company, 2004. – 363 p.
376. Sacks H. A Simplest Systematics for the Organization of Turn-Taking for Conversation / H. Sacks, E. A. Schegloff, G. Jefferson // Language. – Vol. 50, No. 4, Part 1. – Linguistic Society of America, 1974. – p. 696-735.
377. Sacks H. Lectures on Conversation / Harvey Sacks / Ed. by G. Jefferson. – Cornwall : TJ International, 2005. – 820 p.
378. Sandig B. Textstilistik des Deutschen / B. Sandig – 2., völlig neu bearb. und erw. Aufl. – Berlin ; New York : de Gruyter, 2006. – 584 S.
379. Schegloff E. A. Repair After Next Turn : The Last Structurally Provided Defense of Intersubjectivity in Conversation / E. A. Schegloff // American Journal of Sociology. – № 97. – 1992. – P. 1295-1345.
380. Schiffrin D. Approaches to Discourse / D. Schiffrin – Oxford : Cambridge, MA, 1994. – 482 p.
381. Schröder Th. Die Handlungsstruktur von Texten : ein integrativer Beitrag zur Texttheorie / Schröder Th. – Tübingen : Narr, 2003. – 276 S.
382. Schulz W. Kommunikationprozess / W. Schulz // [hrsg. E. Noelle-Neumann, W. Schulz, J. Wilke] : Fischer Lexikon Publizistik / Massenkommunikation. – Frankfurt ; Main, 1994. – S. 140-171.
383. Scollon R. Interdiscursivity and identity / R. Scollon // Critical Discourse Analysis. Critical Concepts in Linguistics [ed. Michael Toolan]. – London and New York : Routledge, 2002. – Vol. IV. Current Debates and New Directions. – P. 79-94.
384. Searle J. R. Intentionality : An Essay in the Philosophy of Mind / J. R. Searle. – Cambridge : Cambridge University Press, 1983. – 278 p.
385. Searle J. R. Collective intentions and actions / J. R. Searle. // Consciousness and Language. – Cambridge : Cambridge Univer. Press, 2002. – P. 90-105.

386. Searle J. R. *Speech Acts : An Essay in the Philosophy of Language* / J. R. Searle. – Cambridge : Cambridge University Press, 1969. – 204 p.
387. Smith S. B. *Mental and Emotional Balance* [Электронный ресурс] / S. B. Smith // *Quantum Healing*. – Режим доступа : <http://www.4quantumhealing.com/mental-emotional-balance>. – Заголовок з екрану.
388. Spencer-Oatey H. *Rapport Management Theory and Culture* / H. Spencer-Oatey // *Interlanguage Pragmatics*. – 2005. – Vol. 2. – P. 321-346.
389. Stevenson Ch. L. *Facts and Values : Studies in Ethical Analysis* / Ch. L. Stevenson. – New Haven : Yale University Press, 1963. – 244 p.
390. Strawson P. F. *Intention and convention in speech acts* / P. F. Strawson // *The Philosophical Review*. – Vol. LXXIII, 1964. – № 4. – p. 439-460.
391. Stubbs M. *Discourse Analysis : The Sociolinguistic Analysis of Natural Language*. – Oxford : Blackwell, 1983. – 272 с.
392. Swales J. *Genre Analysis : English in Academic and Research Setting* / J. Swales – Cambridge : CUP, 1998. – 260 p.
393. Talmy L. *Toward a Cognitive Semantics*. / Leonard Talmy. – Vol. I . – Cambridge, MA : The MIT Press, 2000. – 495 p.
394. Thavaud-Piton S. *Sémantique Lexicale et Psychomécanique Guillaumienne* / S. Thavaud-Piton // *Thèse pour l'obtention du grade de docteur de l'Université Paris IV : Discipline : Sciences du langage*. – Université Paris IV – Sorbonne, 2002. – 489 p.
395. Tomlin R. *Discourse Semantics* / R. Tomlin, L. Forrest, M. Pu, M. Kim // *Discourse as Structure and Process. Discourse Studies : A Multidisciplinary Introduction* / [Ed. T. A. van Dijk]. – London, Thousand Oaks, New Dehli : Sage Publications. – 1998. – Vol. 1. – P. 63-111.
396. Verschueren J. *Understanding Pragmatics* / J. Verschueren. – London ; New York ; Sydney, Auckland : Arnold. 1999 – 319 p.
397. Ward G. *Discourse and Information Structure* / G. Ward, B. J. Birner // *The Handbook of Discourse Analysis* / [ed. by D. Schiffrin, D. Tannen, H. Hamilton]. – 2001. – P. 119-137.

398. Wierzbicka A. Lexicon as a key to history, culture, and society // R. Dirven & J. Vanparys (Eds.). *Current Approaches to the Lexicon*. – Frankfurt am Main : Peter Lang, 1995. – P. 103-155.
399. Wierzbicka A. *Understanding Cultures through their Key Words* / A. Wierzbicka. – Oxford : Oxford University Press, 1996. – 328 p.
400. Wodak R. *Disorders of Discourse* / R. Wodak. – L. : Longman, 1996. – 180 p.
401. Wodak R. *The Discourse of Politics in Action : Politics as Usual* / R. Wodak – London : Palgrave MacMillan, 2009. – 252 p.
402. Wunderlich D. *Studien zur Sprechakttheorie* / D. Wunderlich – Frankfurt am Main: Suhrkamp, 1976. – 417 S.
403. Zhabotynska S. A. *Constructions and their Interplay : Possessive “of”* / S. A. Zhabotynska // *Text processing and cognitive technologies. The 7th International Conference “Cognitive Modeling in Linguistics”*. Proceedings. [eds. V. Solovyev & V. Polyakov]. – Varna-Moscow : MISA, 2004 – P. 35-44.
404. Zhang L. *Register Theory in Functional Linguistics and its Implication in Language Teaching* / L. Zhang // *International Conference on Educational Research and Sports Education (ERSE 2013)* – Vol. 39. – NY : Curran Associates, Inc, 2013. – P. 164-169.
405. Zimek R. *Модальность высказывания и ее глубинная структура* [Электронный ресурс] / R. Zimek. – Режим доступа : https://digilib.phil.muni.cz/bitstream/handle/11222.digilib/120836/SpisyFF_180-1973-1_16.pdf?sequence=1

СПИСОК ДОВІДКОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ

406. *Інтроекція* [Електронний ресурс] / *Психологос. Енциклопедія практичної психології*. – Режим доступа : <http://www.psychologos.ru/articles/view/podderzhka>

407. Англо-русский синонимический словарь / Ю. Д. Апресян, В. В. Ботякова, Т. Э. Латышева и др. : Под рук. А. И. Розенмана, Ю. Д. Апресяна. – М. : 1988. – 544 с.
408. Большой психологический словарь / [Сост. и общ. ред. Б. Мещеряков, В. Зинченко]. – СПб. : Прайм-ЕВРОЗНАК, 2003. – 427 с.
409. Літературознавчий словник-довідник. Друге видання (виправлене, доповнене). – К. : Видавничий центр “Академія”, 2007. – 751с.
410. Лингвистический энциклопедический словарь / под ред. Н. Д. Арутюновой – М., 1990. – 688 с.
411. Поддержка. Клиническая психология. Словарь [под ред. Н. Д. Твороговой] [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.insai.ru/slovar/podderzhka>
412. Поддержка [Электронный ресурс] // Психологос. Энциклопедия практической психологии. – Режим доступа : <http://www.psychologos.ru/articles/view/podderzhka>
413. Поддержка [Электронный ресурс] // Психология общения. Энциклопедический словарь [Под общ. ред. А. А. Бодалева]. – М. Изд-во “Когито-Центр”, 2011. – Режим доступа : <http://vocabulary.ru/dictionary/1095/word/poderzhka>
414. Социальная поддержка. [Электронный ресурс] // Оксфордский толковый словарь по психологии / [Под ред. А.Ребера]. – 2002. – Режим доступа : <http://vocabulary.ru/dictionary/487/word/socialnaja-poderzhka>.
415. Трансцендентное [Электронный ресурс] // Новая философская энциклопедия. – Режим доступа : <http://iph.ras.ru/elib/3059.html> – Заголовок з екрану.
416. Філософський енциклопедичний словник. – М. : Русич, 2009. – 936 с.
417. Языкознание. Большой энциклопедический словарь / гл. ред. В. Н. Ярцева. – М. : Большая Российская энциклопедия, 1998. – 685 с.
418. Cambridge dictionaries online [Электронный ресурс] – Режим доступа : <http://dictionaries.cambridge.org>. – Заголовок з екрану.

419. Categories [Электронный ресурс] // Stanford Encyclopedia of Philosophy. – Режим доступа : <http://plato.stanford.edu/entries/categories/> – Заголовок з екрану.
420. Category [Электронный ресурс] // Encyclopedia Britannica. – Режим доступа : <http://www.britannica.com/topic/category-logic> – Заголовок з екрану.
421. Collins American English Dictionary [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.collinsdictionary.com/dictionary/american> – Заголовок з екрану.
422. Collins Cobuild English Language Dictionary / [ed. by John Sinclair]. – London : Harper Collins Publishers, 1993. – 1703 p.
423. Collins Dictionary [Электронный ресурс] – Режим доступа : <http://www.collinsdictionary.com>. – Заголовок з екрану.
424. Collins Dictionary of the English Language / [ed. by Patric Hanks]. – Second edition. – London & Glasgow, Collins, 1986. – 1771 p.
425. Concise Oxford Dictionary / [ed. by Judy Pearsall]. – Tenth edition. – Oxford University Press, 1999. – 1667 p.
426. Longman Dictionary of Contemporary English / [director, Della Summers]. – New ed. – Harlow : Pearson Education Limited, 2003. – 1949 p.
427. Longman Language Activator / [ed. director, Della Summers]. – Harlow : Longman Group UK Limited, 1994. – 1587 p.
428. Longman Dictionary of the English Language. – N.Y. : Viking, 1995. – 1890 p.
429. Macmillan Dictionary [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.macmillandictionary.com>. – Заголовок з екрану.
430. Merriam-Webster : Dictionary and Thesaurus [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.merriam-webster.com>. – Заголовок з екрану.
431. Merriam-Webster's Learner's Dictionary [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://learnersdictionary.com>. – Заголовок з екрану.
432. New Webster's Dictionary and Thesaurus of the English Language. – Lexicon Publications, 1993. – 1149 p.

433. Oxford Advanced Learner's Dictionary of Current English / [ed. by A. S. Hornby]. – Oxford University Press, 1994. – 1055 p.
434. Oxford Learner's Dictionary [Электронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.oxfordlearnersdictionaries.com>. – Заголовок з екрану.
435. Register (Discourse). Glottopedia. Discovering Linguistics. Режим доступу : [http://www.glottopedia.org/index.php/Register_\(discourse\)](http://www.glottopedia.org/index.php/Register_(discourse))
436. The Random House Dictionary of the English Language. College Edition / [ed. in chief Laurence Urdang]. – Allied Publishers Private Limited, 1980. – 1568 p.
437. Scholastic Dictionary of Synonyms, Antonyms, and Homonyms. – New York : Scholastic Inc., 2001. – 220 p.
438. Synonym [Электронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.synonym.com> – Заголовок з екрану.
439. Webster's New Collegiate Dictionary – Springfield : G.&C. Merriam Company, 1974. – 1535 p.

СПИСОК ІЛЮСТРАТИВНИХ ДЖЕРЕЛ

1. 10 Years [Video] / Directed by Jamie Linden. Starring : Lynn Collins, Channing Tatum, Rosario Dawson, Brian Geraghty. – Boss Media. – 100 min. – Release Date : September 12, 2011 .
2. A Beautiful Mind [Video] / Directed by Ron Howard. Starring : Russell Crowe, Ed Harris, Jennifer Connelly, Paul Bettany. – Imagine Entertainment. – 135 min. – Release Date : December 13, 2001.
3. Analyze This [Video] / Directed by Harold Ramis. Starring : Robert De Niro, Billy Crystal, Lisa Kudrow. – Village Roadshow Pictures ; TriBeCa Productions – 103 min. – Release Date : March 5, 1999.
4. Arbitrage [Video] / Directed by Nicholas Jarecki. Starring : Richard Gere, Susan Sarandon, Tim Roth, Brit Marling. – Green Room Films, Treehouse Pictures – 107 min. – Release Date : September 14, 2012.

5. Because I Said So [Video] / Directed by Michael Lehmann. Starring : Diane Keaton, Mandy Moore, Gabriel Macht.– Universal Pictures. – 120 min.– Release Date : February 2, 2007.
6. Charlie and the Chocolate Factory [Video] / Directed by Tim Burton. Starring : Johnny Depp, Freddie Highmore, David Kelly. – The Zanuck Company – 115 min. – Release Date: July 5, 2005.
7. Counseling and Psychotherapy Transcripts Series [Электронный ресурс] – Режим доступа : <http://alexanderstreet.com/products/counseling-and-psychotherapy-transcripts-series> – Заголовок з екрану.
8. Dirty Grandpa [Video] / Directed by Dan Mazer. Starring : Robert De Niro, Zac Efron, Aubrey Plaza, Zoey Deutch – BillBlock Media ; Josephson Entertainment – 102 min. – Release Date : January 22, 2016.
9. Everybody's Fine [Video] / Directed by Kirk Jones. Starring : Robert De Niro, Drew Barrymore, Kate Beckinsale, Sam Rockwell. – Radar Pictures ; Hollywood Gang – 99 min. – Release Date : December 4, 2009.
10. Four Weddings and a Funeral [Video] / Directed by Mike Newell. Starring: Hugh Grant, Andie MacDowell, Kristin Scott Thomas, Simon Callow – Polygram Filmed Entertainment, Channel Four Films – 117 min. – Release Date : January 20, 1994.
11. Happythankyoumoreplease [Video] / Directed by Josh Radnor. Starring : Malin Akerman, Tony Hale, Zoe Kazan, Kate Mara. – Tom Sawyer Entertainment. – 100 min. – Release Date : January 20, 2010.
12. Henry's Crime [Video] / Directed by Malcolm Venville. Starring : Keanu Reeves, James Caan, Vera Farmiga. – Company Films, Mimran Schur Pictures. – 108 min. – Release Date : April, 26, 2011.
13. Infinitely Polar Bear [Video] / Directed by Maya Forbes. Starring : Mark Ruffalo, Zoe Saldana. – Paper Street Films Park Pictures ; Bad Robot Productions ; KGB Media. – 90 min. – Release Date : January 18, 2014.
14. Labor Day [Video] / Directed by Jason Reitman. Starring : Kate Winslet, Josh Brolin. – Paramount Pictures. – 111 min. – Release Date : August 29, 2013.

15. Match Point [Video] / Directed by Woody Allen. Starring : Brian Cox, Matthew Goode, Scarlett Johansson, Emily Mortimer. – BBC Films, Thema Production. – 124 min. – Release Date : May 12, 2005.
16. Miss Stevens [Video] / Directed by Julia Hart. Starring : Lily Rabe, Timothee Chalamet, Lili Reinhart, Anthony Quintal. – Beachside Films, Gilbert Films. – 86 min. – Release Date : September 16, 2016.
17. Remember Sunday [Video] / Directed by Jeff Bleckner. Starring : Alexis Bledel, Zachary Levi, Merritt Wever, David Hoffman. – Hallmark Hall of Fame. – 96 min. – Release Date : April 21, 2013.
18. Secrets and Lies. Episode 1 “The Trail” [Video] / Developed by Barbie Kligman. Starring : Juliette Lewis, Ryan Phillippe, Ka Dee Strickland, Natalie Martinez. – ABC Studios. – 43 min. – Release Date : March 1, 2015.
19. Secrets and Lies 2. Episode 1 “The Fall” [Video] / Developed by Barbie Kligman. Starring : Ryan Phillippe, Dan Fogler, Juliette Lewis, Kadee Strickland. – ABC Studios. – 43 min. – Release Date : September 25, 2016.
20. Secrets and Lies 2. Episode 2 “The Husband” [Video] / Developed by Barbie Kligman. Starring : Ryan Phillippe, Dan Fogler, Juliette Lewis, Kadee Strickland. – ABC Studios. – 43 min. – Release Date : September 25, 2016.
21. Secrets and Lies 2. Episode 3 “The Liar” [Video] / Developed by Barbie Kligman. Starring : Ryan Phillippe, Dan Fogler, Juliette Lewis, Kadee Strickland. – ABC Studios. – 43 min. – Release Date : September 25, 2016.
22. Secrets and Lies 2. Episode 6 “The Parent” [Video] / Developed by Barbie Kligman. Starring : Ryan Phillippe, Dan Fogler, Juliette Lewis, Kadee Strickland. – ABC Studios. – 43 min. – Release Date : September 25, 2016.
23. Something’s Gotta Give [Video] / Directed by Nancy Meyers. Starring : Jack Nicholson, Keanu Reeves, Diane Keaton. – Columbia Pictures (USA), Warner Bros. (International). – 128 min. – Release Date : December, 12, 2003.
24. Summer of 8 [Video] / Directed by Ryan Schwartz. Starring : Carter Jenkins, Michael Grant, Matt Shively. – Organically Grown Productions. – 88 min. – Release Date: September 2, 2016.

25. Sweet November [Video] / Directed by Pat O'Connor. Starring : Keanu Reeves, Charlize Theron. – Bel Air Entertainment. – 120 min. – Release Date : February 16, 2001.

26. That Awkward Moment [Video] / Directed by Tom Gormican. Starring : Zac Efron, Miles Teller, Michael B. Jordan, Imogen Poots. – Treehouse Pictures. – 94 min. – Release Date : January 31, 2014 .

27. The Meddler [Video] / Directed by Lorene Scafaria. Starring : Susan Sarandon, Rose Byrne, J. K. Simmons. – Stage 6 Films. – 100 min. – Release Date : September 14, 2015.

28. The Notebook [Video] / Directed by Nick Cassavetes. Starring : Gena Rowlands, Rachel McAdams, James Garner. – Avery Pix. – 123 min. – Release Date : June 25, 2004.

29. The Whole Truth [Video] / Directed by Courtney Hunt. Starring : Renée Zellweger, Gugu Mbatha-Raw, Jim Belushi, Gabriel Basso. – Palm Star Media. – 93 min. – Release Date : August 17, 2016.

30. Transcript 1. BJ Amy 3-01 Session [Электронный ресурс] – Режим доступа : <http://aspбnew.alexanderstreet.com/psyc/psyc.object.details.aspx?dorpid=1000094811>.

31. Transcript 2. Brief Therapy in Action. Anxiety, Arousal, or Anger [Электронный ресурс] / A. Freeman. – Режим доступа : <http://aspбnew.alexanderstreet.com/psyc/psyc.object.details.aspx?dorpid=1000137960>.

32. Transcript 3. Cognitive Therapy [Электронный ресурс] / В. Liese // Brief Therapy for Addictions. – 2000. – P. 1-20. – Режим доступа : <http://aspбnew.alexanderstreet.com/psyc/psyc.object.details.aspx?dorpid=100111>

33. Transcript 4. Couple Therapy for Addictions [Электронный ресурс] / В. S. Mc Crady // Brief Therapy for Addictions. – 2000. – P. 1-56. – Режим доступа : <http://aspбnew.alexanderstreet.com/psyc/psyc.object.details.aspx?dorpid=1001140400>.

34. Transcript 5. Harm Reduction Therapy for Addictions [Электронный ресурс] / G. A. Marlatt // in Brief Therapy for Addictions. – 2000. – P. 1-42. – Режим

доступу : <http://aspбnew.alexanderstreet.com/psyc/psyc.object.details.aspx?dorpid=1001140391>.

35. Transcript 6. Motivational Interviewing [Электронный ресурс] / W. R. Miller // in Brief Therapy for Addictions. – 2000. – Р. 1-44. – Режим доступа : <http://aspбnew.alexanderstreet.com/psyc/psyc.object.details.aspx?dorpid=1001140393>.

36. Transcript 7. Reality Therapy for Addictions [Электронный ресурс] / R. E. Wubbolding // Brief Therapy for Addictions. – 2000. – Р. 1-36. – Режим доступа : <http://aspбnew.alexanderstreet.com/psyc/psyc.object.details.aspx?dorpid=1001140394>.

37. Transcript 8. Series 1, Session 8 : Client has been working on acceptance of her emotions [Электронный ресурс] // Albert Ellis Institute Collection. – 2009. – Р. 1-16. – Режим доступа : <http://aspбnew.alexanderstreet.com/psyc/psyc.object.details.aspx?dorpid=1002995962>.

38. Transcript 9. Series 1, Session 1 : Client has very low self-esteem and appears depressed [Электронный ресурс] // Albert Ellis Institute Collection. – 2009. – Р. 1-16. – Режим доступа : <http://aspбnew.alexanderstreet.com/psyc/psyc.object.details.aspx?dorpid=1002995957>.

39. Transcript 10. Series 1, Session 6 : Client is trying to train herself to not talk when she is feeling anxious [Электронный ресурс] // Albert Ellis Institute Collection. – 2009. – Р. 1-23. – Режим доступа : <http://aspбnew.alexanderstreet.com/psyc/psyc.object.details.aspx?dorpid=1002995960>.

40. Transcript 11. Series 1, Session 7 : Client is trying to be constructive with her emotions [Электронный ресурс] // Albert Ellis Institute Collection. – 2009. – Р. 1-16. – Режим доступа : <http://aspбnew.alexanderstreet.com/psyc/psyc.object.details.aspx?dorpid=1002995961>.

41. Transcript 12. Series 2, Session 9 : The client has been attempting to be more expressive towards her boyfriend [Электронный ресурс] // Albert Ellis Institute Collection. – 2010. – Режим доступа : <http://aspбnew.alexanderstreet.com/psyc/psyc.object.details.aspx?dorpid=1003269458>.

42. Transcript 13. Series 2, Session 8 : The client has misgivings about her relationship with her boyfriend [Электронный ресурс] // Albert Ellis Institute Collection. – 2010. – Режим доступа : <http://aspбnew.alexanderstreet.com/psyc/psyc.object.details.aspx?dorpID=1003269457>.

43. Transcript 14. Series 3, Session 2 : Client prepared academically as a result of his last session and reports a degree of success [Электронный ресурс] // Albert Ellis Institute Collection. – 2010. – Режим доступа : <http://aspбnew.alexanderstreet.com/psyc/psyc.object.details.aspx?dorpID=1003269460>.

44. Transcript 15. Series 3, Session 3 : The client has been more academically motivated lately [Электронный ресурс] // Albert Ellis Institute Collection. – 2010. – Режим доступа : <http://aspбnew.alexanderstreet.com/psyc/psyc.object.details.aspx?dorpID=1003269461>.

45. Transcript 16. Series 3, Session 4 : Client struggles with his indecision about going back to college [Электронный ресурс] // Albert Ellis Institute Collection. – 2010. – Режим доступа : <http://aspбnew.alexanderstreet.com/psyc/psyc.object.details.aspx?dorpID=1003269462>.

46. Transcript 17. Series 3, Session 6 : Client has had both academic setbacks and successes [Электронный ресурс] // Albert Ellis Institute Collection. – 2010. – Режим доступа : <http://aspбnew.alexanderstreet.com/psyc/psyc.object.details.aspx?dorpID=1003269464>.

47. Transcript 18. Series 4, Session 10 : Client discusses her resume and anxiety over interviewing [Электронный ресурс] // Albert Ellis Institute Collection. – 2010. – Режим доступа : <http://aspбnew.alexanderstreet.com/psyc/psyc.object.details.aspx?dorpID=1003269474>.

48. Transcript 19. Session 1 : Client feels trapped by gender roles and her marriage [Электронный ресурс] – Режим доступа : <http://aspбnew.alexanderstreet.com/psyc/psyc.object.details.aspx?dorpid=1000088051>.

49. Transcript 20. Session 2 : Client feels silly for being in therapy [Электронный ресурс] // Client 201 : White female in her mid-forties suffers from an

avoidant personality. – 1993. –р. 1-16. – Режим доступа : <http://aspбnew.alexanderstreet.com/psyc/psyc.object.details.aspx?dorpid=1000013285>.

50. Transcript 21. Session 4 : Client feels empty and is not in the mood for her therapy session [Электронный ресурс] // Client 201 : White female in her mid-forties suffers from an avoidant personality.– 1993. – р. 17-20. – Режим доступа : <http://aspбnew.alexanderstreet.com/psyc/psyc.object.details.aspx?dorpid=1000013286>.

51. Transcript 22. Session 5 : Client tells therapist that she is afraid of people's silent judgments about her [Электронный ресурс] // Client 201 : White female in her mid-forties suffers from an avoidant personality, recurring major depression, and social phobias. – 1993. – Р. 1-14. – Режим доступа : <http://aspбnew.alexanderstreet.com/psyc/psyc.object.details.aspx?dorpid=1000013287>.

52. Transcript 23. Session 7 : Client discusses how volatile his relationship with his wife has become. [Электронный ресурс] // Client 202 : White male in his fifties suffers from obsessive compulsive tendencies and a major depressive episode. – 1993. – Р. 1-17. – Режим доступа : <http://aspбnew.alexanderstreet.com/psyc/psyc.object.details.aspx?dorpid=1000013288>.

53. Transcript 24. Session 8 : Client feels rejected and disappointed [Электронный ресурс] – Режим доступа : <http://aspбnew.alexanderstreet.com/psyc/psyc.object.details.aspx?dorpid=1000056551>.

54. Transcript 25. Session 8 : Client is using his art as a form of therapy to increase his self-esteem. He talks about his wife being worried about his therapy process [Электронный ресурс] // Client 202 : White male in his fifties suffers from obsessive compulsive tendencies and a major depressive episode. – 1993. – Р. 1-18. – Режим доступа : <http://aspбnew.alexanderstreet.com/psyc/psyc.object.details.aspx?dorpid=1000013289>.

55. Transcript 26. Session 16 : Client does not feel like he gets enough feedback from this therapist [Электронный ресурс] // Client 202 : White male in his fifties suffers from obsessive compulsive tendencies and a major depressive episode. – 1993. – р. 1-22. – Режим доступа : <http://aspбnew.alexanderstreet.com/psyc/psyc.object.details.aspx?dorpid=1000013291>.

56. Transcript 27. Session 17 : Client discusses his frustrations with his wife. Counselor wants to explore the relationship between himself and the client [Электронный ресурс] // Client 202 : White male in his fifties suffers from obsessive compulsive tendencies and a major depressive episode. – 1993. – P. 1-19. – Режим доступа : <http://aspбnew.alexanderstreet.com/psyc/psyc.object.details.aspx?dorpid=1000013292>.

57. Transcript 28. Session 62 : Client wants to feel free in responding sexually to her husband / Hartvig Dahl [Электронный ресурс] // The Case of Mrs. C. – Режим доступа : <http://aspбnew.alexanderstreet.com/psyc/psyc.object.details.aspx?dorpid=1000367961>.

58. Transcript 29. Solution-Focused Therapy for Addictions [Электронный ресурс] / I. Kim Berg // Brief Therapy for Addictions. – 2000. – p. 1-18. – Режим доступа : <http://aspбnew.alexanderstreet.com/psyc/psyc.object.details.aspx?dorpid=1001140390>.

59. Transcript 30. Stages of Change Model [Электронный ресурс] / J. C. Norcross // Brief Therapy for Addictions. – 2000. – P. 1-23. – Режим доступа : <http://aspбnew.alexanderstreet.com/psyc/psyc.object.details.aspx?dorpid=1001188607>

60. Transcript 31. Volume no. 3 : Mr. Vac : Client feels very down, takes a long time to break his silence at the beginning of this session [Электронный ресурс] / C. Rogers // American Academy of Psychotherapists. – Режим доступа : <http://aspбnew.alexanderstreet.com/psyc/psyc.object.details.aspx?dorpid=1002354241>.

61. Transcript 32. Volume no. 5 : Miss [Электронный ресурс] / M. C. Rogers // American Academy of Psychotherapists. – P. 1-12. – Режим доступа : <http://aspбnew.alexanderstreet.com/psyc/psyc.object.details.aspx?dorpid=1002131939>.

62. Transcript 33. Volume no. 7 : Client feels ambivalent about his life in general [Электронный ресурс] / C. Rogers // American Academy of Psychotherapists. – Режим доступа : <http://aspбnew.alexanderstreet.com/psyc/psyc.object.details.aspx?dorpid=1001282221>.

63. Transcript 34. Volume no. 8 : Mrs. P.S. [Электронный ресурс] / C. Rogers // American Academy of Psychotherapists. – P. 1-13. – Режим доступа : <http://aspбnew.alexanderstreet.com/psyc/psyc.object.details.aspx?dorpID=1002094564>.

64. Transcript 35. Volume no. 9 : Composite A, B, C [Электронный ресурс] / A. Levitsky // American Academy of Psychotherapists. – P. 1-26. – Режим доступа : <http://aspбnew.alexanderstreet.com/psyc/psyc.object.details.aspx?dorpID=1002131940>.

65. Transcript 36. Volume no. 13 : Harry : Client spends much of the time worrying about being recorded in this session [Электронный ресурс] // American Academy of Psychotherapists. – P. 1-24. – Режим доступа : <http://aspбnew.alexanderstreet.com/psyc/psyc.object.details.aspx?dorpID=1002133159>.

66. Transcript 37. Volume no. 14 : Jim [Электронный ресурс] / J. Rosen // American Academy of Psychotherapists. – P. 1-10. – Режим доступа : <http://aspбnew.alexanderstreet.com/psyc/psyc.object.details.aspx?dorpID=1002133160>.

67. Transcript 38. Volume no. 15: Don [Электронный ресурс] / R. Felder, J. Warkentin // American Academy of Psychotherapists. – P. 1-11. – Режим доступа : <http://aspбnew.alexanderstreet.com/psyc/psyc.object.details.aspx?dorpID=1002133162>.

68. Transcript 39. Volume no. 21 : Multiple Therapy With a Couple [Электронный ресурс] / R. Felder, C. Whitaker // American Academy of Psychotherapists. – P. 1-28. – Режим доступа : <http://aspбnew.alexanderstreet.com/psyc/psyc.object.details.aspx?dorpID=1002133164>.

69. Transcript 40. Volume no. 23 : Mr. and Mrs. Navnor [Электронный ресурс] / R. Becker // American Academy of Psychotherapists. – P. 1-15. – Режим доступа : <http://aspбnew.alexanderstreet.com/psyc/psyc.object.details.aspx?dorpID=1002133166>.

70. Transcript 41. Integrating Therapy With 12 Step Program [Электронный ресурс] / J. E. Zweben // Brief Therapy for Addictions – 2000. – P. 1-18. – Режим доступа : <http://aspбnew.alexanderstreet.com/psyc/psyc.object.details.aspx?dorpID=1001140395>.

71. Transcript 42. Volume no.к 29 : Marney : Client believes therapist is the only man she loves (including her husband and sons) [Электронный ресурс] / Н. Greenwald // American Academy of Psychotherapists. – P. 1-22. – Режим доступа : <http://aspбnew.alexanderstreet.com/psyc/psyc.object.details.aspx?dorpID=1002790186>.

72. Transcript 43. Volume no. 34 : Rational Emotive Therapy №1 : Client is confused about where her relationship stands with her ex-husband and his children [Электронный ресурс] / А. Ellis // American Academy of Psychotherapists. – Режим доступа : <http://aspбnew.alexanderstreet.com/psyc/psyc.object.details.aspx?dorpID=1000916326>

73. Transcript 44. Volume no. 92 : Edward : client is angry with his mother and siblings [Электронный ресурс] / R. Vocchini // American Academy of Psychotherapists, P. 1-10. – Режим доступа : <http://aspбnew.alexanderstreet.com/psyc/psyc.object.details.aspx?dorpID=1002354242>.

74. Transcript 45. Volume no. 103 : Don [Электронный ресурс] / М. Е. Berger // American Academy of Psychotherapists. – P. 1-14. – Режим доступа : <http://aspбnew.alexanderstreet.com/psyc/psyc.object.details.aspx?dorpID=1002790184>.

75. What Women Want [Video] / Directed by Nancy Meyers. Starring : Mel Gibson, Helen Hunt, Marisa Tomei. – Icon Entertainment. – 127 min. – Release Date : December 15, 2000.

76. Wolves [Video] / Directed by David Hayter. Starring : L. Till, S. McHattie, J. Pyper-Ferguson. – TF1 International Copperheart Entertainment. – 90 min. – Release Date : August 28, 2014.